Arkadi Gaidar
COMANDANTUL CETĂŢII DE ZĂPADA
în româneşte de OTILIA CAZIMIR şi NICOLAE GUMA
EDITURA ION CREANGA BUCUREŞTI 1973

CUVINT ÎNAINTE

Mulţi scriitori sovietici au trecut în tinereţea lor prin şcoala aspra a revoluţiei şi a războiului civil. Mulţi dintre ei, îndată după victoria Armatei Roşii, au schimbat arma în condei, continuind pe frontul literar lupta pentru izbînda deplină a idealului care-i însufleţise pe baricade şi în tranşee - făurirea „luminoasei împărăţii a socialismului" - cum se exprima însuşi Gaidar într-una din scrierile sale. Astfel şi-au început cariera de scriitori Alexandr Fadeev, Dmitri Furanov, Ni-kolai Ostrovski şi tot astfel a intrat în rîndurile creatorilor de frumos Arkadi Gaidar, confratele lor mai tînăr, unul din fondatorii literaturii sovietice pentru copii.

5

Arkadi Gaidar s-a născut la 22 ianuarie 1904, in familia unui învăţător. A copilărit in orăşelul Arzamas unde şi-a făcut şi studiile medii, la liceul real. în octombrie 1917 participă alături de comuniştii din localitate la luptele cu duşmanii revoluţiei. Va păstra multă vreme în minte, cu mîndrie, numărul primei carabine ce i-o pusese în mină revoluţia. în 1918, mulţumită staturii sale impunătoare, reuşeşte să intre în Armata Roşie. La cincisprezee ani, după absolvirea şcolii de infanterie din Kiev, este comandant de companie, ca mimai un an mai tîrziu să se afle în fruntea unui regiment. A luptat pe multe fronturi, fiind rănit în numeroase rînduri, „îndrăgisem Armata Roşie şi mă gînebam să rămin ostaş toată viaţa" - va scrie el mai pe urmă. Această dorinţă însă a rămas neîndeplinită, deoarece tînărul comandant cade grav bolnav, fiind astfel nevoit să-şi îngrijească sănătatea.

La virsta de douzeci de ani este trecut în rezervă, cu gradul de comandant de regiment. „De atunci am început să scriu. Fără îndoială, pentru că în timpul cît am fost în armată nu eram decît un copilandru şi ţineam să, povestesc noilor generaţii' de băieţi şi fete viaţa pe care o dusesem, cum

începuse această viaţă şi cum se desfăşurase, deoarece, orice s-ar zice, am izbutit să văd multe."

într-adevăr, izbutise să vadă şi să trăiască multe. La o virstă atît de fragedă, biografia sa era dintre cele mai neobişnuite. El va spune că nu biografia i-a fost neobişnuită, ci vremurile erau neobişnuite. Sensul expresiei este remarcabil, devenind pentru Gaidar parte din crezul său artistic.

Aşadar, militantul pentru idealurile revoluţiei nu va depune armele; de acum el va continua lupta pe un alt front, pe frontul dificil al educării noilor generalii care să ducă mai departe şi să apere cuceririle înaintaşilor. Scriitorul, conştient de această misiune nobilă, va declara, cu puţin înainte de declanşarea celui de al doilea război mondial „Fie ca mai tîrziu să se poată spune că au trăit cîndva nişte oameni care din şiretenie se dădeau drept scriitori pentru copii, dar care, în realitate, pregăteau puternica gardă a stelei roşii".

Figura centrală a creaţiei lui /.rkadi Gaidar este adolescentul. Ceea ce îl interesează %'•- mod cu totul deosebit în primele sale povestiri cse procesul formării omului nou, procesul cristalizării conştiinţei lui în vîrtejul tumultuos al evenimentelor. Eroul său - un adolescent obişnuit, care nu se remarcă prin nimic intre cei de o vîrslă cu el - este implicat în desfăşurarea unor evenimente neobişnuite, de multe ori tragice, trece prin încercări aspre, din focul cărora iese călit şi maturizat sufleteşte, fiind de acum în stare să înţeleagă sensul vremurilor pe care le trăieşte şi să aleagă drumul drept. Aşa se întîmplă cu cei doi eroi - Dimka şi Jigan - din povestirea R.V.S., aşa se întîmplă şi cu Buris Gorikov, din Şcoala.

Curajul şi tăria de caracter sînt trăsături des iniîl-nite la eroii lui Gaidar. Ei nu ştiu ce-i teama şi nu stau in cumpănă atunci cînd împrejurări le îi aduc în faţa unor fapte hotărîtoare (Efim, din povestirea Să lumineze, Malciş-Kibalciş, din Secretul militar, Volodea, din Fum în pădure etc).

Cartea care i-a adus scriitorului cea mai mare popularitate, răniinînd în literatura ca una dintre cele mai izbutite scrieri pentru copii, este Timur şi băieţii lui. Pionierul Timur şi tovarăşii săi se „joacă", dar jo-ica lor este o treabă dintre cele mai serioase. Ei luptă împotriva huliganismului celor din banda lui Kvakin, ajută bătrînii şi familiile celor plecaţi în

război. Şi dacă ceilalţi eroi ai lui Gaidar se formează în cursul evenimentelor, Timur întruchipează idealul omului nou.

7

Steaua ce o poartă pe piept ne sugerează că „puternica garda a stelei roşii" există şi e gata să preia schimbul. Mindria, demnitatea, curajul, cinstea, mărinimia şi puritatea lui Timur au făcut din el unul din eroii cei mai îndrăgiţi din literatura pentru copii. Puterea exemplului său va declanşa în anii războiului împotriva cotropitorilor hitlerişti o largă mişcare printre pionieri} sovietici.

Bun cunoscător al psihologiei copilului, Arkadi Gaidar ştia că prin firea sa, acesta năzuieşte necontenit spre ceva neobişnuit, ieşit din comun. De aceea el a vorbit totdeauna copiilor despre lucruri serioase. Şi a făcut-o Pe înţelesul lor, simplu şi sincer, ferindu-se de orice urma de didacticism moralizator. Spiritul de aventură, romantismul şi umorul, însoţite de un lirism nedisi-mulat ce se degajă pagină de pagină, conferă scrierilor lui acel farmec şi acea putere de atracţie de care sînt cuceriţi atît cei mici cît şi cei mari.

Arkadi Gaidar a urmat el însuşi pilda eroilor săi pînă în ultima clipă a vieţii. în primele zile ale Marelui Război de Apărare a Patriei pleacă pe front în ca; litale de corespondent al ziarului „Komsomolskaia Pravda", unde ia parte la luptă cot la cot cu soldaţii. Nimerind într-o încercuire, rămîne în spatele frontului alături de un detaşament de partizani. în timpul unei recunoaşteri cade într-o ambuscadă şi piere, salvîndu-şi tovarăşii, la 26 octombrie 1941.

NICOLAE ILIESCU

3 noiembrie 1972

R.V.S.1

PE VREMURI, băieţii mai trăgeau cîte o raită pe acolo, să se zbengu iască şi să se caţăre prin hambarele pe jumătate năruite, aplecate pe-o coastă. Era plăcut In hambare.

Cindva, nemţii care ocupaseră Ucraina depozitaseră acolo fin şi paie. Dar nemţii fuseseră goniţi de roşii, după roşii veniseră haidamacii8, haidamacii fuseseră goniţi de petliurişti, iar petliuriştii de alţii. Şi finul zăcea în grămezi negre, pe jumătate putrede.

1 R.V.S. - Sovietul Militar-Revoluţionar.

* Haidamac - soldat m detaşamentele contrarevoluţionare din Ucraina, la timpul războiului civil.

9

Dar de cînd atamanul Krivolob - cel care purta o panglică galbenă cu albastru petrecută peste toată căciula - împuşcase acolo patru muscali şi un ucrainean, băieţilor le pierise gustul să se mai caţăre şi să se mai ascundă prin cotloanele îmbietoare. Şi ham-barele rămaseră în picioare, negre, mute şi pustii.

Numai Dimka se ducea destul de des la hambare, pentru că soarele încălzea acolo mai bine ca oriunde, pelinul dulce-amărui mirosea frumos, iar bondarii bîzîiau domol pe deasupra brusturilor cu Irunzele lrrg desfăcute.

Dar morţii?... Apoi ei nu mai erau de mult acolo! îi aruncaseră într-o groapă comună şi-i acoperiseră cu pămînt. Iar bătrînul cerşetor Avdei, cel de care se tem aşa de tare băieţii cei mici, înjghebase din două beţe o cruce trainică şi o înfipsese într-ascuns la căpătîiul mormîntului. Nimeni nu-1 văzuse, afară de Dimka. Dimka îl văzuse, dar nu suflase nimănui nici un cuvînt.

...Dimka se opri într-un ungher mai ferit şi se uită cu atenţie în jurul lui. Neobservînd nimic suspect, scotoci prin paie şi scoase de acolo două lame cu cartuşe, o vergea de puşcă şi o baionetă austriacă, ruginită şi fără teacă.

La început Dimka, făcu pe cercetaşul. Cu alte cuvinte, se tîrî în genunchi, iar în momentele critice, atunci cînd avea motive serioase să presupună că duşmanul era pe aproape, se culca la pămînt şi, înaintînd cu multă băgare de seamă, cerceta cu de-amănuntul dispozitivul inamicului. Printr-o întîmplare fericită, sau cine ştie din ce altă cauză, toate îi mergeau astăzi în plin. Izbuti să ajungă teafăr pînă în imediata apropiere a închipuitelor posturi inamice şi, urmărit de o grindină de gloanţe de puşcă şi de mitralieră, iar uneori chiar de proiectile de artilerie, se întoarse nevătămat în tabăra lui.

10

După acera, lu ind în consideraţie rezultatele recunoaşterii, puse în mişcare cavaleria şi se năpusti chiuind în

tufele de ciulini şi de scaieţi, care muriră vitejeşte, neacceptînd s-o ia la fugă nici chiar sub presiunea unui atac atit de vijelios.

Dimka preţuia eroismul, de aceea îi lua în captivitate pe toţi cei rămaşi în viaţă. Apoi, comandi I prizonierilor „alinierea" şi „drepţi", le ţinea un discurs plin de indignare:

- împotriva cui luptaţi? împotriva fraţii r \ >ştri muncitori şi ţărani?

Sau:

- V-a venit gust să faceţi comună? V-a * it gust de libertate? împotriva puterii legale?...

Asta depindea de armata pe care-şi i comandă in momentul acela, deoarece i t ci ! nada, pe rind, cînd pe una, cind pe cealaltă.

Astăzi se cam întrecuse cu joaca şi n şi d"i că a întîrziat decît in clipa cind auzi t.'i

„Ei, drăcia dracului! îşi zise el. Pai puncală o să-mi tragă maică-mea, ' ' , că nici demincare n-o să-mi dea!

armele, o luă la goană spre casă, chit. mai potrivită să cîrpească.

Dar, spre marea lui mirare, nu se cu 1 perdaf şi nici nu mai fu nevoie să spună vreo i

Maică-sa nici nu se uită la el, cu . ca aproape că dăduse buzna peste ea in cerd nindu-şi cheile, bunica scotea din nară un -vechi şi o pereche de pantaloni.

Fratele lui cel mic, Top, săpa de 2 : surcea, într-o movilă de lut.

Cineva ii trase încetişor pe la sp • Băiatul se întoarse şi-1 văzu pe Şm 1 ! s privea cu tristeţe.

11

Ce-i cu tine, măi prostule? îl întrebă Dimka, blînd, şi deodată observă că buza căţelului era plesnită.

Mamă, cine a făcut asta? întrebă Dimka, înfuriat.

Ei, lasă-mă în pace! îi răspunse mama, necăjită, întorcîndu-se în altă parte. Ce, eu stau să-1 păzesc pe Smel?

Dar Dimka simţi că mama îi ascunde ceva.

I-a dat una unchiul, cu cizma! îl lămuri Top.

Care unchi?

- Un unchi... unul cenuşiu... stă colo, în casă.

Ocărîndu-1 pe „unchiul cenuşiu", Dimka deschise

uşa. Pe pat stătea un flăcău voinic, îmbrăcat cu bluză soldăţească. Alături de el, pe laviţă, era o manta cazonă, cenuşie.

Goloveni!... se miră Dimka. De unde-ai ieşit?

De-acolo - îi răspunse scurt celălalt.

De ce l-ai bătut pe Şmel?

Care Şmel?

Cîinele meu...

Ca să nu latre. Că dacă mai latră, îi sucesc gîtul!

- Mai bine ţi l-ar suci ţie careva! îi răspunse Dimka cu năduf şi o zbughi după cuptor, deoarece mîna lui Goloveni se şi întinsese după cizma grea, ce zăcea la-picioarele lui. Dimka nu era în stare să înţeleagă de unde ieşise Goloveni. Nu trecuse mult timp de cînd îl luaseră roşii în armată, iar acum era din nou acasă.

Nu se poate să fie atît de scurt serviciul la ei!

La masa de seară, Dimka nu mai putu să se stăpî-nească şi-1 întrebă:

Ai venit în concediu?

în concediu.

Aha! Şi pentru multă vreme?

Pentru multă...

Minţi, Goloveni! strigă Dimka cu convingere.

12

Nici roşii, nici albii şi nici verzii nu te lasă acum multă vreme în concediu, pentru că-i război. Nu mai începe vorbă că ai dezertat!

în aceeaşi clipă, Dimka primi o palmă zdravănă peste ceafă.

- De ce baţi copilul? îi luă apărarea mamă-sa.

Ţi-ai găsit cu cine să-ţi pui mintea!...

Goloveni se făcu şi mai roşu, Îşi scutură capul cu urechile clăpăuge - din pricina cărora şi primise porecla de „Goloveni" - şi răspunse grosolan:

- Mai bine tacă-vă gura... proletari din Piter!...

Las' că vine ea vremea să vă dau afară din casă!

Atunci mama parcă se închirci, se făcu mai mică şi-1 certă pe băiat, care tăcu, înghiţindu-şi lacrimile:

- Iar tu, diavole, nu te amesteca unde nu-ţi fierbe

oala! Că de nu, ai s-o păţeşti şi mai rău decît atîta!

După-masă, Dimka se furişă în tindă, se întinse pe un maldăr de fîn, după nişte lăzi, se înveli cu cojocul maică-si şi rămase multă vreme culcat, fără să poată adormi. într-un tîrziu, Şmel se strecură încetişor lîngă el şi-şi sprijini capul pe umărul lui.

Mamă, hai să plecăm la Piter, la tata.

Eh, Dimka! Aş pleca eu chiar în clipa asta... Dar parcă poţi să călătoreşti acum? Trebuie fel de fel de permise. Şi pe urmă, vezi şi tu ce se petrece în jurul nostru...

Mamă, dar la Piter cine-s acum?

Cine-i mai ştie! Se zice că roşii. Dar poate că nu-i adevărat. Parcă poţi să mai pricepi ceva?

Dimka era de aceeaşi părere, că-i greu să mai înţelegi ceva. Cît de aproape de ei e satul unde-i reşedinţa plaşii şi uite că tot nu poţi să ştii în mîinile cui se află! Se vorbeşte că a fost ocupat mai zilele trecute de unul Kozolup... Dar cine o fi acest Kozolup şi din ce partid face parte?,,".

13

Şi Dimka o întrebă pe mamă-sa, care căzuse pe

gin duri:

Mamă, Kozolup e verde?

Lua-i-ar dracu pe toţi laolaltă! îi răspunse ea cu năduf. Toţi erau oameni ca toţi oamenii, şi acum,

poftim !...

în tindă e întuneric. Uşa-i dată de perete şi se vede cerul presărat cu mii de stele şi un corn de crai nou. Dimka se cuibăreşte mai adînc în fin, pregătindu-se să-şi reia visul întrerupt de astă-noapte. Şi dormind, îl simte pe credinciosul Şmel, aţipit lîngă dînsul, cum îi încălzeşte plăcut gîtul...

Pe cerul albastru, soarele poleia cu argint marginile norilor. Peste ogoarele întinse, cu holde galbene, se juca vîntul, iar ziua de vară era senină şi liniştită. Numai oamenii nu erau liniştiţi. De dincolo de pădurea întunecată se auzea ţăcănitul viguros al mitralierelor. Undeva, în depărtare, tunurile se strigau unele pe altele, înăbuşit. Un detaşament de cavalerie trecu

în galop, nu se ştie încotro Mamă, ăştia cu cine-s?

- Lasă-mă-n pace! Şi Dimka o lăsă, alergă la gard, se căţăra sus şi se uită îndelung în urma. călăreţilor care dispăreau.

în vremea asta, Goloveni umbla tot ursuz. De cîte ori trecea prin sat vreun detaşament roşu, se ascundea. Şi Dimka se convinse că Goloveni era dezertor.

Odată, bunica îl trimise pe Dimka să-i ducă lui Goloveni, în podul de fîn, o halcă de slănină şi un codru de pîine. Apropiindu-se de ascunzătoarea lui, Dimka observă că Goloveni, care stătea cu spatele la el, robotea nu ştiu ce.

„O puşcă! se miră Dimka. Asta-i bună! La ce i-a fi trebuind?"...

Goloveni şterse cu grijă închizătorul, astupă ţeava cu o cîrpă şi vîrî puşca în fîn.

Toată seara şi cîteva zile după aceea Dimka se perpeli de nerăbdare să vadă ce fel de puşcă avea Goloveni: „Rusească sau nemţească? Ori poate c-o fi chiar un nagan?"...

Se întîmplă că tocmai atunci lucrurile se liniştiră în jurul lor. Roşii îl alungaseră pe Kozolup şi plecaseră mai departe, pe alt front. Acum, sătucul era pustiu şi tihnit, iar Goloveni începu să părăsească podul de fîn şi să dispară nu se ştie unde pentru mai multă vreme. Şi iată că îttti-o seară, cînd iazul trandafiriu răsuna de orăcăitul broaştelor, cînd rîndunelele iuţi lunecau prin văzduh, iar musculiţcle prinseră să bî-zîie fără rost, Dimka se hotărî să se furişeze în podul cu fîn.

Uşa era încuiată cu lacătul, însă Dimka îşi avea trecătoarea lui, prin poiata găinilor. Scîndura dată la o parte scîrţîi, şi găinile, tulburate, se porniră să cotcodăcească. Speriat de gălăgia pe care o stîrnise, Dimka o zbughi repede sus. în podul de fîn, zăduf şi linişte. Băiatul se strecură spre ungherul unde se vedea o pernă roşie, umplută cu pene, scotoci sub streaşină şi dădu peste ceva tare. „Patul puştii!" Trase cu urechea: în curte nu era nimeni. Apucă puşca şi o scoase afară. Nu era nagan. Era o puşcă rusească. Dimka o răsuci multa vreme în mîini, pipăind-o şi cercetînd-o cu băgare de seamă. „Ce-ar fi să-i trag închizătorul?"...

Niciodată nu trăsese un închizător, dar văzuse de multe ori cum făceau soldaţii. Trase încet şi minerul se ridică uşor.

După aceea îl împinse spre el, pînă la refuz. „Ehei, mă pricep!" îşi zicea el, plin de mîndrie. Dar în aceeaşi clipă văzu ţîşnind de sub închizător un cartuş galben. Lucrul acesta îl nelinişti puţin şi bă-

15

iatul se hotărî sa tragă închizătorul la loc. Dar acum mergea mai greu, şi Dimka văzu cum cartuşul cel galben se băga de-a dreptul în ţeava. Se opri şovăitor, cu puşca întinsă.

„Unde dracu se bagă?"...

Totuşi trebuia să se grăbească. Trase la loc închizătorul şi începu să împingă puşca la loc în fîn, de unde o luase. O vîrîse aproape toată, cînd deodată uşa se deschise şi drept în faţa lui se ivi Goloveni, nedumerit şi furios.

Ce faci acolo, cîine?

Nimic, îi răspunse Dimka, speriat. Dormeam... Şi, pe nesimţite, mai împinse puţin cu piciorul patul puştii în fîn. în aceeaşi clipă răsună o împuşcătură, înăbuşită, dar puternică. Dimka se repezi la uşă, gata sâ-1 răstoarne pe Goloveni de pe scară, sări* de sus de-a dreptul pe pămînt şi o luă la goană prin grădinile de zarzavat. Sărind gardul dinspre drum, se împiedică şi căzu în şanţ. Cînd să se ridice în picioare, simţi cum Goloveni, turbat de furie, îl înşfacă de cămaşă.

„Mă ucide! îşi zise Dimka. Nu-i pe-aproape nici mama, nici nimeni. S-a sfîrşit cu mine!" Primi un pumn zdravăn în spinare, de i se făcu negru înaintea ochilor, şi căzu la pămînt, aşteptînd pumnii ce trebuiau să urmeze.

Dar de pe drum se auzi un zgomot. Mîna lui Goloveni slăbi, cine ştie de ce. Şi un glas mînios şi poruncitor strigă:

- Să nu te-atingi de el!

Cînd deschise ochii, Dimka zări întîi mai multe picioare de cai - un gard întreg de picioare de cai!

Mîini puternice îl apucară de umeri şi-1 ridicară în sus. Abia atunci văzu călăreţii care-l înconjurau. Unul avea haine negre şi o stea roşie pe piept, iar în faţa lui stătea Goloveni, buimăcit.

16

bandiţi? îşi fierb mîncarea, cartofi cu slănina sau ceva în felul ăsta..." îi era grozav de foame.

Pe măsură ce se însera, focul părea tot mai viu şi parcă-i făcea cu ochiul de departe, prieteneşte. Dar pădurea Nikolskoe, cea veşnic neliniştită, arăta şi mai mohorîtă, şi mai întunecată în amurg.

Dimka coborî pe cărare, însă deodată se opri: pe mal, dincolo de cotitură, cineva cînta cu glas tremurător de contralto, despărţind cuvintele în silabe în chip ciudat, dar frumos.

To-va-răşi, to-va-răşi. Le răspunse el, Tră-ias-că

Rusia ! Tră-ias-că

Sovietele I

„Măi, lua-l-ar naiba, că straşnic ii mai zice!" se gîndi Dimka cu admiraţie şi o porni în goană la vale.

Pe mal stătea un băiat mărunţel şi slab, culcat lîngă geanta lui ponosită. Auzind paşi, îşi întrerupse cîntecul şi se uită cu frică la Dimka.

Ce cauţi aici?

Nimic... aşa!

Aha-a! lungi vorba celălalt, mulţumit pesemne de răspuns. Va să zică n-ai venit să te baţi cu mine?

-Ce?

- N-ai venit să te baţi cu mine, te întreb?... Bagă de seamă! Nu te uita că-s mic, dar cind ţi-oi arde una...

Lui Dimka nici nu-i trecuse prin minte să se bată şi-1 întrebă la rîndul lui:

Tu cîntai?

Eu.

Dar cine eşti tu?

a

- Eu sînt Jigan - îi răspunse celălalt cu mîndrie. Jigan, şi am venit din oraş... Aşa-i porecla mea.

Dimka se t rin ti pe neaşteptate la pămînt şi văzu cum băiatul se trage la o parte, speriat.

Eşti o cîrpă, nu jigan1... Parcă jigan ii îs aşa, ca tine?... Dar de cîntat, ce-i drept, cinţi frumos.

Eu, măi frate, ştiu fel de fel de cîntece. Tot timpul am cîntat prin trenurile militare de prin gări. Şi la roşii, şi la petliurişti, la toţi..'. Dacă erau, să zicem, tovarăşi, atunci le

cîntam „Aleşa-şa" sau cîntece despre burjui. Dar albilor le trebuie altecvai „Altădată erau bani, erau şi bumăşti", „S-a dus Roşia" sau „lablociko". Ăsta, se înţelege, poţi să-1 cînţi şi la unii, şi la alţii, numai că trebuie să-i schimbi cuvintele.

Tăcură.

Şi ce cauţi tu pe aici?

Am venit la nănaşa-mea, la bunica Onufriha. Mă gîndeam c-o să stau la ea măcar o lună, să mă îndop şi eu cît s-o putea. Dar ţi-ai găsit! „O săptămînă-două, şi pe urmă, să nu te mai văd pe-aici", mi-a spus nănaşa.

Şi după asta, unde te duci?

Unde s-o nimeri, unde mi-o fi mai bine.

Unde anume?

Unde? Bine-ar fi dacă aş şti!... Trebuie să mă gîndesc.

Vino mîine dimineaţă la pîrîu, Jigan, să prindem raci!

Nu cumva vrei să-mi întinzi o cursă...? Bine, o să vin negreşit! îi răspunse celălalt, cît se poate de mulţumit.

1 Jigan - (în limba rusă), matahală, sălbăticiune.

Z*

19

Dimka sări gardul, se strecură în curtea întunecată şi o zări pe mamă-sa stînd pe cerdac. Se apropie de ea şi, trăgînd-o de broboadă, îi zise grav:

Mamă, să nu mă certi... Am întîrziat anume, pentru că mi-a tras Goloveni o bătaie cumplită...

Nu te-a bătut destul! îi răspunse mama, întor-cîndu-se. Ar fi trebuit să te bată şi mai vîrtos...

însă Dimka simţi în vorbele ei orice: mîhnire, amărăciune, părere de rău, numai supărare nu.

Odată, Dimka veni la pîrîu grozav de necăjit.

Hai să fugim, Jigan! îi propuse el băiatului. Să plecăm undeva, cit mai departe, pe cinstea mea!

Dar o să-ţi dea voie mamă-ta?

Prost mai eşti tu, Jigan! Cînd vrei s-o ştergi, nu mai ceri voie de la nimeni. Goloveni e rău, mă bate toată ziua. Din pricina mea vrea să-i alunge din casă pe mama şi pe Top.

Pe care Top?

Pe frate-meu cel mic. Cînd merge, calcă aşa mărunţel cu picioruşele: top, top, top, aşa că i-am zis Top... Şi pe urmă m-am săturat de toate. Parcă mare scofală e şi acasă?

Să fugim! încuviinţă Jigan, înviorat. Pentru mine nu-i mare lucru s-o şterg! îs gata să plec chiar şi acum. O să strîngem şi noi prin trenurile militare...

Cum adică, să strîngem?

Uite-aşa: eu o să cînt ceva şi pe urmă o să spun: „Respecte şi plecăciuni la tovarăşii cei buni! De zile bune s-aveţi parte, şi de front cît mai departe. Vă doresc să căpătaţi numai pîine şi cîrnaţi, şi vă mai doresc acum să n-aveţi parte de drum, nici de puşcă, nici de tun, ci de-un pachet de tutun". Atunci toţi or să înceapă a rîde, iar tu ai să-ţi scoţi căciula şi ai

să le spui: „Cetăţenii Fiţi buni şi răsplătiţi truda unor copii!"

Dimka se minună de uşurinţa şi de siguranţa cu care rostea Jigan aceste vorbe, dar un asemenea mijloc de trai nu-1 prea incinta. îi răspunse că ar fi mult mai bine să intre ca voluntari în vreun detaşament sau să-şi organizeze singuri un detaşament al lor, sau să se ducă la partizani. Jigan nu se opuse, dimpotrivă, cînd Dimka începu să vorbească cu simpatie despre roşii - „fiindcă sînt pentru revoluţie" - descoperi că Jigan ţinea cu ei.

Dirrka îl privi mirat, adăugînd că nici la verzi nu-i chiar aşa de rău, „deoarece se mănîncă gîşte multe". Şi atunci află că Jigan umblase şi cu verzii, de la care îşi primise porţia regulat: cîte o jumătate de giscă pe zi.

îşi pregătiră planul, îndelung şi cu de-amănuntul. Din ka respinse cu hotărîre propunerea lui Jigan de a fugi imediat, fără să mai treacă pe acasă.

Mai întîi de toate trebuie să ne luăm pîine, măcar pentru primele zile - zise el - că de nu, cum plecăm, cum trebuie să începem a umbla cu cerutul prin vecini. Pe urmă avem nevoie de chibrituri...

N-ar strica s-avem şi un ceaunel. Scoţi cîţiva cartofi de pe cîmp, şi gata masa!

Dimka îşi aduse aminte că Goloveni adusese cu el un ceaunel, bun, de aramă. Bunica îl frecase cu cenuşă, iar cînd

începuse să strălucească întocmai ca un samovar într-o zi de sărbătoare, îl vîrîse in cămară.

- Numai că uşa de la cămară e încuiată şi bunica poartă cheia la ea.

-- Nu-i nimic! zise Jigan. Dacă eşti meşter, îl scoţi de sub orice încuietoare!

Se hotărî să înceapă a-şi aduna imediat proviziile. Dimka propuse să le ascundă sub paie, în hambar.

De ce nuraaidecît în hambar? se împotrivi Jigan. Doar se poate şi în alta parte... Chiar aşa, lîngă morţi!?

Ce te-încurcă morţii? îl întrebă Dimka în bătaie de joc.

în aceeaşi zi, Dimka aduse o bucată de slănină nu prea mare, iar Jigan trei chibrituri înfăşurate cu grijă într-o hîrtiuţă.

- Nu pot s-aduc multe deodată - explică el.

Onufriha n-are decît două cutii, aşa că trebuie să şterpelesc beţele fără să bage ca de scamă.

Din clipa aceea, fuga lor era hotărîtă cu tot dinadinsul.

în vremea asta, în jurul lor viaţa clocotea neliniştită. Pe undeva, nu departe de acolo, trecea linia frontului celui mare, iar şi mai aproape, cîteva fronturi secundare, mai mici. Pretutindeni, ostaşii roşii fugăreau bandele contrarevoluţionare, bandele îi fugăreau pe ostaşii roşii, sau se băteau atamanii între ei. Atamanul Kozoiup era puternic. O brazdă în zigzag îi tăia de-a latul fruntea de om încăpăţînat, iar ochii lui priveau aspru pe sub sprîncencle cărunte. Ursuz ataman! Atamanul Levko era viclean ca un diavol. Pînă şi calul lui ridea, arătindu-şi dinţii albi, întocmai ca şi stăpinu-sau. Dar de cînd plecase de sub comanda lui Kozoiup, o duşmănie, la început ascunsă, apoi făţişă, se iscase intre ei.

Kozoiup le-a ordonat ţăranilor: „Sa nu i se dea lui Levko nici slănină pentru oameni, nici fin pentru cai, nici casă de înnoptat".

Levko a făcut haz şi a dat alt ordin.

Roşii le-au citit pe amîndouă şi au dat şi ei unul: JDeciarăm în afara legii şi pe Levko, şi pe Kozoiup". Atit. N-aveau timp să scrie mai mult, deoarece frontul principal se clătina amarnic.

Şi se porni atunci un talmeş-balmeş, de na-i mai puteai da de rost!

Cit de umblat prin lame era moş Zahari! Doar luase parte la trei războaie. Şi totuşi, cind se aşeza pe prispă lingă căţeluşa mi cea roşcată, căreia an petlm-rist beat ii tăiase cu sabia o ureche, zicea:

- Ce vremuri!

în ziua aceea veniseră verzii, vreo douăzeci. Doi dintre ei trecuseră pe la Goloveni. Stătuseră de vorbă şi băaseră cu ceştile rachiu tulbure şi tare, de casă.

Dimka se uita la ei plin de curiozitate.

După plecarea rai Goloveni, Dimka, care de mult voia să afle gustul rachiului de casă, turnă ce mai rămăsese prin ceşti într-una singură.

Dim-ka, şi mie un pic! se ragă Top cu glas plîn-gător.

O să-ti las, o să-ti las!

Dar abia îşi răsturnă ceaşca pe gît, că şi începu să scuipe cu deznădejde, zbughind-o în curte ca ars. Lingă hambare dădu peste Jigan.

Am să-ţi spun ceva, frăţioare.

Ce anume?

Verzii sapă un şanţ de-a curmezişul drumului, în spatele casei noastre. De ce, numai dracu ştie. Pesemne ca să nu mai treacă nimeni pe-acolo.

Cum adică, să nu mai treacă? întrebă Dimka cu neîncredere. Altceva trebuie să fie. Desigur că pun ceva la cale.

Apoi plecară amindoi să-şi cerceteze proviziile. Erau încă puţine: două bucăţi de slănină, una de carne iiartă si vreo zece chibrituri.

în seara aceea, soarele rămase multă vreme atirnat, ca un disc mare şi roşu, deasupra cîmpiilor de la Nadej-

?3

dino, apunînd încet şi molcom, de parcă se desfăta, de liniştea nemărginită a pămîntului care se odihnea* Departe, în Olhovka, ghemuită la poalele pădurii Nikolskoe, se auzi cum bate de cîteva ori clopotul. Dar nu erau bătăi de alarmă, ci bătăi obişnuite, potolite şi domoale. Şi cînd notele pline şi tremurate, trecînd pe deasupra acoperişurilor de paie, ajunseră la urechile lui moş Zahari, bătrînul se cam miră de aceste bătăi tihnite, pe

care nu le mai auzise de mult şi, făcîndu-şi cruce fără grabă, se aşează tacticos la locul lui, lîngă cerdacul strîmb. Iar după ce se aşează, se gîndi: „Oare ce sărbătoare o fi mîine?" Şi moş Zahari bătu cu băţul în ferestreiică şi o întrebă pe baba lui„ care-şi scoase capul pe gemuşor:

Gorpina, Gorpina, oare mîine să fie duminică?

Ce-i cu tine, moşnege? îi răspunse Gorpina, înciudată, plină toată de făină. Cum o să fie duminică, dacă azi e miercuri?

Aşa mă gîndeam şi eu...

Şi moş Zahari se întrebă dacă nu-şi făcuse cruce degeaba şi dacă nu cumva bătăile de clopot prevesteau vreo năpastă.

Un vînt uşor se abătu pe-acolo, abia mişeîndu-i barba căruntă. Şi moş Zahari văzu cum babele îşi scoteau curioase capetele la ferestre şi cum băieţii dădeau buzna pe portiţe, în uliţă. Deodată, dinspre cîmp, veni un vuiet prelung şi ciudat, de parcă mugea un taur sau o vacă din cireada, numai că mugetul era mai aspru şi mai prelung:

- U-i-uu-uuu...

Pe neaşteptate, în văzduh răsunară pocnete şi imediat se auziră, dinspre ocolul vitelor, împuşcături. Cît ai clipi, ferestrele se închiseră şi băieţii se făcură nevăzuţi de pe uliţă. Numai moşneagul, speriat, nu_

A doua zi, băieţii se întilniră mai devreme.

- Jigan - întrebă Dimka - nu ştii de la ce s-a stîrnit tărăboiul cela aseară? Ce-a fost?

Ochii neastîmpăraţi ai lui Jigan sclipiră de mulţumire. Răspunse luîndu-şi un aer grozav de important:

Ehei, frate, ce-am avut noi de furcă ieri...

Numai să nu-mi umbli cu minciuni! Că doar te-am văzut cum fugeai de-ţi scăpărau călcîiele prin fundul grădinii de zarzavat!

Dar de unde ştii? Poate că anume am luat-o primprejur! se supără Jigan.

Lui Dimka nu-i prea venea a crede, însă nu mai zise nimic.

O maşină pornise ieri spre satul nostru, dar a trebuit să se oprească la Olhovka, fiindcă avea o pană la motor. îndată ce a plecat de acolo, Gavril, diaconul, a tras clopotul: bang!... Cum s-ar zice, a dat semnalul!

Ei, şi pe urmă?

Şi pe urmă... cînd maşina s-a apropiat de sat, au început să tragă în ea cu puştile. Atunci maşina a vrut să se întoarcă, însă prea tîrziu: bariera era închisă!

Şi au prins pe cineva?

Nu... Că cei din maşină au deschis un foc grozav, nici gînd să te poţi apropia de ei! Cînd au văzut că se îngroaşă gluma, s-au împrăştiat... Dar i-au împuşcat. Cu toate astea, unul tot a scăpat. A zvîrlit o grenadă, nu departe de aici. La Omifriha s-au făcut ţăndări geamurile. Au tras după el cu puştile, au alergat după el, însă omul a sărit peste gard, a luat-o prin grădinile de zarzavat, şi pe-aici ţi-e drumul!

Şi maşina?

Maşina-i tot acolo... însă nu mai e bună de nimic, pentru că, înainte de a fugi, au aruncat în ea cu o grenadă. E stîlcită de tot... Eu am şi fost acolo... Numai

căFedka Marin mi-a luat-o înainte şi a şterpelit claxonul. Strîngi de gumă, şi cînd începe să urle...

Toată ziua nu se vorbi în sat decît de întîmplarea aceea. Verzii o şterseseră încă de cu noapte. Şi sătucul rămase din nou fără stăpînire.

în vremea asta, pregătirile de fugă ale băieţilor erau pe sfîrşite. Nu le rămăsese decît să fure ceaunelul, lucru pe care hotărîseră să-1 facă a doua zi pe seară, vîrînd un băţ lung, cu un cui la capăt, pe ferestruica dinspre grădina de zarzavat.

Jigan se duse să mănînce.

Dimka n-avea astîmpăr şi ieşi să-1 aştepte la hambare.

Cum ajunse acolo, se trînti în paie şi începu să se joace cu Şmel, apărîndu-se de atacurile lui înverşunate. Dar curînd se ridică într-un cot, neliniştit. I se păru că snopii erau împrăştiaţi altfel decît de obicei... Să fi fost pe-aici vreunul dintre băieţi? „Ia te uită, diavolii!" Şi se duse să vadă dacă nu descoperise careva locul unde îşi ascunseseră ei proviziile. Scotoci cu mîna. Da, erau acolo! Scoase slănina, chibriturile, pîinea. Mai vîrî o dată mîna după carne, dar carnea... ia-o de unde nu-i!

- Eh, afurusitul! se înfurie el. De bună seamă că Jigan, şi nu altul, a şterpelit-o! Că dacă era vreunul dintre băieţi, lua tot!

Curînd sosi şi Jigan. Abia mîncase şi era foarte bine dispus. Se apropia fluierînd cu nepăsare.

Ai mîncat carne, hai? îl întrebă Dimka, mînios, privindu-1 ţintă.

Am mîncat - îi răspunse Jigan. Grozav de bună era!...

„Grozav de bună!" se repezi Dimka la el înfuriat. Cine ţi-a dat voie? Aşa ne-a fost vorba? Şi pe

drum, ce ne facem?... Cînd ţi-oi trage una peste căpă-tîna, ai să vezi tu ce bună o să fie!... Jigan se uita la el, nedumerit:

Da' eu acasă am mîncat carne, la prînz. A pălit-o dărnicia pe Onufriha şi mi-a dat cogeamite bucată de carne din borş!

Şi pe-asta de aici cine-a luat-o?

Habar n-am!..,*

Jură-te!

Zău! Să mor pe loc dacă am luat-o eu!

Şi, fie din pricină că Jigan nu căzu mort pe loc, fie din pricina căldurii neobişnuite cu care se apăra, Dimka îşi zise că, de data aceasta şi în chip cu totul excepţional, Jigan nu minţea.

Uitîndu-se jos, pe paie, Dimka întinse mîna după nuieluşă şi-1 strigă pe Şmel:

- Şmel, ia poftim încoace!

Dar lui Şmel nu-i plăcea să i se vorbească pe tonul acesta. Şi lăsînd în pace legătoarea unui snop de care trăgea, îşi vîrî coada între picioare şi se depărta.

- Să ştii că el a halit-o - zise Jigan indignat. Şi ce bucăţică grasă!

îşi ascunseră apoi proviziile mai sus şi le acoperiră cu o scîndură, peste care puseră o cărămidă.

După aceea rămaseră mult timp lungiţi, croindu-şi visuri îmbietoare cu privire la viaţa care-i aştepta în viitor.

Să te prindă noaptea, în pădure, lîngă un foc... minunat lucru!

Numai că noaptea-i întuneric - observă Jigan cu părere de rău.

- Ei, şi ce dacă-i întuneric? Doar o s-avem puşti.

Şi pe urmă, nici noi...

Dar dacă ne omoară?... începu din nou Jigan şi adăugă cu seriozitate: Mie, frate, nu mi-ar plăcea să mă omoare.

Nici mie - recunoscu şi Dimka. Să stau în groapă... ca ăştia... Şi arătă cu capul spre crucea aplecată, care abia se mai desluşea, în umbra înserării.

La gîndul acesta, Jigan se ghemui, ca şi cum aerul s-ar fi răcorit spre seară.

Totuşi, căutînd s-o facă pe viteazul, răspunse cu nepăsare:

- Da, frate... ştii, am avut noi un caz...

Dar se opri, deoarece, Şmel, care stătea culcat lîngă Dimka, înălţă capul, ciuli urechile şi mîrîi furios, ca şi cum voia să le dea de veste.

- Ce este? Ce-i cu tine, Şmel? întrebă Dimka, ne liniştit, mîngîind cîinele pe cap.

Şmel tăcu şi-şi lăsă din nou capul pe labe.

Simte guzganii - zise Jigan în şoaptă şi, căscînd prefăcut, adăugă: Ar fi timpul să mergem acasă, Dimka.

îndată... Şi ce caz zici că aţi avut?

Dar lui Jigan nu-i mai ardea de nici un „caz" şi, afară de asta, minciuna pe care se pregătea s-o croiască îi zburase din minte.

- Să mergem - se învoi atunci Dimka, bucuros că Jigan renunţase la poveste.

Se ridicară.

Şmel se ridică şi el, dar nu plecă imediat. Se opri lîngă paie, mîrîind iarăşi neliniştit, ca şi cum l-ar fi asmuţit cineva din întuneric.

Simte guzganii! zise de data asta Dimka.

Guzganii? întrebă Jigan cu glas scăzut. Dar înainte de ce nu-i simţea? Şi adăugă încet: E cam frig. Hai s-o luăm la goană, Dimka!... Bolşevicul cela care-a fugit trebuie să fie pe undeva pe-aici, nu departe de sat.

•» De unde ştii?

- Aşa cred cu! Mai adineauri m-a trimis Onufriha la Gorpina, să împrumut o jumătate de ceaşcă de sare. în dimineaţa asta i-a dispărut Gorpinei o cămaşă de pe gard. Cînd am ajuns eu in tindă, am auzit-o ocărind: „...şi şi-a aruncat, cinc-o fi fost, zicea, cămaşa sub

gard. Ne uităm noi la ea, Egoriha şi cu mine: ruptă. Şi nu numai aşa puţin, ci făcută ferfeniţă!" Iar moş Zahari a ascultat, a ascultat, şi la urmă a zis: „Of, Gorpina..."

Ajungînd aci, Jigan făcu o pauză plină de înţeles, trase cu coada ochiului la Dimka, şi numai cînd băiatul întrebă nerăbdător: „Ei, şi? Ei, şi?" urmă:

- Da, şi moş Zahari a zis: „Of, Gorpina, mai bine ţi-ai ţine gura!" Atunci am intrat cu în odaie. Mă uit şi văd pe laviţă o cămaşă ruptă şi plină toată do sînge. Cum m-a văzut, Gorpina s-a şi aşezat pe cămaşă şi i-a poruncit moşului: „Moşncgc, zice, dă-i băiatului o jumătate de ceaşcă de sare". Ea însă nu s-a urnit din loc. Dar mie nu-mi mai pasă, că doar văzusem tot. De aceea zic că bolşevicul trebuie să fi fost atins de vreun glonţ.

Tăcură o vreme, cîntărind în minte întîmplarea aceea aflată fără voie. Unul rămăsese cu ochii pe jumătate închişi, nemişcaţi şi gravi, în timp ce ochii celuilalt sclipeau jucăuşi.

în cele din urmă, Dimka zise:

- Ascultă, Jigan, mai bine să nu mai spui nici tu la nimeni. Şi aşa au fost ucişi destui roşii lingă satul nostru, şi tot pe rînd, unul cîte unul.

Fuga fusese hotărîtă pentru dimineaţa următoare. Toată ziua aceea, Dimka nu se simţise în apele lui. Spărsese din nebăgare de seamă o ceaşcă, îl călcase pe Şmel pe coadă si fusese cit pe ce să răstoarne oala

cu lapte acru din mîinile bunică-si, care tocmai intra în odaie, din care pricină primise o palmă zdravănă de la Goloveni.

Iar timpul trecea. Ceas după ceas, se scurse dimineaţa şi după-amiaza, pînă sosi şi seara.

Băieţii se pitiră în grădina cu zarzavat, după tufişurile de lîngă gard, şi începură se aştepte.

Dar se ascunseseră prea devreme, deoarece încă mult timp după aceea cei ai casei s-au tot foit prin curte, cînd unul, cînd altul. în sfîrşit sosi şi Goloveni. Mama îl chemă pe Top. Apoi strigă din cerdac:

- Dimka! Dimuşca! Unde eşti?

„Masa!" îşi zise Dimka, dar bineînţeles că nu crîcni. Mama aşteptă ce aşteptă, apoi intră în casă.

Au mai stat şi ei puţin, pîndind momentul prielnic. Apoi au ieşit pe furiş şi s-au oprit sub peretele cămării. Ferestruica era înaltă. Dimka se aplecă, sprijinindu-şi mîinile pe genunchi, iar Jigan se urcă pe spatele lui şi-şi vîrî capul cu băgare de seamă pe ferestruică.

Mai repede, măi! Că doar spinarea mea nu-i de piatră.

E întuneric beznă - răspunse Jigan în şoaptă. Prinse cu mare greutate ceaunul în cîrlig, îl trase şi sări jos: Gata!

Jigan - întrebă Dimka - dar cîrnatul de unde l-ai luat?

Era atîrnat acolo, lîngă ceaun... Hai s-o ştergem mai repede!

Se depărtară în grabă, dar dincolo de gard îşi aduseră aminte că uitaseră sub perete băţul cu cîrlig. Dimka se întoarse îndărăt. Abia înşfăcase băţul, cînd deodată îl văzu pe Top, care-şi scosese capul printre ostreţe şi se uita la el, curios.

32

Cu băţul într-o mînă şi cu cîrnatul în cealaltă, Dimka se zăpăci aşa de tare, încît nu-şi veni în fire decît atunci cînd Top îl întrebă:

De ce-ai şterpelit cîrnatul?

Nu l-am şterpelit, Top - îi răspunse Dimka, grăbit. îmi trebuie ca să le dau de mîncare la vrăbiuţe. Ţie nu ţi-s dragi vrăbiuţele, Top? Cirip-cirip!... Cirip-cirip!... Numai să nu spui la nimeni. Nu-i aşa că n-ai să spui? C-apoi mîine am să-ţi dau un cui cum nu s-a mai pomenit!

Vrăbiuţele?... întrebă Top, serios.

Da, crede-mă!... Ele n-au... că-s sărace!...

Şi zici că ai să-mi dai un cui?

Am să-ţi dau un cui... Dar n-ai să spui, Top, nu-i aşa? Că de nu, nu-ţi dau nici un cui şi nici cu Şmel nu te mai las să te joci.

După ce Top îi făgădui că o să tacă - deşi Dimka se îndoia grozav de asta - alergă la Jigan, care-1 aştepta nerăbdător.

Amurgul se lăsa repede. Cînd băieţii ajunseră în goană la hambare, ca să ascundă ceaunelul şi cîrnatul cu bucluc, se înnoptase de-a binelea.

Ascunde-le mai repede!

Dă-le încoace! Şi Jigan se vîrî printr-o spărtură sub acoperiş: Dimka, da' tare-i întuneric! şopti el, îngrijorat. N-o să găsesc nimic...

Ce fel de vorbă-i asta, prostule, că n-o să găseşti nimic? Te-ai speriat, şi atîta tot!

Şi Dimka se vîrî după el. îi căută mîna pe întuneric şi văzu că tremura.

Ce-i cu tine? îl întrebă, simţind că-1 prinde frica şi pe el.

Acolo... Şi Jigan îl strînse şi mai tare de mînă.

33

S - Comandantul cetăţii de zăpadă

Atunci Dimka auzi desluşit un geamăt adînc şi înăbuşit, care venea din fundul întunecat al hambarului.

în clipa următoare se rostogoleau amîndoi la pămînt, urlînd, şi, fără să mai ţină seama nici de drum, nici de gropi, nici de cărări, o luară la fugă în neştire, îngroziţi.

în noaptea aceea, Dimka nu putu să adoarmă pînă tîrziu. încetul cu încetul, în mintea lui începură să se înfiripe fel de fel de bănuieli: „Guzganii... Dar cine a mîncat carnea?... Cămaşa... gemetele... Şi dacă cumva..."

Se răsucea mereu de pe-o parte pe alta, fără să poată alunga gîndul care-1 urmărea cu încăpăţînare.

Cum se lumină de ziuă, alergă la hambare. Dădu la o parte paiele şi intră prin spărtură. Razele soarelui, furişîndu-se prin nenumăratele crăpături, străpungeau întunericul hambarului părăsit. Stîlpii din faţă, care ar fi trebuit să susţină uşa, căzuseră şi acoperişul se lăsase, astupînd cu totul intrarea. „Undeva, pe-aici" - îşi zise Dimka, tîrîndu-se înăuntru. O luă pe după grămada de cărămizi nearse şi sfărîmate şi se opri speriat: într-un colţ, pe paie, zăcea cu faţa în jos un om. Auzind zgomot, omul ridică puţin capul şi întinse mîna spre naganul de lingă el. Dar, fie că puterile îl părăsiseră, fie din altă pricină, se uită doar la băiat cu ochii lui tulburi şi înroşiţi, îşi desfăcu degetele de pe armă şi, ridicîndu-se uşor, şopti răguşit, mişcîndu-şi limba anevoie:

- Apă!

Dimka făcu un pas înainte. Deodată, o steluţă rubinie sclipi în lumina slabă din hambar, şi băiatul fu gata-gata să ţipe

de mirare, recunoscînd în rănit pe necunoscutul care-1 scăpase nu demult din mîinile lui Goloveni.

34

Toată frica, toate îndoielile lui se risipiră şi nu-i rămase decît un sentiment de milă pentru omul care-i luase apărarea cu atîta căldură,

înşfăcînd ceaunelul, Dimka alergă cît putu mai repede la pîrîu, după apă. în timp ce se întorcea în goană îndărăt, era cît pe ce să dea peste Fedka Marin, care-i ajuta maică-si să care acasă rufele spălate. Cît ai clipi, Dimka o zbughi într-un tufiş, de unde îl văzu pe Fedka cum încetinea pasul, întorcînd mereu capul, curios, spre partea unde era el. Şi dacă maică-sa, care simţise că i se îngreuiase coşul, n-ar fi strigat înciudată: „Dar mişcă-te odată, diavole, ce tot căşti gura?", fără îndoială că Fedka n-ar fi putut să se stăpînească şi să nu cerceteze cine se ascunsese aşa de repede în tufiş.

35

3*

Cînd se întoarse în hambar, Dimka văzu că necunoscutul zăcea cu ochii închişi şi-şi mişca încet buzele, ca şi cum ar fi vorbit prin somn. îl atinse uşor pe umăr. Cînd rănitul deschise ochii şi-1 văzu, un fel de zîmbet şters trecu peste buzele-i uscate. După ce-şi potoli setea, necunoscutul întrebă, de data aceasta mai tare şi mai desluşit:

Roşii sînt departe?

Departe. Nu se mai aude nimic despre ei. ||j Dar în oraş cine-i acum?

, - Mi se pare că-s petliurîştii... Rănitul îşi lăsă capul în jos şi zise:

- Ascultă, băiete, n-o să spui nimănui?

Şi în cuvintele lui era atîta îngrijorare, încît Dimka se aprinse şi căută să-1 asigure că n-o să sufle nici un cuvinţel.

Numai lui Jigan!

Băiatul cu care te pregăteai să fugi?

- Da - îi răspunse Dimka, ruşinat. Uite, mi se pare că vine şi el.

Se auzi un tril răsunător de privighetoare: era Jigan, care-şi căuta tovarăşul, întrebîndu-se unde-a putu să dispară.

Cum nu voia să-1 strige, Dimka ieşi prin spărtură şi aruncă în el cu o pietricică.

Ce te-a apucat? îl întrebă Jigan.

Mai încet! Vino încoace... Am nevoie de tine.

Păi puteai să mă strigi, nu să dai în mine cu pietre! Mă mir că n-ai aruncat cu vreo cărămidă...

Se întoarseră amîndoi în hambar. Văzîndu-1 pe străin şi văzîndu-i naganul în paie, Jigan se opri speriat. Necunoscutul deschise ochii şi întrebă simplu:

Ei, cum e povestea, băieţi?

Ăsta-i Jigan! Şi Dimka îşi împinse încetişor prietenul de spate.

Necunoscutul nu răspunse nimic, doar îşi aplecă uşor capul.

Dimka scoase din rezervele lor o bucată de pîine şi cirnatul furat cu o seară înainte.

Rănitul era flămînd. Totuşi, la început mîncă puţin; mai mult bău decît mîncă.

în vremea asta, Jigan şi Dimka aproape că nu scoteau o vorbă.

Un glonţ de-al verzilor 11 rănise pe necunoscut în picior. Şi, pe deasupra, de trei zile omul nu pusese în gură o picătură de apă, aşa că era peste măsură de istovit. După ce mîncă puţin, păru a se simţi mai bine şi ochii începură să-i strălucească.

Băieţi! zise el, de data aceasta desluşit. Auzin-du-i glasul, Dimka recunoscu încă o dată în el pe străinul care ttrigase atunci la Goloveni: „Să nu te-atingi de el!" Voi sînteţi băieţi buni... De multe ori v-am ascultat vorbind... Dar dacă scăpaţi cumva vreo vorbă, să ştiţi c-o să mă ucidă...

N-ar trebui... - începu Jigan, nesigur.

Cum adică, n-ar trebui? se înfurie Dimka. Spune „nu", şi gata!... Nu-1 asculta -zise el, întoreîndu-se către necunoscut aproape cu lacrimi in ochi. Zău că n-o să spunem! Să nu mă mişc de-aici, uite, mă jur pe orice... Las'că-i arăt eu lui!

Dar Jigan îşi dăduse seama că spusese o prostie şi răspunse de parcă îşi cerea iertare:

- E adevărat că eu, Dim... da, văd şi singur... că nu trebuie, adică, în nici un caz...

Şi Dimka văzu că necunoscutul zîmbea din nou.

La masă, Top tăcu cit tăcu, apoi îi dădu drumul:

- Dimka, dă-mi cuiul! Că de nu, îi spun mamei că ai luat cîrnatul pentru vrăbiuţe.

37

Dimka era cît pe ce să se înece cu un cartof. îşi hîrşîi scaunul pe podele, ca să facă zgomot. Spre norocul lui, Goloveni nu se afla acolo, mama scotea ciorba din cuptor, iar bunica era cam tare de urechi.

Şi Dimka îi şopti lui Top, făcîndu-i semn cu piciorul pe sub masă.

- Stai să terminăm masa! Ţi-am şi pregătit cuiul.

„Lua-te-ar naiba! îl certă el în gînd, ridicîndu-se de la masă. Te mănîncă limba, hai?"

După ce căută puţin Dimka, scoase din peretele şopronului un cui mare de fier şi i-1 aduse lui Top.

E prea mare, Dimka! zise Top, uitîndu-se nedumerit la cuiul lung şi gros.

Cum mare? Apoi tocmai asta-i, că-i mare! Ce să faci cu unul mic! îl baţi dintr-o dată, şi gata. Pe cînd cu ăsta, ai de lucru: toc, toc!... Straşnic cui!

în aceeaşi seară, Jigan găsi la Onufriha o fîşie de pînză curată, bună de legat o rană. Iar Dimka, în timp ce lua din rezervele lor o bucată bună de slănină, se hotărî să facă rost de tinctură de iod.

Părintele Perlamutri, în anteriu, dar desculţ, stătea lungit pe divan şi se gîndea cu amărăciune că tare mult îi scăzuseră veniturile de cînd arsese biserica, anul trecut, incendiată de un proiectil. Dar după ce mai stătu puţin culcat, îşi aduse aminte că se apropia hramul, cu nelipsitele pomeniri. Şi imaginea purceilor fripţi, a boţurilor de unt şi a oalelor pline cu smîntînă îi întoarse, pesemne, gîndurile în altă parte, deoarece tuşi vîrtos şi zîmbi amintindu-şi de ceva.

Dimka intră în odaie şi, ţinînd bucata de slănină la spate, zise încet:

- Bună ziua, părinte.

Părintele Perlamutri oftă, se uită la Dimka şi-1 întrebă fără să se ridice:

- Ai venit la mine, fiule, sau la preoteasă?

38

La dumneaei, părinte.

Hm... Dar fiindcă ea nu-i acasă, deocamdată, îi ţin eu locul.

M-a trimis mama, că s-a zdrelit puţin, şi mi-a spus: „Du-te şi vezi dacă nu ţi-o da coana preoteasă un pic de tincturăde iod". Uite, mi-a dat şi un şipuşor.

Hm... şipuşor ... şi părintele Perlamutri tuşi a îndoială. Şipuşor, zici?... Da' de ce ţii mîinile la spate?

Am o bucată de slănină. Mi-a dat-o mama şi mi-a spus aşa: „Dacă-ţi toarnă iod, dă-i-o drept mulţumire".

„Dacă-ţi toarnă iod", zici?

Zău că aşa mi-a spus!

O-ho-ho! făcu părintele Perlamutri, ridicîndu-se. în loc să mi-o trimită aşa, dumneaei nu: „Dacă-ţi toarnă!"... Şi părintele clătină din cap: Ei, haide, dă încoace slănina... Hm, e veche!

N-am tăiat porc anul ăsta încă, părinte.

Asta ştiu eu, dar chiar dacă-i veche, trebuia să fie mai grasă. Unde ţi-e şipul? De ce nu ţi-a dat încalţe unul de un sfert? Apoi se poate să-ţi umplu un şip ca ăsta?

Dar nu încap în el nici două degete, părinte! Cum putea să fie mai mic?

Părintele rămase r.îtva timp pe gînduri.

- Du-te la maică-ta şi spune-i să vină mai bine singură. Am s-o ung eu. Ce rost are să mai torn în şip?

însă Dimka scutură din cap cu disperare.

Hm... De ce dai din cap?

Da* toarnă odată, părinte! strigă băiatul grăbit. Că mama mi-a spus aşa: „Dacă nu-ţi dă, ia slănina, Dimka, şi ad-o înapoi acasă".

Uite ce să-i spui mamă-ti: „Cel ce dăruieşte să nu mai poarte de grijă darului său, că el va fi de-a pururi in faţa celui de sus"... Ai să ţii minte?

Am să ţiu!... Cu toate astea, toarnă, părinte.

40

Părintele Parlamutri îşi virî picioarele goale în papuci, CU care prilej Dimka se minună de mărimea lor neobişnuită şi, luînd slănina şi şipul, trecu în altă odaie.

Ţine - zise el, întorc în du-se. Asta, numai fiindcă-s eu om bun... Şi după ce se mai gindi puţin, întrebă: Dar găinile voastre nu ouă, băiete?

Asta înseamnă bunătate? se înfurie Dimka. Nici măcar jumătate de sticluţă... Iar la a doua întrebare, ii răspunse cu seriozitate, în timp ce ieşea pe uşă: Apoi, noi, părinte, n-avem găini, avem numai cocoşi!

în vremea asta nu se mai auzea nimic despre roşii, aşa că băieţii trebuiau să fie cu ochii în patru.

Şi totuşi se duceau destul de des la hambare şi petreceau mult timp in tovărăşia necunoscutului.

Omul stătea bucuros de vorbă cu ei, le povestea felurite întîmplări, ba cîteodată mai şi glumea. Numai rareori, mai ales atunci cînd venea vorba despre fronturi, o brazdă adîncă i se săpa între sprincene şi el tăcea, gîndindu-se îndelung la nu ştiu ce.

- Ei, băieţi, n-aţi mai auzit nimic de pe-acolo?

„Pe-acolo" însemna frontul. Dar zvonurile care um
blau prin sat erau nelămurite şi se băteau cap în cap.

Atunci necunoscutul se încrunta şi se mînia. Se vede că inactivitatea şi nesiguranţa îl apăsau mai mult decît primejdia clipei de faţă, decît teama pentru soarta lui.

Cei doi băieţi se împrieteniseră cu el. Mai ales Dimka. Odată, după ce o lăsase pe mamă-sa acasă plîngînd, Dimka veni la hambare, trist şi întunecat.

Goloveni mă bate... - îi explică el străinului. Din pricina mea vrea să-i dea afară din casă pe mama şi pe Top... Ne-am duce la tata, la Piter... Dar nu se poate.

De ce nu se poate?

- Nu putem răzbate: trebuie tot soiul de permise. Pe urmă, de bilete, de la cine să faci rost? Şi fără bi
lete nu se poate.

Necunoscutul se gîndi puţin, apoi zise:

Dacă ar fi roşii aici, ţi-aş face eu rost de permis, Dimka.

Dumneata? se minună băiatul. Şi după ce stătu puţin la îndoială, îi puse întrebarea care-1 urmărea de-atîta timp: Cine eşti dumneata? Las' că ştiu eu: eşti comandant mitralior. Te-am văzut odată cu un soldat şi cu o mitralieră „Louis".

Necunoscutul începu să rîdă şi să dea din cap în aşa fel, încît putea să însemne şi „da", şi „nu".

Şi de atunci Dimka dori şi mai fierbinte să vină roşii, să vină cît mai curînd.

Necazurile se ţineau lanţ de capul lui. Fără milă, Top îi cerea pentru a cincea oară un cui. Şi cu toate că îl căpătase de fiecare dată, tot scăpase o vorbă către maică-sa. Apoi, mama găsise în buzunarul pantalonului fărîmituri din mahorcă pe care Dimka i-o ducea rănitului. Dar abia în ziua aceea îi lovi nenorocirea cea mare. Cu prilejul sărbătorii, Perlamutri se abătu şi pe la masa lor, ca să adune daruri benevole. Vorbind aşa, de una şi de alta, îi spuse la un moment dat mamei:

Cu toate astea, slănina a fost veche, aşa ca n-ar strica să mai dai vreo zece ouşoare pe deasupra pentru doctoria ceea...

Pentru care doctorie?

Dimka se răsucea pe scaun cu nelinişte, făcîndu-se mic sub privirile aţintite asupra lui.

- Eu, mamă... pentru căţel, pentru Şmelik... -

îngăimă el în doi peri. Avea o zgîrietură grozavă...

Tăcură cu toţii, iar Goloveni, răsucindu-se pe laviţă, zise:

«- Chiar astăzi am să-ţi împuşc javra! Adaugă apoi, privindu-1 cam ciudat: De altfel, eu cred că minţi. Şi im mai spuse nimic, nici măcar nu-1 cîrpi.

- Cum se poate?! Pentru o javră ca asta, o docto rie aşa de scumpă? făcu părintele Perlamutri, indig nat. Iar pentru că ai minţit, eşti de două ori vinovat: o dată pe pămînt şi o dată în ceruri! Zicînd acestea, el înălţă cu un aer plin de înţeles degetul cel mare, îşi mută privirea de la podeaua de lut în tavan, şi, după ce se încredinţa că vorbele lui îşi făcuseră efectul cuve nit, adăugă întorcîndu-se către mama lui Dimka:

Atunci, pot să contez pe zece ouşoare...

în aceeaşi seară, ieşind din casă, Dimka întoarse capul şi-1 văzu pe Goloveni stînd lîngă gard şi petre-cîndu-1 cu o privire ascuţită.

Băiatul o luă înadins spre pîrîu.

- Dimka, ştii că se vorbeşte în sat despre rănitul nostru? îl sperie Jigan, de cum se întîlniră. Se zice că ar fi pe undeva pe-aici, prin apropiere. Asta din pricina cămăşii celeia... Şi, pe deasupra, Semka al starostelui a găsit lîngă gardul Gorpinei un carnet, plin tot de sînge. Am văzut şi eu o foaie. Era albă, iar într-un colţ avea trei litere: „R.V.S." şi două beţişoare ca minutarele de la ceas.

Lui Dimka i se păru că-1 pocneşte cineva în moalele capului:

- Jigan - spuse el în şoaptă, cu toate că nu era nimeni în jurul lor - ştii... nu trebuie să te mai duci acolo de-a dreptul... Mai bine s-o iei cu ocol, să nu te vadă careva.

îi dădură de veste şi necunoscutului.

Ei, băieţi - zise el - trebuie să fiţi mai cu băgare de seamă. Dar dacă nu s-o putea altfel, ce să-i faci?... E drept că n-aş vrea să mă curăţ aşa, prosteşte.

Dar neprosteşte?...

Asemenea cuvînt nu există, Dimka. In zadar, da, s-ar putea spune...

Este şi un cîntec în felul ăsta - se amestecă în vorbă Jigan. Dacă n-am fi aşa cum sîntem, ţi l-aş cînta. Frumos cîntec! Un comunist e pus la zid, dar înainte de a fi împuşcat, el îi lămureşte pe ceilalţi: „Noi ştim, zice el, pentru ce luptăm, ştim pentru ce murim"... Numai că, vezi, spus aşa,cu vorbelemele, cîntecul nu-i frumos. însă cînd plecau soldaţii pe front grozav îl mai cîntau!... Pînă şi feroviarii rămîneau cu gurile căscate, aşa-ţi răscoleşte sufletul cîntecul ăsta...

Ieşiră pe rînd. Dimka plecă cel dintîi; conştiincios cum era, o apucă spre pîrîu şi de acolo spre casă, în timp ce Jigan, nepăsător ca de obicei, luă bidonul necunoscutului ca să-i aducă apă şi, uitînd de învoiala lor, porni pe drumul cel mai scurt, prin

grădinile de zarzavat. Fluiera, cu gîndul aiurea. Dar se opri îndată, auzind cum trosnesc tufişurile.

- Stai, diavole! strigă cineva. Stai tu, cîine!

Se trase înapoi speriat şi o luă la goană, apoi se caţără pe un gard, însă se simţi înşfăcat zdravăn de pantaloni. Zbătîndu-se din răsputeri, Jigan îşi smulse piciorul din strînsoare, nimerindu-şi pesemne urmăritorul drept în obraz. Sări apoi gardul în straturile cu varză, scăpă bidonul din mînă şi dispăru în întuneric...

Dimka se întoarse acasă şi, fără să bănuiască nimic, se culcă imediat. Nu trecură nici douăzeci de minute, şi Goloveni intră în odaie înjurînd şi se repezi cu gura la mama:

Ar face mai bine diavolul tău de băiat să nu se mai întoarcă acasă... M-a izbit cu piciorul drept în obraz... Am să-1 ucid!

Cînd te-a izbit? îl întrebă mama, speriată.

Cînd? Chiar adineauri.

Dar el doarme de cmd!

Aha, diavolul! Va să zică a venit acasă într-un suflet? Mă izbeşte cu gheata în obraz, iar dumneaei îmi eîntă că doarme! Şi Goloveni deschise uşa, îndrep-tîndu-se spre Dimka.

Ce tot spui! Ce tot spui! se repezi mama, îngrozită. Cu care gheată? Doar ştii că din primăvară băiatul nu mai are nici un fel de încălţăminte. Umblă desculţ ! Cine era să-i cumpere?... Ce, ţi-ai pierdut minţile?

Se vede că Goloveni îşi aduse şi el aminte că Dimka n-avea ghete. Se opri, înjură şi se întoarse în odaie.

Hm... - mîrîi el, aşezîndu-se pe laviţă şi arun-cînd bidonul pe masă. Mi s-a părut... Cu toate astea, cine-1 ascunde şi unde? întîi cămaşa, apoi carnetul, acum bidonul... După ce tăcu un timp, adăugă: Dar cîinele tot l-am ucis!

Cum l-ai ucis? întrebă mama.

Uite-aşa! I-am dat una în cap, şi gata.

Cu obrazul înfundat în blană, ghemuit adînc în şuba mamei, Dimka tremura din tot trupul şi plîngea pe tăcute, dar cu adîncă amărăciune. Cînd toată casa se linişti şi Goloveni plecă în podul cu fîn, mama veni lîngă el şi, văzîndu-1 cum plînge în hohote, îi zise ca să-1 liniştească:

- Ei, lasă, Dimuşka! Pentru un cîine...

Dar auzind-o, lui Dimka i se păru că vede şi mai desluşit privirea blîndă a lui Şmel, îşi aduse aminte cum dădea el mereu din coadă şi, înfundîndu-şi şi mai adînc obrazul în blana de oaie udă de lacrimi, începu să suspine cu obidă...

- Eh, tu! făcu Dimka şi nu mai adăugă nimic.

Dar Jigan simţi în vorbele lui atîta dojana şi atîta durere, încît îşi pierdu cu desăvîrşire cumpătul.

- Parcă eu am ştiut, Dimka?

- „Parcă am ştiut!" Dar eu ce ţi-am spus?... Ce, ţi-era greu să ocoleşti? Şi-acum, poftim! Goloveni pune şaua pe cal, să plece încotro va. Dar unde? Desi gur că la Levko, sau la altul ca el, să ceară oameni pentru percheziţie! m*fr\

Necunoscutul îi aruncă şi el lui Jigan o privire, în care nu se citea decît o uşoară dojana, apoi zise .cu blîndeţe:

- Sînteţi băieţi buni... Şi nu se supără deloc, de parcă nici n-ar fi fost vorba de dînsul.

Jigan stătea mut. Nu-i mai jucau ochii în toate păj>. ţile, ca de obicei. Nu putea să spună nimic ca să se apere, şi de altfel nici nu voia s-o facă. Răspunse moho-rît, dar nu la întrebarea lui Dimka:

- Ştiţi că roşii sînt în oraş? A venit Avdei, cerşeto rul. Zice că-s mulţi şi că cea mai mare parte sînt călări. Apoi ridică ochii şi adăugă încet, cu acelaşi glas de om vinovat: Eu aş încerca... Poate că o samă pot stre cura... cred c-o să izbutesc s-o fac la timp.

Dimka rămase mirat. Se miră şi necunoscutul, vă-zînd ochii mari şi întunecaţi ai băiatului aţintiţi cu seriozitate asupra lui. Dar mai mult decît ei se miră însuşi Jigan de gîndul care-i venise pe neaşteptate.

într-adevăr, chiar aşa şi hotărîră. Necunoscutul rupse în grabă o foaie, dintr-un carnet şi, în timp ce scria, Dimka văzu în colţul stîng al hîrtiei literele misterioase „R.V.S." şi cele două betisoare ca minuta-rele ceasului.

Uite - zise necunoscutul, întinzîndu-i lui Jigan foaia - ia-o! Stai să însemn şi viteza: două cruci. Cînd o vedea semnul ăsta,

oricare soldat o s-o ducă comandantului, ziua sau noaptea. Numai bagă de seamă să nu te prindă.

Vezi să n-o buclariseşti! adăugă şi Dimka. Altminteri, mai bine nu te prinde... Lasă-mă pe mine.

46

Dar ochii lui Jigan străluceau din nou. Răspunse cu îngîmfarea lui obişnuita:

- Ştiu eu cum să mă descurc!... Ce, parcă asta mi se intimplă întîia oară?

Jigan ieşi prin spărtură, se uită in jur şi, nevăzînd nimic suspect, trecu drumul şi o luă drept înainte.

Soarele era încă sus, deasupra pădurii Nikolskoe, cînd Jigan, care ajunsese în şosea, îl văzu pe Goloveni trecînd pe lingă el în trap şi îndreptîndu-se nu se ştie incotro.

Nu departe de marginea pădurii, Jigan ajunse din urmă citeva căruţe, încărcate cu făină si cu slănină, însoţite de cinci oameni înarmaţi. Căruţele se urneau cu greu, iar Jigan trebuia să se grăbească. De aceea trecu prin hăţiş şi o luă înainte, dar nu pe drum, ci prin marginea pădurii.

Intîlni poieni pline de flori înalte şi galbene. în umbră începeau să bîzîie musculiţele. Ici şi colo se zăreau bobite de zmeură sălbatică. Culese citeva din mers, fără să se oprească o clipă.

„Oi fi făcut vreo cinci verste! îşi zise el. Bine-ar fi s-o ţin şi de aici înainte tot aşa, fără să mă împiedice nimic." Cioatele îi in greu iau mersul şi băiatul ieşi din nou la drum.

După ce trecu de cotitură, îşi închise pe jumătate ochii: razele ascuţite şi roşii ale soarelui în apos îl băteau drept în faţă. în vîrful unui arţar înalt şuieră ca pe înserat, o păsărică, iar în desiş foşni nu ştiu ce.

Hei! auzi el un strigăt înăbuşit. Jigan se întoarse, dar nu văzu pe nimeni.

Hei, băiete, ia fă-te încoace!

în dosul unui stoguleţ de fin de la marginea drumului, Jigan zări doi bărbaţi cu puşti, care aşteptau, se

47

vede, pe cineva. Mai la o parte, lîngă copaci, stăteau caii lor.

Jigan se apropie.

De unde vii?... Şi încotro te duci?

De-acolo... - se încurcă Jigan, arătînd cu mîna şi chibzuind ce să mai spună după aceea. Sînt din cătun. Ne-a fugit vaca... Poate că aţi întîlnit-o pe undeva? Una roşcată, cu cornul rupt... Parcă a intrat în pă-mînt, pe cinstea mea! Iar fără ea, nici nu mă mai întorc acasă!

N-am văzut-o... Rătăcea pe aici o juncană, dar au mîncat-o ai noştri încă de dimineaţă. Dar ia spune, n-ai întîlnit pe drum nişte căruţe?

- Ba da, vin cîteva... trebuie să fie pe-aproape.

Această veste păru a-i interesa grozav pe cei care-1 iscodeau, deoarece se şi repeziră la cai.

Urcă-te! îi strigă unul lui Jigan, aducînd caii. Uscă-te la spatele meu.

Dar eu trebuie să mă duc acasă, trebuie să caut vaca... - se tîngui jalnic băiatul. Unde vreţi să mă duceţi?...

Haide, urcă-te cînd îţi spun! Mai încolo o să-ţi dăm drumul. Altfel, eşti în stare să ne dai de gol faţa de căruţaşi.

în zadar încercă Jigan să-i convingă că trebuie să-şi caute vaca, că trebuie să se întoarcă acasă şi că n-o să sufle nici o vorbă căruţaşilor. Totul fu în zadar. Fără să-şi dea seama cînd, se pomeni călare la spatele unuia dintre verzi. Porniră în trap. Altă dată, lucrul acesta i-ar fi plăcut grozav, acum însă nu-1 încînta deloc, mai ales cînd înţelese din vorbele lor că se îndreptau spre detaşamentul lui Levko, care aştepta nu ştiu ce în pădure. „Şi dacă Goloveni e acolo şi mă recunoaşte - îi trecu deodată prin minte - ce mă fac?"

Şi fără să mai stea la gînduri, cuprins de groază, se rostogoli de pe cal şi părăsi drumul in goana mare.

- încotro, afurisitule? strigă unul dintre oameni, oprindu-şi calul şi luînd puşca la ochi.

Şi poate că Jigan n-ar fi ajuns nici pînă-n marginea pădurii, dacă celălalt călăreţ nu l-ar fi apucat pe cel dinţii de braţ, răcnind înciudat:

- Stai!... Nu trage, că ne strici toate socotelile!

Jigan intră în pădure ca o furtună. Alerga de-a dreptul prin tufişuri, afundîndu-se tot mai mult. Şi

numai cînd se trezi în mijlocul unui desiş de plopi tineri şi-şi dădu seama că în nici un caz călăreţii nu puteau pătrunde pînă acolo, se opri şi-şi trase sufletul.

„La Levko! îşi zise el. Nu mai încape vorbă că tot la el s-a dus Goloveni." Şi deodată i se strînse inima: Măcar de n-ar ajunge înainte de a se întuneca! Noaptea tot n-or să-1 găsească, iar dimineaţa poate că vin roşii...

Dinspre drum se auzi întîi o împuşcătură, pe urmă alta... Apoi împuşcăturile nu mai conteniră.

„S-au încăierat cu căruţaşii! îşi zise Jigan. Trebuie să mă grăbesc. însă cum să mă grăbesc, dacă nu ştiu pe unde-i drumul".

Dar pădurea se rări curînd şi în faţa lui se ivi un drumuşor. Jigan răsuflă uşurat şi o luă la fugă tot înainte. Nu trecu nici douăzeci de minute, şi deodată în calea lui apăru un detaşament călare, gonind în trap întins. înainte de a-şi veni în fire, Jigan se pomeni înconjurat de călăreţi. Speriat, se uită jur împrejur şi cît pe ce să cadă din picioare de spaimă cînd îl văzu în mijlocul lor pe Goloveni. Dar, fie că Goloveni nu-1 recunoscu, deoarece nu-1 văzuse decît o dată sau de două ori, fie că nu se aştepta să dea peste el acolo, fie că era ocupat să strîngă chinga şeii uzate puse la repezeală, important e că nu-i dădu nici o atenţie.

4 - Comandantul cetăţii de zăpadă

Măi băiete - îl întrebă un călăreţ greoi, cu mustăţi mari şi cărunte - încotro te-mpinge păcatul?

Sînt din cătun... - începu Jigan. Vaca noastră... o vacă neagră, bălţată... ;r-:: ,.

- Minţi! Nu-i nici un cătun pe-aici. ,.,;.

Jigan se sperie şi mai amarnic şi răspunse bîlbîindu-se:

Nu-i pe aici... Dar cînd au început împuşcăturile, m-am speriat şi am luat-o la goană.

Aţi auzit? îl întrerupse cel dintîi. V-am spus eu că se aud pe undeva împuşcături?

Zău că au tras! stărui Jigan, începînd să bănuiască cîte ceva. Pe drumul Nikolskoe... Nişte ţărani îi duceau provizii lui Kozolup şi oamenii lui Levko i-au atacat.

Cum i-au atacat? strigă furios unul din călăreţi. Cum au îndrăznit?

Să mor dacă nu i-au atacat!... I-am auzit eu, cu urechile mele, cum spuneau: „N-are decît să crape de foame Kozolup, diavolul cel bătrîn! Că destul s-a îndopat pînă acum!"...

Aţi auzit? urlă cel verde. Cică m-am îndopat!

Aşa ziceau, că s-a îndopat - întări Jigan, căruia începuse să-i umble gura ca o meliţă. „Dacă o să se dea la noi, ziceau, o să-i arătăm noi lui!"... Astea-s vorbele lor, că eu n-am nici un interes...

Jigan era gata să arunce încă multe duzini de cuvinte care să atingă demnitatea lui Kozolup. Dar Kozolup, şi aşa nespus de înfuriat, strigă cu glas înspăimîntător:

încălecaţi!

Şi cu ăsta ce facem? întrebă unul dintre călăreţi, arătîndu-1 pe Jigan.

Arde-i una cu nuiaua, să nu mai audă de aci înainte asemenea vorbe!

50

Detaşamentul o luă la galop într-o parte, în timp ce Jigan, după ce fu „mîngîiat" pe negîndite cu nuiaua pe spinare, o luă la goană în cealaltă parte, bucuros că scăpase numai cu atîta.

„Acuşi or să-şi dea seama - se gîndea el, alergînd. Dar pînă s-or dezmetici, poate că se înnoptează."

Soarele asfinţise. Se iviră stelele şi se lăsă noaptea. Iar Jigan aci alerga, aci mergea la pas, respirînd din greu, aci se oprea să-şi mai tragă răsuflarea. Odată, auzind un clipocit neîntrerupt, căută prin întuneric pîrîiaşul şi, înfierbîntat, sorbi cîteva înghiţituri de apă rece. Altă dată se izbi de o cruce singuratică, aplecată la marginea drumului, şi se trase îndărăt speriat. încetul cu încetul începu să-1 cuprindă deznădejdea. Alerga, alerga şi nu ajungea nicăieri. Poate că de mult rătăcise drumul. Dacă ar putea să întrebe pe cineva!...

Dar n-avea pe cine să întrebe. Nu întîlnea pe drum nici ţărani cu boi leneşi, nici cosaşi stînd în preajma focului, nici băieţi cu caii la păscut, nici drumeţi întîrziaţi venind de la oraş. Drumul negru era pustiu şi mut. Numai privighetoarea cînta mereu, numai ei nu-i era frică şi rîdea cu glasu-i răsunător sus, deasupra nălucilor nopţii, deasupra pămîntului liniştit acum.

Şi iată că tocmai cînd Jigan pierduse orice nădejde de a ieşi la liman) ajunse la o răscruce de drumuri. „Alta acum! Pe care să apuc?" Şi se opri în loc.

„Ga-ga-ga"... auzi atunci un gîgîit domol. „Gîşte!" era gata să strige Jigan. Şi abia atunci văzu chiar în faţa lui, dincolo de tufişuri, o casă.

Un cîine urlă deznădăjduit, de parcă se apropia un urs, nu un biet băieţel. Treziţi din somn, porcii începură să grohăie. Jigan bătu în uşă:

- Hei! Deschideţi!

La început nu-i răspunse nimeni. Apoi se auzi o tuse, cineva se mişcă şi un glas de femeie bătrînă zise încet:

Doamne, dar cine-o mai fi?

Deschideţi! repetă Jigan.

însă vremurile nu îngăduiau nimănui să deschidă uşa la miezul nopţii. Un glas adînc şi răguşit întrebă somnoros:

Care-i acolo?

Deschideţi! Sînt Jigan!

La dracu, ce fel de jigan mai eşti şi tu? Cînd ţi-oi trimite acuşi un glonţ prin uşă!

Jigan se trase repede la o parte şi, înţelegînd că greşise, strigă:

Nu, nu-s chiar jigan! Nu-s jigan deloc... Asta-i numai o poreclă. Mă cheamă Vaska... şi-s încă mic... Vreau numai să ştiu care-i drumul spre oraş.

Cel din margine duce spre oraş, celălalt spre Pod-dubovka.

Apăi amîndouă sînt la margine!... Parcă ce, poţi să înţelegi ceva prin usă!

în casă se făcu tăcere. Pesemne că cei dinăuntru se sfătuiau.

- Vino la ferestruică şi-ţi arăt. Dar înăuntru nu te las... asta nu! Ce-i dacă eşti mic? Poate că la spatele tău e cine ştie ce vlăjgan.

Ferestruica se deschise şi cineva îi arătă drumul.

Nu-i departe, să tot fie o verstă. îndată ce ieşi în marginea pădurii.

Numai atît? Şi Jigan o luă din nou la goană, ca şi cum nădejdea i-ar fi dat aripi.

Pe uliţele întortocheate îl opri imediat o patrulă care-i arătă unde era comandamentul. Acolo, un ostaş roşu, somnoros, îi răspunse în silă:

- Ce bilet? I Vino mîine dimineaţă... Dar văzînd cruciuliţele care arătau că era grabă, luă biletul şi strigă:

Hei, care-i acolo?... Unde-i cel de serviciu?

Ostaşul de serviciu se uită la Jigan, despături biletul şi, văzînd în colţul din stînga cele trei litere misterioase „R.V.S.", îl apropie numaidecît de lampă, îndată ce-1 citi, chemă la telefon pe comandant şi pe comisar, apoi începu să se plimbe grăbit prin odaie.

Nu trecu mult şi intrară doi bărbaţi.

Nu se poate! strigă mirat unul din ei.

El e!... Fără îndoială că-i el! îl întrerupse celălalt cu veselie. E iscălitura lui, e parafa lui... Cine-a adus biletul?

Şi abia atunci privirile tuturor se îndreptară spre ungherul unde stătea liniştit Jigan.

Cum e cel care te-a trimis?

Cu haine negre... poartă cizme... şi are şi o stea cu un steguleţ roşu.

Da, da, aceea e decoraţia!

Numai grăbiţi-vă! se ruga Jigan. Acuşi se luminează... Dacă-1 găsesc bandiţii, îl ucid.

Şi se porni o zarvă!... Alergau toţi care încotro, telefoanele zbîrnîiau, caii băteau din copite. Şi în mijlocul acelei învălmăşeli, Jigan, obosit, prinse cîteva cuvinte răzleţe care se repetau mereu: „Fără îndoială... armata!... El trebuie să fie... Sovietul miliar-revolu-ţionar!"

Goarna sună grăbită şi geamurile se cutremurară de tropotul cailor.

- Unde-i? Şi izbind uşa de perete, un comandant cu pistol şi sabie intră în casă. Tu eşti băiatul cu pricina?

Vasilcenko, ia-1 pe calul tău...

Nici nu se dezmetici bine Jigan, cînd braţele vîn-joase îl ridicară şi-1 aşezară în şa. Şi iarăşi se auzi goarna.

- Mai repede! strigă poruncitor cineva din cerdac. Trebuie să ajungeţi la timp.

Sîntem gata! răspunseră laolaltă zeci de glasuri. Apoi:

A-arrrş!

Şi detaşamentul de călăreţi, luînd-o la galop, se mistui în beznă.

în vremea asta, necunoscutul şi Dimka aşteptau neliniştiţi şi trăgeau cu urechea, atenţi la tot ce se petrecea în jurul lor.

- Mai bine te-ai duce acasă - îl sfătui de cîteva ori necunoscutul pe Dimka.

Dar un fel de încăpăţînare pusese stăpînire pe băiat.

- Nu! şi clătina din cap. Nu mă duc!

Ieşi prin spărtură, răscoli paiele, astupă cu ele intrarea şi se strecură îndărăt.

Stăteau tăcuţi. Nu le ardea de vorbă. Numai odată, Dimka zise, şi atunci cu oarecare sfială:

- I-am spus deunăzi mamei: „Poate c-o să plecăm curînd la tata". Era cît pe ce să se înăbuşe de bucurie, dar după aceea a început să mă certe: „Ce tot baţi cîmpii!"

- O să plecaţi, o să plecaţi, Dimka! Numai...

Dimka îşi dădea şi el seama cît de necuprins şi de înspăimîntător era acest „numai". De aceea rămase tăcut în paie, gîndindu-se nu ştiu la ce.

Se însera. în hambar, umbrele întunecate de prin ungherele năruite se îngroşau tot mai mult. Şi razele de lumină care mai răzbăteau încă prin crăpături se topeau pe nesimţite în umbră.

- Auzi?

Dimka se cutremură:

-Aud!

Necunoscutul îl prinse de umăr şi-1 strînse cu putere.

- Cine să fie?

Pe cîmpie, dincolo de sat, se auzeau împuşcături grăbite şi neregulate. Vîntul le aducea pînă la ei - un fel de pocnete înăbuşite, de-ai fi zis că-s tunurile cu care se joacă copiii.

Poate că-s roşii?...

Nu, Dimka, nu! Roşii n-au avut timp să ajungă... Totul se linişti. Mai trecu o oră. Apoi tropotul cailor

şi strigătele care umplură satul aduseră pînă la hambare vestea cumplită că străinii erau chiar acolo lîngă ei. Glasurile cînd păreau că se apropie, cînd se depărtau. Şi iată că se auziră aproape de tot.

Şi prin beciuri? Şi prin hambare? întrebă un glas aspru.

Peste tot - răspunse altul. Dar eu tot cred că trebuie să fie pe undeva, pe-aici.

„Goloveni!" îl recunoscu Dimka după glas. Necunoscutul întinse mîna, şi naganul rece şi calm sclipi uşor în întuneric.

Ce beznă, lua-i-ar dracu ! Am întîrziat din pricina lui Levko.

Da, beznă - repetă altul. Poţi să-ţi frîngi gîtul pe-aici. Am intrat într-un hambar, dar au început să cadă de sus grinzile peste mine... Cit pe ce să-mi spargă capul!

Cred că ăsta e locul cu pricina... N-ar fi bine să punem în jurul hambarelor vreo cinci băieţi, pînă s-o lumina de ziuă?

Ba să punem !

Cei doi se simţiră mai uşuraţi. Prinseră curaj. Printr-o crăpătură se vedea, nu departe de ei, un foc. Un cal se apropie de uşa dărîmată şi apucă în silă o gură de paie.

...Dimineaţa întîrzia. în sfirşit, zorile începură să pîlpîie şi stelele să pălească.

55

Curînd or să înceapă a căuta... Pesemne că Jigan ori nu izbutise, ori nu ajunsese la timp.

Dimka - zise necunoscutul în şoaptă. Curînd or să se-apuce să scotocească pretutindeni. în partea unde s-a năruit uşa este o spărtură îngustă, chiar lîngă prag. Tu eşti mic şi o să poţi trece... Strecoară-te pe-acolo şi du-te.

Şi dumneata?

Eu rămîn aici... Am ascuns porthartul, ştampila şi un bilet în care e vorba de tine, sub cărămizi, ştii tu unde. Să le dai roşilor cînd vor veni. Haide, şterge-o mai repede! Şi necunoscutul îi strînse mîna ca unui om în toată firea şi-1 împinse încetişor de lîngă el.

Dimka simţea că-1 îneacă lacrimile. Ii era şi frică, dar îi era şi milă de celălalt să-1 lase singur. Muşcîndu-şi buzele şi

înghiţindu-şi lacrimile, se tîrî afară, împie-dicîndu-se de cărămizile sfărîmate şi împrăştiate.

„Tara-ta-ta!" şi sunetul goarnei străpunse fără veste văzduhul. „Tara-ta-ta! Bum-bum!... Ţiu-u, ţiu-u!"... şuieră pe deasupra hambarelor.

Strigătele oamenilor, tropotul cailor şi ecoul sonor al rafalelor de mitralieră se înfipseră în liniştea premergătoare zorilor, sfîşiind-o şi sfîşiind odată cu ea şi aşteptarea nesfîrşită a celor doi. Totul se petrecu atît de fulgerător, încît Dimka nici nu-şi dădu seama cînd se pomeni din nou lîngă necunoscut. Şi nemaipu-tînd să se stăpînească, izbucni într-un plîns neistovit.

De ce eşti prost? îl întrebă necunoscutul, fericit.

Apoi ăştia-s ei - îi răspunse Dimka, zîmbind, cu toate că nu contenea să plîngă.

Nici nu încetaseră bine împuşcăturile dincolo de sat şi tot se mai auzeau pe undeva strigăte, cînd răsună lîngă hambar tropot de copite. Şi un glas cunoscut strigă cu înfocare:

- încoace! Veniţi încoace!

Snopii zburară cit colo. Lumina năvăli prin spărtură. Şi cineva întrebă repede, îngrijorat:

- Aici eşti, tovarăşe Sergheev?

în jurul lor răsăriră ca din pămînt o mulţime de oameni: şi comandantul, şi comisarul, şi ostaşii roşii, şi sanitarul cu trusa lui! Şi toţi vorbeau în acelaşi timp, strigînd cuvinte cu totul neînţelese.

Dimka - se grăbi să povestească Jigan, înecîn-du-se de mîndru ce era - am scos-o la capăt... îndărăt am venit călare... Mai adineauri m-am încăierat cu verzii... chiar în desişul pădurii... Cînd i-am tras unuia o sabie peste căpăţînă, s-a dus de-a berbeleacul!

Minţi, Jigan... Fără doar şi poate că minţi! Nici măcar n-ai sabie - îi răspunse Dimka, rîzînd cu ochii încă plini de lacrimi.

Toată ziua a fost numai veselie.

Dimka era peste tot. Băieţii se uitau la el cu gura căscată şi se duceau droaie să vadă locul unde stătuse ascuns fugarul, aşa încît, spre seară, paiele de lîngă culcuşul lui erau atît de frămîntate şi de bătătorite, de parcă trecuse pe-acolo o întreagă cireada de vaci.

Pesemne că prizonierul de pînă atunci era o căpetenie de seamă, deoarece îl ascultau şi comandanţii, nu numai ostaşii roşii.

Scrise pentru Dimka fel de fel de hîrtii, iar pe fiecare din ele i se puse cîte o ştampilă, ca să nu le stea în cale o piedică, nici lui Dimka, nici mamei şi nici lui Top, pînă vor ajunge la Petrograd.

Iar Jigan umbla ca un titirez printre ostaşi şi le cînta atîtea cîntece, de nu se mai saturau ascultîndu-1. Ostaşii rîdeau şi în acelaşi timp se minunau de glasul lui.

- Ce-ai de gînd să faci acum, Jigan?

Jigan se opri o clipă; o umbră uşoară păru că lunecă peste obrazul lui mic, apoi băiatul scutură din cap cu semeţ ie:

- Eu, frate, mă întorc de unde am venit. îmi iau din nou în primire gările şi eşaloanele... Am prins de la ăştia un cîntec nou:

„în spital, noapte grea, pe sfîrşite, Zi de vară senină-ncepea, Şi în zorile cald însorite, Comandantul cel tînăr murea..."

Frumos cîntec! îl cînt eu aşa, şi cînd mă uit, Gorpinei îi curgeau lacrimile! „De ce plîngi, bunicuţă?" o întreb. „Apoi cum să nu plîng dacă moare!" „Ei, bunicuţo, moare numai aşa, în cîntec." „Dac-ar fi numai în cîntec, zice. Dar cîţi nu mor cu adevărat!"... Uneori însă - adăugă el, bîlbîindu-se puţin - unii tovarăşi din eşaloane n-au încredere în mine. „Şterge-o, îmi spun. Poate că eşti o haimana, ori un pungaş... Cine ştie pe ce pui mîna!" Eh, straşnic ar fi dacă mi s-ar da şi mie o hîrtie...

Bine zici, hai să-i scriem şi lui una - propuse nu ştiu cine.

Să-i scriem, să-i scriem!

Şi au scris aşa: că Jigan nu e nici haimana şi nici pungaş, ci un element care şi-a dovedit prin fapte spiritul revoluţionar, prin urmare, să i se dea tot concursul ca să cînte cîntece sovietice prin toate gările, trenurile şi eşaloanele.

Şi mulţi ostaşi au iscălit hîrtia aceea: o jumătate de coală de iscălituri, ba au trecut şi pe partea cealaltă. Pînă şi Pantiuşkin cel ciupit de vărsat, care învăţase să scrie abia săptămîna trecută, îşi mîzgăli acolo numele de familie, literă cu literă, pînă la cea din urmă.

58

Duseră apoi hîrtia la comisar, ca să-i pună parafa. Comisarul o citi.

Nu se poate - zise el - să punem parafa regimentului pe o hîrtie ca asta.

Cum nu se poate? Parcă o să se tocească ştampila? Pune-o, te rugăm noi. Ce, degeaba s-a căznit prichindelul?

Comisarul zîmbi:

Care, acela datorită căruia l-am găsit pe Sergheev?

El, mînca-1-ar puricii de şmecher!

în sfîrşit, în mod excepţional... Şi apăsă ştampila pe hîrtie.

Iar pe hîrtie apărură imediat: R.S.F.S.R., secera şi ciocanul. Şi hîrtia se prefăcu în act.

A fost o seară cum nu-şi aduceau aminte oamenii din sat să mai fi fost vreodată. Ce să mai vorbim de stelele care străluceau de parcă erau frecate cu praf de cărămidă, sau de vîntul care îmbălsăma văzduhul cu parfumul pătrunzător al lanurilor de hrişcă în floare. Şi ce era pe uliţe! Toţi oamenii, pînă la unul, ieşiseră din case. Ostaşii roşii rîdeau din toată inima, fetele chicoteau de răsuna tot satul. Iar Pridorojnîi, ajutorul sanitarului, aşezat pe unul din buştenii care ţineau loc de estradă la mitinguri, cînta din armonică mulţimii care-1 înconjura.

Noaptea se lăsa încetul cu încetul. Prin căsuţele împrăştiate începură să se aprindă luminile. Bătrînii şi copiii plecaseră acasă. Dar rîsetele tineretului răsunară încă mult timp pe uliţele scăldate în lumina lunii. Şi încă multă vreme cîntă ca măiestrie armonica lui Pridorojnîi, luîndu-se la întrecere cu trilurile în cascadă ale privighetorilor din dumbrava răcoroasă din apropiere.

59

A doua zi, necunoscutul plecă. Jigan şi Dimka îl petrecură pînă la ocolul vitelor. Lingă gardul aplecat, el se opri. în urma lui se opri întreg detaşamentul.

Şi, în faţa tuturor ostaşilor, necunoscutul strînse cu putere mîinile băieţilor.

Poate că o să te mai văd cîndva la Petrograd - zise el către Dimka. Iar pe tine... Şi se opri puţin.,

Poate, undeva... - îi răspunse Jigan cu îndoială.

Vîntul îi flutura uşor părul de pe capul mic şi zburlit. Mîinile subţirele se ţineau cu putere de leaturi, iar ochii lui mari şi adinei se uitau ţintă în depărtare...

Detaşamentul se mai vedea încă pe drum, ca un punct negru. Iată-1 făcîndu-şi vînt pe cea din urmă colină, lîngă rîpa din Nikolsoke... Apoi dispăru. Nouraşul de praf, stîrnit de copitele cailor deasupra colinei, se risipi. Prin vălul de colb se zări ogorul de hrişcă, dar pe ogor nu mai era nimeni.

Anul 1926

ADĂPOSTUL NUMĂRUL PATRU

KOLKA AVEA ŞAPTE ANI. Niurka opt. Iar Vaska numai şase.

Kolka şi Vaska erau vecini. Vilele în care stăteau erau una lingă alta. Le despărţeau numai gardul, iar în gard era o spărtură. Prin spărtura aceea băieţii îşi făceau vizite.

Niurka stătea peste drum de ei. La început, băieţii nu se împrieteniseră cu Niurka. In primul rînd, pentru că Niurka era fetiţă, în al doilea rînd, pentru că în curtea ei se afla o cuşcă cu un cîine rău, iar în al treilea, pentru că ei se distrau bine şi fără ea.

Dar să vă spun în ce împrejurări s-au împrietenit.

Odată veni la Vaska cel mai bun prieten al lui, Isaika Goldin, din Moscova.

Isaika avea aceeaşi vîrstă cu Vaska şi chiar semăna cu el. Numai că era ceva-ceva mai plinuţ, cu părul mai negru, şi mai avea şi o puşcă, o puşcă cu dop, ceea ce Vaska n-avea.

Isaika venise la ţară ca tată-său, într-o zi de odihnă. Şi băieţii se gîndiră să joace „lapta". Iar „lapta", e lucru ştiut, nu se poate juca în trei, ci negreşit în patru.

Atunci se duseră să-1 cheme pe Pavlik Fomin. însă pe Pavlik îl durea stomacul şi cei de-acasă nu l-au lăsat să se ducă la „lapta". Bietul băiat era tare amărît, deoarece cu puţin înainte luase unt de ricin.

Ce era de făcut? Unde să găsească pe cel de-al patrulea jucător?

Şi atunci Vaska îi spuse lui Kolka:

Ce-ar fi s-o chemăm pe Niurka?

Hai s-o chemăm - se învoi Kolka. Unde mai pui că are picioare lungi şi fuge mai dihai ca o capră 1

Isaika se învoi şi el.

- Dar să ştiţi - adăugă Isaika - că şi eu alerg bine, cu toate că am picioare scurte. Atît doar, că Niurka fuge fără să sară, iar eu sar cînd alerg.

O chemară pe Niurka:

- Niurka, hai să joci „lapta" cu noi.

La început, Niurka rămase grozav de mirată. Dar pe urmă văzu că băieţii o poftesc cu tot dinadinsul.

- Aş merge, dar mai întîi trebuie să stropesc castra veţii. Că dacă răsare soarele, mi se veştejesc răsa durile.

Băieţii îşi dădură seama că chestia stropitului era lucru cu zăbavă. Atunci lui Isaika îi veni o idee:

- Hai să-i ajutăm şi noi la stropit. Unii cărăm apă, alţii stropim, şi, în doi timpi şi trei mişcări, gata

treaba! Pentru că, dacă o lăsăm singură, nici pînă la amiaza nu se descurcă.

Aşa şi făcură. După ce isprăviră treaba, jucară zece partide de „lapta". Apoi traseră o fugă pînă la pîrîu să se scalde, după care Isaika şi tată-său plecară la oraş.

Şi din ziua aceea, Vaska şi Kolka se împrieteniră cu Niurka.

Stăteau la marginea unui tîrguşor din apropierea Moscovei. Dincolo de casa lor începea o cîmpie plină de tufăriş mărunt. Iar şi mai departe, pe un deluşor, se zăreau o moară, o biserică şi cîteva căsuţe cu acoperişuri roşii ;- poate o gară, poate un sătuc, e greu să-ţi dai seama de departe. Odată, Vaska îl întrebă pe tată-său cum îi zice sătucului aceluia.

Vezi că nu-i un sat adevărat - îi răspunse tata - e făcut numai aşa...

Cum nu-i adevărat? se miră Vaska. Cum nu-i adevărat, cînd are şi moară, şi biserică, şi case? Doar se văd toate.

Uite-aşa, nu-i sat ca toate satele - spuse tata, izbucnind în rîs. Numai de aici ţi se pare că e şi moară, că sînt şi case... Dar cum te apropii, nu mai vezi nimic.

Vaska rămase nedumerit, dar nu-1 crezu pe tată-său. Se gîndi că voia doar să rida de el, sau îi spusele aşa ca să-1 lase în pace.

Vaska se duse pînă la Kolka, strecurîndu-se prin spărtura gardului. Cînd colo, ce să vezi? Kolka şi Niurka stăteau cocoţaţi pe gard şi urmăreau cu mare atenţie nu ştiu ce pe cîmpie. Vaska se supără:

- Bravo, frumos vă sade ! Aţi descoperit ceva inte resant şi pe mine nu m-aţi chemat!

Iar Kolka îi răspunse:

R3

- De mult voiam să trag o fugă să te chem. Urcă-te mai repede pe gard. Uite, au venit soldaţi roşii cu tunuri.

Vaska se caţără şi el pe gard. Şi, într-adevăr, la cîţiva paşi numai, în tufişuri, văzu mai mulţi cai, cîteva căruţe pe două roate şi tunuri.

Ia te uită! se miră Vaska. Oare ce-o să se mai întîmple?

Păi o să vedem - îi răspunse Niurka. Noi de mult stăm şi aşteptăm.

Lasă, lasă! îi ameninţă Vaska. Altă dată o să vin eu întîi, o să mă urc înaintea voastră şi n-o să vă spun nimic !

Totuşi de data asta nu se certară, deoarece chiar atunci începu în tufişuri o vînzoleală ciudată, care le atrase atenţia.

La fiecare tun erau înhămaţi cîte şase cai, adică trei perechi. Deodată caii se desprinseră de tunuri, aşa fără veste. După aceea, ostaşii din jurul lor începură să alerge încoace şi încolo şi, după ce învîrtiră şi suciră nu ştiu ce, o luară la fugă îndărăt. Nu rămase lîngă tun decît un singur om. Şi acela se ţinea cu mîna de un şnur lung, legat de tun.

Ascultă, Kolka, tu nu ştii de ce s-o fi ţinînd ăla de sfoară? întrebă Va,ska, aşezîndu-se mai bine pe gard.

Nu ştiu •- mărturisi Kolka. Numai că, dacă se ţine, înseamnă că aşa trebuie.

Fără îndoială că aşa trebuie - întări şi Niurka.

Şi dacă nu s-ar ţine, oare ce s-ar întîmpla? întrebă Kolka.

Chiar aşa - zise şi Vaska. Dacă nu s-ar ţine, ce s-ar întîmpla?...

Dar chiar în clipa aceea, comandantul care stătea cu receptorul în mînă strigă ceva în gura mare.

64

Alt comandant, care stătea mai aproape de tun, strigă şi el ceva şi făcu un semn cu braţul. Atunci ostaşul trase de şnur.

întîi sclipi o flacără vie, apoi se auzi o bubuitură aşa de puternică, de parcă ar ti tunat chiar acolo, deasupra hogeacului.

Cît ai clipi, copiii se rostogoliră de pe gard în iarbă.

Da' ştiu c-a bubuit, nu glumă! zise Vaska, ridi-cîndu-se de jos.

Grozav a mai bubuit! încuviinţă şi Niurka, palidă la faţă.

Vedeţi cum vine treaba: cînd tragi, răbufneşte! îi lămuri Kolka. Şi voi care tot întrebaţi cum şi de ce e nevoie de şnur! Eu însă mi-am dat seama îndată... Dar ia spune-mi, Vaska, de ce ai sărit de pe gard şi ne-ai îmbrîncit şi pe noi, pe Niurka şi pe mine?

N-am sărit \- îi răspunse Vaska, necăjit. Niurka a sărit întîi, a clătinat gardul şi atunci am căzut şi eu.

Nu-i adevărat, n-am sărit eu întîi - se indignă Niurka. Dacă aş fi sărit eu întîi, atunci cum aş fi căzut în spinarea lui Kolka? Kolka a sărit întîi!

Ia te uită! se supără Kolka. Mai bine spune că ţi-a fost frică să nu cazi în urzici şi ai făcut ce-ai făcut ca să cazi în spinarea mea! Uite, mie nu mi-a fost frică şi mi-am urzicat toată mîna! Şi, întorcîndu-se către Vaska, adăugă: Aşa-s fetele, se tem de urzici. Ce, parcă se compară ele cu noi!

De atunci, soldaţii cu tunurile veneau acolo aproape în fiecare zi. Numai lunea şi miercurea nu se făceau trageri.

îndată ce soseau artileriştii, băieţii dădeau fuga în tufişuri. Se aşezau pe un dîmbuşor, cît mai aproape, şi se uitau. De pe dîmbuşorul acela vedeau şi auzeau tot.

66

îl vedeau pe telefonist cum ascultă la receptor şi-î auzeau apoi spunînd comandantului:

înălţător 6-5, focos 7-2. Atunci comandantul striga:

Tunul doi!... înălţător 6-5 , focos 7-2.

Şi ostaşii roşii se repezeau imediat la tunul doi, începeau să învîrte de nu ştiu ce rotiţă, şi ţeava se ridica puţin în sus.

învîrteau apoi de altă rotiţă, şi ţeava se muta puţin într-o parte. După ce artilerişii terminau cu ochitul, comandantul făcea un semn cu braţul, iar ochitorul trăgea de şnur. Şi imediat se auzea: bum-bum-bum!

Dar cum zbura proiectilul, băieţii nu puteau să vadă. Numai cînd ajungea la ţintă şi se spărgea, atunci ii vedeau, pentru că deasupra locului unde cădea, se ridica un nor gros şi negru de praf şi de fum.

Şi proiectilele se spărgeau cînd lîngă biserică, cînd lîngă moară, cînd lîngă căsuţele ce se zăreau hăt-departe pe deluşor.

Groaznic trebuie să fie să stai în satul cela! zise odată Niurka. Pentru nimic în lume n-aş sta acolo. Dar tu, Vaska?

Nici eu n-aş sta - îi răspunse Vaska. Dar de ce spunea tata că acolo nu-i nici un fel de sat, că numai aşa ni se pare nouă de-aici?

Ba nu, sat este - hotărî Kolka - numai că, înainte de tragere, pleacă toţi oamenii din el.

Dar cu caii ce fac?

Iau şi caii cu ei.

Iau şi vacile? întrebă Vaska.

Iau şi vacile, şi porcii, şi berbecii...

Iau şi găinile? se interesă Niurka. Şi ratele... şi tot, tot?

Cred şi eu că iau tot, tot - îi răspunse Kolka, apoi tăcu, deoarece lucrul i se păru şi lui cam ciudat.

67 '

Tocmai atunci tragerea se terminaşi sosi un cazan pe roate - bucătăria. Şi bucătarul începu să toarne în gamele - parcă supă, parcă ciorbă - iar ostaşii se aşezară pe iarbă, chiar acolo, şi se apucară să mănînce.

Atunci Vaska zise:

- Hai să tragem o fugă pînă acasă, că parcă mi s-a făcut şi mie foame.

Dar Kolka îl opri:

- Stai puţin, uite că vine comandantul spre noi...

Comandantul, călare, se apropie şi se opri chiar în faţa dîmbuşorului: îi venise gust să fumeze. Scoase ţigările, scoase chibriturile şi încercă să-şi aprindă ţigara. Dar calul, fie că-1 pişcase vreun tăun, fie că-i venea să zburde, se smuci şi începu să sforăie. Comandantul apucă frîul.

- Stai, nebunule! strigă el. Ce tot te învîrteşti?

Şi scăpă cutia cu chibrituri. Băieţi - îi rugă el - daţi-mi, vă rog, chibriturile.

Cel mai aproape era Vaska. Ridică repede cutia, dar lunecă şi căzu. Atunci Kolka, înciudat că Vaska voia să dea el comandantului chibriturile, se repezi la băieţel şi-i smulse cutia din mînă. Vaska se porni să urle şi să-i care lui Kolka pumni în cap, pînă se încăierară de-a binelea. în vremea asta, Niurka se apropie încetişor, tiptil, ridică de jos chibriturile şi i le întinse comandantului. Ia te uită, neruşinata!

Comandantul făcu haz de copii, le mulţumi şi plecă în galop.

Atunci Vaska şi Kolka lăsară baltă bătaia, hotărîn-du-se să-i dea Niurkăi o lecţie, ca să se înveţe minte să le-o mai ia înainte altă dată.

Dar Niurka, speriată, o rupse la fugă. Şi acum, cearcă s-o ajungi dacă poţi, cînd are nişte picioroange aşa de lungi!

Uite aşa se certară copiii.

A doua zi, nici Vaska nu se mai duse la Kolka prin spărtura gardului, nici Kolka nu veni la Vaska. Iar Niurkarămase şi ea acasă, făcîndu-şi de lucru prin curte.

Vaska umblă cit umblă prin grădină, dar degeaba: îi era urît singur. Atunci luă o prăjină, încalecă şi făcu de trei ori înconjurul curţii, la trap. Dar degeaba, că tot îi era urît.

îşi aruncă ochii prin spărtura gardului. Şi ce să vadă? Kolka, cu o pană înfiptă în şapcă, înarmat cu arc şi cu săgeţi, umbla de colo-colo, făcînd pe indianul. Pe Vaska îl prinse ciuda. îşi vîrî capul prin spărtură şi începu să strige:

- Kolka, dă-mi pana! Nu-i a ta, e a mea! Ai smuls-o din coada cocoşului nostru!

Atunci Kolka luă de jos un bulgăre de pămînt şi-1 aruncă în Vaska, nimerindu-1 drept în pîntece. Cu toate că nu simţi nici o durere, Vaska se porni să urle.

Deodată ieşi în cerdac mama lui Vaska şi începu să-1 certe pe Kolka. Nici Vaska nu scăpă de ocară. A doua zi, băieţii erau duşmani. A treia zi, la fel.

Se întîmplase ca tot pe-atunci să fie şi timpul ciupercilor. Băieţii de pe uliţele învecinate se adunau de dimineaţă şi plecau

în cete, fie în pădurea Borkovski, fie la Tihie Ovraghi. Către amiază îi vedeai întorcîndu-se încărcaţi, care cu cîte un coş, care cu cîte un paner. Şi ce ciuperci! Albe, albe - zahăr, nu ciuperci!

Lui Vaska îi era urît să se ducă singur după ciuperci, de aceea nici nu se ducea. Nu se ducea nici Kolka. Iar Niurka, nici atît: îi era frică să meargă singură.

într-una din zile, Vaska începu să se joace de-a trenul în curte la el. Cu toate că nu avea o locomotivă adevărată, iar vagoanele erau făcute din lăzi, petrecea de minune. Luă un burlan vechi de samovar, îl mai drese şi prinse să sufle în el: du-u-u-u! în vremea asta burlanul se clătina. Şi cu toate că lăzile nu se

urneau din loc, totuşi se ciocneau una de alta: tac-tac, tac-tac. Ce să mai vorbim: întocmai ca vagoanele!

Deodată, Vaska auzi ceva căzînd lingă el. Se uită: era o săgeată. Şi tot atunci îl văzu pe Kolka, cu capul vîrît prin spărtura gardului. Lui Kolka îi părea rău după săgeata care zburase întîmplător peste gard, dar se temea să treacă dincoace ca să şi-o ia.

Vaska se uită la el şi zise:

- Kolka, vrei să-ţi dau săgeata?

Şi se coborî de pe locomotivă, ridică săgeata şi i-o întinse. Kolka o luă, nu zise nimic şi plecă.

După ce umblă cît umblă, îşi vîrî iarăşi capul prin spărtură şi începu să strige:

- Ştii, Vaska? Am un ţignal aşa cum au conductorii!

Vrei să ţi-1 dau să te joci? Dar ştii, nu de tot...

Kolka aduse ţignalul şi nu mai plecă din curtea lui Vaska. Se jucară pînă se saturară, iar la urmă se înţeleseră ca a doua zi dimineaţă să se ducă împreună la cules ciuperci.

Kolka se apropie de gard şi începu să strige:

Niurka, vii mîine cu noi după ciuperci? Dar Niurka prinsese frică de băieţi.

Iar o să începeţi să vă bateţi - îi răspunse ea.

- Ei, asta-i! Doar nu sîntem huligani! Numai huli ganii se bat în fiecare zi. Noi nu ne batem în fiecare zi!

Şi se împăcară.

Fiind mic, Vaska nu ştia carte. Iar Kolka nu ştia decît puţină. în aceeaşi seară, înainte de a se duce la culcare, Kolka se apropie de calendar, rupse o filă şi cifi: „marţi". îşi aruncă ochii pe fila următoare şi citi: „miercuri".

„Prin urmare, mîine e miercuri" - se gîndi Kolka şi zise lăudîndu-se:

71

Mamă, eu ştiu de ce miercurii i se zice miercuri. Asta-i din pricină că e la mijlocul săptămînii1. Nu-i aşa ca am dreptate?

Ai - încuviinţă mama. Dar mai bine te-ai duce la culcare. '.

„Şi asta-i adevărat - îşi zise Kolka. Mîine trebuie să mă scol mai de dimineaţă, la ora şase, doar mă duc la cules ciuperci." £*Y

Kolka dormea cînd tată-său se întoarse de la nu ştiu ce şedinţă. Se uită la calendar şi întrebă:

Cum, mîine e miercuri?

Da' de unde - răspunse mama. Mîine e marţi. Dar Kolka a rupt din greşeală încă o filă şi de aceea calendarul arată miercuri.

Fără îndoială că Vaska şi Kolka ar fi dormit pînă cine ştie cînd, dacă nu-i trezea Niurka.

...Soarele abia răsărise, iarba era încă udă de rouă şi, la început, copiilor le era frig cu picioarele goale.

O luară spre crîng. Dar în crîng nu prea găsiră ciuperci şi se hotărîră să se ducă la Tihie Ovraghi, unde tufişurile erau mai dese şi locul mai uscat.

Pe fundul coşului lui Kolka si al Niurkăi tot se mai

1 3

zăreau cîteva ciuperci, dar în coşul lui Vaska nu era nici una.

- Ascultă, Niurka, nu mai umbla pe lîngă mine - o rugă el pe fetiţă. Mereu îmi iei ciupercile de sub nas! Mergi mai la o parte şi culege de-acolo.
- Iar tu nu umbla ca un gură-cască! îi răspunse Niurka, şi, repezindu-se spre o tufă, scoase de acolo o mînătarcă de mesteacăn mare şi proaspătă. Uite, vezi ce ciupercă ţi-a scăpat?

1 Deducţia aceasta e explicabilă în ruseşte, datorită asemănării celor două cuvinte: „sreda" (miercuri) şi „seredina" (mijlocul), a ruin-două cuvintele avînd aceeaşi rădăcină.

- Nu mi-a scăpat - îi răspunse Vaska, amărît - tocmai voiam să mă uit sub tufă, dar tu te-ai şi repeziţi

Curînd însă, cînd ajunseră aproape de Tihie Ovra-ghi, dădură peste un loc unde erau atîtea ciuperci, încît rpînă şi Vaska găsi patru pitărci şi o mînătarcă frumoasă, fără nici un viermuşor.

Rătăciră aşa multă vreme. Soarele se ridicase sus şi roua din. poieni se zvîntase, cînd ieşiră la marginea crîngului.

- Ia te uita... ia te uită! se miră Kolka. Ia uitaţi-vă, băieţi, unde am ieşit! ,;..-

Crîngul, mai curînd un tufăriş înalt, se terminase. Mai departe, cît cuprindeai cu ochii, se întindea în faţa lor o cîmpie unduitoare, acoperită cu tufişuri scunde. Şi peste cimpia aceea nu trecea nici un drum şi nu se vedeau decît tufe şi iarbă. Doar ici şi colo se desluşeau cîteva turnuleţe înalte de lemn, cu platforme goale deasupra. Iar spre dreapta, cam la un kilometru depăr-tare, era sătucul acela cu bisericuţă şi cu moară, ce se zărea de la marginea tîrguşorului.

Hai să-1 vedem - îi îndemnă Kolka pe ceilalţi doi. N-o să întîrzîem mult... Doar ne uităm puţin, pe urmă coborîm în vale şi de acolo o ţinem tot înainte, tot înainte... Şi ieşim drept acasă!

Dar dacă încep să tragă?

Şi dacă vin soldaţii roşii? îl întrebară, aproape într-un glas, Vaska şi Niurka.

- Astăzi nu vin. Astăzi e miercuri - îi linişti Kolka. Mergem, ne uităm, şi pe urmă ne ducem acasă.

Cimpia peste care o luară era toată numai tufe şi muşuroaie. Şi cu cît se apropiau mai mult de sătuc, cu atît mai des întîlneau în calea lor movilite de pămînt proaspăt răscolit, pe care încă nu crescuse iarba, şanţuri înguste şi adinei şi gropi rotunde, pline cu apă de ploaie.

Ai fi zis că o cîrtiţă uriaşă răscolise cu puţin înainte cîmpia aceea pustie şi liniştită.

Gropile astea îs făcute de obuze - îi veni în minte lui Kolka. Cade proiectilul, explodează, şi groapa-i gata! Iar astea-s tranşee. în ele se ascund de gloanţe soldaţii, în timp de război.

Tare-i murdar, Kolka! zise Niurka, uitîndu-se nedumerită în şanţul umed, de lut. Dacă te-ascunzi aici, te murdăreşti toată!

în clipa aceea, scotocind nu ştiu ce lingă o tufă mică, cu frunzele înnegrite, ca arse, Vaska strigă:

- Uite ce-am găsit! Uite ce-am găsit!

Şi veni în goană spre ceilalţi, ţinînd ceva în mîini.

La început, ceilalţi crezură că aduce o ciupercă, dar cînd băiatul se apropie, văzură că nu era ciupercă, ci o bucată groasă de metal, cu marginile ascuţite şi neregulate.

- Asta-i o schijă de obuz - ghici iarăşi Kolka. Dă-mi-o mie, Vaska. îţi dau pe ea trei ciuperci... Ia pune mîna şi tu, Niurka, să vezi cît e de grea.

Dar Niurka îşi trase repede mîna şi se feri ascun-zîndu-se în spatele lui Vaska.

Pune-o jos, Kolenka - îl rugă ea cu sfială - să nu facă cumva explozie!

Prostuţo! o linişti Kolka. E explodată gata. Cum o să facă explozie fără praf de puşcă? Dă-mi-o, Vaska - se rugă el din nou - îţi dau pe ea trei ciuperci. Şi-ţi mai dau pe deasupra şi o săgeată cu cui, îndată ce ajungem acasă.

Ce ciuperci! îi răspunse Vaska, aşezîndu-şi cu băgare de seamă schija în coş. Ciupercile le-ai mîncat, şi gata! Mai bine nu ţi-o dau, Kolka. Las-o să stea la mine. Tăcu cîtva timp, apoi adăugă: Ai să vii la mine si ai să te uiţi la ea. Cum ai să mi-o ceri, cum am

să ţi-o dau să te uiţi. Ce, crezi c-o să-mi pară rău? Poţi să te uiţi la ea cît vrei!

Se apropiau de sătuc. Nu se zăreau nici ţărani, nici copii. Nu se auzeau nici porci guiţînd, nici vaci mugind, nici cîini lătrînd, ca şi cum totul ar fi dormit somnul de veci.

- V-am spus eu că toţi au plecat din sat? zise Kolka încet. Parcă se poate sta aici? Uite ce gropi adinei au săpat obuzele!

Mai făcură cîţiva paşi şi deodată se opriră cu gura căscată. Abia acum văzură limpede că nu era nici un sat acolo. Şi moara, şi biserica, şi căsuţele erau făcute din seînduri subţiri şi vopsite, fără pereţi şi fără acoperişuri.

Ai fi zis că cineva tăiase cu o foarfecă uriaşă desene colorate, le lipise pe seînduri şi le aşezase în mijlocul cîmpiei înverzite.

- Ce mai sat! Ce mai moară! strigă Vaska. Şi noi care credeam...

înveseliţi, copiii intrară rîzînd în satul jucărie. De jur împrejur crescuse iarbă înaltă. Era linişte, na se auzea decît bîzîitul bondarilor şi foşnetul fluturilor cu aripi viu colorate, care străbăteau văzduhul.

Copiii începură să alerge în jurul căsuţelor, cercetîn-du-le din toate părţile. Din loc în loc, în pămînt erau înfipţi stîlpi avînd bătute seînduri groase şi grele, sfărîmate ici şi colo de obuze: erau ţintele în care trăgeau artileriştii. în faţa satului închipuit se întindeau două rînduri de tranşee în zigzag, împrejmuite cu sîrmă ghimpată ruginită.

După cîtva timp, copiii descoperiră o pivniţă. Uşa care dădea înăuntru stătea pe jumătate deschisă. Cobo-rîră sfioşi treptele de piatră şi se pomeniră într-o hrubă adîncă, căptuşită tot cu piatră. în hruba aceea se

afla o bancă, iar pe unul din pereţi o poliţă cu un capăt de luminare.

- Hai s-o aprindem! zise Kolka. Am şi chibrituri. Le-am luat ca să aţîţăm focul.

Şi Kolka îşi scoase cutia cu chibrituri. Dar chiar în clipa aceea se auzi pe undeva, pe sus. tropot de copite.

- Mai bine hai acasă... - se rugă Niurka in şoaptă.

Las' că mergem acuşi. Umblă cineva pe sus... îndată ce-o pleca, o ştergem şi noi. Altfel, ar putea să ne ia la rost. „De ce v-aţi vîrit acolo?" o să ne întrebe.

Tropotul încetă. Copiii ieşiră din pivniţă şi văzură doi călăreţi care se depărtau in galop.

- Ia uitaţi-vă la turnul cela... - arătă cu mina

Vaska - cel de colo... S-a urcat cineva sus!...

Niurka şi Kolka se uitară. într-adevăr, pe unul din turnuleţe se urcase un om, care, din locul unde stăteau ei, li se păru mic, mic de tot, numai cit o vrabie.

Erau gata s-o ia la fugă spre casă, cînd Vaska începu să seîncească, pentru că-şi uitase schija in pivniţă.

Coborîră din nou şi aprinseră luminarea. Acum, la lumina ei tulbure, puteau sa vadă mai bine pereţii cenuşii şi groşi, turnaţi in beton, şi tavanul făcut din grinzi trainice de fier.

Deodată, un bubuit înăbuşit răsună in depărtare, făcîndu-i să tresară. Ai fi zis că undeva, cine ştie unde, se prăbuşise la pămint un buştean uriaş şi greu.

- Kolka - întrebă Niurka in şoaptă - ce-o fi asta?
- Nu ştiu - ii răspunse Kolka tot in şoaptă.

Bubuitul se repetă, dar acum răbufni aproape,

aproape de tot. Copiii amuţiră inspăiniintaţi, ghemuin-du-se unul in altul. Vaska rămăsese cu gura căscată; işi stringea cu putere la piept schija şi se uita la Kolka. Kolka stătea încruntat, iar Niurka, pe al cărei obraz se prelingea o lacrimă, zise cu glas jalnic, gata să izbucnească in plins:

- Kolka, mi se pare... mi se pare că astăzi nu-i miercurii...

- Aşa mi se pare şi mie - şopti, Vaska, abătut.

Şi deodată izbucni în hohote de plîns, iar ceilalţi doi începură să plîngă şi ei.

Ghemuiţi într-un colţ, copiii, peste care căzuse asemenea năpastă, plînseră multă vreme. Sus, bubuiturile nu mai conteneau. Uneori răbufneau aproape de tot, alteori păreau că se depărtează. Erau şi răstimpuri de linişte trecătoare. într-unui din aceste răstimpuri, Kolka se urcă să închidă uşa ce dădea afară. Dar chiar în clipa aceea răbufni undeva, în apropiere, o bubuitură atît de puternică, încît băiatul veni de-a rostogolul pe scări în jos, apoi o luă tîrîş spre ungherul unde plîngeau încet Vaska şi Niurka şi se aşează lîngă ei.

După ce plînse şi el, se tîrî din nou spre uşa grea,, ferecată în fier a pivniţei, o închise, apoi coborî.

Dintr-o dată bubuiturile încetară. Numai după tre-murul uşor al zidurilor, asemănător cu al pereţilor unei case pe lîngă

care trece un camion greu sau un tramvai, puteai să-ţi dai seama că obuzele explodau aproape, foarte aproape.

Nu ajung ele pînă la noi - zise Kolka printre sughiţuri, căutînd să-i liniştească pe ceilalţi. Uitaţi-vă la ce adîncime sîntem! Unde mai pui că zidurile sînt de piatră şi tavanul de fier. Nu mai plînge, Niurka... nici tu, Vaska. D.intr-o clipă în alta se termină tragerile şi atunci ieşim de aici şi fugim acasă!

Da, fu-fugim re-repede! repetă Niurka, înghi-ţindu-şi lacrimile.

Cînd ne-om lua... cînd ne-om lua odată avînt> ajungem acasă într-o clipă - adăugă Vaska. Şi cînd ajungem acasă, nu spunem nici un cuvînt nimănui.

Luminarea era pe sfîrşite. Flacăra topi ultima fărî-mă de stearina. Căzu şi fitilul şi se stinse. Se făcu întuneric beznă.

78

- Kolka - scînci Niurka, în timp cc-i căuta mîna prin întuneric - să stai aici, că mie mi-e frică.
- Şi mie mi-e frică - mărturisi Kolka, apoi tăcu.

în pivniţă se făcu linişte deplină. Doar din cînd în cînd pătrundea de sus ecoul înăbuşit al exploziilor tot mai dese, de parcă bătea cineva cuie mari în pămint cu un ciocan uriaş.

Kolka, Vaska! se auzi din nou glasul înlăcrimat al Niurkai. De ce nu spuneţi nimic? După ce că-i aşa de întuneric, mai şi tăceţi!...'

Nu tăcem - îi răspunse Kolka. Vaska şi cu mine ne gîndim. Stai cuminte şi gindeşte-te şi tu.

Da' eu nu mă gîndesc defel! sări cu gura Vaska. Stau şi eu aşa...

Şi începu să se mişte pe loc. Bîjbîind prin întuneric, găsi un picior şi trase de el.

Asta-i piciorul tău, Niurka?

Al meu! strigă Niurka, speriată, trăgîndu-şi piciorul. Dar ce s-a întîmplat?

S-a întîmplat... - îi răspunse Vaska cu necaz - s-a întîmplat că... piciorul tău a nimerit drept in coşul meu şi mi-a turtit o ciupercă!

Imediat ce Vaska pomeni de ciupercă, se înveseliră cu toţii - şi Kolka, şi Niurka, ba chiar şi Vaska.

Hai să vorbim - le propuse Kolka - sau mai bine hai să cîntăm ceva. Tu, Niurka, să cînţi, iar Vaska şi cu mine o să te acompaniem. Tu să cînţi, subţire, eu cu glasul meu obişnuit, iar Vaska o să cînte gros.

Eu nu pot să cînt gros - se împotrivi scurt Vaska. Isaika poate, dar eu, nu!

Atunci cintă şi tu cu glasul tău obişnuit. începe, Niurka!

Nu ştiu ce cintec să cînt... - se tulbură Niurka. Nu-l ştiu decît pe acela pe care-1 cintă mama.

Bine, cîntă atunci cîntecul mamei...

Niurka smîrcîi pe nas şi-şi trecu mîna peste obraz, ştergîndu-şi lacrimile. Apoi îşi umezi buzele şi începu să cînte cu glas subţirel, uşor întretăiat de suspine:

Căzăcelul a plecat La război, lăsînd în sat Şi nevastă tinerică, Şi fetiţă mititică...

- Ei, haide, cîntaţi şi voi cuvintele de la urmă:

„Şi fetiţă mititică..." - îi îndemnă Niurka.

Şi după ce Kolka şi Vaska reluară refrenul, Niurka urmă mai liniştită şi cu mai multă căldură:

An cu an a tot trecut, Nimeni nu l-a mai văzut. S-au întors de mult în sat Toţi acei care au plecat. Numai unul n-a venit - Căzăcelul meu iubit. A murit de mult, şi-n sat Numai eu nu l-am uitat...

Pe măsură ce cînta, glasul Niurkăi răsuna tot mai plin; în timp ce Kolka şi Vaska o acompaniau voioşi cu glasurile lor obişnuite. Şi numai cînd bubuiturile răbufneau din cale-afară de puternic, glasurile lor tresăreau puţin; totuşi cîntecul urma fără întrerupere.

Frumos cîntec! zise Kolka atunci cînd isprăviră, îmi plac cintecele în care-i vorba de război şi de eroi. Frumos cîntec... numai că e cam trist.

E cîntecul mamei - îi explică Niurka. De cînd a murit tata în război, îl cîntă întruna...

Cum, Niurka, tatăl tău era cazac?

-4- Cazac. Numai că nu era cazac ca toţi cazacii, ci cazac roşu. Ceilalţi erau albi, dar el era roşu. Din pricina asta, cei albi l-au ucis. Cînd eram mică de

tot, stăteam departe, tocmai in Kuban. Dar după ce a murit tata, am venit aici, la uzină, la unchiul Fedor.

Şi a murit în război?

Da, în război. Mi-a povestit mama. Zice că tata făcea parte din nu ştiu ce detaşament. Odată,comandantul i-a chemat, pe tata şi pe încă unul, şi le-a spus: „Vă încredinţez plicul ăsta. încălecaţi numaidecît şi minaţi în goana mare pînă în staniţa Ust-Medvedins-kaia. Aveţi grijă să ni se trimită cît mai repede ajutoare". Şi au plecat în galop tata şi celălalt cazac. Caii lor erau sfîrşiţi de oboseală, iar pînă la Ust-Med-vedinskaia mai era o bucată bună de drum. Deodată i-au observat cazacii albi, care s-au şi năpustit în urmărirea lor. Caii albilor erau odihniţi, aşa că distanţa dintre urmăritori şi urmăriţi se micşora văzînd cu ochii. Atunci tata i-a spus celuilalt cazac: „Ţine plicul, Fedor, şi mînă înainte, că eu rămîn lîngă podeţul ăsta". A descălecat, s-a culcat pe burtă lîngă podeţ şi a început să tragă în cazacii albi. Şi a tras aşa multă vreme, pînă cînd albii s-au strecurat pe ocolite, au trecut pîrîul prin vad şi au pus mîna pe el. Şi chiar acolo, pe loc, l-au ciopîrţit cu săbiile... în vremea asta, Fedor, celălalt cazac, care avea la el plicul, ajunsese departe, aşa că albii nu l-au mai putut prinde. Uite ce fel de cazac a fost tata! încheie Niurka.

Un zgomot neaşteptat îi făcu să tresară. Se vede că vîntul deschisese uşa pivniţei, aşa că bubuiturile exploziilor se auzeau şi mai puternic.

Kolka... în-c-chide! se rugă Vaska, bîlbîindu-se.

închide-o tu - îi răspunse Kolka. Eu am închis-o o dată.

închide-o, Kolka! repetă Vaska, izbucnind în hohote de plîns.

Eh, tu! exclamă Niurka, ridicîndu-se dintr-o dată, tulburată încă de povestea ei. Eh, ce mai bă-

ieţi sînteţi şi voi!... Dădu la o parte mina lui Vaska, se urcă pe scări, ajunse la uşă, o închise şi trase zăvorul.

Bubuiturile nu se mai auzeau.

Tăcură din nou. Şi rămaseră aşa multă vreme, pînă cînd Kolka, simţindu-se vinovat şi faţă de Vaska cel mic, şi faţă de Niurka, le spuse:

- Ei, dar ştiţi că nu mai bubuie sus?

Traseră cu urechea: era linişte. Mai aşteptară vreo zece minute - tot linişte.

Să plecăm acasă! strigă Kolka, sărind în picioare.

Acasă, acasă! se bucură Vaska. Hai, xidică-te, Niurka!

Mi-e frică... - începu să scîncească Niurka. Şi dacă...?

Să fugim! Să fugim! începură să strige într-un glas Kolka şi Vaska. Nu te teme, Niurka, cînd ne-om lua odată vînt...

Ieşiră afară. După întunericul de sub pămînt, ziua părea strălucitoare ca însuşi soarele. Se uitară în jurul lor.

Scîndurile groase de lemn din apropierea pivniţei erau ţăndări.

Peste tot nu vedeai decît aşchii risipite şi nenumărate gropi negre, ce se căscau în mijlocul cîmpului răscolit, umed încă.

- Să fugim, Niurka! Lasă-mă să-ţi duc eu coşul -

căuta să-i dea curaj Kolka. îndată o să...

Săriră peste tranşee, trecură printr-o spărtură făcută în gardul de sîrmă ghimpată şi o luară la goană deva le.

Vaska, dolofanul, ţinîndu-şi cu o mină coşul, iar cu cealaltă strîngînd cît putea schija lui nepreţuită, alerga cu o viteză neaşteptată, luîndu-o înaintea celorlalţi.

Kolka şi Niurka veneau în urma lui, alături, iar băiatul îi ajuta fetiţei, cu mîna cea slobodă, să ducă coşul mare, care o împiedica la fugă.

Tocmai coborîseră povîrnişul şi alergau pe podişul năpădit de tufe mărunte, cînd deodată văzduhul se cutremură din nou, un proiectil le trecu vîjîind pe deasupra capetelor şi explodă undeva departe, în urma lor. Niurka se lăsă deodată la pămînt, de parcă o schijă i-ar fi retezat picioarele.

- Haide, Niurka! îi strigă Kolka, aruncînd coşul

şi apucînd-o de mînă. Azvîrle coşul şi să fugim!

De pe platforma turnului său, observatorul de artilerie văzu trei puncte care se mişcau printre tufe.

„Trebuie să fie nişte capre" - îşi zise el, ducîndu-şi binoclul la ochi. Dar după ce se uită cu binoclul, încremeni şi, apucînd receptorul telefonic, comunică bateriei să oprească tragerea.

Văzuse bine cum alergau pe cîmpie doi băieţi şi o fetiţă, cînd apărînd, cînd dispărînd pe după tufe.

Unul dintre băieţi ţinea fetiţa de mînă. Celălalt, care venea puţin mai în urmă, încurcîndu-se în iarba înaltă şi poticnindu-se la fiecare pas, strîngea ceva la piept cu amîndouă mîinile. Văzu apoi ieşind de după tufe doi călăreţi, trimişi fără îndoială de baterie, care se opriră în dreptul copiilor, apoi săriră de pe cai.

însoţiţi de cei doi ostaşi, băieţii ajunseră la baterie. Comandantul era supărat foc că fusese nevoit să întrerupă tragerea, dar cînd văzu că vinovaţii erau trei copii care plîngeau înspăimîntaţi, îi trecu supărarea şi-i chemă la el.

- Cum de v-aţi strecurat prin cordonul de pază?

îi întrebă comandantul.

Copiii tăceau. Unul din călăreţii care-i adusese răspunse în locul lor:

Apăi ei au trecut devreme, tovarăşe comandant, înainte de a se aşeza cordonul. Cînd au început patrulele să cerceteze tufele, ei, după cam spun singuri, se şi aflau în pivniţă. Eu cred că au stat ascunşi în adăpostul numărul patru. Dintr-acolo veneau.

în adăpostul numărul patru? întrebă comandantul şi, apropiindu-se de Niurka, o mîngîie pe cap. în adăpostul numărul patru! repetă întorcîndu-se către ajutorul său. Şi tocmai sectorul acela a fost ţinta tragerilor de astăzi... Bieţii copii!

îşi trecu mîna peste părul zburlit al Niurkăi şi o întrebă blînd:

Ia spune-mi, fetiţo, ce-aţi căutat acolo?

Am vrut să vedem... - răspunse Niurka încet.

Am vrut să vedem sătucul - sfîrşi Kolka în locul ei.

Am crezut că-i un sat adevărat, şi cînd colo erau numai scînduri! adăugă Vaska.

Prinsese curaj văzînd faţa blîndă a comandantului.

Comandantul şi ostaşii roşii zîmbiră, apoi comandantul se uită la Vaska: băieţelul ascundea ceva la spate.

- Ce ai acolo, băietele?

Vaska se înroşi, trase aer pe nas şi-i întinse comandantului, în tăcere, schija de obuz.

Să nu credeţi că a furat-o! Nu, a găsit-o sub o tufă - sări să-i ia apărarea Kolka.

Am găsit-o sub o tufă - repetă Vaska, cu un aer vinovat.

Şi ce nevoie ai tu de ea?

Zicînd aşa, comandantul zîmbi din nou, iar soldaţii roşii care se adunaseră în jurul lor începură să rîdă

zgomotos. Vaska nu putea să înţeleagă cu nici un chip de ce rîdeau ostaşii. Răspunse încruntat:

Păi cine mai are o schijă ca a mea? Numai eu am!

Ei, acum plecaţi repede - zise comandantul. Eh, copii \a.. După aceea se întoarse, se uită grăbit într-un carnet şi strigă, dar de data aceasta cu alt glas, mai răsunător şi mai aspru: Trage tunul trei! înălţător 6^6, focos 6-2!

Bum-bumm!... răbufni în spatele copiilor, care o porniseră întins spre casă, sărind într-un picior, fericiţi că scăpaseră atît de ieftin. Bum-bumm!... Dar biibuitul tunului nu mai speria acum pe nimeni.

într-una din zilele libere, Isaika veni iarăşi cu tata-său, aducîndu-şi şi puşca lui cu dop. Şi începu să se laude în faţa lui Vaska. Dar, lucru ciudat: de data aceasta, Vaska nu se mai arăta deloc gelos că Isaika avea puşcă, iar el nu.

în timp ce Kolka şi Niurka cercetau şi admirau puşca lui Isaika, Vaska se duse pînă acasă şi trase sertarul în care-şi ţinea un briceag stricat, mingile - una mare, cu gaură, şi alta mică, fără gaură - un ciocan, cîteva piuliţe, trei cuie şi alte lucruşoare, care erau toată averea lui. Scoase de acolo schija înfăşurată cu grijă şi se întoarse să i-o arate lui Isaika.

- Ia te uită ce am eu, Isaika - zise el în timp ce-i întin dea schija.

Dar, ori că era prost, ori că nu voia să se trădeze, Isaika, se uită cu nepăsare la schijă şi spuse:

- Şi ce-i cu asta? La noi în magazie avem fier vechi cît pofteşti!

Vaska nici măcar nu se supără. Dar se uită la Niurka şi la Kolka, zîmbindu-şi unul altuia cu înţeles. Apoi

toţi patru o luară la goană spre marginea tîrguşorului, acolo unde începea cîmpul de instrucţie.

în ziua aceea, artileriştii lipseau. Băieţii îi arătară lui Isaika unde se aşază tunurile şi-i explică rostul turnuleţelor de lemn din mijlocul cîmpiei. îi povestiră apoi despre sătucul acela ciudat de pe deal, în apropierea căruia sînt şi tranşee, şi o pivniţă de piatră cu tavanul de fier, care se cheamă „adăpost". îi mai povestiră cum au nimerit ei în adăpostul acela şi cum au stat acolo pînă s-a terminat tragerea.

Isaika asculta cu interes, dar cînd băieţii îşi înche-iară povestirea, le răspunse cu destulă nepăsare:

- îmi pare rău că n-am fost şi eu cu voi. Aş fi stat şi eu în adăpost... Acum, hai să jucăm turca!

Vaska, Kolka şi Niurka îşi zîmbiră din nou.

Prostul de Isaika! Crede că a sta în adăpost şi a juca turca e acelaşi lucru!

Isaika nu auzise niciodată pînă atunci o bubuitură de tun. Nu văzuse nici fumul şi nici flacăra unei explozii de obuz. Nu avusese prilejul să închidă uşa grea a unui adăpost, ca Niurka şi Kolka, şi nici să alerge cu o cogeamite schijă, în braţe, de-a curmezişul cîmpiei sfîrtecate de obuze, ca Vaska.

Şi, schimbînd între ei priviri pline de înţeles, Vaska, Kolka şi Niurka rîdeau de Isaika cel bun şi dolofan, cu duioşia şi îngăduinţa cu care rîd oamenii cei mari de un copil.

Iar cînd Isaika, în faţa acestui rîs tainic, îşi ridică spre ei ochii plini de mirare şi de ciudă, copiii îl prinseră de mîini şi-1 luară cu ei să joace turca.

Anul 1931

SĂ LUMINEZE!1

TATA ÎNTÎRZIA, aşa că la masa de seară se aşezară rramai ei trei: Efimka, un f lăcău desculţ, Vaîka, sora Ini cea mică, şi frăţionii lor de şapte ani, zis Nikolaşka-balovaşka.

Mama se dusese să scoată mincarea din cuptor, cind - dintr-o data se stinse lumina.

De după paravan se auzi glasul mamei:

- Cine se Joacă la lumină? Tu, Nîkolaşka? Bagă de seamă, drăcuşorule, că-ţi axăf eu acuşi!...*

"Nikolaşka se supără şi bombăni îmbufnat:

1 Xnvela „Sa lumineze T" a fost scrisă nu priDejml aniversării a 15 ani de la întemeierea TJninnii Tineretnlni Comunist ILeninist din t> H .SJS. (Xota red. nise.)

87

- Vorbeşte fără să ştie... N-am stins-o eu, trebuie să se fi ars siguranţa.

Atunci mama zise cu glas poruncitor:

- Du-te, Efimka, şi adu scara din tindă. Dar mai întîi pune zaharniţa pe poliţă, că altminteri cetăţenii ăştia sînt în stare sa şterpelească prin întuneric tot zahărul.

Efim ieşi în tindă şi rămase nedumerit: ce-o mai fi însemnînd şi asta? întuneric pe uliţă, întuneric la uzină, întuneric peste tot. Şi parcă dinadins cerul era învăluit în nori negri şi luna dispăruse.

Efim se întoarse repede în casă, zicînd:

- Mamă, aprinde opaiţul. Nu s-a ars siguranţa, desigur că s-a întîmplat ceva la uzină.

Mama se duse în cămară să ia gaz, iar Efimka se vîrî imediat sub pat să-şi caute cizmele. Pe cea stingă o găsi, dar pe cea dreaptă, nici pomeneală.

Iar mi-aţi rătăcit cizma cine ştie pe unde, nu-i aşa? îi întrebă el pe copiii care stăteau smeriţi.

Valka a rătăcit-o - spuse Nikolaşka. A urcat-o pe cuptor, a vîrît măturoiul în ea şi zicea că-i grădină! Efimka, Efimka! şopti Nikolaşka, îngrijorat. Ce-o fi zbîrnîind aşa afară?

Las' că v-arăt eu vouă zbîrnîit! răspunse Efimka. Şi aruncînd cît colo măturoiul din cizmă, vîrî cu băgare de seamă mîna în carîmb, pentru că odată, afurisita de Valka, vrînd să-şi stropească grădina, îi turnase în cizmă o cană întreagă cu apă din fîntînă. Las' c-o zbîrnîi eu acuşi cu nuiaua!

Dar dintr-o dată tăcu şi el, deoarece pe fereastra deschisă se auzea într-adevăr un zbîrnîit ciudat, un fel de duduit parcă.

îşi trase cizmele şi ieşi repede din odaie. în tindă se izbi de mamă-sa.

88

încotro? strigă ea şi-l apuca strîns de mină, cu degetele pline de gaz.

Lasă-mă, mamă! Şi Efimka se smuci, repezindu-se pe cerdac.

După ce se uită în jur, îşi strînse în grabă cureaua* îşi îndesă şapca pe cap şi o luă la goană pe uliţa întunecoasă. Trecu alergind peste rîpă şi podeţ şi porni la deal, spre mica lor fabrică de sticlă.

în tindă se auzi un zgomot. Prin întuneric, cineva căuta clanţa uşii.

Cine-i acolo? întrebă mama, iar Valka şi Niko-laşka se strînseseră şi mai tare lîngă ea.

Masa, nu dormi? se auzi un glas tremurat,, bătrînesc.

Atunci mama înţelese că era Marfa Alexeevna, vecina lor.

Cum să dorm? începu repede mama, bucuroasă. Lumina s-a stins, afară aeroplanul huruie, iar omul meu încă n-a venit. Şi, pe deasupra, Efimka ăsta aşa s-a smucit din mîinile mele, de parcă 1-a opărit cineva cu apă clocotită.

Ce vrei, îs comsomolişti! zise bătrîna cu obida. O auziră cum împinge scăunelul şi pune mîna pe masa acoperită cu muşama. S-o vezi pe Verka mea! urmă ea. Cum s-a stins lumina şi a început să huruie avionul, s-a. şi repezit la uşă. Eu de colo: „Unde te duci, nebuno?... înţeleg să se ducă bărbaţii, băieţii... Dar tu eşti o fetişcană... N-ai decît şaisprezece ani"... Ea a stat ce-a stat, s-a gindit şi mi-a răspuns: „Nu te supăra, bunicuţe Avionul ăsta e de-al albilor. S-a dat alarma. Avem o adunare... Acolo-s tovarăşii mei". A luat geanta agăţată în tindă şi a sărit ca o pisică. Zău aşa, Masa! Şi n-am mai văzut-o.

Ce ful de geantă a luat? întreba mama.

Dumnezeu ştie! O adusese mai zilele trecute şi o aninase într-un cui în odaie. Dar eu i-am spus: „Du-o în tindă, Vera, că ne impute toată casa cu acid fenic!"

E o trusă sanitară de campanie - explică Niko-laşa. Cînd cineva e rănit de vreun glonţ sau e atins de vreo schijă, sanitarul scoate din trusă ce-i trebuie şi-1 pansează... Pe toate le ştiu.

Tu să nu ştii!... oftă maică-sa. Apoi, auzind că se mişcă scăunelul, îl întrebă: Unde te vîrî, Nikolaşka? De ce nu te mai astîmperi? Valka abia a adormit şi tu tot bocăneşti mereu!

Mamă - spuse încet de tot Nikolaşka, trăgîndu-se îndărăt de la fereastră - oare ce bubuie acolo, departe? Bu-uJ. bu-u...

Unde bubuie, împeliţatule? zise mama în şoaptă, tresărind.

La vorbele acelea prosteşti ale lui Nikolaşka, braţele i se muiară, iar Valka cea mică, adormită, i se păru grea ca un pietroi.

Se apropie de fereastră. Şi, într-adevăr, undeva, na prea departe, ceva tresărea şi apoi, amuţea întocmai ca răbufnirile unui vînt năprasnic sau ca ecoul unei furtuni care s-ar apropia; dar nu era nici vîntul, nici furtuna: erau salvele înăbuşite şi dese ale tunurilor.

Cu cît Efimka se apropia mai mult de fabrică, cu atît mai des întîlnea oameni grăbiţi şi auzea portiţe trîntindu-se, porţi deschizîndu-se şi căruţe uruind. în timp ce urca la deal, o ajunse din urmă pe Verka.

Hai să iuţim pasul, Verka. Nu ştii unde bubuie?

Stai, Efim! Ţine-mi puţin trusa, să-mi prind ciorapul. Tocmai mă pregăteam să mă culc, cînd am auzit huruitul. Abia am putut scăpa din mîinile bunicăi!

Ce ciorap? ! îi răspunse Efim, luîndu-i din mină trusa care mirosea a doctorie. Ce ciorap? ! Eu am încăl-

tat una din cizme pe piciorul gol! Hai mai repede, Verka!

La cotitură se ciocniră nas în nas cu doi oameni. Pe unul, un bărbat înalt, cu puşcă, nu-1 cunoşteau. Celălalt era Semion Sobakin, membru în comitetul revoluţionar. N-avea puşcă, dar în schimb avea un nagan.

Staţi! le porunci Sobakin. încotro vă duceţi? La adunare? Deocamdată treaba o să meargă acolo şi fără voi. Trageţi o fugă pînă la răscrucea drumului Malahov. îndată or să plece căruţele pentru refugiaţi. Staţi acolo de pază şi număraţi-le. Cincisprezece cănite să se ducă la Colinele Verhnie şi să aştepte la şcoală, zece s-o ia pe Spasskaia, pînă la capăt, iar celelalte toate să vină la comitetul revoluţionar.

Dă-mi o puşcă, Sobakin - îi ceru Efim. Dacă-i vorba să stau de pază, îmi trebuie numaidecît o puşcă.

Dă-i puşca ta, Stepa - se întoarse Sobakin către tovarăşul cel înalt şi adus de spate.

N-o dau - îi răspunse tovarăşul. Ce mai modă şi asta!

Dă-i-o, şi cînd om ajunge la adunare, o să spun să-ţi dea alta.

N-o dau! repetă tovarăşul, de data asta supărat. Cine ştie dacă mai capăt alta sau ba, de asta însă sînt sigur! Şi bătînd cu palma peste patul puştii, şi-o petrecu îndemînatic pe după umăr.

Ei, dă-i atunci măcar baioneta - se înfurie Sobakin, care se grăbea.

Baioneta i-o dau - se învoi tovarăşul.

Şi, desprinzînd-o din centiron, îi întinse lui Efim o baionetă grea, nemţească, într-o teacă veche, dar lustruită.

- Taie ca briciul! îi zise el cu voie bună lui Efim, care se încruntase. Am ascuţit-o cu mîinile mele un ceas încheiat!

dl

Ajunseră în goană pînă la răscrucea drumului întunecat şi pustiu.

Hai să ne-aşezăm sub tufiş - zise Efim, încet în vremea asta o să-mi vîr iarbă în cizmă, să nu mă roadă fără obială. Se depărtară de drum şi se aşezară. Efim îşi scoase cizma, pipăi iarba cu mîna şi întrebă: Ascultă, Verka, nu cumva ai în trusă o faşă mai lată sau o bucăţică de tifon? Aici nu-i iarbă, nu-i decît pelin uscat.

Ce-ţi vine în minte, Efimka! Am şi faşă, am şi tifon, dar nu pot să-ţi dau: astea-s pentru răniţi, nu ca să-ţi faci tu obiele.

Nu ţi-e milă de mine, proasto? ! se supără Efim şi, păşind cu băgare de seamă, o luă printre tufe.

Se urzică la o mînă. Un spin îl înţepă în călcîi. în sfîrşit, pipăind cu mîna, dădu peste un brusture mare, se aşeză la pămînt şi începu să-şi înfăşoare piciorul gol în frunzele lui late şi prăfuite.

Apoi se încălţă şi rămase pe gînduri. Nu mai departe decît alaltăieri trecea liniştit pe drumul acesta. Izvorul şoptea ca şi acum. Ca şi acum, fluiera încet o păsărică. Şi tunurile nu bubuiau. Cerul întunecat nu era luminat de răsfrîngerile flăcărilor şi nici nu răsună în depărtări clopotul cel mare al bisericii: bang!... bang!...

- Sînt albii - şopti el, aducîndu-şi aminte de placardele de la club. Sînt cazacii albi.

Şi deodată înţelese cu"adevărat, pentru întîia oară în seara aceea, că cei care veneau acum nu erau cazacii paşnici de pe placardele atîrnate pe pereţii comitetului revoluţionar şi ai clubului, ci gardişti albi în carne şi oase, sosind în goana cailor iuţi, înarmaţi cu săbii grele şi cu nagaici împletite.

Efim sări în picioare şi se îndreptă spre Verka.

- Verka - îi zise, strîngîndu-i mîna cu putere - ce-i cu tine? Să nu-ţifie frică. Nu mai avem mult şi ne ducem la adunare, acolo sînt toţi ai noştri.

92

- Efimka, dă-mi un briceag. De ce ai stat atîta?

- Uite, ia-o! Şi Efim îi întinse baioneta nemţească, rece şi unsă cu unsoare.

în întuneric se auzi ceva fîşîind şi rupîndu-se.

Ţine - îi zise Verka. Tot e mai bine să-ţi înfăşori piciorul. Auzi? Se aude huruind. Cred că vin căruţele noastre.

Da' proastă mai eşti! o certă Efim, simţind că-i vîră în mînă, odată cu baioneta, ceva moale şi călduţ. Proastă de tot! De ce ţi-ai tăiat bunătate de basma de lină?

93

- Haide, ia-o! Ce-mi trebuie mie o basma aşa de lungă? Pe cînd tu ai putea să-ţi răneşti piciorul... Şi tot spre răul nostru ar fi.

Cincisprezece căruţe plecară spre Colinele Verhnie. Zece, pînă la capătul uliţei Spasskaia. Dar celelalte întîrziau din cale-afară de mult. Iar Efim şi Verka, uitaţi de toată lumea, se întoarseră la comitetul revoluţionar abia spre miezul nopţii.

în vremea asta, tunurile se auzeau bubuind tot mai aproape. Alături, satul cel vechi, Sciupovka, luase foc. Lumina se stinse din nou. Peste tot se trăgeau obloanele şi se închideau porţile, iar uliţele se goleau în grabă.

Ce-mi umblaţi haihui? strigă Sobakin, răsărind de nu ştiu unde.

Ei, Sobakin, lovi-te-ar moartea! strigă Efim cu ciudă, făcîndu-se alb ca varul. Cine umblă haihui? Unde-i detaşamentul? Unde-s comsomoliştii?

Stai puţin - îi răspunse Sobakin după ce-i recunoscu. Detaşamentul a şi plecat. Sînteţi cu căruţele? Luaţi două şi minaţi în goană în uliţa Pesocinîi. Acolo o să găsiţi cîteva femei şi cîţiva copii. Mai adineauri a fost aici Solomon Samoilov. Zicea că toţi au plecat, numai ei au rămas. De acolo vă duceţi de-a dreptul spre podul cel nou. Dincolo de pod e locul de adunare. Pe urmă vă duceţi la Kojuhovka, unde sînt ai noştri.

Zicînd acestea, Sobakin se depărta în grabă, dar, de undeva din întuneric, îi mai strigă o dată lui Efim:

Bagă de seamă... eşti ostaş! Voi o să răspundeţi, dacă refugiaţii din uliţa Pesocinîi n-or să ajungă unde trebuie!

Verka - şopti Efim - păi cei rămaşi sînt tocmai ai noştri: Samoilovii, Vasilievii, mama mea cu copiii, bunică-ta...

- N-am eu grijă de bunica! Ea e bătrînă, ce-or să-i facă? îi răspunse Verka, tot în şoaptă. Mai rău e de Samoilovi, că-s evrei.

Şi luîndu-se strîns de mînă, alergară spre locul unde mai adineauri lăsaseră două căruţe.

Dar unul dintre căruţaşi parcă intrase în pămînt. îl caut ară, îl strigară, degeaba.

- Plecăm fără el -hotărî Efim. Urcă-te, Verka.

Nu-1 mai putem aştepta.

La cotitură, cît pe ce să dea peste o femeie. Ţinea într-o mînă o boccea, în cealaltă un copil, iar în urma ei veneau scîneind încă doi.

- încotro, Evdokia? O căruţă e pentru voi! îi strigă Efim. Stai aici şi nu pleca. Ne întoarcem numaidecît.

Nici n-ajunse bine la casa lor, că şi auzi strigăte, plînsete şi ocări.

Solomon, unde ai întîrziat atîta? strigă bunica Samoilova. Şi, cu o uşurinţă neaşteptată pentru piciorul ei şchiop, se prinse cu mîna de căruţa lui Efimka.

Eu sînt, nu Solomon! îi răspunse Efim. Aduceţi mai repede copiii şi urcaţi-vă.

Vai, Efimka! strigă mamă-sa bucuroasă.

Şi se repezi să încarce în căruţă saci, vase, panere, perne, copii, toate claie peste grămadă.

Mamă, nu încărca prea multe -îi atrase atenţia Efim. Trebuie s-o luăm şi pe mătuşa Evdokia cu copiii. Ne-aşteaptă în drum.

Unde-i Solomon? întreabă pentru a zecea oară Samoilova. Se dusese să caute o căruţă. Cum să plec eu fără Solomon?

Nu l-am văzut pe Solomon. Astea-s căruţele mele - ii răspunse Efim, apoi intră repede în curte şi dădu drumul din lanţ căţeluşei Suraşka.

Cînd se întoarse la căruţă, o văzu pe mamă-sa încăr-cînd maşina de cusut cu picior.

Lasă maşina, mamă - o rugă Efim. Nu vezi că nu mai este loc? Şi mai trebuie s-o luăm şi pe mătuşa Evdokia cu copiii.

Ce Evdokia?... îţi arăt eu „lasă maşina!" se repezi la el mama, suflînd greu şi ameninţ în du-1. Iţi arăt eu, diavole, să-mi mai fugi de-acasă... Şi mai trînti în căruţă, peste maşină, un samovar de aramă turtit.

Aruncă maşina! strigă Efim cu o mînie neaşteptată. Şi urcîndu-se în căruţă, făcu vînt samovarului cu •o lovitură de picior, apoi luă de un capăt maşina de cusut şi o răsturnă în drum.

Verka! strigă el, împingînd-o la o parte pe mai-că-sa, care încremenise. Pune mîna pe hăţuri! Plecăm imediat.

Bum, bum-bum!.*. trăsni undeva foarte aproape.

Solomon! gemu bătrîna Samoilova. Cum să plec eu fără Solomon?

N-avem timp să-1 aşteptăm pe Solomon... Nu se prăpădeşte el, doar nu-i copil... Verka, dă-i drumul!

Bum, bum-bum!... răbufni undeva mai aproape.

După ce încarcă repede, la răscruce, pe Evdokia Vasilievna cu copiii, Efim plesni caii cu hăţurile. Şi cele două căruţe, zăngănind din ceainice, din coşuri, din cratiţe şi din tinichele, o luară la goană pe drumul pustiu şi plin de praf.

Bum, bum-bum!...-mai trăsni de trei ori la şir.

Speriaţi, caii se feriră în lături. Căţeluşa Suraşka o zbughi pe-o ulicioară. Iar Efim întoarse la dreapta, deoarece chiar lîngă podul cel nou se şi aprinsese, lovită de obuze, casa veche a unui birjar.

Abia la capătul celălalt al tîrguşorului izbutiră să treacă, cu chiu, cu vai, peste un pod şubred, putred tot... Cînd se văzură pe malul celălalt, mama tăcu, bunica începu să plîngă, Evdokia îşi făcu cruce, iar Efimka întoarse pe loc spre pădure.

96

Drumul se nimeri îngust şi întortocheat. Se crăpa de ziuă, dar în pădure stăruia un întuneric atît de adînc, Incit Efimka doar după uruitul roţilor îşi dădea seama că cealaltă căruţă venea în urma lui.

Dădu bici calului şi căruţele ieşiră la marginea pădurii, spre un loc mai larg, unde începea să se lumineze.

Şi abia acum Înţelese Efim unde se aflau.

Kojuhovka, unde se adunau detaşamentele şi refugiaţii, era departe, la stînga, dincolo de păduri. Iar în faţa lor, aproape de tot, se vedea înalţîndu-se fumul din hogeacurile satului Kabakino, care se trezea. însă, ghicind în ce loc ajunsese, Efim nu se bucură deloc. Lăsă calul la pas şi căzu pe gînduri.

Kabakino - îi şopti el Verkăi, arătînd cu mîna spre satul cenuşiu şi mohorît, învăluit în ceaţă.

Ce spui? întrebă Verka, speriată.

Ba chiar aşa-i. Uite colo clopotniţa cu crucea aurită. E clopotniţa din Kabakino, nu alta.

Unde am ieşit, Doamne! strigă mama, îngrozită. Ei, ce ne facem acum, Efimka?

De unde să ştiu? răspunse Efimka, ursuz, curăţin-du-şi cu biciuşca cizmele pline de unsoarea de la osii. Mai înainte mă certai, şi acum mă întrebi, ce ne facem?"... Verka, ţine hăţurile.

Sări din căruţă şi o luă spre marginea pădurii. Acolo se opri şi începu să cerceteze cu atenţie împrejurimile, să vadă dacă nu e vreun drum pe care să poată ocoli, prin stînga, satul acela primejdios.

Kabakino era un sat vestit, de horticultori bogaţi, unde, cu o jumătate de an în urmă, pierise în întregime plutonul întîi al detaşamentului de aprovizionare din Tambov, şi in apropierea căruia, înainte cu două săp-tămini, fusese distrus cu grenade automobilul comitetului de aprovizionare al guberniei. 'Aşa fiind, la ce se puteau aştepta refugiaţii pe drumul acela necunoscut,

97

Y - Comandantul cetăţii de zăpadă

acum cînd pretutindeni mişunau albii, care străpunseseră frontul? Dar spre stînga nu se vedea nici un drum.

Deodată, Efimka zări trei căruţe care ieşeau din Ka-bakino şi se îndreptau spre ei, iar în jurul lor îşi jucau caii o ceată de călăreţi îmbrăcaţi în negru.

Atunci, Efim sări îndărăt şi, aplecat adînc, de parcă-1 lovise cineva cu băţul peste pîntece, o luă la goană spre căruţele lui.

Prinse calul de căpăstru şi întoarse brusc căruţa.

- Mînă, Verka! Şi mai tăceţi odată, lua-v-ar dracu!... strigă el, asurzit de urletele copiilor treziţi de izbituri şi de hurducături.

Şi cele două căruţe o luară îndărăt, sărind peste ho-puri şi peste gropi. O ţinură aşa multă vreme. Efimka bătea cu biciul calul istovit şi se uita mereu la dreapta şi la stînga, căutînd un loc pe unde ar putea să părăsească drumul.

în sfîrşit, descoperi o cărare îngustă.

Căruţele înaintau acum încet pe cărarea aceea întor. tocheată şi îngustă, trecînd peste cioturi şi rădăcini-Uneori crengile copacilor stăteau atît de aplecate, încît căpestrele cailor se agăţau de ele cu zgomot.

De mult nu se auzea uruitul căruţelor din Kabakino, rămase mult în urmă, dar refugiaţii mergeau înainte, adîncindu-se tot mai mult în desişul pădurii.

în sfîrşit, crengile făcură loc soarelui strălucitor şi căruţele intrară încet într-o poiană mică şi rotundă.

Acolo se termina cărarea. Trebuiau să se oprească în poiană să se odihnească şi să chibzuiască ce aveau de făcut.

Se opriră şi începură să se sfătuiască.

- Vezi, Verka, am ajuns! zise Efim, întunecat, şi, aruncînd hăţurile, se lăsă obosit pe o buturugă putredă.

Se uitară unul la altul în tăcere.

Faţa lui Efimka ardea şi era toată numai pete roşii, de parcă băiatul intrase chiar atunci cu capul într-o tufă de urzici. Cămaşa îi era prăfuită, cizmele pline de noroi. Şi numai teaca zgîriată a baionetei care-i atîrna la brîu sclipea în soare, de parcă ar fi fost de argint.

în părul negru şi zbîrlit al Verkăi se aninaseră firişoare de iarbă uscată şi o măciulie roşcată de ciulin. De la gît spre umăr i se întindea o dîrâ trandafirie, ca urma unei plesnituri de bici, iar rochia ei de stambă mototolită era sfîşiată de la şold şi pînă la genunchi.

Verka mă căldarea şi plecă să caute apă. Căută multă vreme, însă nu găsi şi aduse apă dintr-o baltă. Era limpede, dar caldă şi mirosea a mucegai. Trebuiră să aprindă focul şi s-o fiarbă.

Efim deshămă caii şi se pregăti să-i ducă la adăpat.

Unde-ai găsit apă? o întrebă el pe Verka. Fata se învelise cu un sac şi chibzuia cum să-şi cîrpească rochia ruptă.

Hai să-ţi arăt... Tot n-am timp să mi-o cîrpesc acum - zise ea, arătîndu-i zdrenţele prinse cu ace. Efimka, ia uită-te tu ce am pe gît...

O zgîrietură - îi răspunse Efim. Şi încă zdravănă... Te-ai lovit tare, Verka?

M-am lovit la umăr. Mă doare şi acum. Şi mi-am zdrelit şi genunchiul. Dar ce mă întrebi, nu cumva ţi-e milă de mine?

Bine că nu ţi-ai rupt gîtul! rînji Efim. Doar ţi-am spus „Hai să iuţim pasul!" Dar tu: „Stai... să-mi prind ciorapul!" Şi a dat Sobakin peste noi! Băieţii sint acum la detaşament, toţi la un loc... Iar noi trebuie să dădăcim copiii, ca babele!

Efimka - întrebă Verka, după o tăcere - nu-i aşa că albii ucid toţi evreii, fără excepţie?

Nu pe toţi. Dacă găsesc vreun bancher... De ce să-1 ucidă, dacă se scaldă în aceeaşi baie cu el? Mai bine ai mai citi şi tu cîte o carte decît ai umbla tot pe la petreceri. Doar te-am văzut: stăteai ca o prinţesă şi ronţă-iai seminţe, iar alături de tine, Vanka Balandin zdrăngănea din balalaică... zdrînga-zdrînga...

Dar bătrînul Samoilov nu-i bancher, e fochist - zise Verka, înroşindu-se. Iar Stepan al Evdokiei e la mitraliere, comandant de pluton, dacă nu mă-nşel. Şi pe urmă, parcă de Valka şi de Nikolaşka nu ne-ar fi părut rău?... Iar tu îi dai înainte: Sobakin şi Soba-kin!...

Dar de ce „şi pe urmă"? se înfurie Efim, care ghicise cum stăteau lucrurile. Şi ca s-o necăjească, îi aminti cu răutate: Cînd e vorba de şedinţe, stă ca proasta, iar acum „şi pe urmă..." Au întrebat -o cine-i Friederich Engels, iar dumneaei s-a gîndit, s-a gîndit, şi pe urmă a trîntit-o: „Trebuie să fie un comisar al poporului..."

Uitasem - zise Verka, încăpăţînată. îl confundasem cu Lunacearski...

Cum se poate să-1 confunzi pe Engels cu Lunacearski? rămase trăsnit Efimka.. Unul e Friederich Engels şi altul e Lunacearski. Unul e în Germania şi altul în Rusia. Unul a murit şi celălalt trăieşte!

Uitasem - mărturisi Verka, fără să se supere. N-am prea învăţat carte... Şi după ce tăcu puţin, adăugă încruntată: De ce să ne certăm, Efimka? Doar din toţi ai noştri n-am rămas decît noi...

Curînd focul începu să ardă cu vîlvătăi, ceainicul să cînte, cartofii să fiarbă şi casa să forfotească. Totul mergea strună.

Iar cînd întinseră prelata pe iarbă şi se aşezară cu toţii să mănînce, flămînzi şi obosiţi, în mijlocul liniştii

sonore a pădurii, parcă uitaseră de toate: şi de nenorocirea lor neaşteptata, şi de gîndurile apăsătoare.

Dar, oricît li s-ar fi părut că uitaseră, grija care-i apăsa nu era mică: încotro s-o ia şi cum să iasă de acolo?

Şi după ce isprăviră masa şi culcară copiii, se adunară toţi în jurul lui Efimka: şi bunica, cea care bombănea mereu, şi Evdokia cea liniştită, şi mama, pe care o supărase aşa de mult...

Chibzuiră şi socotiră în toate chipurile. în cele din urmă hotărîră să rămînă deocamdată toţi pe loc, iar Efimka să plece prin pădure ca să caute vreun drum. Efimka n-avea deloc chef să plece, îi era groz* de somn. Totuşi se ridică în picioare şi-1 chemă la el pe Nikolaşka. Băieţaşul trăsese cu urechea la ce vorbiseră cei mari.

Ia-o, Nikolai - ii zise Efimka, desprinzîndu-şi baioneta de la brîu - şi prinde-ţi-o la cingătoare! Te las comandant în locul meu.

De ce faci asta? întrebă mama. îţi arde de joacă? Te pomeneşti că se taie copilul! Dă-o încoace, Nikolaşka, s-o ascund.

Dar Nikolaşka, ţinînd strîns baioneta, o zbughi spre celălalt capăt al poienii. Mamă-sa dădu doar din mină şi nu mai zise nimic.

Ascunde-1, Verka - spuse Efim căscînd, întin-zîndu-i un portofel de muşama, din care ieşea la iveală carnetul cărămiziu de comsomolist.

De ce?... întrebă mama, nedumerită. înţelegînd apoi, se întunecă şi şopti fără să se uite în ochii băiatului: Ascultă, Efimka... să fii cu băgare de seamă...

Mi-e frică c-o să rămînem la noapte aici - zise Efim, punînd mîna pe prăjinile înnegrite ale cortului. Eu zic, Verka, să te duci cu comandantul şi să tăiaţi cîteva crengi, ca să dregeţi acoperişul cortului. Ca de s-o stîrni vreo furtună, unde adăpostim copiii?

101

După ce-şi puse cizmele, Efim se apropie de căruţe, bătu şargul cu palma peste grumaz, îşi luă biciuşca şi, privind spre soare, porni către desişul pădurii, fără a-şi mai întoarce faţa.

- De n-ar veni furtuna - zise Evdokia, uitîndu-se la cer - ian priveşte cum se învîrt norii.

Verka îşi trase în jos fusta cîrpită la repezeală, apoi, aducîndu-şi aminte de ordinul lui Efim, îl strigă pe Nikolaşka să vină repede cu baioneta, ca să taie crengi şi să acopere cortul lor zdrenţuit.

O ceată de copii se aruncară asupra tufelor: şi Nikolaşka, şi Abramka, şi Stepka. Curînd adunară un maldăr de crengi. Astupară cu ele spărturile, apoi cărară înăuntru cîteva braţe de iarbă înmiresmată şi astupară intrarea. Pe urmă, fără să mai aştepte furtuna, copiii intrară voioşi, unul după altul, în cort.

Cerul se întuneca treptat. Caii îşi ciuleau urechile, neliniştiţi. Peste poiana verde, încremenită, se lăsa amu rgul tu lbure.

Verka stătea lungită lîngă foc şi întorcea din cînd în cînd cartofii care se coceau. Deodată se gîndi: „Oare ce-o să se întîmple dacă albii or să atace cu atîta putere, încît Armata Roşie n-o să le poată ţine piept şi o să fie nimicită? Cum o să trăim noi atunci?"

Focul se stingea, cărbunii prindeau o pojghiţă de •scrum şi numai un singur tăciune negru şi găunos trosnea încetişor, scoţînd un fum albăstrui, care făcea :să te usture ochii.

Şi Verka îşi aduse aminte, fără să ştie de ce, cum odată tatăl ei se întorcea vesel acasă. Era sărbătoare: se născuse sau se însurase un ţar. Tata adusese vestea că, în cinstea sărbătorii, unchiul Alexei fusese iertat de o parte din pedeapsă: în loc de un an şi jumătate, •cît mai avea de ispăşit, trebuia să mai stea la închisoa-je numai opt luni.

Se bucuraseră cu toţii, dar mai ales se bucurase Verka, pentru că de cîte ori venea unchiul Alexei la dînşii, pe vremea cînd nu intrase în puşcărie, îi dădea cîte o copeică sau cîte o felie de turtă dulce.

Iar odată îi dăruise de ziua ei o panglică albastră şi lucioasă, atît de frumoasă, încît Verka, nebună de fericire, înşfăcase darul şi se urcase cu el în pod ca o pisică şi nu se dăduse jos decît atunci cînd o gonise de acolo mama, cu măturoiul.

„Nu, nu se poate să fie nimicită..." - îşi zise ea.

Şi-şi mai aduse aminte cum odată, după moartea tatii, o luase mama cu ea într-o casă.

Acolo, în timp ce mama spăla rufe, uşa se deschisese încetişor şi un cîine uriaş şi mîndru, căscînd leneş, intrase în bucătărie. Se îndreptase spre ungherul unde era o cratiţă mare şi grea, îi ridicase cu botul capacul şi-şi luase o bucată mare de carne grasă, fiartă. Cu ochii larg deschişi şi temîndu-se să facă vreo mişcare, Verka se uitase cu cîtă linişte, aproape cu nepăsare, îşi mincase dulăul bucata lui de carne, cum pusese apoi capacul la loc şi cum, fără să se uite la nimeni, plecase tot atît de leneş şi de mîndru în odăile răcoroase şi largi.

„Nu, n-or s-o nimicească! îşi zise Verka, mai liniştită. Parcă e cu putinţă să fie nimicită, să piară?"...

O şuviţă de fum dintr-un tăciune trecu peste faţa fetei. închise ochii, îşi frecă pleoapele cu pumnul, şi înaintea ei răsări chipul blînd şi senin al cerşetoarei Maremiana, al cărei bărbat, topitor de sticlă, murise din pricina arsurilor pe care le căpătase lucrînd în fabrică. Cerşetoarea aceea umbla pe la casele oamenilor şi cerea sfios de pomană, dar cînd ajungea sub

cerdacul lui Grigori Babîkin, proprietarul fabricii de sticlă, începea să bată furioasă cu cîrja în porţile grele, făcîn-du-şi cruce şi blestemînd cît o ţinea gura.

103

Atunci, Grigori Babikin trimitea după portarul Er-mil. Iar portarul Ermil o împingea uşurel de spate şi-i spunea încurcat, cu durere în glas: „Pleacă, Maremiana. Din partea mea... Dar îs tocmit la el. Pleacă, nu-ţi căuta năpasta. Se vede că numai Dumnezeu o sa vă facă dreptate".

Parcă e cu putinţă să fie nimicită? repetă Vera cu convingere şi se plesni mînioasă peste umărul gol, unde o înţepau dureros ţînţari negri, nevăzuţi.

De ce stai singură? Să stăm împreună - se auzi la spatele ei un glas cunoscut.

Efimka... Prostule! strigă Verka, speriată. Şi neştiind, de bucurie, ce să-i spună, îl apucă de umeri, apoi scoase din spuză doi cartofi fierbinţi şi, după ce-i rostogoli în palme, i-i întinse:

Stai jos! Mănîncă! Pentru tine i-am copt. Te-am aşteptat, te-am aşteptat, dar tu nu veneai...

Da, nu-i rău - încuviinţă Efimka, lăsîndu-se greu pe iarbă, de obosit ce era. Mi-e o foame de lup.

Auzind vorbă, mama ieşi din cort, iar în urma ei, ieşi Evdokia. Pînă şi bunica Samoilova, care nu putea cu nici un chip s-o adoarmă pe Rozka, îşi scoase afară capul cărunt.

Dar Efimka nu aducea nici o veste bună. Aflase de la un cioban bătrîn, pe care-1 întîlnise, că două patrule de cazaci călări trecuseră în galop pe drum: una de dimineaţă, alta spre amiază, şi că în Kabakino îşi făcea de cap o bandă albă.

Asta însemna că nu le rămînea decît să părăsească cele două căruţe, să încarce tot ce se putea încărca pe cai şi să-şi urmeze drumul pînă la Kojuhovka pe jos, prin păduri şi peste rîpe.

Tăcură cu toţii.

- Efim, ce-ar fi dacă am încerca să ne strecurăm altfel? întrebă mama.

104

1 - Cum „altfel"? ! se miră Efimka.

Uite-aşa. Doar nu ni-e scris în frunte că sîntem refugiaţi. Am putea să fim şi altceva. De pildă, fugari dintr-o gubernie înfometată... sau sinistrată... Sîntem numai femei şi copii. Cine o să se-atingă de noi?

Nu se poate - zise Verka, îngrijorată. Samoilovii sînt evrei. Şi albii le fac de petrecanie evreilor.

Atunci, să ne despărţim! zise mama, iritată. Să plece fiecare pe socoteala lui. Dacă mergem grămadă, toată lumea o să ne bănuiască. Dar aşa, cîte unul, o să fie mult mai uşor.

Nici aşa nu se poate - o întrerupse din nou Verka, uitîndu-se cu mirare la Efim, care tăcea.

Nu te-a întrebat nimeni - îi tăie vorba mama. Iar ca să facem douăzeci de verste prin rîpe, prin păduri şi peste bălţi, şi încă cu copiii, eu cred că ar fi peste puterile noastre! Poate crezi că-mi pare rău de buclucuri? Ducă-se dracului! Să-i dăm o căruţă Evdo-kiei şi cealaltă Samoilovei. Iar noi s-o luăm încet-încet pe jos. Eu o s-o duc pe Valka, iar din cînd în cînd o să-mi ajuţi şi tu, Efimka.

Efimka tăcea, dar vedea cum Samoilova îsi scotea tot mai mult capul tremurător şi cărunt prin crăpătura cortului, căutînd să nu scape o vorbă, şi cu cîtă mînie încerca s-o adoarmă pe Roza, care scîncea.

Efimka se ridică în tăcere de lîngă foc.

- Unde te duci? îl întrebă mama, potolindu-se dintr-o dată.

Efimka nu-i răspunse, lovi cu pumnul în căluţul cel şarg, scuipă într-o parte scîrbit şi o luă spre căruţe.

Ce vrei să faci, Efimka? îl întrebă Verka, apropi-indu-se de el în clipa cînd scotea din căruţă o prelată.

Nimic - îi răspunse scurt Efimka. Doar trebuie să dormim, cu ce vrei să ne învelim?

Cind Verka aduse un lăicer lat şi aspru, Efimka stătea pe prelată şi-şi punea obielele.

- Arză-1-ar focul să-1 arză pe Sobakin! blestemă Efimka, apoi întrebă îngrijorat: De ce-o fi plîngînd Kozka? Atîta ne-ar mai lipsi, să se îmbolnăvească!

Se culcară unul lîngă altul şi se acoperiră cu lăicerul. Tăceau.

Norii negri, care învăluiau de cu seară orizontul, se îndreptau acum, greoi, dar semeţi, spre apus, descoperind cerul rece, sclipitor de stele.

Şi deodată, în puzderia aceea de stele, Verka recunoscu una. Se întoarse pe spate ca s-o cerceteze mai bine, să vadă dacă nu cumva se înşela. Nu, nu se înşela. Ca şi altădată, cele trei stele din oişte stăteau la dreapta şi celelalte patru la stînga. Deasupra lor se vedea ceva, ca un cap de şarpe sau un plisc de pasăre, iar la mijloc strălucea o stea albastră, liniştită şi luminoasă - aceeaşi pe care Verka o mai văzuse o dată, pe fereastra barăcii pentru exantematici, în timp ce zăcea pe un pat tare...,,

Efimka - întrebă ea, curioasă, întorcîndu-se pe o coastă - cum crezi tu c-o să fie socialismul? Pînă acum, oanenii au trăit aşa cum ştim că au trăit, dar atunci cum or să trăiască?

Ce te-a apucat? îi răspunse Efimka, somnoros. Cum or să trăiască? Foarte simplu.

Adică cam, simplu? Să zicem, de pildă, că munceşti, munceşti, pînă vine vremea să iei salariul. îl iei, cheltuieşti ce ai de cheltuit şi munceşti înainte... Pe urmă vine duminica, te duci să te plimbi, să bei, ori te duci la vreun cunoscut şi pe urmă iar munceşti pînă la cealaltă duminică... Sau să luăm, de pildă, un ţăran... Şi-a treierat omul grîul, 1-a vîndut la oraş şi şi-a luat o vacă. Dar peste puţin îi piere vaca. Şi el seamănă din nou... Şi iată că face grîu mult şi-şi cum-

pară altă vacă. Dar se poate întîmpla ca altul să nu facă grîu sau să i-1 bată grindina...

Şi de ce numaidecît să-i piară vaca? o întrebă Efimka, nedumerit. Mai bine ai mai citi şi tu cîte ceva. O ţii mereu: ba că nu s-a făcut grîu... ba că a pierit vaca... Vorbeşti într-aiurea, dar nici tu nu ştii ce vrei să spui!...

Bine, să zicem că nu i-a pierit vaca - urmă Vera cu încăpăţînare. Asta n-are a face. Cît despre cărţi, Efimka, să ştii că am citit. Am citit şi programul comuniştilor. Şi am înţeles tot ce e mai de seamă în el. Dar'cum o să fie viaţa în adevăr, asta încă n-am înţeles. Să zicem, de pildă, că un muncitor lucrează bine, iar altul prost. Mă întreb: se poate oare ca şi unul, şi altul să primească tot atît din toate?

Dormi, Verka - o rugă Efimka, cu un glas de parcă-i venea să plîngă. Ce-s eu, mă rog: referent? Mîine trebuie să ne sculăm cu noaptea în cap. Doar e război... Albii sînt pe-aproape... Şi ea, poftim la ce se gîndeşte!

Cu toate acestea, Efimka, ar fi interesant să ştim - îi răspunse Verka, dezamăgită. Şi trăgînd de lăicer, bombăni supărată: Bună treabă, Efimka, te-ai învelit cu tot lăicerul! Şi doar tu eşti încălţat cu cizme, pe cînd eu sînt cu picioarele goale!

Ei, asta-i bună, lua-te-ar naiba! mormăi Efimka şi, lăsîndu-i un capăt de lăicer, se întoarse cu spatele şi-şi trase şapca pe ochi.

într-un tîrziu, Efimka se trezi; cineva îi pot rivea încetişor lăicerul la căpătîi.

Deschise ochii şi o recunoscu pe mama.

Ce este? o întrebă el, blînd.

Nimic - îi răspunse mama, căscînd şi aşezîn-du-se lîngă el. Nu mi-e somn, nu ştiu de ce. Am stat culcată şi m-am gîndit. M-am gîndit în fel şi chip. Degea-

ba... Cum o s-o scoatem la capăt, Efimka? Mi-e inima grea...

Da, nici o bucurie! încuviinţă Efimka. Pentru toată lumea e la fel. Crezi că pentru mine e mai bine?

Ţie ce-ţi pasă! urmă mama cu amărăciune. Pentru voi, pentru tine şi pentru ea, e floare la ureche. Ea are cincisprezece ani, tu şaisprezece... Pe cînd eu am trecut de patruzeci şi şase. Uite, dormeam... deodată mă trezesc şi mă uit în jurul meu... Ce să fie asta? De jur împrejur, pădure... cortul. Nici casă, nici Semion. Copiii culcaţi în iarbă, grămăjoară, ca nişte pisoi... Am ieşit din cort şi te văd lungit jos, învelit cu lăicerul. „Doamne - mi-am zis - de ce m-oi fi străduit eu vreme de treizeci de ani?... Mereu mi-am dat silinţa să fie toate ca la oameni, să fie cît mai bine." Şi dintr-o dată, ce să vezi? Se stinge lumina, se aude un bîzîit, pe urmă un bubuit. Şi nici n-am apucat să-mi vin în fire, şi deodată... pădure, cort... Ca şi cum cei treizeci de ani s-ar fi prăbuşit în prăpastie...

Mama tăcu.

Cînd ai să te scoli mîine dimineaţă, să te încalţi cu cizmele lui tată-tu - urmă apoi, cu un fel de nepăsare, îs nou-nouţe, lui îi erau mici. Voia să facă schimb, să le dea pe făină. Decît să le-aruncăm, mai bine ia-le tu, c-or să-ţi prindă bine.

Mă bucur de cizme, mamă - zise Efimka. Dar nu mai ofta atîta! Aşteaptă puţin, numai să treacă războiul, şi o să începem o viaţă nouă. Să vezi ce case mari or să se ridice... cu cîte patruzeci de etaje! O să ai acolo tot ce-ţi trebuie: şi cantină, şi spălătorie, şi magazine - mă rog, tot ce pofteşti! Numai sănătos să fii, ca să poţi munci cu spor. De ce te îndoieşti? Da, o să construim. Iar deasupra etajului al patruzecilea, o să ridicăm un turn de piatră cu o stea roşie în vîrf şi cu un proiector mare... Să lumineze!

.- Şi ce să lumineze? întrebă Vera, curioasă, scoţînd capul pe sub lăicer.

Ei, ce să lumineze! se încurcă Efimka, luat prin surprindere. Nimic. De ce să nu lumineze? Ce, poate că ai ceva împotrivă?

N-am nimic - încuviinţă Verka. Şi mie-mi place cînd e lumină. Lasă-1 să lumineze!

Verka ar fi vrut să-1 mai iscodească, să mai afle amănunte, dar i se păru că mama lui Efimka plînge încetişor. Atunci îşi vîrî iarăşi capul sub lăicer şi tăcu. Ghicind ce voia să-i spună mama, Efimka se prefăcu că nu mai poate de somn şi tăcu şi el.

Mama mai stătu puţin, apoi oftă, se ridică şi intră în cort.

- S-a supărat pe mine - o lămuri Efim pe Verka în şoaptă. Şi acoperindu-şi capul, o ameninţă: Iar dacă începi din nou să vorbeşti cu mine, să ştii că-ţi fac vînt de pe prelată de nu te vezi! Să te duci să dormi unde-oi şti!

A doua zi dimineaţa, în timp ce bătrîna Samoilova alegea şi zvîrlea deoparte catrafusele de care n-aveau nevoie, găsi pe fundul căruţei, sub paie, o puşcă veche militară. Cum ajunsese acolo, nimeni nu ştia.

Bucuros de această întîmplare, Efimka se gîndi că puşca trebuie să fi fost uitată de căruţaşul care se rătăcise.

Tot felul de vechituri şi de boarfe - saci, boccele, haine de iarnă - au fost cărate în mijlocul unui alu-niş şi acoperite cu prelata. Peste ele aruncară grămezi de vreascuri, pentru cazul cînd soarta le-ar îngădui să se mai întoarcă vreodată îndărăt.

încărcară pe căluţul cel şarg plapumele, panerele cu resturi de alimente, ceaunul, căldarea şi ceainicul. Pe spinarea ciolănoasă a celuilalt cal izbutiră să lege un

coş vechi, împletit, în care aşezară o pernă, iar deasupra doi copii, dintre cei mai mici.

Plecăm îndată - zise Efim, trecîndu-şi puşca la spate. Dar unde-i Verka?

Aici, aici! N-am plecat nicăieri - strigă Verka, arâtindu-se de după tufe.

In locul rochiei rupte de ieri, îşi pusese o fustă scurta, plisată şi o bluză albastră marinărească.

Ia te uită la ea cum s-a gătit! De unde le-ai scos? se miră Efim.

Le-avîrît bunica într-o boccea. Decît sa le-arunce!... răspunse Verka, mîndră, prinzîndu-şi din mers ciorapii noi.

Şi în acelaşi timp, Efimka băgă de seamă că nu numai Verka, dar şi mama, şi Evdokia cea liniştită erau îmbrăcate cu rochii şi cu ghete noi.

- Ca de sărbătoare - zîmbi Efim şi, plesnindu-se cu coada biciuştii peste carîmbii înalţi şi noi ai cizme lor lui taică-său, se întoarse către băieţi şi le comandă:

Ei, cavaleria... Daţi-i drumul înainte!

La început nu era tocmai rău. Băieţii alergau prin tufişuri, culegînd ciuperci, rupîndu-şi nuieluşe sau ciupind din bobitele roşii şi negre de tulichina lupului.

Curînd însă, drumul "începu să fie mai rău. Dădeau mereu peste rîpe nu prea adinei, dar dese, şi erau nevoiţi să se oprească mereu, să-şi tragă sufletul şi să-şi potrivească din nou poverile încărcate la repezeala.

Se lăsa amurgul, cînd refugiaţii, obosiţi şi istoviţi, se pomeniră iarăşi în mijlocul unei păduri atît de dese, încît nu era chip să zăreşti prin frunzişul des şi fremătător nici un peticuţ de cer şi nici o steluţă, cît de mică.

Aleseră în grabă un loc mai înalt şi mai uscat, îşi înjghebară cum s«* nimeri culcuşuri din hainele pe care

110

le mai aveau, aprinseră focul şi se culcară îndată cu toţii.

Verka se trezi cea dinţii. Tremurînd de frig, se aşeză lingă foc. Cîteva picături mari îi căzură pe umeri. Deodată se stîrni vîntul, iar norii nevăzuţi îşi dezlăn-ţuiră tunetele în rostogoliri înfricoşătoare.

Refugiaţii îşi adunară copiii la un loc, întinseră peste ei o prelată şi, învelindu-se fiecare cu ce avea la înde-mînă, se adăpostiră cu toţii sub un copac.

Furtuna se potoli abia spre ziuă. Uzi pînă la piele, refugiaţii tremurau de frig, iar în jurul lor nu rămăsese nici un petic de iarbă uscată. Ca să se încălzească cît de cît, se hotărîră să plece. Dar îi aştepta un nou necaz: calul cel bătrîn, speriat se vede de furtuna de peste noapte, se smucise din pripon şi o luase razna. Căluţul cel şarg, ud şi el, păştea prin apropiere, dar gloaba lipsea.

Efimka o căută mult prin pădure. Alergă în dreapta,. alergă în stînga, fluieră, strigă, trase cu urechea - zadarnic.

în timp ce cobora un povîrniş de lut, lunecă şi căzu într-o băltoacă cu noroi rece şi lipicios. Se ridică în tăcere, se aşeză pe o buturugă şi-şi lăsă capul în pă-mînt.

Apoi, frăţioare, acum ştiu c-ai dat de dracul mormăi el încet, clipind din ochii înroşiţi şi umflaţi.

Efimka! îl strigă Verka, alergînd înaintea lui. Uite-aici, aproape de tot, e un drum!

Ce drum, care drum?

Nu ştiu. M-am dus şi eu să caut calul şi deodată văd un drum, iar în mijlocul drumului un cal ucis. Alături, în tufişuri, o căruţă, şi sub căruţă doi oameni,. unul bătrîn şi celălalt tînăr, un băieţandru.

Aşteaptă-mă aici, Verka - zise Efim cînd ajun» seră aproape de drum.

111

Ieşi apoi din tufişuri şi se uită cu băgare de seamă.

Un cal sur zăcea ud, cu capul atîrnîndu-i în şanţul din marginea drumului. Alături, lîngă o căruţă, stăteau pe paie un

bătrîn şi un băieţandru. Văzînd un om cu puşcă, băieţandrul se sperie. Dar bătrînul întoarse capul şi rămase, ca şi pînă atunci, nemişcat.

Bună ziua, bunicule - zise Efim, uitîndu-se în jur şi incercînd să ghicească ce se întîmplase.

Bună ziua, dacă zici - îi răspunse bătrînul, gros şi răguşit. Dincotro te-aduce Dumnezeu aşa de dimineaţă?

Apoi eu nu-s de pe-aici - îl lămuri Efimka. Spune-mi, te rog, unde duce drumul ăsta?

Asta, după cum vrei: un capăt duce într-o parte, celălalt în alta. încotro vrei să mergi?

încotro? şi Efim se încurcă. Nicăieri... întreb şi eu aşa.

Ei, dacă-i vorba că nu te duci nicăieri, atunci plimbă-te prin pădure. Ce-ţi trebuie drum? îi răspunse bătrînul cu asprime. Apoi, încruntîndu-şi sprîncenele stufoase, îl întrebă pe faţă, fără frică: Nu cumva erau din banda voastră cei care mi-au ucis astă-noapte calul? Mergeam cu băiatul, cînd aud deodată: „Stai! Cine-i?" Şi îndată: poc, poc!..-. Dar lasă, tîlharilor, că vă vine şi vouă rîndul. Bătrînul se întoarse greoi şi urmă: De unde-i banda voastră? Nu cumva din Kabakino? Şi cine-i mai mare acolo, nu cumva Grişka Kumakov? Să-i spui ticălosului celuia că-i prea mică pedeapsa să fie spînzurat... Ei, ce stai cu gura căscată şi taci? Ori poate crezi că mă tem de puşca ta?

- Eu n-am nici în clin nici în mînecă cu Grişka Kumakov - răspunse Efimka, uitîndu-se cu respect la moşneagul cel voinic. Mai bine mi-ai spune cum să ajung mai repede şi mai uşor la Kojuhovka?

- Păi de ce nu-mi spui din capul locului că te duci la Kojuhovka? zise bătrînul, după ce tăcu puţin. Şi-i arătă binevoitor pe care drum trebuie să apuce.

Efimka se întoarse în tabără, adapă calul cel şarg, îşi alcătui dintr-o pernă şi o frînghie o şa - ce-i drept cam şubredă - îşi potrivi puşca în spate şi-şi îndesă in buzunar o bucată de pîine.

Toţi îl înconjurau în tăcere. Nu mai aveau decît o singură nădejde: că Efimka va izbuti să răzbată prin pădure, să treacă rîul înot şi să ajungă la Kojuhovka, de unde să ceară ajutor.

Verka îl petrecu pînă la drum. Acolo se opriră.

Acum du-te -îi zise Efimka. Dacă nu mă întorc pînă la noapte, încearcă să te strecori tu. Ei, haide, du-te... Ce stai aşa, ca un stîlp?

Efimka - rosti Verka aproape în şoaptă, atin-gînd cu mina scara de sfoară - să ştii că dacă o să ţi se întîmple ceva, o să ne pară foarte, foarte rău, şi mie, şi tuturor celorlalţi...

Parcă mie, proasto, nu-mi pare rău de voi? zise Efim, supărat şi mişcat în acelaşi timp, apoi îşi îmboldi calul cu călcîiele.

Ieşind din tufe, Verka îl zări zburînd ca vîntul pe drumul ud de ploaie. îl văzu oprindu-se lîngă podeţul vechi de peste pîrîu, întorc în d capul şi făcîndu-i semn cu mîna. Apoi coti brusc spre pădure.

Acum tabăra părea pustie, tristă şi fără viaţă. Nu se mai auzeau strigăte, înjurături şi porunci. Copiii, rebegiţi de frigul de peste noapte, se încălziseră la soare şi adormiseră. Lemnele ude se aprindeau anevoie.

Spre seară se auzi din nou răbufnind şi bubuind. După aceea, cîţiva călăreţi trecură în galop pe drum, stîrnind larmă. Atunci, cei din tabără stinseră focul şi se strînsera toţi la un loc.

113

Comandantul cetăţii de zăpadă

Şi începură să-1 aştepte pe bunul şi curajosul lor Efimka, în care-şi puseseră toată nădejdea, să-1 aştepte cu toată ardoarea.

După ce Efimka părăsi drumul, luînd-o spre pădure, se pomeni curînd pe cărarea despre care-i vorbise bătrînul. Era pustiu şi linişte. Căluţul cel şarg mergea parcă mai vioi şi mai cu spor.

Efimka şi căluţul trecură în trap pe lîngă tufişuri dese de plop de munte. Apoi zburară, împroşcînd noroi, peste o baltă. După aceea, călcînd pe nisip uscat, urcară un deluşor. Făcură un cot... Şi încă unul... Vîntul călduţ şi umed le trecea şuierînd pe la urechi. Efimka îşi îndesă şi mai bine şapca, îşi potrivi din goana calului puşca la spinare şi zîmbi mulţumit că făcuse, atît de uşor şi de repede, atîtea verste.

Mai făcu un cot, apoi încă unul. Pe neaşteptate se auzi ceva răbufnind, iar Efimka se opri, cît pe ce să se rostogolească peste capul calului.

Cam la o sută de paşi de el, acolo unde cărarea se încrucişa cu drumul, stăteau trei călăreţi, dintre care doi trăgeau la ţintă în paharele de izolare ale cablurilor telegrafice, spărgîndu-le.

Şi nici n-apucă Efimka să se dezmeticească, şi un glonţ şuieră pe lîngă capul lui, iar altul, izbindu-se cu putere de patul puştii trecute pe după umăr, era gata să-1 răstoarne din şa.

Efimka se lipi de grumazul calului, atît de strîns, încît aproape că-1 cuprindea cu braţele, şi nu-şi veni în fire decît atunci cînd îşi văzu şargul mergînd la pas prin mijlocul unei păduri scunde şi mlăştinoase.

Se opri. Nu mai avea şapcă pe cap. O bucată bună din patul puştii îi fusese smulsă de glonţ. îşi pipăi fruntea udă şi degetele i se înroşiră. Se vede că din goana calului îl zgîriase vreo creangă. Se uită la soare.

Soarele nu mai era acum la stînga lui, ci în faţă, puţin spre dreapta.

„Cum să ies de aici? O să mă rătăcesc" - îşi zise Efimka, îngrijorat.

în răcoarea umedă se auzea bîzîitul monoton al musculiţelor de baltă, ca o coardă atinsă din nebăgare de seamă. Undeva, departe, răsuna trist chemarea cucului.

...Ce folos de vechiul jurâtnînt, De făgădu ic Iile tir zii...

îşi aduse aminte Efimka de un cîntec simplu, pe care-1 cîntau mai zilele trecute fetele de la fabrică, întorcîn-du-se de la o petrecere dată de comsomolişti.

Acum stai cu capul în pâmînt, Fir-ai blestemat pe veci să fii l

îl cintaseră cu toţii, îl cîntase şi Verka, îl cîntase şi el...

Şi deodată Efimka simţi că inima îi bate din ce în ce mai tare, că faţa i se aprinde tot mai mult şi că o mînie adîncă şi plină de mîndrie începe să-i strîngă gîtul uscat. A fost cîndva o fabrică, a fost o şcoală, a fost o casă, a fost un Comsomol şi au fost şi cîntece... Iar acum nu mai era nimic din tot ce fusese, nu mai erau decît femeile obosite şi copilaşii lor palizi şi istoviţi, care-1 aşteptau, care-şi puseseră toată nădejdea în el, în timp ce el, aici, frămînta fără nici un rost noroiul din baltă.

- Eh, clinilor!... Eh, împăraţilor?... striga băiatul deodată, cu aceeaşi mînie, lungind cuvintele ca şi ţăranul cel bătut de bandiţi pe care-1 întîlnise mai adineauri în pădure.

»•

115

Efim coborî de pe cal. îşi stropi fruntea însîngcrată cu apă din baltă, îşi strînse mai bine şaua şi-şi potrivi puşca în spinare.

Soarele trecuse iarăşi la stînga lui. Sârgul cel cuminte o luă din nou la trap. Şi cum călărea aşa, uşor aplecat, lui Efimka i se păru deodată că nimeni şi nimic nu l-ar putea împiedica de aici încolo să răzbată, să se strecoare şi să ajungă la ai lui, la Kojuhovka.

Calul îl scoase la aceeaşi cărare. Curînd se deschise în faţa lui o cîmpie întinsă. La dreapta, pe un dîmb, se zărea o casă. Cineva îi făcea semne cu căciula şi striga - se vede că-i poruncea să se oprească. Puţin după aceea, trei călăreţi se desprinseră de lîngă un gard şi se luară după el.

Cel dintîi glonţ şuieră undeva, pe sus, la dreapta lui. Al doilea îi urmă imediat.

„Degeaba, n-o să mă nimereşti, şi nici de ajuns n-o să mă ajungi!" îşi zise Efim cu ură, intrînd într-o dumbravă rară. Dar dumbrava nu ţinu mult. Jos, la poalele colinei, şerpuia, albastru, un rîu liniştit şi lat, iar dincolo de rîu, dincolo de cîmpia întinsă, se zărea pe un deal un sat: Kojuhovka.

Iată moara, iată clopotniţa, iată şi casa veche, boierească, din vîrful dealului, iată şi steagul roşu, ca e abia se desluşea fluturînd mîndru pe acoperiş.

Ţi-u!... fluieră din nou un glonţ, de data aceasta mai aproape.

„Degeaba, n-o să mă nimereşti, şi nici de ajuns n-o să mă ajungi!" repetă Efim cu mîndrie, aruncîndu-se cu cal cu tot în rîu.

Apa rece îi trecu peste cizme. După cîţiva paşi îi ajunse pînă la şa. în dreapta şi în stînga calului săreau stropi. Fără să mai stea pe gînduri, Efimka se aruncă

116

în apă şi se prinse de coama calului. Uşurat, şargul îşi ridică botul şi începu să înoate.

Abia ieşiseră pe mal, într-un tufiş, cînd deodată şargul se cutremură, se ridică în două picioare, apoi căzu în genunchi. încercă din nou să se ridice, dar nu izbuti şi se prăbuşi greoi pe o parte, dînd din picioare şi horcăind. în clipa următoare, Efimka auzi apa plescăind.

„Aha, aşa!"... mormăi el, furios, scrîşnind din dinţi. Şi aplecîndu-se pînă aproape de pămînt, se tîrî îndărăt spre mal.

De acolo, din spatele unei tufe, îi văzu pe cei trei călăreţi coborînd cu hotărrre în apă. Atunci, cu răsuflarea oprită, Efimka trase încet piedica şi ochi în pieptul celui dintîi. Dar mîna îi tremura şi nu voia să-1 asculte. Sprijini ţeava de o creangă, ochi din nou şi, închizînd ochii fără să vrea, trase.

Cînd îi deschise, îi văzu pe doi dintre călăreţi întor-cîndu-şi caii, în timp ce un cal fără călăreţ urca sforă-ind şi scuturîndu-se pe malul pe care se afla el. Era un roib auriu, cu coama albă, purtînd o şa bună, căză-cească. Şi Efimka prinse vîrtos frîul ud de piele.

Soarele îi bătea drept în faţă. Cu ochii pe jumătate închişi, Efimka ajunse pînă la cimitir, fără să întîl-nească pe nimeni. Acolo cineva strigă la el şi-1 opri.

Efimka nu cunoştea parola şi, de emoţionat ce era, nu putea să scoată o vorbă. Atunci îl dădură jos de pe cal, ii luară puşca şi-1 duseră la comandament, cu cal şi cu puşcă cu tot.

Dar încetul cu încetul băiatul începu să-şi vină în fire. Iată căruţele, furgoanele, bucătăria de campanie, porţi larg deschise, cai înşeuaţi, chesoane de mitralieră... Şi deodată răsună de undeva cîntecul acela cunoscut, atît de drag inimii sale.

Efimka înălţă ochii spre însoţitorul lui şi zîmbi.

De ce rîzi? se miră flăcăul lung cît o prăjină şi cu capul mare, ridicînd puşca bănuitor.

Straşnic! zise Efimka, apoi tăcu.

Asta-i drept - încuviinţă flăcăul cu îngăduinţă. Straşnic i-am mai bătut pe albi, ieri, la Kozlovo!

Dar deodată flăcăul se trase îndărăt şi luă puşca la ochi, deoarece Efimka începuse să strige şi o luase pe neaşteptate la dreapta, unde era un grup de comandanţi.

Sobakin! Lovi-te-ar moartea! ocăra el în gura mare, nebun de bucurie.

Tu erai? De u-unde vii? Şi Sobakin îşi desfăcu braţele.

De a-acolo! îl îngînă Efimka. Ai noştri sînt aici? Şi tata, şi Samoilov?

Aici... Toţi sînt aici... - îi răspunse Sobakin şi, întorcîndu-se spre flăcăul cel lung, îi strigă în batjocură: Ei, tu, gură-cască, de ce întorci puşca spre noi? Bagă de seamă! Cine-o să ne îngroape, dacă ne ucizi?

Noaptea, tîrziu, patruzeci de călăreţi înaintau încet pe drum, însoţind căruţele cu refugiaţi.

Cu toate că se sculase de cu noapte şi aproape nu se dăduse jos de pe cal, lui Efimka nu-i era somn.

Undeva, dincolo de ogoarele negre, se vedea cerul înroşit şi se auzeau ecourile exploziilor de obuze.

Asta-i la Kabakino - zise încet comandantul detaşamentului. Acolo se bate Regimentul 4 Doneţ.

Atunci, rămîn? întrebă Efimka, pentru a doua oară, pe comandantul detaşamentului.

Unde să rămîi?

- La voi în detaşament, unde în altă parte? Am cal, am şa, am puşcă... De ce n-aş rămîne?

*,18

- I-auzi cum bubuie! zise comandantul, ridicîndu-se în scări şi ascultînd canonada. Se vede că se pregăteşte o luptă grea... Rămîi! rosti el, întorcîndu-se apoi către Efimka, şi imediat ii porunci: Aleargă şi spune-le celor de la căruţele din urmă să nu mai hodorogească aşa. Parc-ar duce căldări, nu alta!

La întoarcere, Efimka trecu la pas prin dreptul căruţei din faţă.

Nu dormi, Verka?

Nu, Efimka, nu dorm.

Ştii, Verka, eu xamîn în detaşament! Aşa că mîine o să ne luăm rămas bun.

Tăcură am îndoi.

- Ai să-ţi aduci aminte? întrebă Verka, dusă pe gînduri.

De ce să-mi aduc aminte?

De toate. Cum am mers noi cu copiii prin pădure, pe cărări, şi cum am stat în noaptea aceea de vorbă... Eu n-o să uit pînă la moarte.

Parcă se poate uita!...

Efimka vîrî mîna în buzunar şi scoase un măr:

Ia-1, Verka, şi mănîncă-1. E dulce... Auzi cum bubuie? Aşa-i acum peste tot: bubuie şi arde.

Bubuie şi arde - repetă Verka.

Cînd ajunseră pe un dîmb, Efimka se opri şi se uită în partea unde se vedea arzînd în vîlvătăi satul Kaba-kino, distrus de obuze.

Răsfrîngerea roşiatică de pe cer se întindea tot mai mult, luminînd vîrfurile copacilor din pădurea apropiată şi ogiindiadu^e, tulburătoare, în apa neagră a riului liniştit.

119

Să lumineze! strigă Efimka, înflăcărat, aducîn-du-şi aminte de vorba lor din noaptea trecută şi ară-tînd cu mîna spre orizontul însîngerat.

Să lamineze! încuviinţă Vera cu căldură. Şi după ce tăcu puţin, îl rugă: Vezi să nu pleci fără să-ţi iei rămas bun de la mine... Poate că n-o să ne mai vedem niciodată.

Nu, n-o să plec. Şi Efimka îşi flutură mîna în chip de salut.

Apoi smuci frîul şi o luă în trap întins pe lîngă căruţe şi pe lîngă călăreţii tăcuţi, ca să raporteze comandantului că ordinul a fost executat.

Anul 1933

CEAŞCA ALBASTRA

PE ATUNCI, EU AVEAM TREIZECI ŞI DOI DE ANI. Marusia, douăzeci şi nouă, iar Svetlana, fetiţa noastră, şase şi jumătate.

în anul acela îmi luasem concediul abia la sfîrşitul verii şi închiriasem o vilă în împrejurimile Moscovei, să ne petrecem acolo ultima lună călduroasă.

Plănuisem, Svetlana şi cu mine, să ne ducem la pescuit, să ne scăldăm şi să culegem ciuperci şi alune în pădure. Dar, îndată ce am ajuns, a trebuit să măturăm curtea, să dregem gardurile dărăpănate, să întindem frînghii pentru uscat rufele şi să batem cuie şi piroane.

Ne săturasem pînă peste cap de toate treburile astea, însă Marusia găsea mereu cîte ceva de făcut, şi pentru ea, şi pentru noi.

121

în sfîrşit, spre seara celei de-a treia zi, totul era gata. Şi tocmai cînd ne pregăteam să ieşim cîteşitrei la plimbare, veni la Marusia un tovarăş de-al ei, un pilot polar. Statură de vorbă am îndoi mult timp în grădină, sub vişini. Iar Svetlana şi cu mine ne-am dus sub şopron şi, de necaz, ne-am apucat să meşterim o morişcă de lemn.

Cînd se întunecă, Marusia îi strigă Svetlanei să-şi bea laptele şi să se ducă la culcare, iar ea plecă să-şi petreacă oaspetele pînă la gară.

însă mie mi-era urît fără Marusia, iar Svetlana nu voia să se culce singură în casa pustie. Atunci am luat •din cămară un pic de făină, am amestecat-o cu apă clocotită şi am făcut pap. Am lipit pe morişcă o hîrtie colorată şi, după ce-am netezit-o bine, ne-am urcat în podul plin de praf, iar de acolo, pe casă.

Şi iată-ne pe am îndoi călare pe coama acoperişului. De-acolo, de sus, vedeam în grădina vecină, lîngă cerdac, un samovar din care ieşea fum. Iar pe cerdac şedea un moşneag şchiop cu balalaica în mînă, înconjurat de o droaie de copii.

Deodată, o bătrînă adusă de spate şi cu picioarele goale ieşi din tinda întunecoasă, goni copiii, se stropşi la moşneag şi, luînd o cîrpă, începu s-o vînture deasupra samovarului, ca să fiarbă mai repede.

Svetlana şi cu mine am rîs şi ne-am gîndit: o să se stîrnească vînt, norişca noastră o să înceapă să se învîrtă şi să zbîrnîie, şi toţi copiii de prin toate curţile or să alerge spre casa noastră. Şi atunci o s-avem şi noi cu cine să petrecem.

Iar mîine o să născocim altceva.

Poate că o să săpăm o peşteră adîncă pentru broasca ceea care-şi are culcuşul în grădina noastră, lîngă beciul cel umed.

122

Poate că o să-i cerem Marusiei o sfoară şi o să înălţăm un zmeu, care o să se ridice mai sus decît turnul silozului, mai sus decît vîrful pinilor şi poate chiar mai sus decît vulturul care a

pîndit astăzi toată ziua, din tăriile cerului, puişorii şi iepuraşii de casă ai gazdei...

Sau poate că mîine, în zori, o să pornim cîteşitrei cu barca: eu o să vîslesc, Marusia o să stea la cîrmă, iar Svetlana o să fie pasager - şi o să coborîm pe rîu la vale, pînă acolo unde se spune că este o pădure întinsă şi se înalţă pe mal doi mesteceni scorburoşi, sub care fetiţa vecinilor a găsit ieri trei ciuperci mari şi albe. Păcat, doar, că erau viermănoase.

Deodată, Svetlana mă apucă de mînecă şi-mi spuse:

- Ia uite, tată, mi se pare că vine mama. De nu ne-ar trage o săpuneală...

în adevăr, Marusia noastră venea pe cărare, de-a lungul gardului. Şi noi care credeam că n-o să se întoarcă aşa de curînd!

- Apleacă-te - i-am zis Svetlanei. Poate că n-o să ne observe...

Dar Marusia ne şi zărise. înălţă capul şi strigă:

Ce căutaţi pe acoperiş, păcătoşilor? Vremea e umedă. Svetlana ar fi trebuit să doarmă de mult. Aţi profitat că am plecat- de-acasă, credeaţi, pesemne, că o să vă faceţi de cap pînă la miezul nopţii?

Marusia - i-am răspuns - nu ne facem de cap, aşezăm o morişcă. Aşteaptă puţin, mai avem de bătut numai trei cuie.

Las' că le bateţi mîine - ne porunci Marusia. Daţi-vă jos imediat, că de nu, mă fac foc!

Svetlana şi cu mine ne-am uitat unul la a,ltul. Ne-am dat seama că nu-i de glumit şi am coborît. Dar ne-am supărat pe Marusia.

Cu toate că ne adusese de la gară, Svetlanei un măr mare, iar mie un pachet de tutun, tot ne-am supărat. Şi am adormit supăraţi.

A doua zi dimineaţă, alt bucluc! Abia deschisesem ochii, cînd ne pomenim că vine Marusia şi ne întreabă:

- Spuneţi-mi drept, neastîmpăraţilor, nu-i aşa că voi mi-aţi spart ceaşca albastră din cămară?

N-o spărsesem eu. Svetlana susţinea că nici ea n-o spărsese. Ne-am uitat unul la altul, gîndindu-ne că de data aceasta Marusia ne certa pe nedrept.

Dar ea nu voia să ne creadă.

- Ceştile nu sînt vii - zicea ea - şi n-au picioare. Nu sar singure jos. Şi, afară de voi, nimeni n-a intrat ieri în cămară. Voi aţi spart-o şi nu vreţi să recunoaş teţi. Ruşine, tovarăşi!

După ceai, Marusia s-a îmbrăcat fără veste şi a plecat în oraş, iar noi am rămas singuri şi am căzut pe g înduri.

Poftim, s-a dus dracului plimbarea noastră cu barca!

Şi cu toate că soarele rîdea la ferestre şi vrăbiuţele săreau pe cărările presărate cu nisip, cu toate că puişorii ieşeau şi intrau mereu prin gardul de nuiele, din curte în uliţă şi din uliţă în curte, noi eram trişti.

Vezi, Svetlana! am zis. Ieri ne-a gonit de pe acoperiş. Mai alaltăieri ne-a luat din mînă bidonul cu gaz, iar acum ne-a certat pe degeaba pentru nu ştiu ce ceaşcă albastră... Asta-i viaţă?

Aşa-i - îmi răspunse Svetlana. Păcătoasă viaţă!

Ştii ceva? îmbracă-te cu rochiţa trandafirie. Apoi luăm geanta mea de campanie de după cuptor, punem într-însă mărul tău, tutunul meu, o cutie de chibrituri, briceagul, o franzelă, şi plecăm din casa asta încotro om vedea cu ochii!

Svetlana se gîndi puţin, pe urmă mă întrebă:

Dar încotro o să vedem cu ochii?

Vezi poiana de colo, cu floricele galbene, unde paşte vaca gazdei? Dincolo de poiană e un iaz în care se scaldă gîştele, dincolo de iaz e o moară de apă, iar dincolo de moara de apă, pe un deal, e o pădurice de mesteceni. Dar ce e dincolo de deal, nu mai ştiu nici eu.

Bine - se învoi Svetlana - să luăm şi pîinea, şi mărul, şi tutunul. Numai vezi să nu uiţi să iei şi un ciomag mai gros, că prin părţile acelea este un cîine grozav de rău. îl cheamă Polkan. Mi-au spus băieţii că era cît pe ce să mănînce de-a binelea pe unul dintre ei...

Aşa am şi făcut. Am pus în geantă ce trebuia, am închis cele cinci ferestre, am încuiat amîndoua uşile, şi cheia am vîrît-o sub cerdac.

Rămîi cu bine, Marusia! Dar să ştii că n-am spart noi ceaşca!

Abia ieşisem pe portiţă, că ne-am întîlnit cu lăptăreasa :

N-aveţi nevoie de lapte?

Nu, mătuşico! Nu mai avem nevoie de nimic.

Am lapte bun şi proaspăt, de la vaca mea - se supără lăptăreasa. Cînd o să vă întoarceţi, o să vă pară rău că n-aţi luat.

Sunînd din bidoane, femeia îşi văzu de drum. De unde să-i treacă ei prin minte că noi plecam departe şi poate că nici n-aveam să ne mai întoarcem?...

Nimănui nu putea să-i dea prin minte aşa ceva. Un băiat ars de soare trecu pe bicicletă. Trecu apoi un unchiaş gras, cu pantaloni sport şi cu pipa în gură: pesemne că se ducea la pădure, să culeagă ciuperci. După aceea am întîlnit o tînără bălaie, cu părul încă ud de la scăldat. Dar n-am întîlnit pe nimeni cunoscut.

Am luat-o prin grădinile de zarzavat şi am ieşit în poiana plină de flori, de „orbul găinilor". Acolo ne-am scos sandalele şi am pornit cu picioarele goale pe cărăruia încălzită de soare, de-a dreptul peste cîmp, spre moară.

Cum mergeam noi aşa, am văzut deodată un băiat alergînd spre noi de-i scăpărau picioarele. Fugea aplecat , iar de după tufele de răchită cineva arunca în el cu bulgări de ţarină.

Lucrul ni se păru ciudat. Ce putea să fie? Svetlana, care are ochi ageri, se opri şi-mi spuse:

- Eu ştiu cine-i băiatul care fuge. E Sanka Kareakin, stă lîngă grădina aceea în care au intrat nişte porci de-ai nu ştiu cui şi au stricat straturile cu pătlăgele roşii. Ieri se plimba prin faţa vilei noastre, călare pe o capră străină. îţi aduci aminte?

Cînd ajunse în dreptul nostru, Sanka se opri şi-şi şterse lacrimile cu un săculeţ de stambă. L-am întrebat:

- De ce fugeai de rupeai pămîntul şi cine arunca în tine cu bulgări de după tufe?

Sanka întoarse capul şi-mi răspunse:

- M-a trimis bunica să cumpăr sare de la cooperativa colhozului. Dar la moară m-am întîlnit cu pionierul Paşka Bukamaşkin, care-a sărit să mă bată.

Svetlana se uită lung la el. Asta-i bună ! Cum, există în Ţara Sovietelor o lege care-ţi dă voie să baţi aşa, nitam-nisam,

pe cineva care se duce să cumpere sare de la cooperativă, fără să se lege de nimeni?

- Hai cu noi, Sanka! zise ea. Nu te teme. Şi noi mergem într-acolo şi o să te apărăm.

O luarăm tustrei prin tufele dese de răchită.

- Uite-l pe Paşka Bukamaşkin - zise Sanka şi se trase îndărăt.

Ne uităm noi şi vedem moara. Lîngă moară, o căruţă. Sub căruţă, un căţel' lăţos şi plin de scai stătea

şi se uita numai cu un ochi la vrăbiuţele sprintene care ciuguleau grăunţele risipite pe jos. Iar pe o movilită de nisip stătea Paşka Bukamaşkin, fără cămaşă şi ronţăind un castravete proaspăt.

Paşka ne văzu, dar nu se sperie. Aruncă în cîine cu restul de castravete şi, fără să se uite la nimeni, asmuţi cîinele:

- Şo, Şarik!... So!... Iată că vine vestitul fascist Sanka, din garda albă. Lasă, lasă, fascist păcătos, că ne socotim noi odată!

Şi Paşka scuipă departe, în nisip. Căţelul cel lăţos mîrîi. Speriate, vrăbiuţele zburară cu zgomot într-un copac. Iar noi, auzind asemenea vorbe, ne-am apropiat şi mai mult de Paşka.

Stai puţin, Paşka - i-am zis eu. Poate că te înşeli... De unde ai scos-o că-i fascist şi că-i în garda albă? Doar e Sanka Kareakin, care stă lîngă grădina aceea unde au intrat nişte porci străini şi au stricat straturile cu pătlăgele roşii...

Orice-aţi spune, e din garda albă! repetă cu încă-păţînare Paşka. Iar dacă nu mă credeţi, o să vă istorisesc toată pătărania... Vreţi?

Svetlana şi cu mine eram foarte curioşi să aflăm pătărania lui Sanka. Ne-am aşezat pe nişte butuci, Paşka în faţa noastră, iar căţeluşul cel lăţos pe iarbă la picioarele noastre. Numai Sanka n-a vrut să stea jos, ci s-a dus după căruţă, de unde a strigat cu ciudă:

- Atunci, cel puţin spune tot! Spune şi cum mi-a dat după ceafă... Crezi că nu te doare cînd îţi dă cineva după ceafă? Ia încearcă, să vezi!

- Este în Germania un oraş care se cheamă Dresda - începu Paşka, liniştit. Şi din oraşul acela a fugit

de fascişti un muncitor evreu. A fugit şi a venit la noi.
128

Şi-a adus cu el şi pe fetiţa lui, Berta. Acum, el lucrează colea, la moară, iar Berta se joacă cu noi. în momentul ăsta nu-i aici, s-a dus în sat, după lapte... Şi cum vă spuneam, alaltăieri jucam turca: Berta şi cu mine, Sanka cel de colo şi încă un băiat din tîrguşor. Berta a vrut să bată turca, dar din greşeală a nimerit, pe cît se pare, peste ceafa ăstuia... cum îi zice... Sanka...

Ba m-a pocnit drept în creştetul capului! strigă Sanka de după căruţă. M-a pocnit de-am văzut stele verzi! Şi încă mai şi rîdea...

Şi cum vă spun - urmă Paşka - 1-a pocnit pe Sanka ăsta cu turca în creştet. Atunci el s-a repezit la.Berta cu pumnii, dar după aceea s-a liniştit. Şi-a pus o frunză de brusture pe cap şi a jucat înainte. Numai că.a.început să facă coţcării. Ba ne fura la paşi, ba încerca să vîre turca în cerc...

Minţi, minţi! sări Sanka de după căruţă. Cîinele tău a împins turca cu botul, de s-a rostogolit spre cerc!

Dar tu nu jucai cu cîinele, jucai cu noi! Trebuia să iei turca şi s-o pui la locul ei. Aşa... cînd a venit rîndul Bertei, ea a lovit turca cu atîta putere, încît a zburat tocmai la capătul celălalt al cîmpului, în urzici. Noi ne-am pus pe r!s, dar , Sanka s-a supărat. Se-nţelege, n-avea chef să se vîre în urzici... Atunci a sărit peste gard şi a început să strige cît îl ţinea gura: „Jidaucă proastă! Cară-te în Germania ta!" Berta ştia cum se zice „proastă" pe ruseşte, dar nu ştia cum se zice „jidaucă". Aşa că a venit la mine şi m-a întrebat: „Ce înseamnă jidaucă?" Mie mi-a fost ruşine să-i spun. Şi am început să strig: „Taci, Sanka!" însă el striga înainte, din ce în ce mai tare. Atunci am sărit peste gard şi m-am luat după el. Dar Sanka se făcuse nevăzut în tufişuri. Cînd m-am întors, am zărit băţul aruncat în iarbă şi pe Berta stînd într-un
129
9 - Comandantul cetăţii de zăpadă

colţ, pe nişte butuci. Am strigat-o: „Berta!" Nu mi-a răspuns. M-am apropiat şi am văzut că avea ochii plini de lacrimi. Asta însemna că ghicise... Atunci am luat de jos o piatră,

am băgat-o în buzunar şi mi-am zis: „Ei, lasă tu, afurisitule, că ţi-arăt eu ţie! Aici nu-i Germania! Te satur eu de fascism!"

Ne-am uitat la Sanka şi ne-am gînditj „Ei, frate, urîtă poveste! Ţi-e şi silă s-o asculţi! Şi noi care eram gata să-ţi luăm apărarea..."

Tocmai deschisesem gura să-i spun ce gîndeam, cînd deodată moara tresări şi începu să huruie: odihnită, roata porni din nou să se învîrtească în apă. O pisică, albă de făină, sări pe fereastra morii, speriată. Somnoroasă cum era, făcu un salt greşit şi căzu drept în spinarea lui Şarik, care moţăia. Căţelul schelălăi şi sări în sus. Cît ai clipi, pisica se caţără în copac, speriind vrăbiuţele, care se mutară pe acoperiş. Calul înălţă capul, smucind căruţa. în clipa aceea, un unchiaş cu părul vîlvoi şi plin tot de făină ieşi de sub şopron şi, neştiind ce s-a întîmplat, îl ameninţă cu biciul pe Sanka, care tocmai atunci se depărta de căruţă.

- Ia vezi, ia vezi!... Lasă joaca, că de unde nu, mănînci bătaie cît ai zice peşte!

Svetlana începu să rîdă, dar deodată i se făcu milă de bietul Sanka, pe care toată lumea voia să-1 bată.

- Tată - îmi zise ea - ce zici, poate că Sanka nu-i nici un pic fascist... Poate că-i numai prost?... mă întrebă, privindu-1 cu blîndeţe drept în faţă.

în loc de răspuns, Sanka mormăi îmbufnat, clătină din cap, smîrcîi pe nas şi păru că vrea să spună ceva. Dar ce putea să spună, cînd era aşa de vinovat şi cînd, la drept vorbind, nici n-avea cum să se apere?

însă chiar în clipa aceea, căţelul lui Paşka încetă să mai latre la pisică, se întoarse spre cîmp şi ciuli urechile.

1?0

Undeva, dincolo de pădurice, răsună o împuşcătură, apoi alta. Şi cînd se porni să bubuie!...

Se dă o bătălie prin apropiere! strigă Paşka.

Da, se dă o bătălie prin apropiere - am repetat şi eu. Astea-s pocnituri de puşcă. Iar acum, auziţi? Se aud ţăcănind mitraliere.

Dar cine se bate şi cu cine? întrebă Svetlana, şi glasul ei tremura. Cum, a început războiul?...

Paşka se repezi cel dintîi. Căţelul porni după el. Am luat-o pe Svetlana în braţe şi am alergat şi eu spre pădurice.

Nu făcusem nici jumătate din drum, cînd am auzit pe cineva strigînd în urma noastră. Am întors capul şi l-am văzut pe Sanka.

Venea în goană, de-a dreptul peste şanţuri şi muşuroaie, ţinînd braţele în sus ca să-1 vedem de departe.

Ia te uită la el, sare ca un ţap! bombăni Paşka. Dar ce-o fi ţinînd, dobitocul, deasupra capului?

Nu-i dobitoc deloc! Mi-aduce sandalele! strigă Svetlana, bucuroasă. Le-am uitat pe grinzi, dar el le-a găsit şi mi le aduce... Ar fi bine să te împaci cu el, Paşka!

Paşka se încruntă şi nu-i răspunse nimic. L-am aşteptat pe Sanka şi am luat sandalele cafenii ale Svetlanei. Apoi toţi patru, cu cîinele după noi, am străbătut pădurícea.

Cînd am ajuns în marginea ei, am văzut în faţa noastră o cîmpie unduitoare, năpădită de tufăriş. Lîngă un izvor păştea, sunîndu-şi clopoţelul de tinichea, o capră priponită de un par. Iar sus, în înaltul cerului, plutea lin un uliu singuratic. Asta era tot. Nu se zărea altceva nimic pe cîmpia aceea.

- Păi unde-i războiul? întrebă Svetlana, nerăb dătoare.

- O să văd îndată - zise Paşka, urcîndu-se pe o buturugă.

Şi rămase multă vreme aşa, cu palma streaşină la ochi şi clipind des din pricina soarelui. Cine ştie ce vedea el acolo! Svetlana se plictisi să mai aştepte şi, împiedicîndu-se prin iarba înaltă, plecă singură să afle adevărul.

- E prea mare iarba pentru mine, sînt mică şi nu văd nimic! se plînse ea, ridicîndu-se în vîrful picio ruşelor.

'- Bagă de seamă să nu-mi atingi firul! strigă deodată cineva de sus.

Cît ai clipi, Paşka sări de pe buturugă, Sanka se trase repede, dar stîngaci, la o parte, iar Svetlana se întoarse în goană lîngă mine şi mă apucă strîns de mînă.

Ne-am dat puţin îndărăt şi am descoperit, drept deasupra noastră, un ostaş roşu ascuns printre crengile dese ale unui copac singuratic. Lîngă el era agăţată de un ciot puşca lui. Ostaşul stătea neclintit. Ţinea într-o mînă receptorul telefonic, iar în cealaltă un binoclu negru şi strălucitor, prin care se uita undeva, spre marginea cîmpiei pustii.

N-am apucat să spunem nici un cuvînt, cînd deodată răbufni departe o salvă înspăimîntătoare de artilerie, de parcă se rostogolea tunetul, bubuind. Pămîn-tul se cutremură sub picioarele noastre. Undeva, drept în faţa noastră, se înălţă pe cîmp un nor uriaş de praf negru şi de fum. Speriată, capra sări în sus şi o rupse la fugă, ca o nebună, cu frînghia de gît. Iar uliul, dînd grăbit din aripi, făcu iute cale întoarsă pe bolta cerească.

- Au pus-o de mămăligă fasciştii! zise Paşka în gura mare, uitîndu-se la Sanka. Ia te uită cum trag bateriile noastre!

'-Aşa-i, au pus-o de mămăligă fasciştii! repetă, ca un ecou, un glas răguşit.

Şi abia atunci am văzut că la umbra unor tufe stătea un bătrîn cărunt, cu barba lungă.

Bătrînul avea umeri puternici. într-o mînă ţinea un ciomag greu şi noduros. Lîngă el, un cîine mare şi lăţos îşi arăta colţii, mîrîind la Şarik, care se făcuse mic şi-şi vîrîse coada între picioare.

Bătrînul îşi ridică puţin pălăria de pai cu margini uriaşe şi ne salută grav. întîipe Svetlana, apoi pe noi, ceilalţi. După aceea îşi lăsă ciomagul în iarbă, îşi scoase luleaua încovoiată, o îndesă bine cu tutun şi încercă s-o aprindă. Dar luleaua se aprindea greu. îndesă tutunul cu degetul, apoi îl scormoni cu un cui, aşa cum scormoneşti cu vătraiul în sobă. Degeaba. Abia tîrziu începu să iasă fum din lulea. Dar un fum atît de gros şi de înecăcios, încît soldatul care stătea în copac începu să strănute şi să tuşească.

în clipa aceea se auzi din nou bubuitul tunurilor, şi imediat cîmpia pustie şi liniştită prinse viaţă, umplindu-se de zgomot şi de mişcare. Cu puşca în cumpănire, soldaţii roşii ţîşneau de după tufişuri, de după movilite, de după muşuroaie şi de prin şanţuri - într-un cuvînt, de pretutindeni.

Alergau, săreau, se aruncau la pămînt, se ridicau din nou şi, pe măsură ce înaintau, se strîngeau în rîn-duri tot mai dese. În sfîrşit, porniră în formaţie compactă şi cu urale la asaltul unei creste de deal, deasupra căreia plutea încă norul de fum şi de parf.

Apoi totul se linişti. De pe creasta dealului, un semnalizator abia vizibil, mic ca un soldat de plumb, ilustură două steguleţe. Goarna, cu glasul ei strident, sună „încetarea manevrei". Rupînd crenguţele cu cizmele lui grele, observatorul coborî din copac. Mîn-gîie in treacăt părul Svetlanei, ii strecură în palmă

trei boabe frumoase de ghindă şi se depărta în goană, strîngînd pe mosor firul telefonic subţire. Exerciţiul se terminase.

Ei, ai văzut? zise Paşka cu dojana, împungîn-du-1 cu cotul pe Sanka. Asta-i cu totul altceva decît o lovitură cu turca după ceafă. Ăştia or s-o sfîrşească repede cu de-alde voi!

Anapoda lucruri aud - zise moşneagul cel bărbos, apropiindu-se de noi. Pesemne că degeaba am ajuns la şaizeci de ani, că tot n-am prins destul la minte şi nu pricep o mulţime de lucruri. Colhozul nostru, „Zorile", e la poalele dealului. Tot ce vedeţi împrejur e al nostru: şi lanurile cu ovăz, şi cele cu hrişcă, şi cele cu mei, şi cele cu grîu. A noastră e şi moara cea nouă de pe malul rîului. Iar în pădurea de colo avem şi o cogeamite prisacă. Şi peste toate astea eu sînt paznicul cel mare. Am văzut în viaţa mea tot soiul de pungaşi, ba mi s-a întîmplat să prind chiar hoţi de cai. Dar ca să dau în sectorul meu peste un fascist, asta încă nu mi s-a întîmplat niciodată! Ia apropie-te, Sanka, să văd şi eu cît eşti de fioros. Numai, stai puţin, nu te repezi, şterge-ţi întîi caşul de la gură şi nasul. Că şi fără asta mă apucă groaza cînd te văd!

Moşneagul cel hîtru spusese toate astea cu glas molcom şi rar, uitîndu-se curios la Sanka pe sub sprîn-cenele-i stufoase. Sanka rămăsese cu ochii holbaţi, nedumerit.

- Nu-i adevărat! strigă el, mînios, simţindu-se jignit şi smîrcîind pe nas. Nu-s fascist, îs sovietic cu trup şi suflet! Cît despre Berta, de mult nu mai e supărată pe mine, ba ieri a mîncat mai mult de jumă tate din mărul meu. Paşka asmute toţi băieţii împo

triva mea. Mereu mă vorbeşte de rău, dar mi-a furat arcul. Apoi, dacă eu îs fascist, înseamnă că şi arcul
135

meu e fascist! Mi 1-a furat ca să facă din el un leagăn pentru căţel... I-am spus: „Hai, Paşka, să ne împăcăm". Dar el mi-a răspuns: „Mai întîi să-ţi trag o chelfăneală zdravănă, şi numai după aceea mă împac!"

Trebuie să vă împăcaţi fără să vă bateţi - zise Svetlana cu convingere. Să vă prindeţi de degetele cele mici, să scuipaţi în ţărînă şi să spuneţi aşa: „Fără ceartă, vino încoace, ca să fie veşnic pace!" Hai, prindeţi-vă de degetul cel mic. Iar tu, mare paznic, strigă la cîinele tău cel fioros să nu se lege de Şarik al nostru, că-i mititel.

înapoi, Polkan! strigă paznicul. Culcă-te! Şi vezi să nu te legi de prietenii mei!

Aha, ăsta-i Polkan? Polkan-velikan, cel miţos şi colţos!

Svetlana rămase puţin pe gînduri, se frămîntă pe loc, apoi se apropie de cîine şi-1 ameninţă cu degetul:

- Şi eu sînt prietenă cu el, şi de prieteni nu trebuie să te legi!

Polkan se uită la ea: ochii fetiţei erau limpezi, iar mîinile ei miroseau a iarbă şi a flori. Şi cîinele îşi ridică buza ca într-un zîmbet şi dădu din coadă.

Atunci, Sanka şi Paşka, geloşi, se apropiară şi ei, rugîndu-se:

- Şi noi îi sîntem prieteni" şi de prieteni nu trebuie să te legi!

Dar Polkan adulmecă, bănuitor: oare nu cumva şmecherii ăştia miroseau a morcovi şterpeliţi din grădinile colhozului? însă, parcă înadins, în clipa aceea un mînz zănatic trecu în galop pe cărare, stîrnind nori de praf. Polkan strănută şi nu mai putu,să-şi dea seama a ce miroseau băieţii. Nu se atinse de ei, dar nici nu dădu din coadă şi nici nu-i lăsă să-1 mîngîie.
136

E timpul să plecăm, mi-am adus ea aminte deodată. Soarele e sus, acuşi e ora douăsprezece. Uf, ce căldură!

La revedere! zise S vet lan a cu voce sonoră, luîn-du-şi rămas bun de la toţi. Noi plecăm undeva foarte departe.

La revedere! ii răspunseră intr-un glas băieţii, împăcaţi acum. Cind o să vă întoarceţi de-acolo, de departe, opriţi-vă la noi.

La revedere! zise la rindul lui şi bâtrinul paznic, rizind cu ochii. Na ştiu nici unde vă duceţi şi nici ce căutaţi acolo, departe. Dar eu atita vă spun: că locul cel mai rău, după mine, e cimitirul cel vechi al satului. care e la stingă, pe malul riului. Iar local cel mai bun e la dreapta. Ca să ajungeţi acolo, trebuie să treceţi peste o pajişte, peste ripa de ande se scoate piatră, apoi s-o luaţi printr-o dumbravă şi să ocoliţi o mlaştină. După aceea o să daţi de an lac, iar pe malul lacului o să vedeţi o pădure uriaşă de pini. în pădurea aceea o să găsiţi şi ciuperci, şi flori, şi zmeură. Tot pe malul lacului e o căsuţă in care stă fata mea, Valentina, ca băiatul ei Fedor. Dacă ajungeţi pină la ei, vă rog să le spuneţi multe plecăciuni de la mine...

După ce rosti toate astea, bătrinul cel ciudat işi ridică uşor pălăria, îşi fluieră ciinele, puiăi din lulea şi, lăsind in urma lui un nor gros de fum, porni spre lanul galben de mazăre.

M-am uitat la Svetlana, ea s-a uitat la mine şi ne-am zis: „Ce nevoie avem noi de cimitir, de un loc atit de trist? Ce să căutăm acolo?" Şi, hiindu-ne de mină, am făcut la dreapta, către locul cel mai bun care era intra -colo, departe.

Am trecut peste pajişte şi am coborit in ripă.

Acolo am dat de ciţiva oameni care scoteau, din gropi negre şi adinei, pietre albe ca zahărul. Şi nu aşa, citeva

pietricele culese la întîmplare, ci munţi întregi de piatră! Roţile se învîrteau, se învîrteau, iar roabele scîrţîiau. Şi oamenii cărau mereu pietre şi le răsturnau grămezi-grămezi.

Se vede că acolo, sub pămînt, stăteau ascunse nenumărate pietre.

Atunci Svetlanei îi veni gust să vadă ce se petrece sub pămînt. Stătu mult timp culcată pe burtă şi se uită în groapa cea neagră. Iar cînd am tras-o de picioare, mi-a spus că la început n-a văzut nimic decît întuneric. Pe urmă a început să desluşească, sub pămînt, o mare neagră. Şi în marea aceea se mişca cu zgomot ceva. Pesemne un rechin cu două cozi: o coadă în faţă şi alta la spate. Pe urmă i s-a părut că vede o dihanie mare, un

balaur cu trei sute douăzeci şi cinci de picioare şi cu un ochi de aur. Şi balaurul acela urla îngrozitor...

M-am uitat la Svetlana, zîmbind cu viclenie, apoi am întrebat-o dacă nu văzuse, cumva şi un vapor cu două coşuri, o maimuţă cenuşie stînd într-un copac şi un urs alb pe o banchiză.

Svetlana a stat şi s-a gîndit căutînd să-şi aducă aminte. Şi, închipuiţi-vă că le văzuse şi pe-astea!

Am ameninţat-o cu degetul. Adică nu cumva minţea? Drept răspuns, a izbucnit în rîs şi a luat-o la fugă cit o ţineau picioarele.

Mult timp am mers tot înainte. Ne opream mereu, ne odihneam şi culegeam flori. Cînd ne săturam să le tot purtăm cu noi, le lăsam în drum.

Un buchet de flori l-am aruncat în căruţa unei bă-trîne care trecea pe lîngă noi. La început băbuţa s-a speriat şi ne-a ameninţat cu pumnul. Dar cînd a văzut că erau flori, ne-a zîmbit şi ne-a aruncat din căruţă trei castraveţi mari şi proaspeţi.

Am ridicat castraveţii, i-am şters de praf, i-am vîrît în geantă şi nc-am căutat de drum, plini de voie bună.

în calea noastră am întâlnit un sat mic, unde stăteau cei care ară pămîntul, care seamănă pe ogoare grîu, cartofi, varză şi sfeclă, sau care muncesc în livezi şi în grădinile de zarzavat.

Dincolo de sat am dat peste morminte scunde, năpădite de iarbă, în care zăceau cei care au isprăvit cu semănatul şi cu munca prin livezi...

Mai încolo am văzut un copac lovit de trăsnet.

Am întîlnit şi o herghelie de cai atît de frumoşi, încît pe oricare dintre ei ar fi putut încăleca însuşi Budionnîi.

După aceea ne-a ieşit în drum un popă, îmbrăcat cu un anteriu negru şi lung. Ne-am uitat în urma lui, mirîndu-ne că au mai rămas pe lume oameni aşa de ciudaţi.

în vremea asta, cerul se întunecase. Ne uitam neliniştiţi cum se adunau norii din toate părţile, cum împresurau şi încercau să înăbuşe soarele. Dar soarele căuta să scape, cu încăpăţînare, cînd printr-o gaură, cînd prin alta. în sfîrşit, izbuti să iasă din încleştarea norilor şi străluci deasupra întinderilor necuprinse ale pămîntului, şi mai fierbinte, şi mai orbitor decît înainte.

Căsuţa noastră cenuşie, cu acoperiş de şindrilă rămăsese departe în urmă.

Marusia trebuie să se fi întors de mult. S-o fi uitat în toate părţile - nimeni. Ne-o fi căutat peste tot, dar nu ne-a găsit. Şi acum stă şi aşteaptă, prostuţa!

- Tată! zise Svetlana, obosită. Hai să stăm undeva şi să mîncăm.

Am căutat şi am găsit o poieniţă atît de încîntătoare, cum nu fiecare are norocul să întîlnească în viaţa lui.

Crengile foşnitoare şi pline de umbră ale unui alun se dădură la o parte în faţa noastră. Şi, ca din pămînt, răsări înaintea ochilor noştri un brad tînăr şi argintiu,

cu vîrful ascuţit proptit în cer. Şi mii de flori parfumate, albastre, roşii şi liliachii, nemişcate şi mai strălucitoare ca drapelele de la 1 Mai, înconjurau bradul din toate părţile.

Nici păsărelele nu îndrăzneau să cînte în poiana aceea, atît de necuprinsă era liniştea. Numai o stăncuţă proastă, cenuşie se lăsă greoi pe o creangă. Dar văzînd că nu nimerise unde trebuie, cîrîi mirată: „Cîrr.!... Cîrr!..." şi zbură îndată spre gropile cu gunoaie.

Stai jos, Svetlana, şi păzeşte geanta, că eu mă duc repede să umplu bidonul cu apă. Să nu te temi: singura fiară sălbatică de prin părţile astea e iepuraşul cel urecheat.

Nu mă tem eu nici de o mie de iepuri- îmi răspunse Svetlana, plină de curaj. Cu toate astea, caută şi te întoarce cît mai iute.

N-am găsit apă prin apropiere şi, înapoindu-mă, eram îngrijorat din pricina Svetlanei.

Dar ea nici nu se speriase şi nici nu plîngea. Cînta.

M-am ascuns după un tufiş şi m-am uitat la Svetlana mea cea durdulie şi cu părul roşu; stătea în mijlocul florilor, care-i ajungeau pînă la umăr, şi cînta cu foc un cîntecel pe care-1 născocise chiar atunci:

Hei!... Hei!...
N-am spart noi ceşcuţa cea albastră,
Nu!... Nu!...
Peste cîmp trece Armata Roşie,
Dar noi nu ne-am dus în grădină după morcovi,

Nici eu nu m-am dus, nici tata.
Numai Sanka s-a furişat odată.
Hei!... Hei!...
Peste cîmp trece Armata Roşie,
(A venit de la oraş.)
140

Armata Roşie e cea mai roşie,
Iar armata albă e cea mai albă.
Tra-tu-tu! Tra-ta-ta!
Ăştias toboşarii,
Ăştia-s aviatorii,
Ăştia-s toboşarii care zboară cu avioanele,
Şi eu sînt toboşâriţă... şi stau aici.

Florile înalte îi ascultau cîntecul, tăcute şi serioase, şi îşi aplecau încet în faţa ei capetele lor mîndre.

- Vino încoace, toboşăriţo! am strigat, dînd la o parte crengile tufişurilor. Avem apă rece, mere roşii, pîine albă şi turtă dulce aurie. Pentru un cîntec aşa de frumos, sînt gata să-ţi dau orice!

Svetlana se ruşina puţin. Clătină din cap a dojana şi, închizîndu-şi ochii pe jumătate,întocmai ca Marusia zise:

- Va să zică, aşa, ne ascundem şi tragem cu ure chea... Să-ţi fie ruşine, dragă tovarăşe!

Dar deodată tăcu şi rămase pe gînduri.

Şi, peste toate celelalte, în timp ce mîncam, un scatiu ca de cenuşă se aşează pe o creangă şi începu să ciripească. Era un scatiu grozav de îndrăzneţ. Stătea în faţa noastră, sărea, ciripea, nici gînd să zboare.

îl cunosc -zise Svetlana cu convingere. L-am văzut într-o zi cînd mă dădeam cu mama în scrînciob, in grădină. îmi făcea mama vînt, de ajungeam departe-departe... Cirip!... Cirip!... De ce a venit după noi pînă aici?

Nu! i-am răspuns eu cu hotărîre. Ăsta-i altul. Te înşeli, Svetlana. Celuilalt îi lipseau cîteva pene din coadă, i le smulsese motanul cel chior al gazdei. Şi pe urmă, acela era mai voinic şi avea alt glas...

Nu, ăsta-i! repetă Svetlana cu încăpăţînare. Ştiu eu, a venit după noi tocmai aici.

- „Hei, hei - am început eu să cînt cu glas gros şi trist - n-am spart noi ceaşca cea albastră. Şi ne-am hotârît să plecăm departe, departe de tot!"...

Scatiul cenuşiu ciripi supărat. Nici una din milioanele de flori care ne înconjurau nu se clinti şi nu se aplecă înaintea mea. Iar Svetlana se încruntă şi zise cu asprime:

- Asta nu-i glasul tău. Numai urşii cîntă aşa, nu oamenii!

Ne-am ridicat în tăcere şi am ieşit din dumbravă. Şi iată că, spre bucuria mea, am văzut sclipind la poalele dealului un pîrîu albastru şi răcoros.

Atunci am luat-o pe Svetlana în braţe. Cînd a văzut malul nisipos şi insulele înverzite, a uitat de toate şi a început să bată din palme, fericită, strigînd:

- Hai să ne sclădăm! Hai să ne scăldăm! Hai să ne scăldăm!

Ca să scurtăm din drum, am luat-o de-a dreptul peste o păşune mlăştinoasă. Curînd ne-am trezit în mijlocul unor tufişuri dese, de baltă. Fiindcă n-aveam nici un chef să ne întoarcem îndărăt, ne-am hotărît să încercăm a ne strecura cum s-o putea. Dar cu cît înaintam, cu atît mlaştina se strîngea în jurul nostru.

Rătăceam prin baltă, luînd-o cînd la dreapta, cînd la stînga, trecînd de ici, colo, ţinîndu-ne de crengile lucii sau sărind din movilită în movilită. Eram uzi, plini de noroi şi nu izbuteam cu nici un chip să ieşim de acolo.

Undeva, foarte aproape, dincolo de tufişuri, se auzeau o cireada mugind, plesniturile de bici ale văcarului şi lătratul furios al unui căţeluş care ne simţise. Dar noi nu vedeam nimic decît apa ruginită a bălţii, tufişurile putrede şi rogozul.

Svetlana se potolise dintr-o dată. Pe faţa ei pistruiată se citea îngrijorarea. Se întorcea spre mine din ce în ce mai des şi mă privea drept în ochi cu o mustrare mută: „Cum vine asta, tată? Tu, care eşti mare şi voinic, nu eşti în stare să ne scoţi din buclucul ăsta?"

- Rămîi aici! i-am poruncit, aşezînd-o pe o movilă de pămînt uscat.

Am intrat adînc în desiş, dar nici acolo n-am dat decît de noroi verzui şi ici-colo de flori grase de baltă.

M-am întors de unde plecasem şi am văzut-o pe Svetlana venind în întîmpinarea mea, ţinîndu-se cu băgare de seamă de tufe.

- De ce nu stai acolo unde ţi-am spus? am strigat la ea cu asprime.

Fetiţa se opri. Ochii începură să-i clipească şi buzele să-i tremure.

- De ce strigi la mine? mă întrebă ea încet, cu glas şovăitor. îs desculţă, iar acolo sînt o mulţime de broaşte şi mi-e frică.

Mi se făcu tare milă de biata Svetlana, care suferea din pricina mea.

- Ia băţul ăsta - i-am strigat - şi alungă broaş tele alea afurisite. Arde-le unde-i nimeri! Numai să stai pe loc! îndată o să ieşim de aici!

M-am afundat din nou în desiş. Eram furios. Cum adică? Mlaştina asta mică şi păcătoasă se poate compara cu stufărişul nesfîrşit de la izvoarele Niprului, sau cu păpurişul întunecat de pe Ahtîrka, unde am înghesuit şi-am nimicit pe vremuri un desant vranghelist, care debarcase acolo?...

Săream din movilită în movilită, de la tufă la tufă. Am intrat apoi în apă pînă la brîu şi am răsturnat un plop uscat. După ce am terminat cu plopul, am aruncat în noroi un buştean găunos, peste care am mai trîntit şi o cioată putredă. în felul acesta mi-am făcut un

podeţ. Am mai trecut o băltoacă - şi iată-mă pe malul cel uscat!

Cînd am dat la o parte stuful, m-am pomenit nas în nas cu o capră, care s~a speriat grozav.

- Ehei, Svetlana! am strigat. Tot acolo eşti?

- Ehei! a ajuns pînă la mine un glas subţirel şi tinguitor. Da, tot acolo!

Am ajuns la pîriu. Ne-am curăţat de noroiul şi de milul de care eram plini din cap pînâ-n picioare, ne-am spălat hainele şi, in timp ce se uscau pe nisipul încins, ne-am scăldat.

Toţi peştii fugeau la fund, speriaţi de cascadele spumoase şi strălucitoare pe care le stîrneam rizind în hohote.

Un rac negru şi mustăcios, pe care-1 scosesem din împărăţia lui de sub apă, începu să sară cuprins de spaimă, rotindu-şi ochii rotunzi. Fără îndoială că vedea pentru întîia oară în viaţa lui un soare aşa de sclipitor şi o fetiţă aşa de roşcovană. Şi răsuciri du-se cu îndemînare, o apucă pe Svetlana de deget, furios.

Fetiţa scoase un ţipăt şi-1 aruncă drept în mijlocul unui cîrd de gîşte. Bobocii cei prostănaci şi graşi fugiră care încotro.

Dar un g isc an bătrin şi cenuşiu se apropie pieziş. Văzuse el lucruri şi mai grozave în viaţa lui. îşi răsuci puţin capul, se uită la el cu un ochi, îl izbi cu ciocul- şi gata: zilele racului se sfîrşisejă.

După ce ne-am scăldat, ne-am uscat, ne-am îmbrăcat şi am plecat mai departe.

Şi iarăşi am intilnit in drumul nostru oameni, cai, căruţe, maşini, ba am dat chiar şi peste o dihanie mică şi cenuşie - un arici pe care l-am luat cu noi. Dar curînd, ariciul ne-a împuns aşa de tare cu ţepii

lui, încît l-am dat de-a rostogolul in apa rece a unui pîrîiaş.

Ariciul pufni furios şi trecu înot pe malul celălalt. Fără îndoială că se gîndea: „Ia te uită ce mi-au făcut, neruşinaţii! Cum o să-mi mai găsesc acum culcuşul?"...

în sfîrşit, am ajuns la lac. Acolo se termina ogorul cel mai depărtat al colhozului „Zorile", iar pe malul celălalt începeau pămînturilc colhozului „Zorile Roşii".

De acolo am văzut o pădure şi, la marginea ei, o căsuţă de bîrne. Ne-am dat seama numaidecît că era casa in care locuiau Valentina, fata paznicului, şi băiatul ei Fedor.

Ne-am apropiat de gard, dinspre partea unde stră-juiau pilcuri de floarea-soarelui, înalte cit nişte soldaţi.

Pe cerdacul ce dădea în grădină stătea chiar Valentina. Era o femeie înaltă, cu umeri largi, ca şi tatăl ci, paznicul. Gulerul bluzei albastre îi era descheiat, într-o mînă ţinea o perie de podele, in cealaltă o cîrpă udă.

Fedor! strigă cu asprime. Unde ai pus cratiţa cea vînătă, ştrengarule?

Uite-o! se auzi din zmeuriş un glas serios, şi Fedor, un băieţel bălai, arătă cu degetul spre o băltoacă pe care cratiţa înota, plină cu iarbă şi surcele.

•- Dar sita unde-ai ascuns-o, neruşinatule?

Uite-o! răspunse Fedor, tot atît de serios, şi-i arătă sita, fixată locului cu o piatră. Sub sită se mişca nu ştiu ce.

Las' că-ţi arăt eu ţie, haiducule!... Numai să vii tu acasă, să vezi cum te mîngîi cu nuiaua! îl ameninţă Valentina. Dar văzîndu-ne, se opri şi-şi trase in jos fusta suflecată in brîu.

Bună ziua-- i-am zis. Tatăl dumitale îţi trimite multe plecăciuni.

10 - Comandantul cetăţii de zăpadă

- Mulţumesc - îmi răspunse femeia. Poftiţi în grădină, să vă odihniţi.

Am intrat pe portiţă şi ne-am lungit sub un măr încărcat cu fructe coapte.

Fedor, grăsunul, era numai în cămaşă: îşi lăsase în iarbă pantalonii uzi şi plini de lut.

•- Eu mănînc zmeură - ne dădu el de veste cu gravitate. Am dat gata două tufe şi o să mai mănînc una!

- Mănîncă sănătos! i-am urat eu. Numai bagă de seamă, prietene, să nu plesneşti...

Fedor se opri, se bătu cu palma peste burtă, îmi aruncă o privire mînioasă şi, luîndu-şi pantalonii, se îndreptă legănîndu-se spre casă.

Mult timp am stat aşa, întinşi, fără să scoatem o vorbă. Mi se păru că Svetlana aţipise. M-am întors spre ea. Nu dormea, ci urmărea, ţinîndu-şi răsuflarea, un fluture argintiu, care se plimba fără grabă pe mîneca rochiţei ei trandafirii. Deodată izbucni un zgomot cumplit, văzduhul se cutremură şi un avion sclipitor trecu ca o furtună pe deasupra vîrfurilor merilor liniştiţi.

Svetlana tresări, fluturele îşi luă zborul, cocoşul cel galben care stătea cocoţat pe gard se dădu repede jos, o cioară speriată trecu cîrîind de-a curmezişul bolţii - şi totul se cufundă din nou în tăcere.

Asta-i aviatorul care a fost ieri la noi - zise Svetlana cu necaz.

De ce crezi că-i acela care a fost ieri la noi? am întrebat-o, ridicînd puţin capul. Poate că e altul.

Nu, e chiar acela. L-am auzit cu urechile mele cum îi spunea mamei că pleacă astăzi cu avionul undeva, foarte departe, şi pentru totdeauna. Tocmai mîncam o pătlăgică frumoasă şi roşie. Şi mama i-a răspuns:

„Ei, atunci mergi sănătos. Drum bun!"... Tată - urmă ea, aşezîndu-se pe pîntecele meu - povesteşte-mi ceva despre mama. Spune-mi, de pildă, ce se întîmpla pe vremea cînd nu eram eu pe lume...

Păi era ca şi acum: mai întîi era zi, pe urmă noapte, apoi iarăşi zi, şi iarăşi noapte...

Şi au urmat aşa o mie de zile! mă întrerupse Svetlana cu nerăbdare. Dar eu vreau să-mi spui ce s-a intimplat în zilele acelea. Doar ştii bine ce vreau, şi te faci că nu pricepi!...

Bine, bine, o să-ţi spun, numai aşază-te jos pe iarbă, altfel o să-mi fie greu să-ţi povestesc. Aşa... Acum ascultă! Pe vremea aceea, Marusia noastră avea şaptesprezece ani. într-o zi, albii au atacat orăşelul lor, l-au arestat pe tatăl ei şi l-au aruncat în închisoare. Şi cum mamă nu mai avea de mult, Marusia noastră rămăsese singură pe lume...

începe să-mi fie milă de ea - mă întrerupse Svetlana, trăgîndu-se mai aproape de mine. Hai, spune mai departe.

Atunci Marusia şi-a pus broboada pe cap, a ieşit în stradă şi a văzut cum soldaţii albi duceau la puşcărie muncitori şi muncitoare. Burghezii, se înţelege, erau foarte fericiţi de venirea albilor, şi în toate casele lor ardeau lumini şi se auzea muzică. Iar Marusia noastră n-avea unde să se ducă şi cui să-şi spună durerea...

Chiar mi-e tare milă de ea - mă întrerupse iarăşi Svetlana cu nerăbdare. Spune-mi mai repede ce făceau roşii.

Descumpănită, Marusia ieşi din oraş. Era o noapte cu lună. Bătea vîntul. Şi în faţa Marusiei se deschideau întinderile necuprinse ale stepei.

Erau şi lupi în stepă?

Nu, lupi nu erau. Lupii se înfundaseră în păduri de frica împuşcăturilor. Şi Marusia se gîndea: „Ia

io»

147

s-o iau prin stepă şi să mă duc în tîrgul Belgorod. Acolo e Armata Roşie a tovarăşului Voroşilov. Se zice că-i grozav de viteaz. Dacă o să-1 rog, poate c-o să mă ajute".

Nu ştia, prostuţa, că Armata Roşie nu aşteaptă niciodată s-o rogi şi că acolo unde au năvălit albii aleargă singură să dea ajutor. în vremea aceea, detaşamentele roşii porniseră prin stepă şi nu erau departe de Marusia. Şi în fiecare puşcă se aflau cîte cinci cartuşe, şi In fiecare mitralieră, cîte două sute cincizeci...

Iar în fruntea patrulei de cercetare s-a nimerit să fiu tocmai eu. Deodată, după o movilă, am văzut lunecînd o umbră. „Aha! mi-am zis. Trebuie să fie vreun cercetas alb. Stai tu, că din mîna mea nu mai scapi!"

Am dat pinteni calului şi m-am urcat pe movilă. Cînd mă uit, ce să văd? în loc de cercetas alb, în lumina lunii, stătea o fetişcană. Faţa nu i se vedea, numai părul îi flutura în bătaia vîntului.

Am sărit de pe cal şi, pentru orice întîmplare, am păstrat naganul în mînă. M-am apropiat de fată şi am întrebat-o:

- Cine eşti şi ce cauţi noaptea prin stepă?

Şi era o lună ma-are, mare!Fata a zărit steluţa roşie de pe căciula mea, m-a îmbrăţişat şi a început să plîngă.

Şi aşa am făcut cunoştinţă cu Marusia.

Iar pînă în zori am alungat pe albi din oraş, am deschis porţile închisorilor şi am pus muncitorii în libertate.

Mă lovise un glonţ în piept şi mă durea şi umărul, deoarece, cînd căzusem de pe cal, mă izbisem de o piatră. Stăteam în spital.

într-o zi vine la mine comandantul escadronului •.şi-mi spune:

148

- Ei, rămîi cu bine, că noi plecăm mai departe, să-i urmărim pe albi. Tovarăşii îţi trimit în dar tutun bun şi foiţă. Stai aici liniştit şi fă-te repede sănătos.

Trecu ziua şi veni seara. Rana de la piept mă durea grozav, mă durea şi umărul. Şi inima mi-era grea. E trist, fetiţo dragă, să rămîi singur, fără tovarăşi!

Deodată, uşa s-a deschis şi în odaie a intrat repede, in vîrful picioarelor, Marusia. Am fost aşa de bucuros c-o văd, încît chiar am strigat. Iar Marusia s-a apropiat de patul meu, s-a aşezat lîngă mine, şi-a lăsat mîna pe fruntea care-mi ardea şi mi-a spus:

- Te-am căutat după luptă toată ziua. Te doare, prietene?

Eu i-am răspuns:

Mă doare, darnu-i nimic, Marusia. însă, spune-mi, tu de ce eşti atît de palidă?

Dormi, dormi! a zis Marusia. Dormi liniştit! Eu o să stau tot timpul lîngă tine...

Aşa ne-am întîlnit noi a doua oară, şi de atunci nu ne-am mai despărţit.

Tată - m-a întrebat Svetlana, tulburată - asta înseamnă că n-am făcut bine c-am plecat de acasă, nu-i aşa? Că doar ea ne iubeşte... Hai să ne mai plimbăm puţin, şi pe urmă să ne întoarcem.

De unde ştii tu că ne iubeşte? Poate că pe tine te iubeşte, pe mine însă nu mă mai iubeşte.

Nu-i adevărat! şi Svetlana clătină din cap. Astă-noapte m-am trezit din somn şi am văzut-o pe mama cum a pus cartea la o parte, s-a întors şi s-a uitat la tine lung, lung de tot.

Ei, mare lucru că s-a uitat la mine! Doar se uită şi pe fereastră, şi la oameni. Pentru asta are ochi, ca să se uite!

'- Nu, nu-i aşa! se împotrivi Svetlana cu convingere. Cînd se uită pe fereastră, se uită altfel, uite-aşa... Şi Svetlana îşi ridică sprîncenele subţiri, îşi aplecă uşor capul pe umăr, îşi strînse buzele şi se uită cu nepăsare la un cocoş care trecea pe-acolo. Cînd iubeşti, altfel te uiţi...

Şi ochii ei albaştri străluciră de o lumină vie, genele lăsate tresăriră şi privirea dulce şi îngînduratâ a Marusiei se opri asupra mea.

Hoţoaico ! am strigat, luînd fetiţa în braţe. Dar tu cum te-ai uitat la mine ieri, cînd ai vărsat cerneala?

Ei, atunci m-ai dat afară. Şi oamenii pe care-i dai afară se uită totdeauna urît.

Nu, n-am spart noi ceaşca albastră. Poate că a spart-o chiar Marusia. Dar noi am iertat-o. Fiecăruia i se poate întîmpla să gîndească rău despre celălalt pe nedrept. Şi Svetlana a gîndit odată rău despre mine. Şi eu am gîndit rău despre Marusia. Aşa că m-am dus la Valentina şi am întrebat-o care-i cel mai scurt drum spre casă.

- îndată o să plece bărbatu-meu la gară - mi-a răspuns femeia. Vă ia cu el pînă la moară, iar de-acolo nu-i departe.

Cînd m-am întors în grădină, am găsit-o pe Svetlana lîngă cerdac, cam ruşinată.

- Tată - îmi spuse ea în şoaptă, cu glas tainic - Fedor ăsta a ieşit din zmeuriş şi s-a apucat să scoată turtă dulce din sacul tău de campanie.

Ne-am îndreptat amîndoi spre mărul sub care stătusem întinşi, dar şţrengarul de Fedor, cum ne văzu, se ascunse în grabă în tufele de brusturi înşirate de-a lungul gardului.

- Vino încoace, Fedor! l-am strigat eu. Nu-ţi fie frică!

Frunzele brusturilor se legănau. Se vedea bine că Fedor se depărtează.

- Fedor! am repetat. Vino încoace! Vreau să-ţi dau toată turta dulce!

Brusturii nu se mai mişcară şi curînd îl auzii pe Fedor suflînd greu pe nas, în mijlocul tufelor.

- îs fără pantaloni - se auzi deodată un glas necăjit - şi pe-aici, peste tot, îs numai urzici!

Atunci am păşit peste brusturi, cum ar păşi un uriaş peste o pădure, l-am găsit pe Fedor cel necăjit şi am răsturnat în faţa lui tot ce mai aveam în sac. Fedor adună de pe jos resturile de turtă dulce, le puse în poala cămăşii şi, fără să-mi mulţumească măcar, o luă spre celălalt capăt al grădinii.

- Ia te uită la el cit e de serios! rosti Svetlana cu dis preţ. Şi-a scos pantalonii şi face pe boierul.

în vremea asta, o căruţă trasă de doi cai se opri în faţa casei. Valentina strigă de pe cerdac:

- Ei, sînteţi gata? Caii îs buni, o s-ajungeţi repede.

Fedor se arătă din nou. Acum era îmbrăcat cu pantalonii şi păşea mărunţel şi repede, ţinînd de ceafă un motănaş fumuriu, tare drăguţ. Pesemne că motănaşul era învăţat cu apucături de-astea, deoarece nici nu se zbătea, nici nu mieuna, ci dădea liniştit din coada-i stufoasă.

Na! zise Fedor, întinzîndu-i Svetlanei motănaşul.

Mi-1 dai de tot? se bucură Svetlana, uitîndu-se la mine nehotărîtă.

Luaţi-1, luaţi-1, dacă vă trebuie - adăugă şi Valentina. Marfă de-asta avem destulă. Fedor, dar de ce-ai ascuns turta dulce în straturile de varză? Te-am văzut pe fereastră.

- Dacă-i vorba aşa, mă duc s-o ascund în altă parte - o linişti Fedor şi plecă legănîndu-se mîndru şi stîngaci ca un ursuleţ.

151

- Leit bunicu-său ! zîmbi Valentina. Cînd te gîn-deşti că n-are decît patru ani, şi uite cit e de voinic!

...Mergeam pe un drum larg şi neted. Se însera, întîlneam oameni obosiţi, dar veseli, care se întorceau de la muncă.

Un camion de-al colhozului intră, hurducîndu'-se, în garaj. O goarnă suni departe, pe cîmp, iar în sat se auzi bătînd clopotul de seară.

Undeva, dincolo de pădure, şuiera o locomotivă grea, ncea:Tu-u... tu!... învîrtiţi-vă, roţi,grăbiţi-vă, vagoane, ră aveţi cale lungă de făcut! Şi strîngînd la piept motă-gaşul cel pufos, Svetlana cînta fericită, în timp ce căruţa huruia întruna:

Chiţ, chiţ !
Umblă şoriceii
Cu cozile lungi. .ii
Şoriceii-s răi.
Se vîrâ peste tot,
Se urcă pe poliţă.
Trosc !
Şi ceşcuţa cade jos!
Cine, cine-i vinovat?
Nimeni nu e vinovat!

Numai şoriceii
Din găurile lor negre.
- Bună ziua, şoriceilor,
Uite, ne-am întors!
Şi ce credeţi voi
C-am adus cu noi?...
Miaună
Şi sare,
Şi bea lapte dulce din farfurioare.
Ştergeţi-o acum
In găurile voastre negre !
152

Altfel vă sfîşie
în bucăţele,
în zece bucăţele, \ Fi»
în douăzeci de bucăţele,
într-o sută de milioane ,j-v
De bucăţele cu păr!...

în dreptul morii ne-am dat jos din căruţă. Se auzea cum jucau turca, dincolo de gard, Paşka Bukamaşkin, Sanka, Berta şi încă un băiat.

Nu umbla cu şoalda!... striga indignat Şanka către Berta. Spuneaţi de mine, şi cînd colo chiar voi încărcaţi la paşi!

Cineva trage chiulul la numărătoarea paşilor - mă lămuri Svetlana. Sigur c-or să se certe din nou! Şi adăugă oftînd: Aşa-i jocul ăsta!

Ne apropiem de casă. Eram emoţionaţi. Nu ne mai rămînea decît să dăm colţul şi să urcăm la deal.

Deodată ne-am oprit şi ne-am uitat unul la altul, nedumeriţi. Nu se zărea încă nici gardul cel dărăpănat, nici cerdacul cel înalt, nu se vedea decît acoperişul de şindrilă al casei noastre cenuşii, iar deasupra lui se învîrtea zbîrnîind vesel morişca noastră, mîndră şi strălucitoare!

- S-a urcat chiar mama pe acoperiş şi a pus-o!

strigă Svetlana şi mă trase înainte.

Am ajuns în vîrful deluşorului. Razele portocalii ale soarelui în asfinţit luminau cerdacul, de unde Marusia, îmbrăcată cu o rochie roşie, fără basma pe cap şi cu picioarele goale în sandale, se uita la noi zîmbind.

- Rîzi tu, rîzi! îi strigă Svetlana, alergînd spre ea.

Noi, oricum, te-am iertat.

153

M-am apropiat şi eu şi m-am uitat la Marusia. Ccnii ei căprui ne priveau blînd. Era limpede că ne aştepta cu nerăbdare şi că era fericită că ne vede acasă.

„Nu - mi-am zis eu cu tărie, dînd la o parte cu vîrful cizmei cioburile ceştii albastre - numai şoarecii cenuşii şi răi sînt de vină! N-am spart-o noi. Şi nici Marusia n-a spart-o..."

Veni apoi seara, cu lună şi stele.

Mult timp am stat toţi trei în grădină, sub vişinul cu vişine coapte. Marusia ne povesti unde fusese, ce făcuse şi ce văzuse.

Veni apoi rîndul Svetlanei, şi fără îndoială că ne-ar fi ţinut pînă la miezul nopţii cu poveştile ei, dacă Marusia nu şi-ar fi adus aminte că trebuie s-o trimită la culcare.

- Ei, ce zici? mă întrebă Svetlana cu înţeles, luînd cu ea motănaşul cel somnoros. Poţi să mai spui acum că viaţa nu-i frumoasă?...

Ne-am ridicat să plecăm şi noi.

Luna de aur strălucea peste grădina noastră.

Undeva trecu huruind un tren care alerga departe, spre miazănoapte.

Un avion de noapte zbîrnîi în văzduh, apoi dispăru în nori.

Ce frumoasă era viaţa, tovarăşi!

Anul 1936

FUM ÎN PĂDURE

MAMA MEA A ÎNVĂŢAT, apoi a muncit într-o uzină mare şi nouă, străjuită de jur împrejur de păduri seculare.

în aceeaşi curte cu noi, în apartamentul şaisprezece, locuia o fetiţă pe care o chema Fenia. Tatăl ei era aviator.

într-o zi, în timp ce Fenia stătea în curte şi se uita la cer, un băiat necunoscut se repezi pe neaşteptate la ea şi-i smulse bomboana din mînă.

Tocmai atunci eu mă urcasem pe acoperişul şopronului şi mă uitam spre asfinţit, peste regiunea mlaştinilor de turbă, hăt dincolo de rîul Kalva, unde se spunea că încă de alaltăieri ar fi arzînd pădurea.

Dar nu vedeam flăcări, abia dacă se desluşea un nor mic de fum albicios, al cărui miros usturător ajunsese

155

pînă în tîrguşorul nostnî~şi nu-i lăsase pe oameni să doarmă astă-noapte.

Auzind ţipătul deznădăjduit al Feniei, mi-am dat drumul de pe acoperiş şi m-am repezit ca un hultan asupra băiatului, înşfăcîndu-1 de umeri. Speriat, băiatul începu să urle. Scuipă apoi bomboana pe care o băgase în gură şi, dîndu-mi un pumn în piept, o luă la sănătoasa.

I-am spus Feniei să nu mai ţipe şi am oprit-o cu străşnicie să ia bomboana de jos, explicîndu-i că, dacă oamenii ar mînca bomboanele pe care le scuipă alţii, numai bine nu le-ar fi.

Iar ca să nu se piardă de pomană bunătate de bomboană, Fenia şi cu mine l-am strigat pe Brutik, căţeluşul cenuşiu, şi i-am vîrît mai mult cu sila bomboana în gură. La început căţelul a schelălăit şi s-a zbătut să scape, crezînd, fără îndoială, că vrem să-i vîrîm în gură vreo surcicâ sau vreo piatră. Dar cînd a simţit gustul bomboanei, a început să se gudure şi să dea din coadă cu bucurie, muşcîndu-ne în joacă de picioare.

Ştii - zise Fenia, dusă pe gînduri - eu i-aş cere mamei alta, dar azi e supărată şi mă tem că n-o sa-mi dea. /

Trebuie să-ţi dea - i-am spus cu hotărîre,. Să mergem amîndoi la ea. O să-i povestesc ce ţi s-a întîm-plat şi sînt sigur că o să-i fie milă de tine.

Şi zicînd aşa, ne-am luat de mînă şi ne-am îndreptat spre corpul de case în care se afla apartamentul numărul şaisprezece. Cînd am ajuns la şanţul săpat de instalatorii de apă, peste care era aruncată o seîndură, am apacat-o pe Fenia de guler şi am ţinut-o zdravăn, să nu cadă. Asta, pentru că Fenia avea pe atunci patru, poate cinci ani, în timp ce eu împlinisem de mult unsprezece.

156

Ne-am urcat sus la etaj şi* abia atunci am observat că Brutic cel viclean urca şi el scările, gîfiind în urma noastră.

Uşa care dădea în apartamentul lor nu era încuiată. De cum am trecut pragul, mama Feniei se repezi înaintea fetiţei.

Avea ochii plînşi. într-o mînă ţinea o eşarfă albastră şi o geantă de piele.

- Păcatele mele, păcatele mele! strigă ea, luînd-o pe Fenia în braţe. Unde te-ai încleiat, unde te-ai mur dărit în halul ăsta?... Ci stai odată locului şi nu te mai suci atîta, fiinţă nenorocită ce eşti! Că şi fără asta, am eu destule necazuri pe capul meu!...

Toate acestea le spunea repede-repede. Şi în timp ce vorbea, aci înşfăca un şervet ud, aci descheia şorţul murdar al Feniei, ştergîndu-şi în acelaşi timp lacrimile care-i curgeau pe obraji. Se vedea bine că se grăbeşte să plece undeva.

- Drăguţă - mă rugă ea - ştiu că eşti băiat bun şi că ţii la fetiţa mea. Am văzut pe fereastră tot ce s-a intîmplat. Rămîi, te rog, aici cu Fenia vreo oră. Tre buie neapărat să plec. Poate că odată şi odată o să-ţi fac şi eu vreun bine...

Zieînd aşa, mama Feniei îşi puse mîna pe umărul meu. Ochii ei plînşi mă priveau fără prietenie, dar stăruitor.

Aveam treabă, promisesem să mă duc la cizmar şi să scot pantofii mamei. Totuşi n-am putut să nu primesc şi am rămas, gîndindu-mă că, dacă pentru un lucru de nimic, un om te roagă cu vorbe atît de stăruitoare şi pe un ton atît de tulburător, înseamnă că lucrul acela nu e chiar aşa de nimic, ci că îl paşte o primejdie.

- Bine, mamă - zise Fenia cu năduf în glas, şter gîndu-şi obrazul ud. Dar pentru asta ne dai ceva bun şi dulce, că altfel o să ne fie urît...

Luaţi-vă singuri - îi răspunse mama şi, aruneînd pe masă legătura cu chei, îşi îmbrăţişa în grabă fetiţa şi ieşi.

Ia te uită ce minune! strigă Fenia, surprinsă, luînd legătura cu chei de pe masă. Ne-a lăsat pînă şi cheile de la bufet!

Şi ce găseşti aşa de grozav în asta? am zis mirat. Doar nu sîntem nici hoţi şi nici bandiţi, ci de-ai casei.

E drept că nu sîntem bandiţi - încuviinţă Fenia. Cu toate astea, de cîte ori cotrobăiesc prin bufet, totdeauna sparg cîte ceva. Mai deunăzi am vărsat un borcan cu dulceaţă, de-a curs pe podea...

Ne-am luat cîte o bomboană şi cîte o felie de turtă dulce, iar lui Brutik i-am aruncat un covrig uscat şi l-am uns cu miere pe bot.

Ne-am apropiat de fereastra deschisă.

Ehei! Dar asta nu mai era casă, ci munte în toată puterea cuvîntului! De acolo, ca de pe o stîncă semeaţă, se vedeau şi poienile înverzite, şi iazul cel întins, şi rîpa şerpuită, dincolo de care un muncitor ucisese iarna trecută un lup. Şi de jur împrejur, numai păduri...

- Stai, nu te apleca, Fenka! am strigat, dînd-o jos de pe pervazul ferestrei. Şi punîndu-mi palma streaşină la ochi, m-am uitat afară.

Dar ce-o mai fi asta? Cu toate că fereastra în faţa căreia stăteam nu dădea spre rîul Kalva şi spre mlaştinile depărtate de turbă, pe care le văzusem învăluite în fum, totuşi, cam la trei kilometri de noi, din desişul pădurii se ridica un nor gros de fum cenuşiu întu necat. în ce chip şi cînd izbutise să se mute focul în partea astălaltă, nu puteam să înţeleg.

Am întors capul. Lungit pe podea, Brutik ronţăia cu lăcomie bucata de turtă dulce pe care i-o aruncase

Fenia, iar Fenia stătea într-un colţ şi se uita la mine cu ochi duşmănoşi.

Eşti un huligan! strigă ea, îmbufnată. Mama te-a rugat să rămîi aici şi să te joci cu mine, iar tu mă faci „Fenka" şi mă alungi de la fereastră! Dacă-i vorba aşa, mai bine pleacă de tot de la noii

Fenicika! am strigat-o. Vino repede încoace, să vezi ce se petrece jos!

Iar jos, iată ce se petrecea:

Doi călăreţi alergau în galop pe stradă. Un grup de vreo patruzeci de oameni, cu lopeţi pe umeri, treceau grăbiţi pe lîngă monumentul lui Kirov din Piaţa 1 Mai.

După aceea porţile cele mari ale uzinei se deschiseră larg şi cinci camioane grele, ticsite cu muncitori, ieşiră in stradă. Claxonînd fără întrerupere, camioanele trecură pe lîngă detaşamentul care mergea pe jos, îl lăsară în urmă şi dispărură după clădirea şcolii. Pe toate străzile se vedeau alergînd grupuri de băieţi. Fără îndoială că dibuiseră şi aflaseră tot, tot... Iar eu

trebuia să stau şi s-o păzesc pe Fenia! Nu mai ştiam ce să fac de necaz.

însă cînd a început să urle sirena de incendiu, nu m-am mai putut stăpîni.

Fenicika - am rugat-o pe fetiţa - rămîi puţin singură, mă duc numai o clipă în curte.

Nu - se împotrivi Fenia - mi-e frică. N-ai auzit cum urlă?

Ei, şi ce dacă urlă? Doar nu urlă un lup, ci o sirenă! Crezi c-o să te mănînce? Haide, nu mai seinei. Dacă vrei, vino şi tu cu mine in curte. O să stăm puţin şi o să ne întoarcem înapoi...

Da, dar ce facem cu uşa? mă întrebă Fenia cu viclenie. Mama nu ne-a lăsat şi cheia de la uşă. Dacă

ieşim şi trîntim uşa, broasca se încuie şi atunci cvm mai intrăm? Nu, Volodka, mai bine stai aici, şi gata!

:Eu însă n-aveam astîmpăr. Mereu mă repezeam la fereastră şi-mi vărsăm necazul pe Fenia în gura mare.

Dar ia spune-mi, te rog, de ce trebuie numaidecît sa te păzesc? Ce eşti tu: vacă ori cal? Să nu fi tu in stare să stai singurică şi s-o aştepţi pe mamă-ta? Alte fetiţe cum stau şi aşteaptă? Caută vreo cîrpă sau vreun petic să-ţi fac o păpuşă: „Haide, nani, puiul mamei"... Dacă nu vrei o cîrpă, apucă-te să desenezi un elefant cu coadă şi cu colţi.

Nu pot - îmi răspunse Fenia cu încăpăţînare. Dacă rămîn singurică, se poate întîmpla să deschid robinetul şi să nu-1 mai închid. Sau să vărs pe masă călimara cu cerneală. Doar s-a întîmplat odată să răstorn o cratiţă de pe plită, altă dată să uit un cui în broască. Cînd s-a întors mama, a dat să vîre cheia în broască. Degeaba, n-a putut deschide uşa. A trebuit să cheme un moş, să strice încuietoarea... Aşa că mi-e tare greu să rămîn singurică! oftă Fenia.

Nenorocito! am strigat. Cine te pune să deschizi robinetele, să verşi călimările, să răstorni cratiţele si să vîri cuie în broască? In locul mamei tale, eu aş lua o nuieluşă şi ţi-aş arde cîteva!

Nu mai e voie să baţi! îmi răspunse Fenia cu îndrăzneală şi, ţipînd de bucurie, se repezi în sală în întîmpinarea mamă-si, care tocmai intra în casă.

După ce cercetă repede şi cu atenţie întîi fetiţa, apoi odaia, mama se lăsă obosită pe divan.

- Du-te de te spală pe faţă şi pe mîini - îi zise ea Feniei. Peste cîteva minute vine maşina ca să plecăm la aerodrom, la tata.

Fenia chiui de bucurie, îl calcă pe Brutik pe lăbuţă, smulse prosopul din cui şi, tîrîndu-1 pe podea, fugi în bucătărie.

Am simţit că mi se urcă sîngele în obraji. Nu fusesem niciodată la aerodrom, care se afla doar la cincisprezece kilometri depărtare de uzina noastră.

Nu fusesem nici măcar de Ziua Aviaţiei, cînd toţi elevii se duseseră acolo cu camioanele, şi asta din pricină că băusem cu puţin înainte patru căni de cvas atît de rece, încît era cît pe ce să rămîn surd. Trei zile»după aceea a trebuit să stau în pat, oblojit cu comprese calde.

Am înghiţit în sec, apoi am luat-o pe departe pe mama Feniei:

Şi o să staţi mult cu Fenia la aerodrom?

Nu. Doar ne ducem pînă acolo şi ne întoarcem îndărăt.

Fr-untea îmi era numai broboane de năduşeală. ^dueîndu-mi aminte că-mi făgăduise să-mi facă, drept răspjdtă, o plăcere, mi-am luat inima în dinţi şi am rugat-o:

- Ştiţi... ce-ar fi să mă luaţi şi pe mine la aerodrom?...

Mama Feniei nu-mi răspunse. Părea că nici nu auzise rugămintea mea. îşi apropie de faţă o oglinjoară, îşi trecu o bucăţică de vată nruiată în pudră peste obrajii palizi, şopti ceva, apoi se uită la mine.

Se vede că aveam o înfăţişare grozav de abătută şi de caraghioasă, deoarece zîmbi, îmi potrivi cingătoarea care lunecase peste pîntece şi zise:

Bine! Ştiu că tii la fetita mea. Asa că, dacă ai tăi îţi dau voie, te iau cu noi.

Ba na ţine deloc la mine! strigă Fenia cu asprime în glas, scoţîndu-şi nasul din prosopul cu care se ştergea pe obraz. M-a făcut vacă şi a zis că n-ar strica să-mi tragi vreo două cu nuiaua!

Vezi că tu m-ai certat întîi, Fenicika - am sărit eu, speriat. Şi pe urmă, am glumit. Doar ştii că totdeauna îţi iau apărarea.

- Asta aşa-i - încuviinţă Fenia, ştergîndu-şi obrajii de zor. Totdeauna îmi ia apărarea. Pe cînd Vitka Kriukov nu mi-a luat-o decît o dată. Şi sînt unii băieţi, adevăraţi huligani, care nu mi-o iau niciodată.

Am alergat acasă, dar în curte am dat peste Vitka Kriukov, care-mi spuse pe nerăsuflate că trei indivizi din garda albă trecuseră graniţa spre noi şi dăduseră foc pădurii, ca să incendieze uzina noastră.

Mare bucluc! Am intrat în casă ca o furtună. La noi însă era linişte. Mama stătea la masă şi, aplecată asupra unei foi de hîrtie, desena nişte cerculeţe cu un compas mic.

Mamă! am strigat-o, emoţionat. Eşti acasă?

Ia seama şi nu clătina masa - îmi răspunse mama.

- Mamă, ce stai? N-ai auzit de gardiştii albi?

Mama luă rigla şi trase pe hîrtie o linie lungă şi subţire.

N-am timp de aşa ceva, Volodenka. Şi ce dacă au trecut? Or să-i prindă şi fără mine. Mai bine ai da o fugă pînă la cizmar şi mi-ai aduce pantofii.

De asta ne arde nouă acum, mamă? am zis, apoi am rugat-o: Lasă-mă să mă duc cu Fenia şi cu mama ei pînă la aerodrom. Mă laşi? Ne ducem repede pînă acolo şi ne întoarcem îndată...

Nu - îmi răspunse mama. N-are nici un rost.

Mamă - am stăruit - îţi aduci aminte cum ai vrut, tu şi cu tata, să mă luaţi cu maşina pînă la Irkutsk? Mă pregătisem, eram gata de plecare, cînd deodată a venit tovarăşul acela... Şi fiindcă nu mai erau locuri, m-ai rugat frumos (mama îşi ridică ochii de pe desen şi se uită la mine), m-ai rugat să nu mă supăr şi să rămîn. Şi eu nu m-am supărat, am tăcut şi am rămas. îţi mai aduci aminte?

Da, acum mi-aduc aminte.

Şi mă laşi să plec cu Fenia cu maşina?

Te las, haide! îmi răspunse mama şi adăugă cu amărăciune: Eşti barbar, nu om, Volodka! Mi-e timpul măsurat pînă la clipă, şi tot eu trebuie să mă duc să-mi scot şi pantofii.

Mamă - am şoptit fericit - să nu-ţi pară rău... Pune-ţi pantofii cei noi şi rochia cea roşie. Cînd o să fiu mare, o să-ţi cumpăr un şal de mătase...

Bine, bine, haide, şterge-o! şi mama zîmbi. Ia-ţi din bucătărie două pîrjoale şi o franzelă şi înve-leşte-ţi-le în hîrtie. Nu uita să iei şi cheia, poate să nu fiu acasă cînd te-oi întoarce.

M-am pregătit în grabă de drum. în buzunarul stîng am vîrît pacheţelul cu mîncare, în cel drept un pistol de plumb, dar care semăna cu un browning veritabil, şi am ieşit repede în curte, în aceeaşi clipă intra pe poartă şi automobilul,

întîi veni Fenia, după ea Brutik. Ne-am aşezat grozavi nevoie mare, pe pernele moi de piele. Copiii care se îngrămădiseră în jurul maşinii se uitau la noi cu invidie.

- Ştii ceva? îmi şopti Fenia, trăgîndcu coada ochiu

lui la şofer: Hai să-1 luăm şi pe Brutik. Uită-te la el

Cum sare şi se gudură...

Dar ce-o să spună mama ta?

Nimic. La început n-o să-l observe, şi pe urmă o să-i spunem că nici noi nu l-am observat cînd s-a urcat. Vino încoace, Brutik!... Haide, vino odată, prostuţule!

Apucînd căţelul de ceafă, Fenia îl trase în maşină, îl împinse într-un colţ, aruncă peste el o basma şi - ce şireată! - văzînd că se apropie mamă-sa, se făcu că cerceteză cu atenţie becul electric de pe plafonul maşinii.

Automobilul ieşi pe poartă, coti şi o luă la goană pe uliţa zgomotoasă ş*i foarte animată. Bătea un vînt puternic şi mirosul de fum începea să ne înţepe nările.

Din pricina drumului plin de hopuri maşina se clătina şi se hurduca necontenit. Scoţîndu-şi botul de sub basma, Brutik asculta nedumerit zgomotul motorului.

Sus, pe cer, ciorile zburau agitate. Pe drum, văcarii mînau îndîrjiţi cireada, pocnind cu putere din bici. Vitele, neliniştite şi ele, mugeau întruna. Lîngă un pin singuratic stătea priponit un cal şi, ciulindu-şi urechile, adulmeca văzduhul,..

Un motociclist trecu în goană pe lîngă noi. Şi aşa de repede zbura maşinuţa lui, încît nici n-am întors bine capul spre

ferestruica din spate, că l-am văzut mic, mic de tot, cît un bondar, poate chiar cît o muscă.

Am ajuns, în sfîrşit, la marginea unei păduri înalte, unde un ostaş roşu, înarmat, ne opri.

Mai departe nu-i voie - zise el. întoarce maşina.

Ba-i voie - îi răspunse şoferul. E soţia aviatorului Fedoseev.

Bine - făcu ostaşul - în cazul acesta aşteptaţi puţin.

îşi scoase fluierul şi fluieră de două ori, chemîndu-1 pe comandant.

în timp ce aşteptam, se apropiară de noi încă doi militari, fiecare ţinînd de zgardă cîte un ciine mare. Erau cîinii poliţişti ai detaşamentului de pază, copoii Veter şi Liutta.

L-am luat pe Brutik şi l-am scos cu capul afară pe fereastră. Văzînd nişte namile ca acelea, căţeluşul dădu din codiţă, înfricoşat. Dar Veter şi Liutta nici nu-1 băgară în seamă.

în sfîrşit, un ostaş fără puşcă, înarmat doar cu un tnagan, se apropie de noi. Aflînd că în maşină era soţia

, 164

'.- Şi o să-i dea foc?

- Ei, asta-mi place! Tu nu i-ai văzut pe ai noştri cu puştile la umăr? Fără doar şi poate că or să-i prindă repede.

i- Sigur că or să-i prindă! întări Fenia. Numai de i-ar prinde cît mai iute, că altfel ne-ar fi frică să trăim. Nu-i aşa, Volodea?

Poate că ţie ţi-ar fi frică, dar mie, deloc. Tata a fost pe front şi tot nu i-a fost frică!

Bine, tata... Aşa şi tatăl meu...

Maşina ieşi din pădure şi ne pomenirăm într-o poiană mare, unde era instalat aerodromul.

Mama Feniei ne porunci să coborîm, dar să nu ne depărtăm de lîngă maşină. Apoi se îndreptă spre uşa unei clădiri mari de bîrne. Am băgat de seamă că, în timp ce trecea pe lîngă ei, toţi piloţii, mecanicii şi alţi oameni care stăteau în faţa cerdacului tăceau deodată, salutînd-o.

în timp ce Fenia alerga cu Brutik în jurul maşinii,

m-am dat pe lîngă un grup de oameni, şi din vorbele lor am înţeles că aviatorul Fedoseev, tatăl Feniei, pilotînd un aparat uşor, decolase aseară, plecînd să cerceteze zona focului din pădure. Şi iată că trecuseră aproape douăzeci şi patru de ore şi el încă nu se întor sese. , ,* '

Asta însemna că avionul suferise o avarie sau că fusese nevoit să aterizeze forţat. Dar unde? Ar fi un mare noroc să nu fi aterizat în regiunea unde ardea pădurea, pentru că într-o zi şi o noapte focul se întinsese pe aproape douăzeci de kilometri pătraţi...

Mare bucluc! Trei bandiţi înarmaţi trecuseră graniţa, •îi văzuse grăjdarul de la sovhozul „Iskra". Dar, tră-igînd în urma lui, bandiţii îi uciseseră calul, iar pe el îl împuşcaseră în picior. De aceea ajunsese grăjdarul aşa de tîrziu la marginea tîrguşorului nostru!

Cu pistolul de plumb în mînă, am început să mă învîrt, furios şi indignat, pînă cînd m-am ciocnit cu fruntea de decoraţia de pe pieptul unui bărbat înalt, care se îndrepta spre maşină alături de mama Feniei.

Cu braţ puternic, omul mă opri. Se uită apoi la fruntea mea zgîriată şi-mi luă din mînă pistolul de plumb.

Mi-am pierdut cumpătul şi m-am înroşit. Dar omul nici nu zîmbi şi nici nu-mi spuse vreo vorbă de batjocură. Se uită la revolverul meu şi-1 cîntări în palmă. Apoi îl şterse de haina lui de piele şi mi-1 dădu îndărăt, politicos.

Am aflat mai tîrziu că era comisarul escadrilei. Ne petrecu pînă la maşină şi mai repetă o dată că aviatorul Fedoseev era căutat fără încetare, atît pe pămînt, cît şi în aer.

Am plecat spre casă.

Se însera. Simţind că ceva nu este aşa cum trebuie să fie, Fenia se întrista şi rămase cuminte într-un colţişor, fără să se mai joace cu Brutik. Pînă la urmă se cuibări pe genunchii mamă-si şi pe nesimţite adormi.

De data aceasta am fost nevoiţi să micşorăm viteza din ce în ce mai des, ca să facem loc celor cu care ne încrucişam pe drum: treceau camioane şi căruţe militare. Trecu apoi o companie de geniu. Ceva mai tîrziu zbură pe lîngă noi un

automobil roşu. Nu era de la uzina noastră, ci unul străin: fără îndoială, al vreunui şef din Irkutsk.

Abia se mai liberase drumul şi şoferul mărise viteza, cînd fără veste se auzi un pocnet şi maşina se opri.

Şoferul se dădu jos, făcu înconjurul maşinii, scăpă o înjurătură, ridică din drum un dinte de greblă pier-

dut de cine ştie cine şi, oftînd, ne spuse că s-a spart o cameră şi că va trebui să schimbe cauciucul.

Ca să-i vină mai uşor şoferului să ridice maşina pe cric, mama Feniei şi cu mine, iar după mine şi Brutik, am coborît din automobil.

în timp ce şoferul se pregătea să dreagă stricăciunea, scoţînd de sub pernă fel de fel de unelte, mama Feniei se plimba prin marginea pădurii, iar eu, cu Brutik după mine, am intrat adine în desiş. Şi acolo, printre copaci, am început să ne zbenguim şi să ne jucăm amîn-doi de-a v-aţi ascunselea. Cînd nu mă găsea, Brutik începea să urle de frică cît îl ţinea gura.

Ne-am luat aşa cu joaca. Ca să mă odihnesc, m-am aşezat pe o buturugă şi am rămas pe gînduri. Deodată am auzit un claxon. Am sărit în picioare, l-am strigat pe Brutik şi am luat-o la goană în direcţia sunetului.

Dar după două-trei minute mi-am dat seama că nu era claxonul maşinii noastre şi m-am oprit. Claxonul nostru avea un sunet melodios şi sonor, pe mai multe tonuri, pe cînd acela era aspru şi strident, ca al unui camion. Atunci am luat-o la dreapta şi am pornit, după cum mi se părea, spre drum.

De departe se auzi un semnal. De data aceasta claxona maşina noastră. Dar din ce direcţie venea sunetul, nu puteam să-mi dau seama.

Luînd-o şi mai spre dreapta, am început să alerg din răsputeri. Brutik cel mic alerga în urma mea, împie-dieîndu-se prin iarbă.

Dacă nu mi-aş fi pierdut capul, ar fi trebuit să rămîn pe loc sau să înaintez încet, aşteptînd alt semnal. Dar mă cuprinsese frica. Din repezeală am nimerit într-un smîrc, din care abia am ieşit la loc uscat. Stai, iar un semnal! Ar trebui s-o iau îndărăt... Dar, de frică să nu intru din nou în baltă, am încercat s-o ocolesc şi, tot sucindu-mă şi învîrtindu-mă aşa, m-am încurcat

şi mai rău. Atunci, îngrozit, am început să alerg cît mă ţineau picioarele de-a dreptul prin desişul pădurii, încotro vedeam cu ochii.

Soarele asfinţise de mult. Printre nori strălucea luna, ca un talger uriaş de argint. Iar drumul meu era şi greu, şi primejdios. Acum nu mă mai îndreptam încotro credeam că ar trebui, ci pe unde mi se părea drumul mai uşor.

Resemnat şi mut, Brutik alerga în urma mea. De mult mi se uscaseră lacrimile, de mult răguşisem de cit strigasem. Fruntea îmi era asudată, şapca o pierdusem, iar de-a curmezişul obrazului mi se întindea o zgîrietură care sîngera.

în cele din urmă, istovit, m-am oprit şi m-am lăsat în iarba uscată de pe coama unui dîmb povîrnit şi nisipos.

Şi am rămas acolo lungit, fără să mă mişc, pînă cînd am simţit că Brutik, care se odihnise, îşi vîra botul în burta mea cu o stăruinţă disperată şi mă zgîria nerăbdător cu laba. Simţise că aveam în buzunar pachetul cu mîncare şi-mi cerea să-i dau şi lui. Am rupt o bucată de franzelă şi i-am dat şi o jumătate de pir-joală. Ce a mai rămas, am mîncat eu, însă fără nici un chef. Apoi mi-am scobit un culcuş în nisipul călduţ, am smuls puţină iarbă uscată, mi-am scos din buzunar pistolul de plumb, am luat căţeluşul în braţe şi m-am culcat, cu gîndul să aştept să se facă ziuă, fără să adorm.

Dar nu trecu mult şi începu să mi se pară că în golurile negre dintre copaci şi în lumina schimbătoare şi nesigură a lunii se vedeau cînd ochii verzi ai unui lup, cînd botul miţos al unui urs şi că pretutindeni, ascunşi după trunchiurile groase ale copacilor, stăteau la pîndă oameni străini şi răi. Trecea un minut, treceau două, şi vedeniile se risipeau, dispăreau, pentru ca imediat sa se ivească iarăşi din toate părţile. Şi erau

atît de multe, încît, peste măsură de obosit de atit ce-mi tot sucisem gîtul după ele, m-am culcat pe spate şi m-am hotărît să nu mă mai uit decît la cer.

Clipind din ochii somnoroşi, m-am apucat să număr stelele ca să nu dorm. Am ajuns pînă la şaizeci şi trei, apoi m-am încurcat, am scuipat de necaz şi am început să urmăresc un nor

negru care semăna cu un buştean. Norul alerga în urma altui nor, căutînd să-1 pocnească peste gura larg deschisă şi plină de colţi. Dar în clipa cînd era gata să-1 ajungă, se amestecă al treilea nor, lung şi subţire, care se apucă să astupe cu laba lui strîmbă lampionul luminos al lunii.

S-a făcut întuneric. Iar cînd s-a mai luminat puţin, n-am mai văzut nici norul în chip de buştean, nici pe cel cu colţi. în schimb .Jin avion uriaş zbura lin pe cerul înstelat.

Ferestrele lui deschise erau luminate ca-n poveşti, în faţa unei mese stătea mama. împingînd mai la o parte glastra cu flori, se apleca asupra desenelor ei şi, aruncîndu-şi din cînd în cînd ochii la ceas, se mira că întîrzii atît de mult...

Şi atunci, de teamă ca nu cumva avionul să treacă pe lîngă poiana unde mă aflam, am scos pistolul meu de plumb şi am tras. Fumul învălui toată poiana şi-mi intră în nări şi în gură. Iar ecoul împuşcăturii, ajun-gînd pînă la aripile largi ale avionului, zăngăni de nouă ori la şir, ca tabla unui acoperiş peste care ar fi căzut o piatră grea.

Am sărit în picioare.

Se crăpa de ziuă. Browningul meu de plumb zăcea pe nisip. Alături de el şedea Brutik şi strîmba din nas, supărat, pentru că vîntul, care îşi schimbase peste noapte direcţia, aducea în poiană o şuviţă de fum usturător. Am tras cu urechea. înaintea mea, spre dreapta, se auzea zăngănit de fier... Visul meu nu fusese numai

vis: însemna că acolo erau oameni şi, prin urmare, nu mai aveam de ce să mă tem.

Mi-ara potolit setea cu apă dintr-un pîrîiaş ce alerga pe fundul unei rîpi. Apa era caldă, aproape fierbinte, şi mirosea a răşină şi a funingine. Se vede că izvoarele pîriiaşului erau pe undeva pe unde ardea pădurea.

Dincolo de rîpă se ridica o pădure înfrunzită, din care tot ce era vietate fugise la cea dinţii adiere de fum. Numai furnicile se agitau,ca totdeauna de altfel, pe lîngă muşuroaiele lor afinate. Iar broaştele cenuşii, care, oricum, tot n-ar fi putut ajunge prea departe rde uscat, orăcăiau de zor lîngă o baltă înverzită.

Ocolind balta, am intrat într-un desiş. Deodată undeva, foarte aproape, am auzit răsunînd trei lovituri scurte date cu fierul în fier, ca şi cum bătea cineva cu ciocanul în fundul unei căldări de tablă.

Am luat-o cu băgare de seamă înainte. Trecînd pe lîngă copaci cu vîrfurile rupte, de parcă fuseseră retezate, pe lîngă crengi şi frunze proaspăt căzute, care acopereau din belşug pămîntul, am ieşit într-o poieniţă. Acolo, într-o poziţie nefirească - cam pe o coastă, cu botul în sus şi cu o aripă întinsă peste trunchiul unui plop frînt - zăcea un avion. Sub avion stătea un bărbat şi, cu o cheie de oţel, lovea regulat în carapacea de metal a motorului.

Bărbatul acela era aviatorul Fedoseev, tatăl Feniei.

Rupînd crengile în calea mea, m-am strecurat pînă aproape de el şi l-am strigat. Aviatorul lăsă cheia din mină. Apoi se întoarse spre mine cu tot trupul (pe cît se vedea, nu se putea ridica în picioare) şi, cercetindu-mă cu atenţie, mă întrebă mirat:

Hei, arătare miraculoasă! Din care cer ai coborit ca să-mi mîntuieşti sufletul?

Dumneata eşti? l-am întrebat, neştiind cum să încep vorba.

3 °*
>? pe
r . re r 9 g
02
Jfeff /
re
U
i ca pt O o
* CL re c •-•• _, <5 re
2. o £ re
K* •"•> •-"
8 * P> &
c;' <! o) -OS'.
(/)P 3 2-
2 H ti p.
o 3/g

3 M" pe 2
S. B P
O S--J2. HH
O- t-j
pe V)
P
P
2 3-
o
P N
o p
re
3

Cum nu sînt? Ei, drace! Şi faţa i se strîmbă dureros, deoarece îşi mişcase piciorul înfăşurat în cîrpe. Dar unde-i poporul, unde-s oamenii?

Nu sînt oameni pe aici, Vasili Semionovici. Numai eu şi... şi cîinele meu.

Numai tu? Hm... Şi cîinele?... Apoi ştiu că ai un cîine!... Atunci, spune-mi, te rog, ce cauţi singur pe-aici? Culegi ciuperci fripte, cenuşă ori cărbuni?

Nu fac nimic, Vasili Semionovici. Fugeam, cînd deodată aud lovituri şi zăngănit de fier. Am crezut şi eu că sînt oameni pe-aici. Şi cînd colo, erai dumneata. Dar să ştii că toată lumea te caută, te caută mereu...

Aşa, ai crezut că sînt oameni... Prin urmare, eu nu mai sînt „om". Dar de ce ţi-e obrazul plin de sînge? Ia borcanul de colo, dă-te cu tinctură de iod şi întinde-o, frate, cît poţi mai repede la aerodrom. Spune-le acolo, cum te pricepi mai frumos, să trimită cît mai repede pe cineva să mă ridice de aici. Cine ştie pe unde mă caută ei, iar eu nu-s decît la doi paşi! Stai puţin... Simţi? Şi trase aer în piept, adulmecînd şuviţa de fum dulceag şi usturător care se abătuse peste noi.

Da, am simţit şi eu, Vasili Semionovici. Dar eu nu cunosc drumul spre aerodrom. Pentru că, ştii, şi eu m-am rătăcit...

Tii! fluieră aviatorul. După cum văd, tovarăşe, treburile noastre merg tare prost... Dar ia spune-mi, crezi -în Dumnezeu?

Ce întrebare! m-am mirat eu. Mi se pare, Vasili Semionovici, că dumneata nu mă recunoşti. Eu sînt Volodka.

Stau în apartamentul o sută douăzeci şi patru, în aceeaşi curte cu dumneata.

Ei, vezi, Volodka? Nu crezi nici tu, nu cred nici eu. Prin urmare, slabă nădejde de vreo minune! Mai bine urcă-te într-un copac şi să-mi spui tot ce vezi de-a-colo.

173

Peste cinci minute eram în vîrful unui copac. Din trei părţi nu se vedea decît pădure... Iar din a patra, cam la cinci kilometri de noi, se zărea un nor de fum, înălţîndu-se din mijlocul pădurii şi mişcîndu-se încet în direcţia noastră.

Sufla un vînt schimbător şi nestatornic, care în orice moment putea să se dezlănţuie cu toată puterea.

M-am coborît din copac şi i-am povestit aviatorului Fedoseev tot ce văzusem.

El se uită în sus: cerul era tulbure.

Fedoseev rămase pe gînduri.

Ascultă, ştii să citeşti o hartă? mă întrebă el.

Ştiu - i-am răspuns. Moscova, Leningrad, Minsk Kiev, Tiflis...

Ehei, ai luat-o pe o scară prea mare! Mă mir că n-ai început cu: Europa, America, Africa, Asia... Altceva te-ntreb: dacă ţi-aş desena drumul pe hartă, ai să ştii să te descurci?

M-am fîstîcit:

Nu, Vasili Semionovici. Aşa ceva am învăţat la geografie, dar vezi, nu prea...

Măi căpăţînosule! „Nu prea"... hai? Bine, dacă-i vorba că „nu prea", atunci nici nu trebuie. Uite, să-ţi arăt eu. Şi Fedoseev întinse braţul: Dă-te mai îndărăt... mai mult! întoarce-te cu faţa spre soare. Aşa. Acum răsuceşte-te aşa fel, încît soarele să-ţi bată exact în coada ochiului stîng. Bun! Asta să-ţi fie direcţia. Vino încoace şi stai.

M-am apropiat şi m-am aşezat lîngă el.

Ei, acum spune-mi ce-ai înţeles?

Am înţeles că soarele trebuie să-mi sclipească drept la coada ochiului stîng - am început eu, şovăitor.

Nu să sclipească, ci să bată. Că dacă sclipeşte, soarele poate să te şi orbească. Şi ascultă ce-ţi spun:

174

să nu cumva să-ţi treacă prin minte să te-abaţi de la această direcţie! Să mergi înainte, în linie dreaptă, pînă cînd o să dai de malul rîului Kalva, care e cam la şapte sau opt kilometri de aici. Riul vine în direcţia asta, aşa că nu se poate să nu-1 găseşti. Şi, odată ajuns la Kalva, în locul care se cheamă „Patru bulboane", o să dai de oameni. Acolo găseşti oricînd şi pescari, şi plutaşi, şi cosaşi, şi vînători... Peste oricine o să dai, apropie-te imediat de ei. Iar de spus... Fedoseev se uită la avionul sfărîmat, la piciorul cel ţeapăn înfăşurat în cîrpe, trase în piept aerul otrăvit şi clătină din cap: Iar de spus... cred că ştii şi singur ce trebuie să le spui. Am sărit în picioare.

Stai! zise Fedoseev, scoţîndu-şi din buzunarul de dinăuntru al hainei portofelul şi .întinzindu-mi-1: Ia-l cu tine.

Dar de ce? l-am întrebat nedumerit.

Ia-1! repetă el. Se poate întîmpla să mi se facă rău şi să-1 pierd... O să mi-1 dai tu cînd ne-om întîlni. Iar dacă nu, să-1 dai soţiei mele sau comisarului...

Vorbele acestea nu-mi plăcură. Simţeam cum lacrimi amare îşi făceau drum spre ochi şi cum îmi tremurau buzele.

Dar aviatorul Fedoseev se uita la mine atît de serios, încît n-am îndrăznit să mă împotrivesc. Am luat portofelul, l-am vîrît în sîn, am st r ins şi mai tare cingătoare a şi am fluierat după Brutik.

- Stai! mă opri iarăşi Fedoseev. Dacă vezi cumva înaintea mea pe cineva de la N.K.V.D. sau pe comisarul nostru, să le spui că alaltăieri, la ora nouăsprezece şi treizeci, am văzut trei indivizi în zona incendiului, pe parcela douăzeci şi patru. Credeam că-s vînători. Dar cînd am vrut să cobor mai jos, au deschis foc asupra avionului şi un glonţ a nimerit în rezervorul de benzină.

Ce a urmat, se înţelege de la sine. Şi acum, eroule, dă-i drumul I

Nu-i tocmai uşor, atunci cînd trebuie să salvezi viaţa unui om, să fii nevoit să alergi prin păduri necunoscute pi înfricoşătoare spre apa depărtatului rîu Kalva, fără să ai în faţa ta nici drum, nici cărare, ci să te călăuzeşti numai după soare, a cărui lumină trebuie să bată tot timpul în coada ochiului tău stîng.

în drumul meu am fost de multe ori silit să ocolesc desişuri nepătrunse, rîpe adinei sau mlaştini duhnind a umezeală. Dacă n-ar fi fost ordinul aspru al lui Fedo-seev, m-aş fi încurcat şi m-aş fi rătăcit prin pădure cel puţin de zece ori, deoarece mereu mi se părea că •Uerg îndărăt, spre locul unde poposisem noaptea trecută, cu toate că aveam soarele în stînga mea.

Şi uite aşa, înaintam cu hotărîre. Mă opream doar din cînd în cînd să-mi şterg fruntea şi să-1 mîngîi pe prostul de Brutik, care nu mă slăbea un pas, de bună seamă că numai de frică. Scoţînd limba de un cot, mă privea trist cu ochii lui neştiutori.

Cam după o oră de drum se stîrni un vînt puternic şi curînd o pîclă ca cenuşa acoperi cerul. Soarele se mai desluşi cîtva timp ca o pată întunecată şi difuză şi în curînd dispăru cu totul.

Mergeam repede şi cu băgare de seamă. Dar de la o vreme mi-am dat seama că începusem să încurc drumul.

Acum, cerul de deasupra mea era pretutindeni deopotrivă de întunecat. Şi nu numai cu ochiul sting, dar nici cu amîndoi ochii nu mai puteam desluşi nici cea mai mică zare de lumină.

Se scurseră aşa cam două ore. Soarele nu se mai arătă, peste Kalva nu dădusem, puterile mă părăsiseră şi pînă şi frica îmi pierise. Nu mai simţeam altceva decît

bbos«aiă Mo sttgiOtlBipHtâf;mşalc&>m«eâg(dîni£imăiBetaifa trîi^itt? f4a»4W»bra iniei ănfe k|e£»anijn£[3Q .gjuxgo 0 £

„Iată ce-nsearană viaţa! mă gîndeam, stinahcunocliifl

-iSâfiişil' jUrăi^tiqşlsli^ispţffii) Aâtqair Esăns© detK-ascănweo

ittâîmpţâ^e^OTeti&TQi^iăişinaJt^ âe pildă

«Gtti;^uiQi,c<^»diieiE.xn*afa6bDar aeuţmpo&asiţăriaimieu? îSieeib 5adeoifiţi nAl<@®: sfiatfeiafcv&tir-kcaloose ^târăşte -fo^(.iţto5tJliiîitiici^ilfcrtsfănw raşbâaptăs ajtitta- hŞrresn*tăTi âi£iiîb¥arbâ; ."Căiun ^şt^anşcşqaţi^^iB^ta't&savd ajut £utr¥îitrii<ffl,f'n IBQ. .oiolni BOI BZ iş oaiJ I-ăa mB>)nq lăoni t>3^QdaifăiT»cffl\ ji^âtofeouprd^^ăsirioalse âuaikmdeva pe aproape. Am tresărit. Toc-toc! Toc-b^hMsuiiăc.sus. •Aarftd^cBiŞxodSli ş^Jami frăâffb

f drepţi deasupra capului întuţS^jeî trţirftteii fehui iîasiiî-f^ras, ,C6naracă»itoare.

Şi abia atunci mi-am dat seama că. pădurea âricaEe măi arTâîri- nu? era: -taici ^pustie şimrci moărtâs îm poiană Efeiiâus 'ilutut B%alpen£ işfo albâştarip cşclipeanB Hb elule icu aţipi sts&vekăinşÎBâe pcetutind^aiişrăSabătBa ivâit<tiem-ăfir8pti"djaig»ifcifiî£qmin) breiq im-ăa anujfi ab Jaol ii .fiqşi tiiciTUU. K&asainraiti8>^ie âiniâcîopbHiBsaiti&iitdTga ttisăăintşăfll&d&aigj JSH ta-întirdmpt pferpiixbeceAfo rfi«u$apoi sgrşddifcăTB î i inneepaii "Hăţ sar ş ^tare^ţ Jliripxăîfii iind sat toate părţile stropi mărunţi şi reci de apă: pesdmde xă se feo^MkşeifiAm isarăttiHqpkioard^ «a-ainiEegeac^G iffiMfăriş şlqsmi tipări: ude JfcruEeiiriesrâfedţajfrâ SB^ajiiani^odpjutrfUse'ei kfe-paşiicalraiuHhmnlpmiJiagmo3iQrîi» Msdiei.iiişjsosto-golea la vale apele cenuşii rîul cel lat.jgi&aJjvab jobxs unitara arMpiai dejlnraljşi. &Mm:.iiijaliri4BJHriiiîfiî^era -ţipfeşMIdetoSitfnioi la dreapaşs aixtlţ tfingmii^cjipQja-jJă ş^nSq^eiiQatjrîs-iîrSB ,Yfid«ar Jîfoi 3b aşcga^e^Mipiftască., şifmidăiqrhsniaiiaiflOBâB^fii ©to^Kq^s^e^^firijplltaşi, cosaşi ^TS 4îîriă^5i bSte "v&iejcgj-toăx d£pg^43^iâ#5Lşcul care se chema „Patru bulboane" şi unde, după'j&digg.-ţiile<ifaiatjc^kihFetaee3g, tr«fepi^§ĂB^.fiţ>o^^e:Bxalul CBlfid&dbj ial^D[I^'j&a^^ai$ă^ui^[§ej-^ej|ij%^Y^

ffî$

12 - Comandantul cetăţii de zăpadă

de fum, iar lîngă o coliba mică stătea un cal înhămat la o căruţă. De la mine şi pînă acolo era cel puţin un kilometru.

Un fior rece mă străbătu din creştet pînă-n tălpi. Simţeam că ma furnică prin mîini şi în gît, iar umerii îmi tremurau ca de friguri: îmi dădeam seama că va trebui să trec înot rîul Kailva. Iar eu înotam prost. E drept că eram în stare să trec înot iazul din tîrguşorul nostru, cel din spatele şoproanelor de cărămidă. Mai mult încă: puteam să-1 trec şi să mă întorc. Dar numai pentru că, în locul cel mai adînc, apa iazului abia îmi ajungea pînă la bărbie.

Stăteam aşa, încremenit şi mut. Pe apă pluteau surcele, crengi, smocuri de iarbă verde şi bucăţi de spumă umflată.

Ştiam că, odată ce nu se putea altfel, o să trec înot dincolo, că doar apa nu era chiar aşa de lată ca să mă părăsească puterile şi să mă înec. Dar mai ştiam că ar fi fost de ajuns să-mi pierd cumpătul o clipă, să mă sperii de adîncime şi să înghit o singură gură de apă, ca să mă duc la fund, cum mi s-a întîmplat anul trecut cînd mă scăldam în Lugarka, un pîrîiaş mult mai îngust decît Kalva.

M-am apropiat de mal, am scos din buzunar pistolul de plumb, l-am răsucit în palmă şi l-am aruncat în apă.

Pistolul acela nu era decît o jucărie, iar mie nu-mi ardea de joacă.

M-am mai uitat o dată la malul celălalt, apoi am luat în palmă un pic de apă rece şi am băut. După ce am respirat adînc de cîteva ori, am intrat în apă. Şi, ca să nu-mi irosesc puterile în zadar, am mers pe fundul neted şi nisipos al rîului pînă cînd apa mi-a ajuns la bărbie.

Deodată, la spatele meu se auzi un urlet sălbatic: era Brutik, care alerga ca un nebun de-a lungul malului.

I-am făcut semn cu degetul să mă urmeze, am tuşit de cîteva ori, am scuipat şi, sprijinindu-mă cu picioarele de fund, mi-am făcut vînt, căutînd să înot fără să îm-proşc apa.

Acum, cînd capul abia îmi ieşea deasupra apei, malul către care mă îndreptam mi se părea nespus de depărtat. Şi, ca să nu mă sperii, mi-am lăsat ochii în jos.

Aşa, încetul cu încetul, făcînd totul ca să nu-mi pierd cumpătul, dar mai ales să nu mă grăbesc, înaintam cu fiecare aruncătură de braţ.

Şi pe măsură ce înaintam, apa devenea tot mai rece, iar tufele de pe mal începură să alerge spre dreapta. Asta însemna că mă luase apa la vale. Dar cum mă aşteptam la asta, nu m-am speriat. „N-are decît să mă ia - îmi ziceam. Totul e să fiu calm şi să dau regulat din braţe: un, doi... şi tot aşa înainte..." încetul cu încetul, malul din faţa mea se apropia. începuseră să se desluşească frunzele argintii şi acoperite de puf ale desişului de plopi, iar apa mă purta repede spre cotitura malului nisipos.

Deocamdată, nici în asta nu era vreo primejdie. Dar, pe neaşteptate, în urma mea se auziră glasuri. Aş fi vrut să întorc capul, însă nu mă puteam hotărî.

Puţin după aceea am auzit la spatele meu plescăit de apă şi, după cîteva clipe, l-am văzut pe Brutik, care, cu botul ridicat, bătea deznădăjduit din lăbuţe şi, adunîndu-şi cele din urmă puteri, venea înot spre mine, pieziş.

„Bagă de seamă, frăţioare! mi-am zis îngrijorat. Nu te vîrî în mine, că ne înecăm amîndoi!"

Am făcut o sforţare să mă dau la o parte, dar curentul apei m-a împins îndărăt. Atunci,prinzîndmomentul, blestematul de Brutik mi se caţără, zgîriindu-mă, drept în ceafă.

12*

«? M

£ $-> P 3' *5Kr>P «iŞW
w i-r- -Tl w lt*t ,~r •£-> TO^+J tH _y-,"~5îr-t T-l-M
u
c2 JriP • aS PtacdT^-E -^ cd urOi G,SH

•AH
15
- •« '£ >w gr o
-d -5 o -r rr © g *3 -fi •« „4 o n
Utilii «|.2 §!-^--|-s
^ =T,£ P H © £ *=*
*«« ,Q > __
M fi tnS "S n
a 21 ia g fi
t»
• || î> PP rtg
;«!"•&§§
sna.'-©

^ "^3 .3 ^ 4ri >« S'CS ^rt ; -73 JB TD ™J H rJCr M

»M '.„ O "
* §ă§3S^*f lf'g.g sil ?« 1
«&
JiR?
= . HJ«5-„ ."5 -Jj •- B
^rP* S? ^5 ^ â"» « » '5 «-e^ fi"* *!
•«=*«». fî^-o-a â |^,SŞ a§B*-g?fe £ •2t*«; CT ro T: ffi.J? © «y <* 'ţâ£fi S'ftu- % «3 ft
_T ^ cit pp ->-

^j anei .a^gpi) co" Ck >M S'" <U
i-i ^ -în c^' '-
tU>cr> »>>!

cu fr a» f in -arog-* „, sfi ,P «4. mjî&'S
,'dî
-^-<
.a g*a isS 2 sl-F*^ fel £18
o4 J

«a

zice, cu Volodka al vostru. Mă uit la el - era palid, tremura... „La geografie, zice băiatul, nu mă pricep." Abia l-am putut face să tragă o fugă pînă la Kalva...»

- Asta-i minciună! M-am înroşit, am sărit din pat şi m-am uitat furios drept în ochii mamei.

Şi abia atunci am băgat de seamă că mama glumea, că cearcănele de un galben albăstrui nu-i dispăruseră încă de sub ochi. Asta însemna că nu era mult de cînd plînsese lacrimi amare pentru mine. Numai că nu voia să recunoască. Ce să-i faci, seamănă cu mine!

îşi trecu mîna prin părul meu şi-mi spuse:

- Haide, Volodka, scoală-te şi dă o fugă să-mi aduci

pantofii. Nici pînă acuma nu m-am învrednicit să mi-i scot.

îşi luă desenele, cutia cu compasuri şi riglele şi plecă să se pregătească de examen.

Alerg la cizmar să scot pantofii mamei, dar cînd cobor în curte, aud că mă strigă cu glas deznădăjduit Fenia, care mă zărise din balcon.

- Vino la noi! zice. Dar mai repede, că te cheamă tata!

„Să mă duc - îmi zic. Că pantofii'* am vreme să-i scot şi mai tîrziu."

Şi mă întorc, ca să urc scările din nou.

Cînd ajung sus, Fenka se repede la mine, mă apucă din fugă de mîini şi mă trage în odaia tatălui ei. Fedoseev are un picior scrîntit şi stă în pat bandajat. Pe măsuţă, lingă doctorii, văd un briceag bine ascuţit şi o sulă de oţel. Pesemne că lucra ceva. După ce-mi dă btană ziua, mă întreabă cum s-a făcut de m-am rătăcit şi cum totuşi am dat de rîul Kalva. După aceea, văd că-şi vîră mîna sub pernă, scoate o busolă şi mi-o întinde: seamănă cu<fun ceas, ei sclipitoare şi nichelată, are capac, buton, şi un ac fosforescent care oscilează.

- Ia-o - imi zice el - şi caută să înveţi cum se citeşte o hartă. S-o ai amintire de la mine.

Am luat busola. Pe capac sînt gravate îngrijit anul, luna şi ziua cînd am dat peste Fedoseev în pădure, lîngă avion. în partea de jos e scris: „Lui Vladimir Kurnakov, din partea aviatorului Fedoseev".

Am rămas în picioare, mut. „Da, i-am dat gata! I-am dat gata pe toţi băieţii din curtea noastră, şi nu numai aşa, ci definitiv. Să nu mai aştepte de-acum milă sau cruţare din partea mea!"

îi strîng mina aviatorului şi trec în odaie la Fenia. Ne apropiem amîndoi de fereastră şi rămînem o vreme aşa, duşi pe gînduri. Fenia şopteşte nu ştiu ce, eu însă n-o aud.

în cele din urmă, fetiţa mă trage de mînecă şi-mi spune:

Toate-s bune, numai că-mi pare rău de bietul Brutik! S-a înecat, săracul...

într-adevăr, şi mie îmi pare rău de Brutik. Dar ce să-i faci? Aşa-i la război...

Dacă nu i-am fi vîrît atunci, cu sila, bomboana în gură, poate că nu s-ar fi ţinut scai după noi - zice Fenia cu tristeţe.

Cine ştie, caut eu s-o mîngîi. Dacă nu s-ar fi întimplat aşa, poate că ar fi venit hingherii, l-ar fi prins cu laţul, l-ar fi aruncat în ladă şi la urmă l-ar fi jupuit de viu... Ar fi avut altă moarte. Şi parcă ar fi fost mai bine?...

în faţa noastră se văd pădurile. Focul a fost stins, doar ici şi colo se mai înalţă cîte o şuviţă de fum. însă ultimele brigăzi sînt încă acolo şi-şi termină opera de stingere.

Pe fereastra larg deschisă vedem uzina uriaşă, uzina 12 care lucrează aproape tot tîrguşorul nostru cel nou.

1-4
ta
Q
40.
SI
H4
q
m
a
tac-
r >
ta
►Q
"-+• ta^L ►*• / °
>2JB to * ^sSl^elS
~* si w .j»_5^sy » aV
t_, ta o ta «tal £77"
tac o 9?- -h rvV/* VK-VC' u) 2 a,
. <E. o | ^<« â' £ £ 5
2- cF 5; 5.]p5£ B
N
N.
fi
tac

. H • • u s as st/w
„n-srfb „ ta _. tac „
•\>H w \ s n ^ a a
£ a
o -».
a n
. , a
U) -
o b<
-CV)
a to
O
a ta
_ ^
5 g
o c;
c§
'CU ►_,
(D
O fcc
<-*- CU
<j> a,
ta w
O l-l
ta
ta &>
>-l *"•
a ta
a, u>
>-l
(J> CD
H '
5
,'2

"> g, toc
CP
ta
w 2. ti » .
CD St O g*

Un gard de sjrmjă fbrjnjpâţţ p^e^pă-^Mijduri o împref-muieste. Iar la colţuri, in gheretele de scînduri veghează zi şi noapte santinelele.

Chiar de aici, unde stă Fenia şi cu mine, se aude zornăit de lanţuri, zăngănit de fier, larmă de motoare şi bufniturile grele ale ciocanului pneumatic. Ce se lucrează în această uzină, noi nu ştim. Şi chiar dacă. am şti, n-am spune-o nimănui, decît unui singur om: tovarăşului Voroşilov.

Anul 1939

IuIsnoloD bnio sb IX'Ji I3HT ĂfI38IVnJ1MÎ 38 un Jjsbnild noixivib iunu Iujn£bn£fnoo .voibnsxalA. aq Bvabnu BIO io âUrobni £ii3 .BZROR oq saubfib ifirn

. Inoil el OIBO ni ,hm£i%ol$i o aairnhj ihev IuDoI(ini B! OCI -lila BDBeijaq iş-£a ,£ina[ia £§IO (iul joletal cornjqoiq .BvoDaoM âşnil sb IOI filiv ni isjnfiofiv Injiş £j£ioIini tufifnaid uo ia iaiiaq sb£oo ni £tini(hq2 ,iă§IO Bţfi'i ni AJfillmuaod £9}£*a £ing"L ^filfioo aq «juxib

:£onuqa i-oi£0 niiq iBtuo iob'tLa iimjn i/J i£i ,9l9[£Ş£d uo oslq u3 - iţ-un £a ie olanaonhqa ijmmni i}-un £a £9tuq iA -£a£D elijiăo i ;b ia Ban imni , ini miei 90 £quG . 9l9sjid i^nrl ,9n9i9Îiq al aq itşoiqj 9J nn £3 isşv ioqA. .ăo3toildid B!

t)8i

TIMUR ŞI BĂIEŢII LUI

SE ÎMPLINISERĂ TREI LUNI de cînd colonelul Alexandrov, comandantul unui divizion blindat nu mai dăduse pe acasă. Fără îndoială că era undeva pe front.

Pe la mijlocul verii trimise o telegramă, în care le propunea fetelor lui, Olga şi Jenia, să-şi petreacă sfîr-şitul vacanţei în vila lor de lîngă Moscova.

Sprijinită în coada periei şi cu basmaua înflorată căzută pe ceafă, Jenia stătea bosumflată în faţa Olgăi, care-i spunea:

- Eu plec cu bagajele, iar tu rămîi să faci curat prin casă. Ai putea să nu-ţi încrunţi sprîncenele şi să nu-ţi lingi buzele. După ce termini, încui uşa şi duci cărţile la bibliotecă. Apoi vezi să nu te opreşti pe la prietene,

ci să te duci de-a dreptul la gară. De acolo trimite tatii telegrama asta. După aceea urcă-te în tren şi vino la vilă... Trebuie să mă asculţi, Evghenia. Sînt sora ta...

Şi eu sînt sora ta.

Da... dar eu sînt mai mare... Şi pe urmă, aşa a poruncit tata.

Cind se auzi în curte maşina pornind, Jenia oftă şi se uită în jurul ei prin odaie. Peste tot era o neorîndu-ială înspăimîntătoare. Fetiţa se apropie de oglinda prăfuită în care se răsfrîngea portretul tatălui ei, atîr-nat pe perete.

Bun! Ce importanţă are că Olga e mai mare, ce importanţă are că deocamdată e silită s-o asculte? în schimb, ea, Jenia, are nasul, gura şi sprîncenele întocmai ca ale tatii. Şi fără îndoială că o să-i semene şi la caracter.

Jenia îşi legă mai strîns basmaua pe cap, îşi scoase sandalele, luă o cîrpă, trase de pe masă faţa de masă, puse căldarea sub robinet şi, înfăşcînd peria, împinse grămada de gunoi spre prag.

Curînd se auzi bîzîitul lămpii cu gaz şi vîjîitul primusului. • Podeaua era leoarcă de apă. într-o albie de zinc pentru spălat rufe se umflau şi plesneau clăbuci de săpun. Iar trecătorii de pe stradă se uitau cu mirare la fetiţa aceea desculţă, îmbrăcată într-un sarafan roşu, care stătea cocoţată pe o fereastră larg deschisă de la etajul al doilea şi ştergea de zor geamurile.

Camionul alerga pe şoseaua largă şi plină de soare. Rezemată de o boccea moale şi cu picioarele întinse pe un geamantan, Olga stătea într-un fotoliu de trestie şi ţinea pe genunchi un motănaş roşcat, care se juca cu un bucheţel de albăstrele.

îrs n
K
6-P:

«a*- s-re
*» N M'$? 2
*,, '-"TI •** BÎ
!rx<^/a u i-, o

O? 8 ţ ►d &
3 P
K
5 P
fiT ** tf" ţa»
S «a. JAt ST
f"? "a §-
2r«4 Hi "o •g <£, î*«or
65 o *4 &
<* M-<e: p, , o offiCl
3§ fii
j P *s* -2 -^ p< QS> a, c
» a3 « £"
=~£f j
1i r-»
£- p =
8.2 §^£
acra S*
►Şi, lg.(\jj
P ^0» M
aii *i >-i
«-»"»»
•» tn tr*

61-^ fc

P{P_PA aţs*,
<♦ 3-CPWS ** tn re
§53 &
Kferfia ru Qasfci|h^>-QS re
esc 2- "b ffl>* o
• toreidi_i M»-^. • ţ£g
P&^'^S. ^cfcre^ "-P- £
2^pgg|
tn< nMgp^^
ce CFTS re G ^-3T
« e TJ
L re£0 ^p,

foc
^5^SP3\

.PFTie^. 8
"H. C
îiiiilşgâgi
t P ^ re : P_SD i
53' Sb 5 |£i> ar,<o" P (O^f-iW w- P - •tvîţiQ cu- • o

gr
ST g-

r.qEfeoda[târj©IgfeD($.uis| şda|5teJoe| iniftiiefşi9lnfierb&itite ^ijimedă|Lt?S(iafa dea gtbâ^ase stSjtestfeişmatiă'iikrtfeTeaEw tra podului lunecă cu zgomot de-a: lungul pferetsktiş rupînd în cădere crengi uscate, si se prăbuşi la pămînt, împrăştiind în iuru-vr frunze, de Druştutfi.

bfoara de deasupra^ ăcopexjşului începu sa tremure. Speriat, motănaşul 6- zgîrie 'pe „Ofea^ii o zbughi în urzici, rata se opri nedumerita,, se uita impreiur şi asculta... Dar nici Hi mijlocul tufişurilor verzi, nici peste gard, nici în pătratul nefjru al iei'eştrei şopronului nu se vedea şi ritc&e auzea mmic,

Olga se întoarse pe veranda. r \ (,

- Ăştia-s băieţii care-şi fac de .cap noaptea prin grădinile oamenilor - o lămuri' lapţareasa. Ieri au scuturat doi meri la un. vecin de-ai'meu, ba i-au rupt şi un par. Ce copijJţţn$i Mut ^ znrade .azi... adevăraţi huligani! Mie, drăguţa^?_i^-^pţe£aj; feciorul în Armata Roşie. Şi la plecar^f^ţcj ^iiiiuma_vru|, şa^ea. Atîta mi-a spus: „Rămîi cu'bin^^m'ftm^ s?9Jv^ îrfcat fluierînd, drăguţul de el! Spre seară m-a'apucat jalea şi, după c%%iinţăt? <amv|>iiîis9^u|ihte'le Mg^teai/tcindo infam We-gifFmPfe^îptol?%ă9«mbI^'«neriwp^tuTtie3^ nt^ml gîndit, acum am rămas singură, n-are cine să niăiager^nil £&oparqănmi^lfea^TtăBiWie9»ui^«^^^ito! C^omjnp?<iO cărămidă în cap^Jşicgîataciî Qărr^Ujn^z^Lirj^r^t^pjftţtaţ^ 4fc-§fij&> căjdiu! mii^i^ur^fbjiimjc .GfeaUnrîpîr^lrfi-ce s-au învîrtit, pe urmă au pleca^.KAiyg%gi ^n f^r1sŞsun3

are de seama dintr-6
cutie de pielfe- lin acordeon alp şi s^tprcof, de sioei,

pfâreM^ifed^lâ^afa3 d^IhrW'e'i &*&&&""&
de paş
98*

Luă acordeonul pe genunchi, îşi petrecu pe după umăr cureaua şi începu să cînte un cîntec pe care-1 auzise de curînd:

„O, ce n-aş da
Să te mai văd o dată!
Să te mai văd o dată!
De două ori... de trei...
Cum ai putea să-nţelegi,
Tu, ce ca fulgerul zbori.
Cum te-aştept nopţi întregi,
Cum te-aştept pînă-n zori?
Da! £3"
Aviatori!
Plecaţi acum
în lungul vostru drum.
De-o să vă-ntoarceţi curînd,
Asta eu nu pot să ştiu,
Dar să vă-ntoarceţi oricînd,
Fie chiar şi nuti tîrziuf'

în timp ce cînta, Olga se uită de cîteva ori cu nelinişte spre un tufiş întunecat, care se înălţa în curte lîngă gard.

După ce-şi sfîrşi cîntecul, se ridica repede în picioare şi, întorcîndu-se spre tufă, întrebă tare:

- Hei, dumneata de colo, ascultă! De ce te-as-
cunzi? Şi ce cauţi aici?

Atunci, din tufiş ieşi un bărbat îmbrăcat într-un costum alb obişnuit. îşi aplecă uşor capul şi-i răspunse politicos:

Nu mă ascund. Dar sînt şi eu puţin artist. N-aş fi vrut să te tulbur, de aceea am stat şi te-am ascultat.

Da, dar puteai să stai şi să asculţi şi din stradă. Dumneata însă, cine ştie de ce, ai sărit peste gard!

190

Eu, peste gard?... se supără străinul. Iartă-mă, dar nu-s pisică. Acolo, în colţ, lipsesc cîteva scînduri, pe-acolo am intrat.

Am înţeles! şi Olga zîmbi. Dar pentru a intra aveai portiţa. Şi acum fii bun şi ieşi pe portiţă...

Străinul părea ascultător. Fără să spună o vorbă, ieşi pe portiţă, trăgînd zăvorul în urma lui, lucru care-i plăcu Olgăi.

Stai! îl strigă ea, coborînd treptele cerdacului. Cine eşti dumneata? Eşti artist?

Nu - îi răspunse străinul. Sînt inginer-mecanic, dar în timpul liber cînt şi joc în trupa de operă a uzinei noastre.

Ascultă - îi propuse Olga pe neaşteptate, simplu - hai cu mine, te rog, pînă la gară. O aştept pe sora mea cea mică. E întuneric, e tîrziu şi văd că nu mai vine. Mie nu mi-e frică de nimeni, însă nu cunosc încă străzile pe-aici. Dar stai, de ce vrei să deschizi por-tiţa? Poţi foarte bine să mă aştepţi şi dincolo de gard...

Fata îşi duse acordeonul în casă, îşi aruncă un şal pe umeri şi ieşi în strada învăluită în întuneric, unde mirosea a rouă şi a flori.

Olga era supărată pe Jenia, de aceea nu prea vorbi cu însoţitorul ei pe drum. Dar el îi spuse că-1 chema Gheorghi Garaev şi că lucra ca inginer-mecanic la uzina de automobile.

O aşteptară pe Jenia în gară. Trecuseră deja două trenuri. în sfîrşit, sosi şi al treilea, cel din urmă.

Cu fetişcana asta afurisită n-am decît bătaie de cap! strigă Olga, necăjită. Ei, dacă aş avea patruzeci de ani sau măcar treizeci! Dar eu n-am decît optsprezece şi ea treisprezece, aşa că nu m-ascultă deloc!

Nu trebuie să ai patruzeci de ani! zise Gheorghi, hotarît. E mult mai bine să ai optsprezece... Şi nu

mai-Ihîrîgrijorată:, sorâqdumitale '& ÎSBJ soseaşcă/âesigur rhiifreiidimineaiă>>:>5qH ,îloo ai .olooA .jgjiaiq a-trn inb Peronul se golise. Gheorghi îşi sdeasei pf0Btţ^ar«sttiJi. ifrtfrolipafadeeai see^propiaiă. dgi<il kfoî &âi$ftândr& zdra-venip|<tâTeq înţ aşfeeptarearcfociiîliid^işi isjfcoas?3Jîăoşp. isfoţe-găfM»e'. o Bnuqa sa Bi&'i /loîâîluoaB soxsq limi&iiS,

'"^A^Miltt^inelfe *tno*zl£e î^l%felgh'K^p*aiziadiîlîn chibrit şi luminînd faţa celui mai mâ^mntr^feăie"friJi-i îiiâfif#eD'8g â^te^lrî 3BfIS&id eâ9 tlpMŞ ire^Mi^săT-mi dai bună seara, depE^^a^^vu^^^fle^rek ^SPîâ&jÂ difidş^fîrîţă3 M§^krt^^ân<i&riââîfâie^ftF'în€erckî7 ctt^roultă «îipfe|ă?

DsăŞqrti^i f8 sbîhdirârr5in'I'^duilrckîgitn9a.'Ii5fe cheamă Mihail Kvakin. Nu-i aşa?,, -nte&on rarustf

'mSăî5feÎ3âl|Bft II M9e9ş^^â%4râiăâte?ratriar ^hlorîîfi QtirfiâctfbS^l/f ^lilfi'Wlgi lâ$Eh.m

cfeoxii/o jm'jsani .ifiojnin ^b Bani 9-ifli .ua ^j£f/L .sniv ierţi -ioP?îrfl3g§b% MW^f, fiSfiMftfe R&§k>^lHB&3<fe*#

.V.TO^^&^b^nVi^^^fqŞT^Rari iî IWlfrM i^fîă^Tfr ijsa^r?Hî5rr?rrB^r ţl^P^P^KWfii^Ws^iSA Jr/rdg jFîla~ flBffjj- ,0;ii9fîMr(i nit fiJiuliivnî Bbciî?. ni iaoi rş nomu eq

- De-aici - îi răspunse.il^akiniţnâiia. E amchmi lui Timka Garaev. Ştii, ar trebui să punem mîna pe $ţmkaî^îb s§ri | şag§nabo,j3îiaiB^ă.3^eâ)ătâip/2^a a^iGiat ^nee^t^-jie ^ă/ţetii îşitsini<âe, pareh oăq puri ijaEJiâ^daiîcait» ÎPB^ebsan-^^^ăi. £0 .Bioui Io ia VSBIBQ iri^iosdO

Chiar atunci cei doi prieteni văz&r^$â°egpă$&l ^yfi^ ouKlini,cg]ifb ftnnafeKdarjSttăg dtfmtf'TgânMt J|l£f5i%&e*îit&bil carefrcoborab sctril^îsprîj feiriâui§e2 în^fe"âlfoflî - n uasii ofa Bfcg ^xSbtte^Fi'1©? KoiţlgSÎgik^^drrP^MtBinM? Băie-*»3H? telrăSitf gf-âblp^âpâ^elf ^t^noWaOTlS TÎtfg cmjPdâeă^n^refftârîbitffarl^Da^rrie1 îffîa|ffiar# £F%?a vorlWpIfife ătijPMtfguflP tMrfitltâ;PS31TO|ars^ slre^, âîflaffigrlâtăeigu! ^t^î9WÎ jM *5o^ W9a$o?£ ^"av, IŞÎ Vizu-d^'^iW.^0 i£ & 9md i£ra liura 3 .îilBtori

'«2 ,

Jenia n-avusese cînd să expedieze telegrama pentru tata din gara Moscova. De aceea, cînd cobori din trenul de centură, se gindi să caute oficiul poştal al staţiunii de odihnă.

După ce traversă parcul bătrîn, unde culese clopoţei, fata se pomeni pe neaşteptate la o răscruce de uliţe, cu case înconjurate de grădini, a căror înfăţişare părăsită dovedea că nu nimerise acolo unde trebuia.

La cîţiva paşi de ea, Jenia văzu o fetiţă isteaţă, care, ocărind, trăgea de coarne o capră încăpăţînată.

- Spune-mi, te rog, drăguţă - ii strigă Jenia -

pe unde s-o iau ca să ies la poştă?

însă chiar in clipa aceea capra se smuci şi, cu capul în piept, o rupse la fugă prin parc, iar fetiţa alergă plîngind în urma ei. Jenia se uită în jur: începea să se întunece şi nu se vedea nicăieri ţipenie de om. Arunci deschise o portiţă, care dădea în

grădina unei vile cenuşii ca un etaj, şi o porni pe cărare spre cerdac.

- Vă rog să-mi spuneţi - întrebă ea tare, însă cît se poate de politicos, fără să deschidă uşa - pe unde s-o iau ca să ajung la poştă?

Dar nu-i răspunse nimeni. Fata stătu puţin pe gin-duri, apoi deschise uşa şi, trecind printr-un coridor, intră într-o odaie. Stăpinul vilei nu era acasă.

Tulburată, se întoarse cu gîndul să plece, cînd un ciine mare şi roşcat ieşi fără zgomot de sub masă, o cercetă cu luare-aminte pe fetiţă şi, miriind domol, se întinse lingă prag, tăindu-i drumul. Jenia se zăpăci.

- Tare mai eşti prost! strigă ea, speriată, răsfirin-du-şi degetele. Doar nu-s hoaţă. N-am luat nimic de la voi. Uite, asta-i cheia casei noastre, iar asta e tele grama pentru tata. Tata e comandant... înţelegi?

13 - Comandantul cetăţii de zăpadă

Cîinele tăcea, dar nu se urnea din loc. Iar Jenia, înaintînd încetişor spre fereastra deschisă, continua să vorbească:

- Aşa? Prin urmare, stai culcat? Foarte bine, stai cum pofteşti... Eşti un cîine aşa de bun... pari a fi şi deştept, şi simpatic.

Dar abia puse Jenia mîna pe pervazul ferestrei, că dulăul cel simpatic mîrîi înspăimîntător şi se ridică în picioare, aşa că Jenia, speriată, se urcă pe divan, strîngîndu-şi picioarele sub ea.

- Asta-i chiar frumos! urmă fata, aproape plîngînd. N-ai decît să prinzi hoţii şi spionii, dar eu... eu sînt om de treabă. Să ştii tu!... Şi Jenia scoase limba: Na, prostule!

Aşează apoi cheia şi telegrama pe marginea mesei. Trebuia să aştepte să se întoarcă stăpînii.^j *

Trecu un ceas, trecură două... Se întunecase de-a binelea. Pe fereastra deschisă veneau din depărtare fluierat de locomotivă, lătrat de cîini şi bufniturile unei mingi de volei. De undeva se auzea o ghitară. Şi numai acolo, în jurul vilei cenuşii, era pustiu şi linişte.

Jenia îşi lăsă capul pe sulul aspru al divanului şi începu să plîngă domol.

Pînă la urmă adormi buştean.

Se trezi abia a doua zi dimineaţă.

Dincolo de ferestre se auzea freamătul frunzişului de un verde proaspăt, spălat de ploaie. Prin apropiere scîrţîia roata unei fîntîni, iar pe undeva se tăiau lemne. Numai în vilă domnea aceeaşi linişte ca şi înainte.

Avea sub cap o pernă moale de piele, iar picioarele îi erau acoperite cu un cearşaf subţire. Cîinele nu se mai afla acolo.

Asta însemna că fusese cineva în odaie astă-noaptel

194

Jenia sări de pe divan, îşi aruncă părul pe spate, îşi potrivi sarafanul mototolit, luă de pe masă cheia şi telegrama pe care n-o expediase încă şi se pregăti s-o ia la goană.

Dar deodată zări pe masă o foaie de hîrtie, pe care sta scris cu litere de o şchioapă, cu creion albastru:

„Fetiţo, cînd pleci, să tragi uşa mai tărişor". Iar dedesubt iscălitura: „Timur".

„Timur? Cine-o mai fi şi Timur ăsta? Ar trebui să-1 văd şi să-i mulţumesc."

Jenia aruncă o privire în odaia de alături. Acolo văzu o masă de scris, pe care se aflau un serviciu de scris, o scrumieră şi o oglindă. La dreapta, lîngă o pereche de jambiere de piele, descoperi un pistol vechi şi zgiriat. Tot acolo, sprijinită de masă, era şi o sabie turcească încovoiată, cu teaca jupuită şi roasă. Jenia puse pe masă cheia şi telegrama, luă sabia în mînă, o scoase din teacă, apoi o ridică deasupra capului şi se uită în oglindă.

Avea o înfăţişare fioroasă. „N-ar strica să mă fotografiez aşa şi să arăt fotografia fetelor, la şcoală! se gîndi ea. Aş putea să croiesc chiar o minciună, să spun, de pildă, că m-a luat tata pe front. N-ar strica să iau şi pistolul în mîna stingă... Uite, aşa-i şi mai bine!" Apoi îşi încruntă cît putu mai mult sprîncenele, îşi strînse buzele şi, ţintind în oglindă, apăsă pe trăgaci.

în odaie răsună o bubuitură. Fumul înceţoşa ferestrele şi oglinda se răsturnă peste călimară. Asurzită, Jenia uită pe masă şi cheia, şi telegrama şi ieşi puşcă din odaie, căutînd să fugă cît mai departe de casa aceea misterioasă şi plină de primejdii.

Fără să ştie cum, se pomeni pe malul unui pîrîu. N-avea la ea nici cheia casei de la Moscova, nici reci-pisa telegramei, nici

măcar telegrama! Acum o să fie nevoită să-i spună Olgăi tot adevărul: şi chestia cu

13*

195

cîinele, şi că rămăsese peste noapte într-o vilă pustie, şi povestea cu sabia turcească, ba chiar şi cu focul de revolver! Nu, asta nu-i bine! Ei, dacă ar fi tata aici, el ar înţelege... Dar Olga n-o să înţeleagă nimic. Olga o să se supere, ba poate chiar o să plîngă. Iar asta ar fi şi mai rău! Şi Jenia ştia să plîngă. Dar cînd o vedea pe Olga plîngînd, îi venea să se urce pe un stîlp de telegraf, într-un copac înalt, sau pe hogeacul casei...

Ca să-şi facă curaj, se scaldă, apoi plecă încetişor să-şi caute vila.

în timp ce Jenia urca treptele verandei, Olga stătea în bucătărie şi încerca să aprindă primusul. Auzind paşi, întoarse capul şi, fără să scoată o vorbă, îşi aţinti privirea duşmănoasă asupra Jeniei.

Bună dimineaţa, Olia! zise Jenia, oprindu-se pe treapta de sus şi încercînd să zîmbească. Olia, n-ai să mă certi?

Ba da! îi răspunse Olga, fără să-şi ia ochii de la ea.

Bine, n-ai decît să mă certi - făcu Jenia, resemnată. Dacă ai şti ce întîmplare ciudată, ce aventură extraordinară am avut! Haide, Olia, nu mai încrunta sprîncenele, că nu s-a întîmplat cine ştie ce... doar că am pierdut cheia de la casă şi nici telegrama pentru tata n-am dat-o...

Şi Jenia închise ochii pe jumătate şi răsuflă adînc, pregătindu-se să dea drumul la toate noutăţile deodată. Dar tocmai atunci portiţa din faţă se deschise cu zgomot. O capră zburlită, plină toată de scaieţi, năvăli în curte şi, cu capul în piept, o luă la goană spre fundul grădinii. Iar în urma ei alerga plîngînd fetiţa cea desculţă, pe care Jenia o mai văzuse o dată.

Profitînd de acest prilej, Jenia lăsă baltă discuţia primejdioasă cu soră-sa şi se repezi să alunge capra

196

din grădină. O ajunse din urmă tocmai cind fata, gifîind, o apucase de coarne.

Ascultă, n-ai pierdut nimic? o întrebă fetiţa cea străină pe Jenia, ghiontindu-şi înainte capra.

Nu - îi răspunse Jenia, nedumerită.

Dar asta a cui e? Nu-i a ta? Şi fetiţa îi arătă cheia de la casa din Moscova.

Ba e a mea - îi răspunse Jenia în şoaptă, întor-cînd capul, cu frică, spre verandă.

Uite cheia, recipisa şi un bileţel. Telegrama a şi fost trimisă - zise fetiţa printre dinţi, tot aşa de încet.

Şi punînd în mina Jeniei un pacheţel, îi mai dădu un ghiont caprei.

Capra o luă la trap spre portiţă. Fetiţa cea desculţă porni după ea ca o umbră, de-a dreptul spini şi urzici. Şi, îndată ce trecură pragul portiţei, se făcură nevăzute.

Strîngînd din umeri, ca şi cum ea ar fi mîncât bătaie, nu capra, Jenia desfăcu pacheţelul:

- Asta-i cheia. Asta-i recipisa de la telegramă. Prin urmare, cineva a expediat telegrama. însă cine?... A, uite şi bileţelul! Dar ce înseamnă asta?

în bileţel scria, cu litere mari şi cu creion albastru:

„Fetiţo, să nu-ţi fie frică de cei de acasă. Totul e în ordine, iar de la mine n-o să afle nimeni nimic". Mai jos, semnătura: „Timur".

Ca vrăjită, Jenia vîrî încet bileţelul în buzunar. Apoi îşi îndreptă umerii si, liniştită, se întoarse la Olga.

Olga stătea tot acolo, lîngă primusul care nu voia să se aprindă. Avea ochii plini de lacrimi.

- Olia! strigă atunci Jenia, dezolată. Am glumit. De ce te-ai supărat pe mine? Am făcut curăţenie în casă, am spălat geamurile, mi-am dat toată silinţa să

fie totul aşa cum trebuie, am spălat pînă şi podelele, şi toate cîrpele! Uite cheia de la casă şi recipisa de la telegramă. Haide, lasă-mă să te sărut. Dacă ai şti cit te iubesc! Vrei să sar de pe acoperiş în urzici de dragul tău?

Şi fără să mai aştepte răspunsul Olgăi, i se aruncă de gît.

Da... dar eu eram îngrijorată - zise Olga cu deznădejde. Totdeauna faci glume proaste... Iar tata mi te-a dat în grijă...

Lasă-mă în pace, Jenia! Nu vezi că-s plină de gaz pe mîini? Mai bine toarnă laptele în cratiţă şi pune-1 pe primus!

Eu... eu nu pot fără să glumesc! îngăimă Jenia, în timp ce Olga se spăla pe mîini.

Trînti cratiţa cu lapte pe primus, pipăi bileţelul din fundul buzunarului, apoi întrebă:

Olia, oare există Dumnezeu?

Nu - îi răspunse Olga, vîrîndu-şi capul sub robinet.

Dar atunci, cine există?

Lasă-mă în pace! făcu Olga, necăjită. Nu există nimeni!

Jenia tăcu puţin, apoi o întrebă din nou:

Olia, dar cine-i acela Timur?

în orice caz nu-i Dumnezeu. A fost un ţar în evul mediu - răspunse Olga fără tragere de inimă, săpunindu-şi faţa şi mîinile. Un ţar şchiop şi rău.

Dar dacă nu-i ţar, şi nu-i nici rău, şi nici din evul mediu, atunci cine-i?

Atunci nu ştiu. Lasă-mă în pace! Ce ţi-a venit, mă rog, cu Timur al tău?

Mi-a venit aşa, fiindcă mi se pare că-1 iubesc tare mult pe Timur ăsta.

Pe cine?... Şi nedumerită, Olga îşi ridică faţa plină de clăbuci: Ce tot îndrugi acolo şi nu mă laşi

să mă spăl în linişte? Lasă că s-o întoarce el, tata, să vadă ce-i cu dragostea asta a ta!...

- Ei, şi ce-i dacă s-o întoarce tata? strigă Jenia cu patos, dar în acelaşi timp eu tristeţe. Chiar dacă se întoarce, se întoarce pentru puţin timp. Şi sînt sigură că n-o să obijduiască un suflet singur şi fără apărare.

'- Nu cumva eşti tu sufletul acela singur şi fără apărare? întrebă Olga, nedumerită. Eh, Jenka, Jenka, nu mai înţeleg ce fel de om eşti şi cu cine semeni!

Atunci Jenia îşi lăsă capul în piept şi, cercetîndu-şi chipul care se răsfrîngea în capacul rotund al ceainicului nichelat, răspunse mîndră, fără să stea pe gîn-duri:

- Cu tata! Numai cu el. Atît. Şi cu nimeni altci neva pe lume!

Doctorul F. G. Kolokolcikov, domnul cel în vîrstă, stătea în grădina casei şi-şi repara o pendulă. în faţa lui, în picioare, stătea Kolea, nepotu-său. Chipul băiatului părea abătut. Ai fi zis că îl ajuta pe bătrîn la lucru. în realitate, însă, ţinea în mînă o şurubelniţă şi aştepta de un ceas să i-o ceară.

Dar arcul de oţel care trebuia aşezat la locul lui era grozav de încăpăţînat, iar bunicul avea o răbdare... Ai fi zis că aşteptarea n-o să se mai sfîrşească niciodată. Şi Kolea nu mai putea de necaz, cu atît mai mult, cu cît de după gardul vecin se ivise pînă acum de cîteva ori capul zburlit al lui Sima Simakov, un băiat grozav de isteţ şi destoinic. Şi Sima Simakov îi făcea lui Kolea semne atît de ciudate şi de neînţeles - şi cu limba, şi cu capul, şi cu mîinile - încît pînă şi Tatianka, sora lui Kolea, o fetiţă de cinci ani, care stătea sub tei şi se căznea să vîre un ciulin în gura cîinelui lungit alene lîngă ea, începu deodată să ţipe, ba chiar îl trase pe bunicu-său de pantaloni,

ceea ce-1 făcu pe Simka Simakov să se ascundă după gard.

în sfîrşit, arcul intră la locul lui.

Omul trebuie să muncească - rosti sentenţios F. G. Kolokolcikov, domnul cel cărunt, ridicîndu-şi faţa asudată către Kolea. Iar după mutra ta, s-ar zice că bei unt de ricin. Dă-mi şurubelniţa şi na-ţi cleştele! Munca înnobilează pe om. Şi ţie tocmai nobleţea sufletească îţi lipseşte. De pildă, ieri ai mîncat patru porţii de îngheţată, fără să-i dai şi surorii tale celei mici.

Minte, neruşinata! strigă Kolea, indignat, arun-cîndu-i Tatianei o căutătură mînioasă. I-am dat de trei ori la şir cîte două linguriţe. Cu toate astea, a venit să mă pîrască, dar a uitat să spună că, trecînd pe lîngă măsuţa mamei, a şterpelit patru copeici!

Dar tu n-ai coborît astă-noapte cu frânghia pe fereastră? i-o trînti Tatiana, netulburată, fără să întoarcă măcar capul. Ba mai ţii şi o lanternă ascunsă sub pernă! Iar ieri, nu ştiu ce huligan a aruncat cu pietre în fereastra odăii noastre de dormit: zvîrlea cîte-o pietricică şi fluiera, şi iar zvîrlea, şi iar fluiera...

Auzind aceste vorbe nesocotite ale neruşinatei de Tatianka, lui Kolea Kolokolcikov i se opri răsuflarea. Un fior îi trecu prin tot trupul, din creştet şi pînă-n călcîie. Dar, spre

norocul lui, adîncit în lucru, bunicul nu ţinu seama de o calomnie atît de cumplită, ori poate că nici n-o auzi. Tocmai atunci, şi tocmai la timp, intră în grădină lăptăreasa, care, turnînd laptele cu măsura, începu să se plîngă:

- Să vedeţi, Fedor Grigorievici, nişte hoţi erau cît pe ce să-mi fure astă-noapte butoiul de stejar din curte! Iar azi mi-au spus oamenii că au văzut in zori, pe acoperiş la mine, doi indivizi: şedeau, cică, pe hogeac şi bălăbăneau din picioare...

200

- Adică, cum vine asta, pe hogeac? Dă-mi voie să te-ntreb, ce interes puteau să aibă? începu s-o descoasă, mirat, bătrinul.

Deodată, dinspre coteţul găinilor se auzi mai întîi un zăngănit, apoi o bătaie ca de gong. Şurubelniţa din mina domnului cărunt tremură şi, cît ai clipi, arcul încăpăţînat sări de la locul lui şi căzu cu zgomot pe acoperişul de tablă. Toată lumea - pînă şi Tatianka, pînă şi cîinele cel leneş - se întoarse în acelaşi timp, fără să priceapă de unde venea zgomotul şi ce se întîm-plase. Numai Kolea Kolokolcikov, fără a spune un cuvînt, o zbughi ca un iepure de-a dreptul peste straturile cu morcovi, făcîndu-se nevăzut dincolo de gard.

Nu se opri decît lîngă grajdul vacilor, de unde răsunau, ca şi din coteţul găinilor, aceleaşi zgomote stridente, de parcă bătea cineva cu o greutate de cîntar într-o şină de oţel. Acolo se ciocni cap în cap cu Sima Simakov, pe car-1 întrebă neliniştit:

Ascultă... nu înţeleg. Ce-nseamnă asta?... Alarmă?

Da' de unde! După instrucţiunea numărul unu, pare să fie semnalul de adunare generală.

Săriră apoi peste gard şi se strecurara printr-o spărtură în parc. Acolo dădură peste Gheika, un băietan voinic şi lat în umeri. în urma lui venea în goană Vasili Ladîghin, după el alţii. Şi, sprinteni, fără să facă cel mai mic zgomot, o luară la fugă pe cărări nu-mai de ei cunoscute, spre o destinaţie anumită, schim-bînd din mers cîte-o vorbă-două:

Nu-i alarmă?

Da' de unde! După instrucţiunea numărul unu, ăsta-i semnalul de adunare generală.

Care semnal? Doar nu-i „trei-stop", „trei-stop"! Trebuie să fie vreun dobitoc care a învîrtit de roată de zece ori la şir!

201

- O să vedem!

Da, aşa-i, o să verificăm!

înainte, băieţi! Ca fulgerul!

în vremea asta, un băiat de vreo treisprezece ani, înalt şi cu părul negru, stătea în faţa mesei din odaia vilei în care-şi petrecuse noaptea Jenia. Purta pantaloni negri, subţiri şi o cămaşă albastră cu mînecă scurtă, pe care era brodată o stea roşie.

Un bătrîn cărunt şi cu părul lung se apropie de el. Avea o cămaşă de pînză sărăcăcioasă, iar pantalonii, foarte largi, erau numai petice. De genunchiul stîng purta, legat cu curele, un picior de lemn, cioplit grosolan, într-o mînă ţinea un bileţel, în cealaltă un revolver vechi şi zgîriat.

„Fetiţo, cînd pleci, să tragi uşa mai tărişor", citi bătrînul, ironic. Totuşi, pînă la urmă, poate că ai să-mi spui cine a dormit astă-noapte la noi, pe divan?

O fetiţă pe care o cunosc - îi răspunse băiatul, fără tragere de inimă. Eu nu eram acasă şi cîinele n-a lăsat-o să plece.

,- Vezi că minţi? se supără bătrînul. Dac-ar fi fost o fetiţă cunoscută, i-ai fi spus pe nume, colea, în bileţel'.

Cînd am scris bileţelul, nu ştiam cum o cheamă, dar acum ştiu.

Nu ştiai... Şi dimineaţa ai lăsat-o singură în odaie? Nu, prietene, eşti bun de trimis la balamuc! Ticăloasa a spart oglinda şi a făcut ţăndări scrumiera. Noroc că revolverul era încărcat cu cartuşe oarbe. Dar dacă erau cartuşe adevărate?

Bine, unchiule... dar dumneata n-ai cartuşe adevărate, pentru că săbiile şi puştile duşmanilor dumitale sînt de... lemn sadea.

202

MM ti B 'f-- llHtHI4l HMUI

Ai fi zis că bătrînul zîmbeşte. Totuşi, scuturîndu-şi pletele, zise cu asprime:

- Bagă de seamă! Ştii că mie nu-mi scapă nimic.

Şi după cît văd, treburile tale sînt cam suspecte...

Tare mă tem că din pricina asta o să te expediez acasă la maică-ta!

Bocănind cu piciorul lui de lemn, bătrînul urcă scările spre etaj. Cînd dispăru, băiatul sări în sus de bucurie, apucă de labe cîinele, care tocmai dăduse buzna în bucătărie, şi-1 sărută pe bot.

- Ei, ce zici, Rita? Am dat de dracu amîndoi!

Dar nu-i nimic, astăzi e bine dispus. Acuşi o să în ceapă a cînta!

într-adevăr, din odaia de sus se auzi cum îşi dregea cineva glasul, apoi un tra-la-la!... După aceea, o voce plină, de bariton, începu să cînte:

...Sînt patru nopţi de cînd nu dorm. Şi se pare Că-n linişte şi-n beznă pîndesc mereu duşmanii...

"- Stai, turbatule! strigă Timur la cîine. Ce-mi rupi pantalonii? Unde vrei să mă duci?

Şi deodată, înţelegînd, Timur închise cu zgomot uşa care ducea sus, la unchiu-său, şi luîndu-se după cîine, trecu prin coridor şi ieşi în verandă.

Acolo, într-un colţ, lîngă un telefon, se zbătea, sărea şi se lovea de perete un clopoţel de aramă, atîrnat de o sfoară.

Băiatul îl strînse în palmă şi petrecu sfoara pe după un cui. Dar sfoara încetă să mai zbîrnîie: fără îndoială că se rupsese pe undeva. Atunci, nedumerit şi furios, Timur înşfacă receptorul telefonului.

Cu un ceas înaintea celor povestite mai sus, Olga stătea la masă, avînd în faţa ei un manual de fizică. Jenia intră în odaie şi luă sticluţa cu tinctură de iod.

Jenia - o întrebă Olga supărată - unde te-ai zgîriat aşa la umăr?

Păi mergeam pe cărare - îi răspunse Jenia cu prefăcută nepăsare - şi am dat peste nu ştiu ce ascuţit care înţepa... Şi uite, m-am zgîriat 1

Dar cum se face că eu nu dau niciodată peste „nu ştiu ce ascuţit care înţeapă"? o îngînă Olga.

'- Nu-i adevărat! Ai şi tu înaintea ta examenul de matematici, care-i şi ascuţit, şi te şi înţeapă! Parcă văd că ai să cazi!... Ascultă, Olecika, nu te face inginer, fă-te doctor - urmă Jenia, împingînd spre Olga oglinda de pe masă. Uite, ai tu mutră de inginer? Un inginer trebuie să fie aşa... aşa... şi aşa... (Şi Jenia se strîmbă de trei ori, plină de energie.) Iar tu eşti aşa... aşa... şi aşa... (Şi Jenia făcu ochii galeşi, îşi ridică puţin sprîncenele şi zîmbi dulce.)

- Eşti o proastă! zise Olga, îmbrăţişînd-o. Şi după ce o sărută, o dădu uşurel la o parte: Du-te, Jenia, şi lasă-mă în pace. Mai bine dă o fugă pînă la fîntînă şi adu nişte apă.

Jenia luă un măr dintr-o farfurie, se trase într-un colţ, stătu puţin în faţa ferestrei, apoi desfăcu la iuţeală curelele cutiei acordeonului şi începu iarăşi:

Ştii, Olia? Azi s-a apropiat de mine un bărbat destul de simpatic ca înfăţişare: blond, îmbrăcat în haine albe... Şi m-a întrebat: „Cumte cheamă, fetiţo?" „Jenia"... i-am răspuns.

Jenia, lasă-mă în pace şi nu mai umbla la acordeon - zise Olga, fără să se întoarcă şi fără să-şi ridice ochi de pe carte.

„Iar pe sora ta - urmă Jenia, scoţînd acordeonul din cutie - o cheamă Olga, nu-i aşa?"

Jenka, lasă-mă în pace şi nu mai umbla la acordeon! repetă Olga, devenind atentă fără să vrea.

„O, ce minunat cîntă sora dumitale, zicea el. N-ar dori să urmeze conservatorul?" (Vorbind, Jenia scosese acordeonul din cutie şi acum îşi petrecea cureaua pe după umăr.) „Nu, i-am răspuns eu, s-a şi înscria la construcţii, specialitatea beton armat." Atunci el a făcut: „A-a!" (Şi Jenia apăsă pe o clapă.) Iar eu i-am răspuns: „Be-e!" (Şi Jenia apăsă pe altă clapă.)

Obraznico! Pune acordeonul la loc! strigă Olga, sărind de pe scaun. Cine ţi-a dat voie să intri în vorbă cu tot felul de bărbaţi?

Lasă că-1 pun - se supără Jenia. N-am intrat su în vorbă cu el, el a intrat în vorbă cu mine! Voiam să-ţi spun ce-a mai fost, dar acum nu-ţi mai spun. Las' că vine tata şi o să-ţi arate el ţie!

Mie? Ba ţie o să-ţi arate, că tu nu-mi dai pace să învăţ!

Ba ţie! îi răspunse Jenia tocmai din cerdac, înşfă-cînd căldarea goală. Am să-i spun eu cum mă trimiţi de o sută de ori pe zi ba după gaz, ba după săpun, ba după apă! Doar nu-s nici camion, nici cal şi nici tractor!

Jenia aduse apă, puse căldarea pe bancă, dar cum Olga continua să stea aplecată asupra cărţii fără s-o ia în seamă, se supără şi plecă în grădină.

Ajungînd pe pajiştea din faţa şopronului vechi, cu etaj, Jenia scoase praştia din buzunar şi, întinzînd-o. trimise în văzduh un mic paraşutist de carton.

Paraşu-tistul se înălţă cu picioarele în sus, apoi so întoarse în poziţie normală şi deasupra lui se deschise o cupolă albastră de hîrtie. Dar în clipa aceea vîntul suflă mai cu putere şi paraşutistul, luat de curent, dispăru în întunericul ferestrei de la podul şopronului.

Un accident! Omuleţul de carton trebuia salvat. Jenia ocoli şopronul, prin al cărui acoperiş găurit ple-

cau în toate părţile cabluri subţiri de sfoară. Sprijini de fereastră o scară hîrbuită, se caţără şi sări în pod.

Dar, ciudat! Podul părea locuit. Pe perete atîrnau bobine de sfoară, un felinar, două steguleţe de semnalizare aşezate cruciş şi harta staţiunii de odihnă, mâzgălită toată cu semne misterioase. într-un colţ se afla un maldăr de paie acoperit cu saci. Tot acolo zăcea răsturnată o ladă de placaj. Sus, sub acoperişul găurit şi putred se vedea o roată mare, care aducea cu cîrma unei corăbii. Deasupra roţii atîrnaun telefon de amator.

Jenia se uită printr-o spărtură. Frunzişul bogat al grădinilor se legăna în faţa ei ca valurile mării. Sus, pe cer, se jucau porumbei. Şi fata se gîndi: ce-ar fi dacă porumbeii aceştia ar fi pescăruşi, dacă şopronul ăsta vechi, cu sforile, cu felinarele şi cu steguleţele lui, ar fi o corabie mare, iar ea căpitanul ei?...

Gîndul acesta o înveseli. Puse mîna pe roată şi o învîrti. Cablurile de sfoară, bine întinse, tremurară zbîrnîind. Şi deodată se stîrni un vînt, care ridică vuind valuri verzi. Iar Teniei i se păru că valurile leagănă corabia-şopron, mînînd-o încet şi liniştit în larg.

- Cîrma la stînga, spre bord! comandă ea în gura mare, împingînd şi mai tare roata cea grea.

Strecurîndu-se prin spărturile acoperişului, raze de soare subţiri şi drepte căde au pe faţa şi pe rochia ei. Dar Jenia îşi zise că erau proiectoarele vaselor duşmane, care căutau să-i dibuiască bastimentul. Şi se hotărî să dea lupta.

îşi conducea corabia cu energie, manevrînd roata, care scîrţîia, cînd la dreapta, cînd la stînga, şi înso-ţindu-şi mişcările cu comenzi pline de autoritate.

Dar iată că razele subţiri şi drepte ale proiectorului păliră, apoi se stinseră de tot. Bineînţeles că nu era de vină soarele, care se ascunsese după un nor: era escadra duşmană, care, nimicită, se ducea la fund.

207

Lupta se sfîrşise. Jenia îşi şterse fruntea cu palma plină de praf. Deodată, soneria telefonului din perete începe să zbîrnîie. La una ca asta, Jenia nu se aştepta: era sigură că-i vorba de un telefon-jucărie. Nu se simţi la largul ei. Ridică receptorul şi-1 duse la ureche.

Un glas răsunător şi furios striga:

Alo! Alo! Răspunde! Cine-i măgarul care a rupt cablurile şi a dat semnale încurcate şi tîmpite?

Nu-i nici un măgar aici - îngăimă fata, uluită. Sînt eu, Jenia.

Nesocotită ce eşti! strigă acelaşi glas mai aspru încă şi parcă speriat. Lasă roata în pace şi pleacă de-a-colo cît mai repede! Or să vină numaidecît nişte... băieţi şi ai să mănînci o bătaie!...

Jenia lăsă receptorul din mină, dar era prea tîrziu. în pătratul de lumină al ferestrei apăru un cap: era Gheika. în urma lui se ivi Sima Simakov, apoi Kolea Kolokolcikov şi, după ei, încă mulţi alţii.

- Cine sînteţi voi? îi întrebă Jenia, îngrozită, trăgîndu-se îndărăt de la fereastră. Plecaţi de-aici!...

Asta-i grădina noastră. Nu v-am chemat eu să veniţi.

Dar, umăr lîngă umăr, băieţii înaintau către ea în tăcere, ca un zid de nepătruns. Văzîndu-se înghesuită într-un colţ, Jenia începu să ţipe.

în aceeaşi clipă, în lumina ferestrei tresări încă o umbră. Toţi se întoarseră, trăgîndu-se la o parte. Şi în faţa Jeniei se ivi

un băiat înalt şi cu părul negru, îmbrăcat cu o cămaşă albastră cu mînecă scurtă, care avea, brodată pe piept, o stea roşie.

Linişteşte-te, Jenia! zise el cu hotărîre. Nu trebuie să ţipi. N-o să se atingă nimeni de tine. Noi ne cunoaştem. Eu sînt Timur.

Tu eşti Timur? îl întrebă Jenia cu neîncredere, holbîndu-şi ochii plini de lacrimi. Tu m-ai învelit noaptea trecută cu cearşaful? Tu mi-ai lăsat bileţelul

pe masă? Tu ai expediat pe front telegrama pentru tata şi mi-ai trimis cheia şi recipisa? Dar de ce? De ce-ai făcut toate astea? De unde mă cunoşti?

Atunci Timur se apropie de ea, o luă de mînă şi-i răspunse:

- Ştii una? Rămîi cu noii Stai jos, ascultă, şi

atunci ai să pricepi totul.

Timur desfăcu în faţa lui harta staţiunii de odihnă, iar băieţii i se aşezară roată împrejur, pe paiele acoperite cu saci.

într-o spărtură, mai sus de lucarnă, se instala într-un scrînciob de frînghie un observator. Purta la gît, atîr-nat de un şnur, un binoclu de teatru, turtit.

Nu departe de Timur stătea Jenia, care asculta şi urmărea cu atenţie tot ce se petrecea la consfătuirea acestui stat-major neştiut de nimeni. Timur începu:

Mîine în zori, înainte de a se trezi lumea, Kolo-kolcikov şi cu mine avem să reparăm cablurile pe care le-a rupt ea. (Şi arătă spre Jenia.)

Nu se scoală el, Kolokolcikov, la timpi ii întrerupse ursuz Gheika, un băiat cu capul mare, îmbrăcat cu tricou de marinar. Ăsta nu se trezeşte decît la ora ceaiului şi a prînzului.

Asta-i calomnie! strigă bîlbîindu-se Kolea Kolokolcikov şi sări în picioare. Eu mă trezesc la prima rază de soare!

Eu nu ştiu care-i prima rază de soare, şi care cea de a doua, dar garantez că n-ai să te scoli la timp! o ţinea una şi bună Gheika.

în clipa aceea observatorul, care se legăna în scrîn-ciobul lui de frînghii, fluieră. Băieţii săriră cu toţii de la locurile lor.

Pe drum, stîrnind nori de praf, venea în galop un divizion de artilerie. Cai voinici, înhămaţi în curele

şi lanţuri, trăgeau repede după ei chesoane verzi şi tunuri cu învelitori cenuşii.

încremeniţi în şa, călăreţii arşi de soare şi de vînt o luară cu semeţie pe după colţ şi bateriile dispărură una după alta în dumbravă. în sfîrşit, divizionul se făcu nevăzut.

Se duc la gară, să se îmbarce - lămuri Kolea Kolokolcikov cu importanţă. Eu îi cunosc după echipament dacă se duc la instrucţie, la paradă sau în altă parte.

îi cunoşti, nu-i cunoşti, taci din gură! îl întrerupse Gheika. Doar şi noi avem ochi. Ştiţi una, băieţi? Limbutul ăsta vrea s-o şteargă în Armata Roşie!

Nu se poate - interveni Timur. Asta-i o prostie.

Cum nu se poate? strigă Kolea, înroşindu-se. Dar altădată cum fugeau băieţii pe front?

Altădată da! Acum, însă, toţi şefii şi comandanţii au primit ordin sever să alunge toţi băieţii care vin pe front.

Cum să-i alunge? strigă Kolea Kolokolcikov, înfierbîntîndu-se şi înroşindu-se şi mai amarnic. Pe cei care-s de partea lor?...

După cum vezi! oftă Timur. întocmai: pe cei care-s de partea lor! Şi acum, băieţi, să ne căutăm de treabă.

Toţi se întoarseră la locurile lor.

Nişte băieţi necunoscuţi au scuturat un măr din grădina casei cu numărul treizeci şi patru de pe strada Krivaia - raportă Kolea Kolokolcikov, ursuz. Au rupt două crengi şi au călcat în picioare un strat de flori.

A cui o fi casa asta? Şi Timur căută într-un caiet cu scoarţe de muşama. E a lui Kriukov, ostaş roşu. Care dintre noi e „specialist în livezi străine şi în meri"?

Eu - se auzi un glas timid.

Cine a fost în stare să facă o ispravă ca asta?

Asta-i opera lui Mişka Kvakin şi a ajutorului său, zis şi „Mutră". E vorba de un măr din varietatea „Zolotoi naliv1", şi se înţelege că l-au ales anume.

Iar Kvakin! Şi Timur rămase pe gînduri. Gheika, ai vorbit cu el?

Am vorbit. -Şi?...
I-am dat doi dupaci.
Dar el?
Mi-a atins şi el vreo doi.

Mereu tot aud: „i-am dat", „m-a atins"... Dar folosul nu-1 văd... Bun! De Kvakin o să ne ocupăm în mod special. Să trecem mai departe.

Pe băiatul lăptăresei celei bătrîne, care stă la numărul douăzeci şi cinci, l-au luat la cavalerie - raportă nu ştiu cine dintr-un colţ.

Ei, mare lucru ai mai spus şi tu! Şi Timur clătină din cap a dojana. Apăi acolo, pe poartă, e pus încă de alaltăieri semnul nostru. Cine 1-a pus? Tu, Kolokolcikov?

Eu.

Atunci de ce steaua are raza de sus, din stînga, răsucită ca o lipitoare? Dacă te-ai apucat să faci o treabă, trebuia s-o faci ca lumea. Or să ne rîdă oamenii... Să trecem mai departe.

De data asta se ridică Sima Simakov şi începu să turuie pe nerăsuflate, fără să se încurce şi sigur de sine:

- Pe strada Puşkarev, la numărul cincizeci şi patru, s-a pierdut o capră. Tocmai treceam pe acolo, cind văd o bătrînă care bătea o fetiţă. „Mătuşica, i-am zis, ştii că, după lege, nu mai ai voie să baţi?" Ea mi-a răspuns: „Păi mi-a pierdut capra, fir-ar afurisită să fie!" „Şi unde ţi-a pierdut-o?" „Uite colo, în rîpa aceea

1 Zolotoi naliv - „Seva de aur".

din spatele păduricii. A ros capra cît a ros coajă de tei şi pe urmă a intrat în pămînt, de parcă au mîncat-o lupii!"

Stai! A cui e casa?

A lui Pa vel Guriev, ostaş roşu. Fetiţa e a lui, o cheamă Niurka. Cea care o bătea era buhică-sa, nu ştiu cum îi zice. Capra e cenuşie, cu dungi negre pe spinare. îi zice Manka.

Să cauţi capra! porunci Timur cu asprime. Să plece o echipă de patru oameni. Tu... tu, tu şi tu. Ei, mai este ceva, băieţi?

în casa cu numărul douăzeci şi doi am văzut o fetiţă plîngînd - comunică Gheika, în silă parcă.

Şi de ce plîngea?

Am întrebat-o, dar n-a vrut să-mi spună.

Trebuia s-o descoşi mai bine. Poate că o bătuse cineva... sau o nedreptăţise.

Am întrebat-o, nu mi-a spus.

Cît e de mare fetiţa?

De vreo patru ani.

Ia te uită! Dac-ar fi un om în toată firea... dar aşa, un plod de patru ani! Stai, a cui e casa?

A locotenentului Pavlov, care a căzut mai zilele trecute pe graniţă.

„Am întrebat-o, dar nu mi-a spus" - îl îngînă Timur, supărat, pe Gheika. Apoi se încruntă şi se gîndi: Bine... O să cercetez cazul personal. Voi să nu vă amestecaţi în chestia asta.

A apărut la orizont Mişka Kvakin! raportă observatorul, tare. Merge pe partea cealaltă a străzii. înfulecă un măr. Timur! Trimite o echipă să-i ardă vreo cîteva palme ori să-i înfunde vreo doi dupaci!

- Nu, nu-i nevoie. Staţi pe loc. Mă întorc îndată.

Timur sări de pe fereastră pe scară şi dispăru în tufişuri, iar observatorul comunică din nou:

în faţa unei portiţe din cîmpul meu de vedere, o fată necunoscută, frumoasă ca înfăţişare, ţine în mină un urcior şi cumpără lapte. Fără îndoială că e stăpîna vilei.

E soră-ta? o întrebă Kolea Kolokolcikov pe Jenia, trăgind-o de minecă. Şi neprimind nici un răspuns, li atrase atenţia pe un ton grav şi supărat: Vezi să nu-ţi treacă prin minte s-o strigi de aici!

Ia vezi-ţi de treabă! Iacă cine s-a găsit să facă pe şeful cu mine!... ii răspunse Jenia în batjocură, smulgindu-şi mineca din mina lui.

Las-o in pace - îl necăji Gheika pe Kolea. Asta e in stare să te şi batal

Pe mine? se supără Kolea. Dar ea n-are dccît gheare! Pe cînd eu, uite ce musculatură am! Şi la braţe... şi la picioare!

- Te bate ea cu toată musculatura ta de la braţe

şi de la picioare 1 Băieţi, fiţi atenţi: Timur se apropie de Kvakin...

Fluturînd în mină o crenguţă, Timur îi tăie drumul lui Kvakin. Văzîndu-1, Kvakin se opri. Faţa lui turtită nu arăta nici mirare, nici frică.

Bună ziua, comisarule! zise el, calm, aplecin-du-şi capul pe un umăr. Unde te duci aşa de grăbit?

Bună ziua, atamane! îi răspunse Timur pe acelaşi ton. Ieşeam înaintea ta.

Bucuros de oaspeţi! Numai că n-am cu ce să te cinstesc. Doar cu ăsta! Şi Kvakin îşi vîrî mina in sin şi-i întinse lui Timur un măr.

E de furat? Întrebă Timur, muşcînd din măr.

Cam aşa - îi răspunse Kvakin. Astea-s varietatea „Zolotoi naliv". Păcat însă că nu-s coapte cum se cuvine.

213

Parcă-i aguridă! zise Timur, aruncînd mărul. Ascultă, ai văzut pe gardul casei de la numărul treizeci şi patru un semn ca ăsta? Şi-i arătă cu degetul steaua brodată pe cămaşa lui albastră.

Da, l-am văzut - şi Kvakin întinse urechea. Mie, frăţioare, nu-mi scapă nimic, fie zi, fie noapte.

Aşa! Apoi uite ce-i: dacă o să mai vezi pe undeva, fie zi, fie noapte, un semn ca ăsta, să fugi de-acolo ca dracu de tămîie!

Oho, comisarule, dar iute mai eşti!... făcu Kvakin, lungind cuvintele. Ajunge cît am vorbit!

Ehei, atamane, dar încăpăţînat mai eşti! îi răspunse Timur, fără să ridice glasul. Şi acum ţine minte ce-ţi spun şi spune-le şi celor din banda ta: că de azi înainte nu mai stăm de vorbă cu voi.

Văzîndu-i de departe, nimeni nu şi-ar fi închipuit că sînt doi duşmani, şi nu doi buni prieteni. De aceea Olga, care rămăsese în poartă cu urciorul în mînă, o întrebă pe lăptăreasă cine era băiatul care vorbea cu haimanau de Kvakin.

- Nu ştiu - îi răspunse înţepată lăptăreasă. Nu mai încape vorbă că e o haimana şi un neruşinat ca şi Kvakin. Mereu se tot învîrt pe lîngă casa voastră. Bagă de seamă, drăguţă, să n-o ia cumva la bătaie

netrebnicii ăştia pe surioara dumitale!

Olga se simţi cuprinsă de nelinişte. După ce aruncă celor doi băieţi o căutătură duşmăno cLSclj SG duse pe terasă, lăsă acolo urciorul, apoi încuie uşa şi ieşi în stradă s-o caute pe Jenia, care nu mai dăduse pe-acasă de două ceasuri încheiate.

După ce se întoarse, Timur le povesti băieţilor ce vorbise cu Kvakin. Şi hotărîră ca a doua zi să trimită întregii bande a lui Kvakin un ultimatum scris.

214

Fără să facă cel mai mic zgomot, băieţii coborîră pe rînd din pod şi, strecurîndu-se prin spărturile gardurilor sau sărind de-a dreptul peste ele, se împrăştiară care încotro pe la casele lor. După ce plecară toţi ceilalţi, Timur se apropie de Jenia.

ă nu mai

Ei, ce zici? o întrebă. Acum ai înţeles tot?

Tot - ii răspunse Jenia - însă deocamdî tocmai bine. Te-aş ruga să mă lămureşti, dar c simplu...

~ Atunci, hai să coborîm şi să mergem împreună. Tot nu-i acasă soră-ta.

După ce coborîră din pod, Timur luă scara şi o culcă la pămint.

Cu toate că se înserase bine, Jenia îl urmă cu încredere.

ea lă] a sa
u era mir eni
n buzunar un
are era zug î.i-
din stinsa

Se opriră în dreptul casei unde ttl cea bâtrină. Timur se uită împrejur, prin apropiere. Atunci băiatul scoă tub cu vopsea şi se apropie de poarta pe vită o stea. într-adevăr, colţul de sus stelei era răsucit ca o lipitoare.

Cu mină sigură, Timur îndreptă fi ascu stelei.

ast
jtiu
iu,

- Spune-mi, te rog, ce rost are stei
trebă Jenia. Dar spune-mi cit mai sii
eu ce înseamnă tot ce faceţi...
iriza

brus-
)se a,
uitîndu-se ta a plecat un
Timur vîrî tubul in buzunar, ij ture, îşi şterse degetul de vop drept in ochii Jeniei, ii răspun
Steaua înseamnă că din q bărbat in Armata Roşie şi că din clipa aceea casa lui se află sub paza şi ocrotirea noastră. Tatăl tău e in armată?
Da! făcu Jenia, mindră şi emoţionată. E comandant.
215

- Prin urmare, şi tu te afli sub paza şi ocrotirea noastră!

Se opriră apoi în faţa porţii altei vile. Şi acolo era zugrăvită pe gard o stea. însă razele ei drepte şi luminoase erau încercuite cu o dungă lată şi neagră.

- Uite - zise Timur - şi din casa asta a plecat un bărbat în Armata Roşie. Dar el nu mai este. E vila locotenentului Pavlov, care a fost ucis mai zilele tre cute la graniţă. Aici stau nevasta şi fetiţa lui, fetiţa aceea mică, de la care Gheika cel bun n-a putut să afle de ce plînge aşa de des... Dacă ţi-o veni vreodată la îndemînă, Jenia, fă-i vreun bine.

Toate acestea Timur le spuse firesc şi simplu, şi totuşi Jenia simţi un fior străbătîndu-i pieptul şi braţele, deşi era o seară caldă, înăbuşitoare chiar.

Stătu tăcută, cu capul în piept. Şi numai aşa, ca să spună ceva, îl întrebă:

Cum, Gheika e un băiat bun?

Da - în răspunse Timur. E băiatul unui marinar, al unui matroz. Cu toate că îl ceartă mereu pe Kolokolcikov, care-i un plod lăudăros, totdeauna îi ia apărarea.

Un strigăt ascuţit, aproape furios, îi făcu să se întoarcă. Nu departe de ei stătea Olga. Jenia îl apucă pe Timur de mînă. Ar fi vrut să i-1 prezinte Olgăi, să-1 cunoască şi ea. Dar Olga o strigă din nou, cu o voce aspră şi rece, aşa că renunţă la gîndul acesta. Plecîn-du-şi capul cu resemnare şi ridicînd nedumerită din umeri, Jenia îşi luă rămas bun de la Timur şi se îndreptă spre Olga.

Evghenia! zise Olga cu lacrimi în ochi şi răsu-flînd greu. îţi interzic să stai de vorbă cu băiatul ăsta! M-ai înţeles?

Dar ee-i cu tine, Olia? îngăimă Jenia.

216

îţi interzic să mai ai de-a face cu băiatul ăsta! repetă Olga cu străşnicie. Tu ai treisprezece ani, eu am optsprezece. Sînt sora ta şi sînt mai mare decît tine. Iar tata, cînd a plecat, mi te-a dat în grijă...

Bine, Olia, dar tu nu ştii şi nu înţelegi nimic! strigă Jenia cu deznădejde. Tremura toată. Ar fi vrut să-i explice totul, s-o facă să priceapă... însă nu putea. N-avea dreptul. Şi, dînd din mînă, nu mai adăugă nimic.

Fără să mai piardă vremea, Jenia se duse să se culce. Dar somnul nu venea. Adormi tîrziu şi nu auzi cînd în toiul nopţii cineva bătu în fereastră, aducînd o telegramă de la tata.

Se luminase de zi. Văcarul începu să sufle în cornul lui de lemn. Bătrîna lăptăreasă deschise portiţa şi plecă să-şi ducă vaca la cireada. Dar nici nu dădu bine colţul, şi de după tufele de salcîm răsăriră ca din pă-mînt cinci băieţi cu cîte o găleată goală în mînă. Căutînd să nu facă zgomot, se repeziră cu toţi spre fîntînă.

Pompează!

Dă-o încoace!

Na-ţi-o!

- înşfac-o!

Stropindu-se cu apă rece pe picioarele goale, băieţii alergau pînă în curte, răsturnau găleţile în butoiul de stejar şi, fără să piardă o clipă, fugeau îndărăt la fîntînă.

Sima Simakov, năduşit tot, manevra pompa fără încetare; deodată se pomeni cu Timur, care-1 întrebă:

- Nu l-aţi văzut pe-aici pe Kolokolcikov? Nu?

Asta înseamnă că încă nu s-a sculat... Hai, grăbi ţi-vă! Bătrîna trebuie să se întoarcă dintr-un moment într-altul.

217

Ajungînd în gradină în faţa vilei Kolokolcikovilor, Timur se opri sub un copac şi fluieră. Cum nu-i răspunse nimeni, se urcă pe o creangă şi se uită în odaie. Din copac nu se vedea decît o

jumătate din patul tras lîngă fereastră şi două picioare acoperite cu o pătură.

Timur aruncă pe pat o fărîmă de scoarţă de copac şi strigă încet:

- Kolea, scoală-te! Ei, Kolka!

Cel ce dormea nu se mişcă. Atunci Timur scoase briceagul din buzunar, tăie o nuia lungă, îi ciopli un cîrlig la vîrf, apoi o vîrî pe fereastră şi, prinzînd pătura cu cîrligul, o trase spre el.

Pătura, uşoară, tocmai ajunsese pe pervazul ferestrei, în clipa aceea, din odaie se auzi un strigăt răguşit de nedumerire. Holbîndu-şi ochii somnoroşi, domnul cel cărunt sări din pat. Numai în cămaşă de noapte, apucă de un capăt pătura care luneca şi se repezi la fereastră.

Cînd se văzu faţă în faţă cu domnul acela bătrîn şi onorabil, Timur sări din copac cît ai clipi.

Atunci domnul cel cărunt aruncă pe pat pătura recucerită, luă în grabă din perete o puşcă cu două ţevi, îşi puse la repezeală ochelarii şi, îndreptînd ţeava pe fereastră, spre cer, îşi miji ochii şi trase...

Speriat, Timur nu se"opri decît la fîntînă. Greşiseră amîndoi: Timur îl luase pe domnul care dormea drept Kolea, iar domnul, la rîndul lui, îl luase pe Timur drept un hoţ.

Ajuns la fîntînă, Timur o văzu pe bătrîna lăptă-reasă ieşind pe portiţă. Se ducea cu cobiliţa şi cu găleţile să aducă apă. Atunci Timur se ascunse în tufele de salcîm şi se uită. După ce se întoarse de la fîntînă, bătrîna ridică o găleată şi o răsturnă în butoi. Dar se trase speriată înapoi, deoarece apa dăduse cu zgomot

peste marginile butoiului plin deja, stropind-o şi văr-sîndu-i-se la picioare.

Nedumerită, bătrîna se uită în jur oftînd, apoi ocoli butoiul, se opri, îşi vîrî mîna în apă şi-o duse la nas. După aceea alergă în cerdac, să vadă dacă lacătul de la uşă era la locul lui. în cele din urmă, nestiind ce să mai creadă, bătu în fereastra vecinei.

Timur începu să rîdă şi ieşi din ascunzătoare. Trebuia să se grăbească. Soarele era sus, Kolea Kolo-kolcikov nu venise încă, iar cablurile nu erau reparate nici pînă acum.

în timp ce se îndrepta spre şopron, Timur îşi aruncă ochii pe fereastra deschisă care dădea în grădină.

În faţa unei mese trase lîngă pat, Jenia scria. Din cînd în cînd îşi dădea peste cap părul care-i cădea mereu pe frunte. Era îmbrăcată cu tricou şi pantaloni scurţi.

Văzîndu-1 pe Timur, nici nu se sperie, nici nu se miră. îl ameninţă doar cu degetul, atrăgîndu-i atenţia să n-o trezească pe Olga. Vîrî apoi scrisoarea neterminată în sertar şi ieşi din odaie în vîrful picioarelor.

Aflînd despre întîmplarea cu Kolka, Jenia uită de toate sfaturile Olgăi şi se prinse de bună voie să-1 ajute pe Timur la reparatul cablurilor, pe care le rupsese chiar ea.

După ce isprăviră lucrul, Timur sări de partea cealaltă a gardului. Fata îi spuse:

Nu ştiu de ce, dar sora mea nu te poate suferi.

Ei, vezi? îi răspunse Timur cu tristeţe. Iar unchiul meu nu te poate suferi pe tine!

Timur vru să plece, dar Jenia îl opri:

- Stai puţin şi piaptănă-te. Prea eşti zburlit astăzi!

Scoase un pieptene şi i-1 întinse. Dar chiar în clipa aceea, de la fereastră, Olga îi strigă cu indignare:

- Jenia! Ce faci acolo?...

Surorile stăteau acum pe verandă.

Eu nu mă amestec cînd e vorba să-ţi alegi tu cunoştinţele - se apăra Jenia cu deznădejde. Nu mă uit dacă-s îmbrăcate modest sau cu haine albe. „O, ce minunat cîntă sora dumitale!" Minunat! Mai bine-ar asculta ce minunat ocărăşti! Uite, despre toate astea eu i-am scris tatii...

Evghenia! Băiatul ăsta e o haimana, iar tu eşti o proastă - zise Olga cu răceală, încercînd să pară liniştită. Dacă vrei, n-ai decît să-i scrii tatii, treaba ta. Dar dacă te mai prind o singură dată cu băiatul ăsta, să ştii că în aceeaşi zi plecăm de-aici şi ne în-toarcem la Moscova. Şi tu ştii că vorba mea e vorbă!

Ştiu, tirano! îi răspunse Jenia cu glas înecat în lacrimi. Ştiu foarte bine...

Şi acum, uite, citeşte.

Şi Olga puse pe masă telegrama pe care o primise peste noapte, apoi ieşi.

Telegrama suna aşa:

„Zilele acestea trec Moscova, rămîn cîteva ore. Stop. Voi telegrafia data şi ora sosirii. Stop. Tata".

Jenia îşi şterse lacrimile, apropie telegrama de buze şi murmură încet:

- Tată, vino mai repede, tată! Jenka ta e aşa de necăjită!...

în curtea casei de unde dispăruse capra şi unde stătea bunicuţa care o bătea pe Niurka, fetiţa cea isteaţă, fuseseră aduse două care cu lemne.

Blestemîndu-i pe cărăuşi că descărcaseră lemnele la întîmplare, bunicuţa se apucă să le aşeze ea, icnind şi gemînd. Dar munca aceea era peste puterile sale. tuşind, se lăsă pe o treaptă, răsuflă adînc, apoi îşi luă stropitoarea şi plecă spre grădina de zarzavat-

în curte nu rămase decît frăţiorul Niurkăi, un băieţel de trei ani - bărbat voinic şi vrednic pe cît se pare, deoarece, îndată ce dispăru bunica, luă un băţ şi începu să bată cu el în bancă şi în albia răsturnată cu fundul în sus.

Sima Simakov alergase pînă mai adineauri după capra cea hoinară, care galopa prin tufişuri şi prin rîpe mai dihai decît un tigru indian. Auzind semnalul băieţelului, Sima lăsă un băiat din echipa lui în marginea păduricii, iar el împreună cu ceilalţi se repeziră în curte ca o vijelie.

Sima vîrî în gura băieţelului un pumn de fragi şi-i dădu o pană strălucitoare, smulsă dintr-o aripă de cioară, iar ceilalţi patru băieţi se apucară, grăbiţi, să clădească lemnele în stivă.

Apoi Sima Simakov o luă repede de-a lungul gardului, s-o ţină pe bunicuţă în grădină, pînă cînd băieţii vor termina de aşezat lemnele. Ajungînd într-un loc unde vişinii şi merii se înălţau chiar lîngă gard, Sima se opri şi se uită printre scînduri.

Bunica îşi umpluse poala cu castraveţi şi se pregătea să se întoarcă în curte. Sima Simakov bătu încet în scîndura gardului. Bătrîna trase cu urechea. Atunci Sima luă un băţ şi începu să mişte crengile unui măr. Bătrîna îşi închipui că cineva încerca să sară gardul, ca să fure mere. Lăsă castraveţii în iarbă, smulse un smoc mare de urzici, se apropie pe furiş de gard şi rămase acolo, aşteptînd.

Sima Simakov se uită iarăşi printre scînduri, dar de data aceasta n-o mai văzu pe bunicuţă. îngrijorat, îşi făcu vînt, se prinse cu mîinile de marginea gardului şi, cu băgare de seamă, începu să se ridice. Dar în aceeaşi clipă, bătrîna ieşi din ascunzătoarea ei şi, cu un strigăt de biruinţă, îl arse cu urzicile peste mîini.

Vînturindu-şi mîinile urzicate, Sima o luă la goană spre poartă. Cînd ajunse acolo, cei patru băieţi, care-şi terminaseră treaba, ieşeau grăbiţi din curte.

în curte nu mai era decît băieţelul singur. Luă de jos o surcică, o aşeză pe marginea stivei, apoi începu să tîrască într-acolo o bucată de coajă de mesteacăn.

Aşa îl găsi bunica, atunci cînd se întoarse din grădină. Făcînd ochii mari, bătrîna se opri în faţa stivei clădite cu grijă şi întrebă:

- Cine-o fi trebăluit aici în lipsa mea?

Aşezînd coaja de mesteacăn peste lemne, băieţelul îi răspunse cu importanţă:

- Păi nu vezi, bunicuţo? Eu trebăluiesc aici!

Tocmai atunci intră în curte şi lăptăreasa. Şi bă-

trînele'se aşezară la sfat, cumpănind în fel şi chip cele două întîmplări misterioase, cea cu apa şi cea cu lemnele. încercară să-1 descoasă pe băieţel, dar nu aflară mare lucru. Micuţul le povesti că intraseră pe poartă mai mulţi oameni, că-i vîrîseră în gură fragi dulci, că-i dăduseră o pană, ba că-i făgăduiseră să prindă şi să-i aducă un iepure cu două urechi şi cu patru picioare! După asta se apucaseră să clădească lemnele şi pe urmă fugiseră, în clipa aceea intră-şi Niurka.

Tu n-ai văzut, Niurka, cine a fost mai adineauri la noi în curte? o întrebă bunica.

Nu ştiu, că eu am căutat capra - îi răspunse Niurka, amărîtă. Toată dimineaţa am alergat prin desişuri şi prin rîpe!

Ştii că mi-au furat capra? i se plînse lăptăresei bunica, supărată. Şi ce capră! Parcă era o porumbiţă, nu o capră. Curat porumbiţă!

Ce porumbiţă! se oţărî Niurka, trăgîndu-se mai încolo de lîngă bunică-sa. Cînd începea să împungă

cu coarnele, nu mai ştiai unde să te-ascunzi! Porumbiţele n-au coarne...

- Taci, Niurka! Taci, gură-cască ce eşti! strigă bunica. E drept că era grozav de neastîmpărată. Spirt, nu alta. Tocmai voiam s-o vînd, drăguţa de ea! Şi acum, uite, am rămas fără porumbiţa mea...

Fără veste, portiţa se deschise scîrţîind şi capra intră în curte cu capul plecat în piept şi se repezi glonţ la lăptăreasă. înşfăcîndu-şi bidonul cu lapte, femeia se urcă ţipînd pe cerdac. Izbindu-se cu coarnele de perete, capra se opri.

Abia atunci femeile văzură că de coarnele caprei era legat un dreptunghi de placaj, pe care scria cu litere de-o şchioapă:

„Capră, capră sînt, Pe toţi vâ-nspăimînt. Pe Niurka de-o oropsiţi, Cu mine o s-o păţiţi!"

în vremea asta, de peste gard se auzeau hohotele de rîs ale băieţilor.

Sima Simakov sărea în jurul unui băţ înfipt în pă-mînt şi, bătînd tactul cu piciorul, cînta grozav de mîndru:

Nu sîntem nici Hoţi de codru, Nici vreo şleahtă de smintiţi: Sîntem vesela echipă De pionieri vestiţi. Iha-ha !

Apoi, ca un stol de lăstuni, băieţii îşi luară tălpăşiţa fără să facă cel mai mic zgomot.

Mai aveau încă destule treburi în ziua aceea. Dar lucrul cel mai de căpetenie era să ticluiască numai-

decît un ultimatum, pe care să-1 trimită lui Mişka Kvakin.

Nici unul dintre băieţi nu ştia cum se scrie un ultimatum. De aceea, Timur îl întrebă pe unchiul său. Acesta îi spuse că fiecare ţară îşi alcătuieşte ultimatumul în felul ei, dar că, din politeţe, la sfîrşit se obişnuieşte să se adauge:

„Primiţi, domnule ministru, încredinţarea celei mai înalte consideraţiuni".

După aceea ultimatumul se înmînează, printr-un ambasador acreditat, conducătorului statului duşman.

Dar asta nu-i plăcu nici lui Timur şi nici băieţiloj lui. Mai întîi, nici nu le trecea prin gînd să-i trimits haimanalei de Kvakin vreo „consideratiune" oarecare şi-apoi, ei n-aveau ambasador permanent, şi nici măcar un plenipotenţiar, pe lîngă banda lui

Kvakin. După ce se sfătuiră, băieţii hotărîră să trimită ultimatumul într-un chip cît se poate de simplu, cam în felul în care, odinioară, zaporojenii au trimis epistola lor către sultanul turc, aşa cum văzuseră cu toţii în poze, citind despre luptele pe care le purtaseră cazacii cei viteji cu turcii, cu tătarii şi cu leşii.

...Dincolo de poarta cenuşie pe care era zugrăvită o stea roşie în chenar negru, pe aleea de nisip din grădina plină de umbră -a casei de peste drum de vila Olgăi şi a Jeniei, se plimba o fetiţă bălaie. Mama ei, o femeie tînără şi frumoasă, cu chipul trist şi obosit, stătea în balansoar lîngă fereastra pe care era un buchet mare de flori de cîmp. Avea în faţă un teanc de scrisori şi de telegrame desfăcute, pe care le primise de la rude, de la prieteni, de la cunoscuţi şi necunoscuţi. Scrisorile şi telegramele erau pline de dragoste şi de duioşie. Ele veneau de departe şi cuvintele lor vibrau ca un ecou în pădure, care, deşi nu te cheamă undeva anume şi nici nu-ţi făgăduieşte nimic, totuşi îţi dă

curaj, deoarece te face să simţi că oamenii sînt pe aproape şi că nu eşti singur în pădurea întunecoasă.

Fetiţa cea bălaie se opri în faţa gardului. îşi ţinea păpuşa de picioare, aşa că mîinile ei de lemn şi cozile de cînepă i se tîrau pe nisip. Deodată de pe gard coborî un iepuraş de placaj vopsit, care-şi plimba lăbuţa pe strunele unei balalaici zugrăvite. Iepuraşul avea o mutrişoară grozav de tristă şi de caraghioasă.

încîntată de minunea aceea pe care nu şi-o putea explica - fără îndoială că nu i se mai întîmplase nimănui pe lume - fetiţa lăsă păpuşa din mină şi se apropie de gard. Iepuraşul blînd i se coborî drept în braţe, iar în urma iepuraşului se ivi peste gard şi chipul fericit şi zîmbitor al Jeniei.

Fetiţa ridică ochii spre Jenia şi o întrebă:

Cu mine te jucai?

Da, cu tine. Dacă vrei, uite, sar peste gard şi viu acolo.

Vezi că sînt urzici - îi atrase atenţia fetiţa, după ce se gîndi puţin. Aici m-am urzicat şi eu la mină, ieri.

Nu-i nimic - îi răspunse Jenia, sărind gardul. Mie nu mi-e frică de urzici. Arată-mi în care tufă te-ai urzicat ieri. în asta? Ei bine, uite: o smulg, o arunc, o zdrobesc cu picioarele şi pe urmă

o scuip! Şi acum, hai să ne jucăm: tu ţine iepuraşul şi eu o să iau păpuşa.

Olga, care stătea pe verandă, o văzu pe Jenia învîr-tindu-se pe lingă gardul vecinilor, dar o lăsă în pace, pentru că şi aşa surioara ei plînsese destul în dimineaţa aceea. Dar cînd o văzu căţărîndu-se pe gard şi sărind în grădina de alături, ieşi îngrijorată din casă şi se îndreptă spre portiţă.

în vremea asta, Jenia şi fetiţa cea bălaie se depărtaseră de gard şi stăteau acum în faţa ferestrei, lîngă

mama. Fetiţa îi arăta iepuraşul cel trist şi caraghios care cînta la balalaică, iar mama zîmbea.

După felul cum se tulbură Jenia cînd o văzu pe Olga intrînd în grădină, mama fetiţei înţelese că noua-sosită era nemulţumită.

- Nu te supăra pe ea - zise străina încet către Olga, care se apropia. Nu face nici un rău, se joacă cu fetiţa mea... Pe noi ne-a lovit o mare nenorocire... Străina tăcu. Eu măcar plîng, dar ea... - şi femeia arătă spre fetiţă adăugind în şoaptă - ea nici nu ştie că tatăl ei a fost ucis zilele trecute la frontieră...

Olga se tulbură, iar Jenia, care stătea mai la o parte, îi aruncă o privire plină de amărăciune şi de dojana.

- »Sînt singură -urmă femeia. Mama mea e în munţi, în taiga, foarte departe, fraţii mei sînt în ar mată, iar surori n-am.

Străina îşi lăsă mina pe umărul Jenei, care se apropiase, şi, arătînd spre fereastră, o întrebă:

Fetiţo, nu cumva tu mi-ai pus astă-noapte buchetul ăsta pe cerdac?

Nu - îi răspunse repede Jenia. Nu l-am pus eu. Dar desigur că 1-a pus vreunul dintr-ai noştri.

Cine? Şi Olga se uită la Jenia, nedumerită.

Nu ştiu - făcu Jenia, speriată. Nu l-am pus eu. Eu nu ştiu nimic... Dar uite, vine cineva.

în dreptul porţii se auzi uruit -de maşină, apoi pe cărare se iviră doi comandanţi aviatori.

- La mine vin - şopti străina. Sînt sigură că voi

să-mi propună iarăşi să plec în Crimeea sau în Caucaz, la vreun sanatoriu sau la vreo staţiune balneară...

Cei doi comandanţi, care se apropiau, îşi ridicară mîinile la bonete, şi auzind pesemne ultimele ei cuvinte, cel mai mare în grad, un căpitan, zise:

- Nici în Crimeea, niGi în Caucaz, nici la vreun sanatoriu şi nici la vreo staţiune balneară. Doreaţi să.

vă vedeţi mama, nu-i aşa? Ei bine, mama dumneavoastră pleacă chiar în cursul zilei de astăzi, cu trenul, din Irkutsk. Pînă la Irkutsk a fost adusă cu un avion special.

Cine-a adus-o? întrebă străina, fericită şi descumpănită în acelaşi timp. Dumneavoastră?

Nu - îi răspunse căpitanul-aviator. Prietenii noştri comuni.

Fetiţa cea bălaie se apropie în fugă de noii-sosiţi, uitîndu-se la ei cu îndrăzneală. Se vedea bine ca uniforma lor albastră nu-i era străină.

Mamă - se rugă ea - fă-mi un scrînciob, că vreau să zbor încoace şi încolo, încoace şi încolo, departe, departe... ca tata de departe!

Nu, asta nu! strigă mama, luîndu-şi fetiţa în braţe şi strîngînd-o la piept. Nu, să nu zbori departe... ca tatăl tău!

Pe Malaia Ovrajnaia, în spatele capelei cu zugrăveli scorojite, cu moşnegi pletoşi şi încruntaţi şi cu îngeri proaspăt bărbieriţi, mai la dreapta icoanei care înfăţişa judecata de apoi, cu cazanele ei cu smoală şi cu draci sprinteni, pe o pajişte plină de românite, cîţiva băieţi din banda lui Mişka Kvakin jucau cărţi.

Jucătorii n-aveau bani, aşa că jucau pe „dupaci", pe „bobîrnace" şi pe „învie mortul". Cel care pierdea era legat la ochi, apoi culcat pe iarbă cu faţa în sus, iar la urmă i se punea în mînă un băţ lung, în chip de luminare. Cu băţul acela, răposatul trebuia să se apere pe nevăzute de .prietenii lui cu inimă milostivă, care, în dorinţa de a-1 învia, îl băteau cu urzici peste genunchi, peste pulpe şi peste tălpile goale.

Jocul era în toi, cînd, deodată, de după gardul de piatră răsună semnalul strident al unei trompete.

Erau solii lui Timur, care se apropiau.

Trompetul-major Kolea Kolokolcikov stringea în mină o goarnă de alamă sclipitoare, iar Gheika, desculţ, şi încruntat, ţinea în mînă un plic făcut din hîrtie de împachetat.

Ce înseamnă hărmălaia asta de circ? întrebă, aplecîndu-se peste zid, băiatul căruia i se spunea „Mutră". Mişka! strigă el, întorcînd capul. Lasă cărţile, că a venit la tine nu ştiu ce delegaţie!

Aici sînt! răspunse Kvakin, urcîndu-se pe gardul de piatră. Hei, Gheika, salutare! Dar cine-i mucosul cela care-i cu tine?

Ţine plicul - zise Gheika, întinzîndu-i ultimatumul. Vi se dă un termen de gîndire de douăzeci şi patru de ore. O să vin după răspuns mîine, tot la vremea asta.

Supărat că-1 făcuse mucos, trompetul-major Kolea Kolokolcikov ridică goarna şi, umflîndu-şi obrajii, sună retragerea mînios. Şi, fără să mai adauge un cu-vînt, cei doi parlamentari se depărtară cu demnitate, petrecuţi de privirile curioase ale băieţilor înşiraţi pe muchia zidului.

- Ce-o mai fi şi asta? întrebă Kvakin, întorcînd plicul pe amîndouă feţele şi uitîndu-se la băieţii lui, care rămăseseră cu gurile căscate. Pîn-acum trăiam în pace, de nimic nu ne păsa... Şi deodată goarnă, vuiet, e primejdie, păzea! Drăcu' să mă ia, măi frate, dacă mai pricep ceva!

Rupse plicul şi, fără să se coboare de pe zid, începu să citească:

- „Lui Mihail Kvakin, atamanul bandei care se ocupă cu jefuirea grădinilor străine..." Mie mi-e adre sată - explică Kvakin, tare. Cu titlul întreg şi după toate regulile, „...şi lui Piotr Peatakov, preaticălosul ajutor al atamanului, zis şi „Mutră..." Acum ţi se adresează ţie - explică Kvakin, satisfăcut, către cel

- He-he-hei! strigă Vovka, triumfător, zărindu-1 pe Kolea Kolokolcikov. Ştii că pisica cea moartă tot eu v-am aruncat-o în cetate?...

Apoi îşi avîntă bagheta şi jazul începe un dans săltăreţ, într-un tempo îndrăcit.

Descumpănită şi abătută, Nina se trage lîngă fereastră. Se sprijină de pervazul lat, încărcat cu jucării, şi se întoarce cu spatele spre sală, ca să nu-i vadă nimeni lacrimile.

Bradul sclipeşte de lumini. Dansatorii lunecă perechi, în vîrtejul dansului măştile strălucesc.

Ceva mai la o parte stau Saşa, Timur, Jenia Alexan-drova şi Jenia Maximova şi vorbesc prieteneşte. Deodată vine în goană Katia, gîfîind:

- Staţi! Bucuraţi-vă! strigă ea. O să vedeţi în dată ...

Şi în aceeaşi clipă, în uşă se arată dădaca. Iar în urma ei, sprijin in du-se în baston, intră un ostaş: e şoferul Kolea Başmakov. Nina se uită la el cu groază.

- Nu vă speriaţi! Căpitanul trăieşte! strigă Kolea. Nici măcar nu-i rănit... O patrulă de-a noastră 1-a găsit în pădure. Şi Kolea îi întinde Ninei, care încreme nise, o scrisoare, adăugind: Scrisoarea a cam întîrziat, dar o să-ţi facă multă bucurie...

Nina ia plicul, ca pe altă lume. Citeşte întîi adresa: „Leningrad, Krasnoarmeiskaia 119, Maximov. Pentru soţia mea Nina". în plic găseşte o telegramă desfăcută: „Saşa e neliniştit că nu scrii, te sărutăm cu toţii. Jenă Nina".

Dar e o greşeală! Trebuia: Jenia şi Nina - zice Nina, buimăcită.

Totul e în regulă - îi răspunde Kolea. Telegrama a fost trimisă telefonic din baterie în baterie... însă căpitanul a spus că nu-i nici o greşeală şi că a fost transmisă exact!

KoleaBaşmakov şi Saşa se duc lingă fereastră. Acolo, pe pervaB, printre jucăriile pregătite pentru daruri, stau aliniaţi soldaţii de plumb.

Başmakov scoate din buzunar un soldat de plumb şi-1 aşază pe fereastră, în faţa frontului. Soldatul e cam zgîriat, cam turtit, dar pare grozav de vesel.

Saşa împinge repede înainte portdrapelul, apoi încă doi soldaţi, cu săbiile trase pentru onor, şi la urmă pe comandant, care salută pe ostaşul întors de pe front.

Kolea Başmakov se uită la tabloul Ninei, atîrnat pe perete.

Ei, ce zici? Drumul nu e aşa cum trebuie să fie? ii întreabă Nina, tulburată.

Nu te supăra, dar o să-ţi spun drept: nu. Drumul acolo e mult mai cotit, iar oamenii mult mai hotărîţi. Kolea pune mîna pe umărul rănitului care cîntase cîntecul companiei a patra şi-i arată pictura: Nu ştiu ce-or fi cîntind oamenii din tablou, dar cîntecul lor, fără îndoială, nu e un cîntec de luptă. Nu-i aşa, tovarăşe necunoscut?

Acum am înţeles şi eu... O să pictez altul...

Vrei să-ţi dau o idee? zîmbeşte Jenia Alexan-drova. Pictează-i pe ei. Şi arată spre Saşa, spre Kolea, spre Iurka şi Timur. Viaţa lor de fiecare zi e un adevărat cîntec de luptă!

In clipa aceea, Vovka se apropie şi-şi vîră capul între Saşa şi Kolea.

- Nu, nu, pe şmecherul de Vovka, cel care aruncă mîţe moarte, să nu-1 pictezi, te rog! adaugă repede Jenia Maximova.

Timur îşi lasă mîna pe umărul lui Vovka:

- De ce? Aşteaptă puţin şi ai să vezi că ăsta o să fie cel mai bun aruncător de grenade!

- Ei, dacă aşa spune fostul comandant al celei mai straşnice cetăţi de zăpadă - şi Jenia Alexandrova îşi desface braţele - atunci aşa o să fie!

Bradul străluceşte. Colţul roşu răsună de cîntecele vesele ale orchestrei. în jurul bradului dănţuiesc copiii.

Dar printre crengile bradului sclipitor, în larma care sporeşte, se străvede alt brad, mare şi negru, în mijlocul unei poieni acoperite cu zăpadă. De crengile de jos sînt atîrnate două gamele, trei puşti, un halat alb şi un steguleţ de semnalizare.

Ceva mai la dreapta bradului e o baterie.

Comandantul ridică mîna: răsună o salvă.

Comandantul se uită cu binoclul şi vede infanteria ridicîndu-se din zăpadă şi pornind cu pas hotărît. Mai ridică o dată mîna, şi iarăşi răsună o salvă, mai puternică încă. Deodată, comandantul întoarce capul. Faţa lui e simplă şi energică, uşor obosită. îşi scoate mănuşa şi, cu dosul palmei, îşi şterge fruntea asudata.

E căpitanul Maximov.

* *

Pentru cea din urmă oară apare înaintea spectacto-rului cetatea înaltă de* zăpadă. Deasupra ei fîlfîie drapelul noii garnizoane.

Armata lui Saşa, aliniată în faţa zidurilor, îşi ia rămas bun, cu onorurile cuvenite, de la armata fostului comandant al cetăţii, Timur, care pleacă pe schiuri undeva, aiurea.

Anul 1940

PIATRA CEA FIERBINTE

A FOST ODATĂ U^MOŞNEAG care trăia singur-singurel. Fiind lipsit de puteri, împletea coşuri, cîrpea pislari, păzea de băieţi o livadă colhoznică, şi în felul acesta îşi cîştiga pîinea cea de toate zilele.

Venise în sat de mult, de undeva de departe, şi oamenii înţeleseseră chiar de la început că moşneagul acela trecuse prin multe cumpene în viaţa lui.

Moşul era şchiop şi mai înălbit decit s-ar fi cuvenit să fie pentru anii lui. O cicatrice mare şi strîmbă îi cresta pieziş obrazul şi gura, şi asta făcea ca faţa lui să pară amărîtă şi ursuză chiar şi atunci cînd zimbea?

II

într-o bună zi, băiatul Ivaşka Kudreaşkin se furişă în livada colhozului, cu gindul să şterpelească mere şi să se îndoape pină n-o mai putea. Dar, agăţindu-şi pantalonii într-un cui din gard, căzu intr-o tufă de agriş plină de ţepi, se zgirie şi începu să urle. Chiar acolo, pe loc, îl prinse şi paznicul.

Bineînţeles că moşneagul ar fi putut foarte bine să-i ardă citeva cu o urzică sau să-1 ducă la şcoală şi să arate acolo cum stau lucrurile, ceea ce ar fi fost şi mai rău.

Dar moşului i se făcu mila de Ivaşka. Miinile băiatului erau numai zgirieturi, la spate îi atîrna, ca o coadă de oaie, o bucată de pantalon, iar pe obrajii înroşiţi lacrimile-i curgeau şiroaie.

Paznicul ii scoase în tăcere pe portiţă pe bietul Ivaşka, speriat de moarte, lăsîndu-1 să-şi vadă de-ale lui, fără să-i dea măcar un dupac şi fără să-i strige din urmă măcar o vorbă de ocară.

III

De ruşine şi de necaz, Ivaşka se duse în pădure, se rătăci şi pînă la urmă ajunse la o mlaştină. Obosise. Se lăsă pe o piatră albastră, care ieşea la iveală din muşchi. Dar imediat sări ca ars: i se păru că se aşezase pe o viespe, care-1 înţepase prin gaura pantalonilor.

însă pe piatră nu era nici o viespe. Piatra era fierbinte ca jeraticul, iar pe faţa ei netedă se desluşeau litere acoperite cu noroi.

Hotărît că era o piatră fermecată! îşi dădu seama mimaidecît Ivaşka. Atunci îşi scoase gheata şi, cu tocul, începu să cureţe noroiul de pe inscripţie, ca să vadă cît mai repede ce folos ar putea să tragă de pe urma acelei pietre.

Şi iată ce citi:

ACEL CE VA CĂRA ACEASTĂ PIATRĂ PÎNĂ ÎN VÎRFUL DEALULUI ÎSI VA RECĂPĂTA TINEREŢEA SI-SI VA ÎNCEPE VIAŢA DE LA ÎNCEPUT...

Dedesubt era o pecete, dar nu o pecete obişnuită şi rotundă, ca aceea de la sovietul sătesc, nici triunghiulară, ca pe bonurile de la cooperativă, ci mai ceva: cu două cruci şi trei codiţe, o gaură, un beţişor şi încă patru virguliţe.

Atunci Ivaşka Kudreaşkin se supără. N-avea decit opt ani abia împliniţi. Şi n-avea nici un gust să-şi ia

viaţa de la început, adică să rămînă iarăşi repetent în clasa întîi.

Ei, dacă ar putea să treacă, datorită acestei pietre, din clasa întîi de-a dreptul într-a treia, fără să mai înveţe materiile de a doua - asta zic şi eu că ar fi ceval

Dar toată lumea ştie, şi încă de mult, că nici o piatră, cît de fermecată ar fi, nu poate să aibă asemenea putere.

IV

Cum trecea amărît pe lîngă livadă, Ivaşka îl văzu din nou pe moşneag, care se ducea acum nu ştiu unde cu o căldare de

var în mînă şi, pe umăr, cu o bidinea de coajă de tei, prinsă într-un băţ lung. Tuşea mereu, oprindu-se la fiecare pas ca să-şi tragă răsuflarea. Atunci, fiindcă avea un suflet bun, Ivaşka se gîndi: „Iată un om care foarte uşor ar fi putut să mă bată cu urzici, dar căruia i-a fost milă de mine. Ce-ar fi să mă îndur şi eu de el şi să-1 ajut să-şi recapete tinereţea, ca să nu mai tuşească, să nu mai şchiopăteze şi să nu mai sufle aşa de greu?"

Cu aceste gin duri bune, Ivaşka cel cu suflet nobil se apropie de bătrîn şi-i spuse fără înconjur despre ce era vorba. Moşneagul îi mulţumi posomorit, însă au se îndură să-şi părăsească livada ca să se ducă la mlaştină, deoarece tot mai erau pe lume destui oameni în stare s-o jefuiască în lipsa lui.

Dar îl rugă pe Ivaşka să scoată singur piatra din mlaştină şi s-o care sus, pe deal. Mai tîrziu o să vină şi el pentru cîteva clipe, s-o spargă la repezeală.

Această întorsătură neaşteptată îl necăji grozav pe Ivaşka.

însă nici nu voia să-1 supere pe bătrîn, neîndeplinin-du-i dorinţa. A doua zi dimineaţă, Ivaşka luă un sac

gros şi mănuşi bune de pînză, ca să nu se frigă la degete, şi plecă spre mlaştină.

V

Abia putu să urnească piatra din loc, murdărindu-se tot de noroi şi de lut. Apoi, gîfîind şi cu limba scoasă de un cot, se aşează la poalele dealului, pe iarba uscată.

„Iată! se gîndea el. Acum o să car piatra la deal, pe urmă o să sosească moşneagul cel şchiop, o s-o spargă, o să-şi capete tinereţea şi o să-şi ia viaţa de la început. Oamenii zic că a trecut prin multe cumpene. E bătrin, e singur, a fost schingiuit, a fost rănit şi, fără îndoială, n-a avut parte de o viaţă fericită, în timp ce atîţia oameni s-au bucurat de fericire..." Bunăoară, chiar el, Ivaşka. Cu toate căi încă mic, a avut parte de fericire de trei ori pînă acum. întîi, cînd era cît pe ce să întîr-zie de la şcoală şi un şofer necunoscut 1-a luat într-o maşină sclipitoare şi 1-a dus, de la grajdul colhozului, pînă la poarta şcolii. A doua oară, în primăvara asta, cînd a prins cu mîinile goale, într-un şanţ, o cogeamite ştiucă. Şi, în sfîrşit, cînd unchiu-său Mitrofan 1-a luat cu el la oraş, la serbarea veselă de 1 Mai.

„Aşa că, lasă să ştie şi moşneagul acesta nenorocit cum e viaţa cea bună" - hotărî Ivaşka, mărinimos.

Se ridică de pe iarbă şi începu să tragă piatra la deal cu răbdare.

VI

Şi iată că înainte de asfinţitul soarelui veni şi bă-trînul sus, pe deal, unde Ivaşka, istovit, înfrigurat şi zgribulit, îşi usca hainele murdare şi ude în faţa pietrei celei fierbinţi.

339

22*

Bine, bunicule, dar de ce-ai venit fără ciocan, fără topor şi fără rangă? strigă Ivaşka, mirat. Ori poate crezi c-ai s-o spargi cu pumnul?

Nu, Ivaşka - ii răspunse bătrînul *-i nici nu mă gîndesc s-o sparg cu pumnul. Ba chiar n-o s-o sparg deloc, pentru că nu vreau să-mi încep viaţa de la început.

340

Zicînd aşa, moşneagul se apropie de Ivaşka şi-î mîngîie pe cap. Şi băiatul, care-l privea mirat, simţi cum tremura mîna grea a bătrînului.

- Ai crezut, desigur, că dacă-s bătrîn, şchiop şi schilod, sînt şi nenorocit - urmă moşneagul. Adevărul e că sînt cel mai fericit om din lume. E drept că un buştean mi-a rupt piciorul. Dar asta s-a petrecut pe vremea cînd doboram gardurile, cum ne tăia capul, ca să ridicăm baricade, pentru că ne răsculasem împotriva ţarului, pe care tu nu l-ai văzut decît în poze.

Da, mi-au sfărîmat dinţii... Dar asta s-a petrecut pe vremea cînd zăceam la închisoare, unde cîntam voioşi cîntece revoluţionare.

O sabie mi-a crestat obrazul în luptă. Dar asta s-a petrecut pe vremea cînd cele dintîi regimente ale armatei populare băteau şi zdrobeau armata albă duşmană. Mă zvîrcoleam aiurind pe un braţ de paie, într-o baracă scundă şi rece, bolnav de tifos exantematic. Dar nici moartea, care mă pîndea, nu mi se părea mai înspăi-mîntătoare decît vorbele pe care le auzeam: că ţara noastră a fost încercuită de duşman şi că puterea lui ne-a îngenuncheat.

Cînd mi-am venit în simţiri, odată cu cea dintîi rază de soare care începea din nou să surîdă, am aflat că duşmanul fusese înfrînt şi că noi luasem din nou ofensiva.

Şi, fericiţi, ne întindeam unul altuia, din pat în pat, mîinile numai oase, visînd cu sfială că ţara noastră o să fie, dacă nu în timpul vieţii noastre, măcar după noi, aşa cum este acum: mare şi puternică! Şi te întreb: asta nu e fericire, prostuţule? Ce nevoie am eu de altă viaţă? De altă tinereţe? Chiar dacă mi-a fost grea, viaţa mi-a fost curată şi cinstită!

Bătrînul tăcu, îşi scoase luleaua şi şi-o aprinse.

341'

Bine, bunicule - zise Ivaşka încet - dar atunci de ce m-ai făcut să mă chinuiesc şi să car piatra asta la deal, cînd ar fi putut foarte bine să râmînă mai departe acolo, în mlaştina ei?

Las-o să stea aici, la vedere -zise moşneagul. Ai să vezi tu, Ivaşka, ce o să mai iasă din asta!

VII

Au trecut de atunci mulţi ani, dar piatra stă şi acum, neatinsă, acolo pe deal.

Mulţi oameni s-au perindat prin faţa ei. Se apropiau, O priveau, rămîneau cîteva clipe pe gînduri, apoi clătinau din cap şi-şi vedeau de drum.

Am fost şi eu odată pe dealul acela. Aveam ceva pe conştiinţă şi nu mă prea simţeam în apele mele. Atunci mi-am zis: „Ce-ar fi să mă duc şi să lovesc zdravăn în piatră, iar după aceea să-mi încep viaţa de la început?"...

Dar am stat şi m-am gîndit, şi pe urmă m-am răz-gîndit.

„la te uită! or să spună vecinii cînd m-or vedea întinerit. Vine un tînăr neghiob! Pesemne că n-a ştiut să-şi trăiască viaţa cum trebuie, nu s-a priceput să-şi găsească fericirea, iar acum vrea s-o ia de la început!"

Atunci mi-am răsucit o ţigară, am aprins-o de la piatra fierbinte, ca să fac economie de chibrituri, şi... mi-am căutat de drum.

Anul 1941

SECRETUL MILITAR
(fragment)

PIONIERII OCTOMBRIŞTI erau cei mai strîns uniţi din tot detaşamentul: totdeauna împreună, totdeauna grămadă, fie că era vorba de cîntece, fie ca era vorba de joc. Chiar şi cînd urlau, o făceau tot în cor,nu cite unul. Aşa făcuseră mai zilele trecute, cînd riu-i luaseră in excursie, în munţi.

A doua zi, înainte de amiază, Natka îi duse pe octombrişti în poiana de lingă păduricea de pini. Ii ţinea locul Rozei Kovaleva, conducătoarea lor de grupă, care in ziua aceea era ajutorul pionierului de serviciu pe tabără.

Nici n-apucă să se aşeze pe iarbă, că octombriştii se şi repeziră, gălăgioşi, să prindă locuri cît mai

aproape de ea, şi, desculţi cum erau, se aşezară grăbiţi şi veseli în jurul ei in chip de stea.

Povesteşte-ne ceva, Natka!

Citeşte-ne, Natka!

Arată-ne ilustraţii!

Cîntă-ne ceva, Natka, strigau ei pe toate glasurile, întinzîndu-i care mai de care cărţi, poze, ba chiar şi o tobă spartă şi o pasăre împăiată ca vai de ea, decolorată şi fără coadă.

Povesteşte-ne, Natka, ceva interesant, o rugă octombristul Karasikov, bosumflat. Că ieri, Roza ne-a vorbit despre felul cum trebuie să ne spălăm pe mîini şi pe dinţi!... Ca şi cum ăsta ar fi lucrul cel mai interesant!

Spune-ne, Natka, o poveste! o rugă zîmbind cu sfială o fetiţă cu ochi albaştri.

O poveste? şi Natka rămase pe gînduri. Eu nu prea ştiu poveşti. Adică, staţi... am să vă spun povestea pe care mi-a spus-o aseară Alka. îmi dai voie? îl îl întrebă ea pe Alka. Băiatul era numai urechi.

Cum nu? încuviinţă el, uitîndu-se mîndru la octombrişti, care se potoliră.

Atunci o să vă spun povestea lui Alka, însă cu vorbele mele. Iar dacă o să uit ceva sau n-o să spun aşa cum se cuvine, îl rog pe Alka să mă îndrepte. Şi acum, ascultaţi!

„în anii cei de demult, cînd abia se terminase războiul în ţară, trăia la noi un băiat pe care-1 chema Mai-ciş-Kibalciş.

Pe-atunci, Armata Roşie gonise pînă hăt-departe trupele albe ale blestemaţilor de burghezi şi era linişte pe cîmpiile nesfîrşite, pe ogoarele înverzite, unde secara creştea, unde hrişcă înflorea, unde sub copacii umbroşi şi sub vişinii stufoşi se afla o căsuţă, în care

trăia Malciş, zis Kibalciş, şi tatăl lui Malciş, şi fratele cel mare al lui Malciş, că mamă n-aveau.

Tata muncea -cosea finul. Fratele muncea -aduna fînul. Şi pînă şi Malciş le dădea o mînă de ajutor, cînd lui tată-său, cînd lui frate-său; ori sărea şi se juca laolaltă cu alţi băieţi.

Hop!... Hop!... Frumoasă-i viaţa! Gloanţele nu mai ţiuie, obuzele nu mai răbufnesc, satele nu mai ard. Nu mai trebuie să te întinzi la pămînt de frica gloanţelor, să te vîri în pivniţă de frica obuzelor, să fugi în pădure de frica focului! Nu mai trebuie să-ţi fie frică de burghezi. Nu mai ai cui să te închini pînă la pămînt. Nu mai ai altceva de făcut decît să te bucuri de viaţă şi să munceşti. Frumoasă-i viaţa!

Şi iată că odată, spre seară, iese Malciş-Kibalciş pe cerdac. Se uită el: ceru-i senin, vîntul călduţ, iar soarele se lasă pe noapte după Munţii Negri. Şi toate-s bune, şi totuşi este ceva care nu e chiar aşa cum ar trebui să fie: parcă bubuie, parcă răbufneşte nu ştiu ce... Şi i se mai pare lui Malciş că vîntul nu aduce parfumul de flori de prin livezi şi de miere de pe cîmpii, ci parcă miros de foc, de fum şi de praf de puşcă. Şi i le spuse toate acestea lui tată-său, iar tată-său se întorsese acasă ostenit.

- Ce tot spui? îi zise el lui Malciş. Ceea ce auzi tu e furtuna, care bubuie departe, dincolo de Munţii Negri. Sînt păstorii, care-şi pasc turmele dincolo de Rîul Albastru şi-şi aprind focuri pentru cină. Du-te,. Malciş, du-te şi te culcă liniştit.

Şi Malciş plecă şi se culcă. Dar nu-i era somn şi nu-i venea să doarmă nicidecum.

Deodată, Malciş-Kibalciş aude tropot în uliţă, şi,, îndată după aceea, bătăi în geam. Se uită el, şi vede un călăreţ stînd sub fereastră. Calul - pana corbului,

sabia strălucitoare, iar căciula brumărie, cu steluţă roşie.

- Hei, sculaţi, voi, oameni buni! strigă călăreţul. S-a abătut urgia peste noi, de unde nici cu gindul n-am gîndit! A năvălit burghezul blestemat de dincolo de Munţii Negri. Şi iarăşi ţiuie gloanţele, şi iarăşi răbufnesc obuzele. Detaşamentele noastre se bat cu burghezii şi călăreţii noştri au plecat în goană, să cheme de departe într-ajutor Armata Roşie!

Zicînd aceste vorbe cu obidă, călăreţul cu steaua purpurie la căciulă plecă în goana mare. Iar tata se repede la perete, coboară din cui puşca, îşi ia-n spinare geanta şi-şi trece cartuşiera peste umăr.

- Să ştii - îi zise tata celui mare - că am pus secara ca o perie de deasă, să ai ce aduna la seceriş. Iar tu - îi zise el apoi lui Malciş - să ştii că am dus o viaţă grea. Dar viaţa bună care te aşteaptă, tu s-o trăieşti şi pentru mine, băiete!

Aşa vorbi bătrînul. Şi pe urmă îl sărută pe Malciş -şi se duse. N-avu cînd să-1 sărute încă o dată, căci toţi vedeau şi auzeau acum: departe, peste cîmp, tunau -explozii, iar dincolo de munţi, zările roşii ardeau în foc.

Aşa e povestea, Alka? întrebă Natka, uitîndu-se pe rînd la feţele băieţilor care încremeniseră.

Aşa... aşa, Natka, îi răspunse încet Alka, punîn-du-şi mîna pe umărul ei ars de soare.

Aşa-a... Trecu o zi, trecură două şi iese iarăşi Malciş pe cerdac: nu... nu se vede nicăieri Armata Roşie. Se urcă Malciş pe acoperiş şi stă acolo toată ziulica. Dar nici de-acolo nu văzu nimic. Se face noapte, Malciş vrea să doarmă. Deodată, tropot de copite-n drum, şi iarăşi bate cineva în geam. Se uită Malciş: snb fereastra lui stătea din nou acelaşi călăreţ. Dar calul era slab şi obosit, iar sabia lui, neagră acum şi strîmbă. Căciula lui, de gloanţe găurită, purta o stea sfărîmată în bucăţi, iar capul îi era legat cu cîrpe.

Sculaţi voi, oameni buni! strigă străinul. Pînă acum a fost cum a mai fost, dar astăzi e prăpăd în jurul nostru. Burghczii-s mulţi, iar noi sîntem puţini. Pe cîmp ne plouă gloanţele ca

ploaia, iar obuze cad cu miile peste detaşamentele noastre. Seu laţi-vă şi ne săriţi într-ajutor!

Se scoală fratele cel mare al lui Malciş.

- Rămîi cu bine, Malciş... zise el. Te las pe lume singur-singurel... Ai ciorbă-n oală, pîine pe masă, ai cap pe umeri, apă la izvor... Trăieşte, frate, aşa cum vei putea, şi pe mine să nu mă aştepţi...

Trecu o zi, trecură două. Şi cum sta Malciş pe acoperiş, lingă hogeac, deodată văzu venind în goană, de departe, un călăreţ necunoscut.

Ajungînd în faţa lui Malciş, călăreţul sări de pe cal şi zise:

- Dă-mi un pic de apă, Malciş, bunule, să-mi po tolesc setea. De trei zile n-am luat o gură de apă, de trei nopţi n-am închis ochii. Trei cai au căzut sub mine. Armata Roşie a aflat despre urgia noastră, gornist ii au început să sufle în toate goarnele, toboşarii să bată în toate tobele cele duruitoare, iar stegarii să-şi fîlfîie drapelele în luptă. Şi toată Armata Roşie ne vine, în goană, într-ajutor. Numai de-am putea să rezistăm pînă mîine seară, Malciş!

Malciş coborî de pe acoperiş şi-i dădu să bea. Şi după ce-şi potoli setea, călăreţul plecă într-un suflet mai departe.

Şi iarăşi se făcu seară şi iarăşi Malciş se culcă să doarmă. Dar nu-i era somn. Cum ar fi putut să doarmă?...

Deodată auzi paşi pe uliţă şi zgomot lîngă geam. Se uită şi văzu sub fereastră acelaşi om. Era acelaşi, şi parcă nu era: nu mai avea cal, îi pierise. Nu mai avea sabie - i se frînsese, nici căciulă nu mai avea - îi zburase. Iar el se clătina, abia ţinîndu-se pe picioare.

- Hei, sculaţi, oameni buni! strigă pentru cea din urmă oară. Obuze avem, dar tunarii ne-au fost ucişi. Puşti avem, dar trăgătorii ni s-au împuţinat. Şi nici ajutorul nu e departe, însă noi nu mai avem putere. Hei, sculaţi, cei care-aţi mai rămas! Numai noaptea asta şi ziua de miine să mai rezistăm 1

Se uită Malciş-Kibalciş în uliţă, dar uliţa e pustie. Nu se mai aud nici obloane izbite, nici porţi care scîrţiie. N-are cine să se mai scoale. Au plecat şi părinţii, au plecat şi fraţii şi n-a mai rămas nimeni...

Şi iată că Malciş vede ieşind pe poartă un moşneag bătrîn, bătrîn, poate de o sută de ani. Moşneagul încearcă să ridice puşca, dar e aşa de bătrîn, încît nu poate s-o ridice. încearcă să-şi încingă sabia, dar e aşa de pierit, încît nu poate să şi-o încingă. Atunci moşneagul se aşează pe prispă, îşi lăsă capul în piept şi începu să plîngă...

- E bine aşa, Alka? îl întrebă Natka pe băiat, ca să se odihnească o clipă, şi se uită în jurul ei.

Acum nu ascultau numai octombriştii povestea lui Alka. Pe nesimţite, se apropiase toată grupa de pionieri a lui Ioska. Pînă şi băschira Emine, care abia înţelegea ruseşte, stătea serioasă şi gînditoare. Pînă şi Vladik cel neastîmpărat, care se întinsese mai la o parte şi se făcea că nu ascultă, fără îndoială că asculta, deoarece stătea cuminte, fără să vorbească sau să se lege de cineva.

Bine, Natka, bine... Nici nu se poate mai bine, răspunse Alka, trăgîndu-se şi mai aproape de ea.

Va să zică, aşa... Moşneagul se aşează pe prispă, îşi lăsă capul în piept şi începu să plîngă.

Atunci inima băiatului se strînse de durere. Şi Malciş-Kibalciş ieşi repede în uliţă şi începu să strige cît îl ţinea gura:

- Hei, voi, băieţi, băieţei,băieţaşi! Ce fel de vorbă-i asta? Sîntcm buni numai de joacă, sîntem buni numai să călărim pe nuia? Părinţii noştri au plecat, au plecat şi fraţii noştri. Iar noi, băieţii, să stăm şi să aşteptăm să vină burghezii, ca să ne ia burghezia lor cea bleste mată?

îndată ce auziră aceste vorbe, băieţii, băieţaşii începură să strige cu fel de fel de glasuri! Unul ieşea în goană pe uşă, altul pe fereastră, altul sărea de-a dreptul peste gard.

Toţi voiau să meargă şi să dea ajutor. Numai unulr Malciş-Plohiş, voia să se ducă la burghezi. Dar acest Plohiş era atît de viclean, încît nu spuse nimănui nimic, ci îşi strînse mai bine

cureaua pantalonilor şi o luă la goană împreună cu ceilalţi, chipurile să dea şi el ajutor.

Şi se luptară băieţii de cînd începu noaptea cea neagră şi pînă se iviră zorile cele luminoase. Numai Plohiş nu voia să lupte, ci umbla de colo pînă colo, căutînd să vadă cum ar putea el să-i ajute pe burghezi. Deodată, Plohiş văzu după o colină o mulţime de lăzi, iar în lăzile acelea stăteau la adăpost bombe negre, obuze albe şi cartuşe galbene. „Ehei - se gîndi Plohiş - asta-i tocmai ce-mi trebuie mie!"

Tocmai atunci, Burghezul cel Mare îi întreba pe burghezii lui:

Ei, burghezilor, cîştigat-aţi bătălia?

Nu, Slăvite Burghez - îi răspunseră burghezii - am ucis pe părinţii şi pe fraţii cei mari, şi bătălia era ca şi cîştigată, dar le-a sărit într-ajutor, în goana mare, Malciş-Kibalciş, şi ăstuia nu putem să-i facem de petrecanie!

Grozav s-a mai mirat şi s-a mai mîniat Burghezul cel Mare! Şi a strigat o dată, cu glasul lui înspăimîn-tător:.

- Cum se poate sa nu-i puteţi face de petrecanie lui Malciş? Burghezi netrebnici şi fricoşi ce sînteţi! Cum de nu puteţi zdrobi un plod ca el? Alergaţi repede îndărăt şi să nu vă întoarceţi fără victorie!

350

Stau burghezii şi se socotesc: oare ce am putea să-i facem?... Deodată îl văd ieşind de după tufe pe Malciş-Plohiş, care venea drept spre ei.

- Bucuraţi-vă! le strigă el. Eu, Plohiş, am făcut tot ce trebuia: eu am tăiat lemne, eu am cărat fin şi tot eu am dat foc lăzilor cu bombe negre, cu obuze albe şi cu cartuşe galbene. Acuşi trebuie să facă explo zie!

Grozav s-au bucurat atunci burghezii, l-au înscris pe loc pe Malciş-Plohiş în burghezia lor şi i-au dat un poloboc întreg cu dulceaţă şi un paner plin cu prăjituri.

Stă Malciş-Plohiş, se îndoapă şi se bucură.

Deodată sar în aer toate lăzile!

Şi răbufnesc aşa de cumplit, de parcă bubuie mii de tunete într-un singur tunet şi scapăr mii de fulgere dintr-un singur nor.

Trădare! strigă Malciş-Kibalciş.

Trădare! strigă toţi malcişii lui credincioşi.

Dar tocmai atunci, de după fumul şi focul acela,, năvăliră burghezii, îl împresurară pe Malciş-Kibalciş şi-1 luară cu ei.

L-au ferecat pe Malciş în lanţuri grele şi l-au închis intr-un turn de piatră. Apoi au alergat la Burghezul cel Mare şi l-au întrebat ce le porunceşte să facă cu prinsul.

Multă vreme a chibzuit Burghezul cel Mare, şi, în sfîrşit, a răspuns:

- Pînă la urmă, o să-1 ucidem. Dar mai întîi să ne spună tot ce ştie despre al lor secret militar. Duceţi-vă şi intrebaţi-1 aşa: Hei, cum se poate, Malciş, ca Patru zeci de Ţări şi Patruzeci de Regi din cei mai mari, cu Roşia Armată s-au luptat, dar pîn-la urmă tot ei bătaie au mîncat?

Şi cum se poate, Malciş, că acum, cînd puşcăriile ni-s împînzite, cînd toate ocnele-s ticsite, cînd toţi

jandarmii prin unghere stau de pază şi-armata stă cu puşca-n mină, trează, noi n-avem parte nici de ziua luminată, şi nici de noaptea cea întunecată?

Şi cum se face, Malciş, tu, blestemat Kibalciş, că-n toate ale mele împărăţii burgheze: şi-n cea din Soare-Apune, şi-n cea unde Răsare, şi-n Ţara de Zăpadă, şi-n cea Dogoritoare, se cîntă pretutindeni acelaşi cîntec •drag, mîini în mîini se trece, cîntînd, acelaşi steag, şi-n ziua cînd e primăvara-n floare, şi toamna, cînd e marea sărbătoare?...

Şi mai întrebaţi-1, burghezilor: - Malciş, nu cumva Armata Roşie are vreun secret militar?

Apoi siliţi-1 să-1 destăinuiască.

- Nu cumva muncitorii noştri primesc vreun ajutor de la străini?

Şi siliţi-1 să mărturisească de unde primesc ei acest ajutor. După aceea, să-1 descoaseţi:

- Malciş, nu aveţi voi, oare, vreo tainică trecătoare din ţările voastre în ţările noastre, de răspunde pe la noi cînd se strigă pe la voi, de răsună pe la noi cînd se cîntă pe la voi, de stau pe gînduri ai noştri cînd şoptesc ceva ai voştri?...

Burghezii au plecat, dar s-au întors repede înapoi:

- Mărite Burghez, Malciş-Kibalciş n-a vrut să ne destăinuiască secretul militar. Ne-a rîs în obraz:

„Aveţi dreptate, ne-a spus. Armata Roşie cea puternică păstrează un mare secret. De multe ori o să ne mai atacaţi, dar niciodată n-o să ne biruiţi.

Aveţi dreptate, ne-a spus. Muncitorii noştri primesc ajutor nepreţuit. Şi oricîţi o să aruncaţi în închisori, tot n-o să le daţi de capăt şi n-o să aveţi linişte nici ziua pe lumină, nici noaptea pe-ntuneric.

Aveţi dreptate, ne-a spus. Cunoaştem trecători tainice şi adinei. Dar oricît le-aţi căuta, tot n-o să le

găsiţi... Şi chiar dacă o să le găsiţi, n-o să le puteţi astupa, n-o să le puteţi zidi, n-o să le puteţi închide... Iar mai mult decît atît, burghezilor, eu nu vă mai spun nimic. Şi să ştiţi, blestemaţilor, că în vecii vecilor nici măcar n-o să vă treacă prin minte ceea ce nu vreau să vă spun!"

S-a încruntat atunci Burghezul cel Mare şi-a zis:

- Duceţi-vă înapoi, burghezilor, şi puneţi-mi-1 pe acest încăpăţînat, Malciş-Kibalciş, la cele mai cumplite cazne din cîţe sînt astăzi pe lume, ca să stoarceţi de la el secretul militar. Deoarece să ştiţi că n-o să avem nici linişte, nici viaţă bună, fără ma rele secret!

Burghezii plecară şi se întoarseră, dar de data aceasta mult mai tîrziu.

Veneau clătinînd din cap.

N-am făcut nimic, mărite Burghez, Maimarele nostru, ziseră ei. Malciş a rămas neclintit şi mîndru, cu toate că faţa-i era albă ca varul, şi n-a vrut să ne destăinuiască secretul militar, deoarece cuvîntul lui e mai tare decît jurămîntul. Iar cînd eram gata să ple-căm, el s-a lăsat la pămînt, şi-a lipit urechea de lespezile grele şi reci - şi n-ai să ne crezi, mărite Burghez - a zîmbit cu un zîmbet care ne-a făcut pe noi, burghezii, să ne cutremurăm şi să ne gîndim, cu mare spaimă: oare n-o fi auzind cum vine prin trecătorile cele tainice, însăşi pieirea noastră?...

Ce trecători tainice?... Venea Armata Roşie! strigă aprins octombristul Karasikov, care nu se mai putea stăpîni.

Şi-şi repezi braţul în sus, în chip de sabie, cu un avînt atît de războinic, încît fetiţa care cu puţin înainte îl provoca fără frică, sărind într-un picior şi strigîndu-1 „Karasik-rugasik", îi aruncă o privire speriată şi se trase pentru orice întîmplare mai la o parte.

în clipa aceea se auzi din depărtare semnalul de masă şi Natka îşi întrerupse povestea.

Spune-ne sfîrşitul! strigă Alka poruncitor, privind-o înciudat drept în faţă.

Spune-ne sfîrşitul! îi ceru cu glas hotărît şi Ioska, aprinzîndu-se în obraji. După aceea, o să ne aşezăm repede în formaţie.

Natka se uită la copii. Nici unul nu se clintea din loc. Văzu fel de fel de capete: blonde,negre, castanii, aurii. De jur împrejur o priveau fel de fel de ochi: mari şi căprui ca ai lui Alka, limpezi şi albaştri, de nu-mă-uita, ca ai fetiţei care-i ceruse să le spună o poveste, înguşti şi negri ca ai Eminei, şi mulţi, mulţi alţii, de obicei, veseli şi neastîmpăraţi, acum însă îngînduraţi şi gravi.

- Bine, copii, o să vă spun sfîrşitul.

...Şi ne-am gîndit, cu mare spaimă: oare n-o fi auzind cum vine prin trecătorile cele tainice însăşi pieirea noastră?

- Ce fel de ţară o mai fi şi asta? strigă atunci mirat Burghezul cel Mare. Ce fel de ţară ciudată o mai fi şi asta, în care pînă şi cei mici cunosc secretul militar şi ştiu să-si ţină cuvîntul cu atîta tărie? Aşadar, prăbiţi-vă, burghezilor, şi zdrobiţi-1 pe trufaşul Malciş. încărcaţi tunurile, trageţi săbiile din teacă şi desfăşuraţi drapelele noastre burgheze, pentru că aud cum străjile noastre sună alarma, pentru că văd cum stegarii noştri îşi flutură steagurile. înţeleg că n-o să fie uşor: ne aşteaptă o luptă grea.

...Şi aşa a pierit Malciş-Kibalciş... urmă Natka.

La aceste vorbe neaşteptate, octombristul Kara-sikov se întunecă la chip, iar braţul îi căzu moale, în jos. Fetiţa cea cu ochii albaştri se încruntă, iar obrazul pistruiat al lui Ioska luă o expresie mînioasă, ca şi cum l-ar fi necăjit cineva sau l-ar fi păcălit cu ceva chiar în clipa aceea. Ceilalţi băieţi se frămîn-

tară şi începură să şuşotească între ei. Numai Alka, deoarece cunoştea povestea, rămase liniştit.

- Dar... ia să-mi spuneţi voi, copii: aţi văzut vreodată o furtună? urmă Natka, ridicînd glasul şi uitîn-du-se la băieţii care amuţiseră. Tunurile de luptă bubu-iră ca tunetul. Exploziile orbitoare fulgerară ca fulgerul. Detaşamentele călări se năpustiră ca vîntul, iar drapelele roşii trecură, desfăşurate, ca norii: Armata Roşie venea ca vijelia.

Dar ploi torenţiale cu furtună, aşa cum se dezlănţuie în miez de vară secetoasă şi fierbinte, aţi văzut vreodată? Ca pîraiele care se revarsă grăbite din dealurile uscate spre văi, prefăcîndu-se în calea lor în torente vijelioase şi înspumate, aşa începură să clocotească răscoalele în împărăţia burgheză de la Soare-Răsare, odată cu cele dintîi salve de puşcă ale războiului. Şi mii de glasuri pline de mînie le răspunseră, şi din împărăţia de la Soare-Apune, şi din împărăţia de Zăpadă, şi din împărăţia cea Dogoritoare.

Şi speriat de moarte, Burghezul*cel Mare fugi, bles-temînd ţara aceea şi poporul cel neasemuit, cu armata ei care nu poate fi învinsă şi cu al ei secret militar pe care nimeni nu-1 poate ghici.

Iar pe Malciş-Kibalciş l-au îngropat pe o colină înverzită, lingă Rîul cel Albastru. Şi la căpătîiul mormântului i-au înfipt un steag mare, roşu.

Vapoare trec - pe Malciş îl salută, Iar avioanele-l salută de pe cer, Gonind, locomotivele-l salută, Pionierii-i dau salut de pionieri

...Iată, copii, asta e toată povestea.4*

AUTOBIOGRAFIE

ÎN AUGUST 1914, cind împlinisem zece ani, tata a fost mobilizat şi trimis pe frontul german.

A venit In fugă de la cazarmă, să-şi ia rămas bun.

Capul ras, căciulă brumărie, cizme grele, cu potcoave de fier.

Kaştanka, căţeluşa noastră roşcată, nu 1-a recunoscut şi a început să scheaune şi să latre. Surioara cea mică, Katiuşka, n-a

înţeles pînă la sfîrşit ce se petrecea. Mereu îşi zgîia ochii la tata şi-1 trăgea de manta şi de epoleţi, rîzînd:

- Tata soldat! Tata soldat!...

Cind a sosit clipa despărţirii, toţi au izbucnit in plins. Abia atunci a înţeles şi Katiuşka că nu era nimic

de rîs şi a început să urle de parcă ar fi opărit-o cineva cu apă clocotită. Eu mă ţineam tare.

Dincolo de fereastră tobele uruiau, fanfara militară bubuia. Şi tata plecă la gară cu compania de marş.

Parcă văd: se însera. în gară mirosea cumplit a păcură, a acid fenic şi a mere antonovka, din care se făcuseră anul acela nespus de multe.

Şi mai ţin minte că, în clipa cînd a plecat trenul, eu m-am oprit pe podeţul de peste rîpă.

în seara aceea, cerul ardea in culori neobişnuite.

Printre norii grei şi mohorîţi, care alergau repede deasupra orizontului, stăruia o lumină purpurie şi impunătoare. Ai fi zis că acolo, în depărtare, unde dispăruse trenul, dincolo de Morozovka, se aprindea o viaţă nouă. Se sărutaseră şi plînseseră, apoi roţile zdrăngăniră, se dădu semnalul, trenul se urni şi se pierdu în zare. „Drum bun, ostaşi, drum bun,!" Plecaseră cîntînd, însoţiţi de piînsete, de bubuitul fanfarei şi de fluieratul locomotivei. Dar cînd or să se întoarcă îndărăt?

Şi s-au întors după patru ani.

Cei care nu fuseseră schilodiţi, asfixiaţi, acoperiţi cu pămînt sau ucişi pe cîmpiile Galiţiei, în Carpaţi, în faţa Trapezundului sau a Rigâi, aceia s-au întors îndărăt în ajutorul muncitorilor de la Moscova şi de îa Petrograd, care luptau deja pe baricade pentru o soartă mai bună, pentru fericirea, pentru înfrăţirea popoarelor, pentru Puterea Sovietică.

Nu aveam decît paisprezece ani cînd am intrat în Armata Roşie. Dar eram înalt, lat în umeri şi, bineînţeles că am minţit, spunînd că împlinisem şaisprezece.

Am luptat împotriva lui Petliura şi a polonezilor, în Caucaz, in inima Rusiei, în regiunea Antonovka şi, în sfirşit, aproape de graniţa Mongoliei. Nu se poate

povesti dintr-o dată tot ce am văzut în ofensivă sau în retragere. Dar ceea ce mi s-a întipărit în minte mai bine, a fost indîrjirea turbată şi ura nesfîrşită şi neîmpăcată faţă de duşmanul cu care lupta Armata Roşie, singură împotriva gărzilor albe din lumea întreagă.

în faţa Kievului, lîngă Boiarka, a murit aiurind prietenul meu laşa Oksiuz, elev la o şcoală militară. O spumă trandafirie i se ivise pe buzele arse. Vorbea cam fără şir - un străin nu putea înţelege ce spune. „Dacă am schimba poziţia în zori - îngăima el - şi am lua-o de-a lungul Niprului, pe urmă de-a dreptul peste Volga... Acolo să-mi puneţi scrisoarea la cutie. Să aruncaţi grenadele cu băgare de seamă. Şi niciodată, nici astăzi, nici mîine... Asta e tot! Nu... încă nu-i tot. Ba da, asta e tot, tovarăşi!" Şi tot ce îngăima el, aşa cum stătea culcat între straturile cu castraveţi şi ca morcovi, bătătorite de măcel, tot ce şoptea clătinîn-du-şi capul şi încruntîndu-şi sprîncenele, eu înţelegeam: înţelegeam că se grăbea să ne spună că trebuie să-i batem pe albi şi astăzi, şi mîine, pînă la moarte, că trebuie să verificăm totdeauna posturile în zori, că Petliura o să fugă de pe Nipru, că Kolceak o să fie aruncat dincolo de Volga, că santinela noastră n-aruncase grenade la timp, că de aceea ieşiseră astăzi toate atît de prost, că avea şi acum la el scrisoarea către tî-năra lui nevastă, scrisoare al cărui colţ îl vedea, de altfel, ieşind din buzunarul vestonului uzat, kaki. Şi fără îndoială că în scrisoarea aceea erau cuvintele obişnuite: „Rămîi cu bine! Nu mă uita!" Dar nu există putere care să înfrîngă Puterea Sovietică nici astăzi, nici mîine... Şi asta e tot.

Cine cunoaşte satul Kojuhovka, aşezat undeva, lîngă Boiarka, în apropiere de Kiev? Aş fi curios să ştiu cam ce colhoz o fi acum acolo şi ce nume poartă: „Zorile revoluţiei", „Octombrie", „Flacăra", „înainte", „Vic-

toria" sau poate un nume simplu şi modest: „Zorile"? Ei bine, acolo l-am înmormântat noi pe laşa. După aceea am mai

înmormântat încă zece, douăzeci, o sută, o mie... Dar Puterea Sovietică e vie, trăieşte, şi nimeni, tovarăşi, n-o să-i poată face nimic!

Am rămas şase ani în Armata Roşie. La vîrsta de cincisprezece ani am terminat cursurile de comandanţi de la Kiev şi tot atunci, în august 1919, am fost numit comandant al companiei a şasea din regimentul doi al brigăzii de elevi.

Am comandat apoi, pe rînd, un batalion, un detaşament mixt, regimentul 23 de la Voronej şi, în sfîrsit, regimentul 58 independent, care avea sarcina să stîr-pească banditismul.

Pe-atunci eram foarte tînăr şi fără îndoială că nu eram un comandant ca Ceapaev. Veşnic n-»o scoteam la capăt, cînd cu una, cînd cu alta. Ba mi se întîmpla uneori să mă încurc aşa de grozav, încît mă uitam pe fereastră şi mă gîndeam: „ce bine ar fi să-mi descing sabia, să dau mauserul în primire şi să mă duc să bat oină cu băieţii!"

De multe ori călcam strîmb, nimeream pe-alături, ba chiar le făceam toate aşa cum mă tăia capul. Şi atunci ai mei mă certau cu asprime şi mă puneau la punct. Dar toate acestea.nu erau decît spre binele meu.

îndrăgisem Armata Roşie şi aveam de gînd să rămîn ostaş toată viaţa. Dar în anul 1923 m-am îmbolnăvit fără veste, grav, din pricina unei vechi lovituri în partea dreaptă a capului. Tîmplele îmi vijîiau fără încetare, iar buzele îmi zvîcneau enervant. Doctorii m-au în-grijt mult timp şi, în sfîrşit, în aprilie 1924, exact cînd împlinisem douăzeci de ani, am fost trecut în cadrele dt iezervă, cu gradul de comandant de regiment.

De atunci am început să scriu. Fără îndoială, pentru că în timpul cît am fost în armată nu eram decît :m

3C0

copilandru şi ţineam bă povestesc noilor generaţii de băieţi şi de fete viaţa pe care o dusesem, cum începuse această viaţă şi cum se desfăşurase, deoarece, orice s-ar zice, am izbutit să văd multe.

Ce cărţi am scris - asta o ştiţi cu toţii. Dacă le lăsăm la o parte pe cele dintîi, foarte slabe, rămîn: „R.V.S.", „Şcoala", „Ţinuturi îndepărtate", „Adăpostul numărul patru", „Secretul militar" şi „Ceaşca albastră".

Termin acum povestirea „Soarta toboşarului".

în cartea aceasta nu e vorba de război, ci de lucruri aspre şi primejdioase - nu mai puţin primejdioase decît războiul însuşi.

ARKADI GAIDAR

CUPRINS

Cuvînt înainte 5
R.V.S 9
Adăpostul numărul patru ..-..-. 61
Să lumineze! 87
Ceaşca albastră ^. 121
Fum în pădure .. 155
Timur şi băieţii lui ....-..- 186
Comandantul cetăţii de zăpada 273
Piatra cea fierbinte 335
Secretul militar (fragment) .....-._..-. 343
Autobiografie •.•••..••,••••«•••„•»«• 356

ÎN COLECŢIA „BIBLIOTECA PENTRU TOŢI COPIII"
au apărut:

Amintiri din copilărie
Tom Sawyer detectiv şi Tom Sawyer în stra* inătate
Basme
- Un căpitan la 15 ani
(2 voi.)
- Măria Sa Puiul Pădurii
ION CREANGĂ MARK TWAIN
MIHAI EMINESCU JULES VERNE
MIHAIL SADOVEANU I. TURGHENIEV
IONEL TEODOREANU -
DANIEL DEFOE -
JACK LONDON -
E.T. A. HOFFMANN -

EMIL GÂRLEANU -
I. AGÎRBICEANU -
EDMONDO DE AMICIS -
XXX -
ION LUCA CARAGIALE -
BENEDEK ELEK

Din povestirile unui vînător
Uliţa copilăriei
Robinson Crusoe
Colţ Alb
Ulciorul de aur
Cea dintîi durere
File din cartea naturii
Cuore
Voinicul Ineluş
Cănuţă, om sucit
Capra năzdrăvană

365

JULES VERXE
IOAN SLAVICI CALISTRAT HOGAŞ MIHAIL SADOVEANU MARK TWAIN
KEXNETH GRAHAME VASÎLE VOICULESCU FRIEDRICH WOLF IONEL TEODOREANU ASZTALOS ISTVAN ARKADI GAIDAR

Copiii căpitanului Grant (2 voi.)
Floriţa din codru
Pe drumuri de munet
Nada Florilor
Aventurile lui Tom Sawyer
Vîntul prin sălcii
Căprioara din vis
Basme
Hotarul nestatornic
De ce mărul e rotund?
Comandantul cetăţii de zăpadă

ÎN PREGĂTIRE:

VICTOR ION POPA
CEZAR PETRESCU
VALENTIN KATAEV
PANAIT ISTRATI
H.CH. AXDERSEN
ALEXANDRU ODO-BESCU

Sfîrlează cu fofează
Fram, ursul polar
O pînzi în depărtare
Căpitanul Mavromati
Crăiasa Zăpezii
Doamna Chiajna

Lector : GEORGETA PASARIM Tehnoredactor : VALERIA POSTELNICTJ
Apiiut 1973. Comanda nr. 6S5. Tiraj 5)000
Li'ţ/. v» 6 100 + legate V, *î <JG9. Coli de
tipar 24. Dat ta cules 9 VIU 2973 Bun de
tipar G XI1073.
Tiparul : întreprinderea poligrafică Galaţi. B-dul Georee Ccşbuc nr. 223A. comanda 7733 Republica Socialistă România t